Digte og Skizzer

af

Theodor Kjerulf.

Udgivne af

H. Lassen.

Kristiania.

P. F. Steensballes Boghandels Forlag.
(A. G. Petersen).

1890.

Trykt hos Carl C. Werner & Co.

Forord.

Da jeg af Th. Kjerulfs Efterladte fik Anmodning om at besørge en Udgave af hans skjønliterære Arbeider, var jeg ikke længe i Tvivl om, at den burde omfatte saagodtsom alt hvad han i denne Retning havde udgivet, tilligemed et temmelig rundeligt Udvalg af de Smaadigte og Skizzer, som forefandtes blandt hans Manuskripter. Jeg har, eftersom Udgivelsen skred frem, nu og da havt Betænkeligheder, og været raadvild om ikke et knappere Udvalg vilde finde et mere modtageligt Publikum. Men jeg antager dog den opmerksommere Læser vil finde det i sin Orden, naar jeg er vendt tilbage til den oprindelige Plan. For det store Publikum, som i Almindelighed læser Vers i endnu hurtigere Tempo end det læser Prosa, vil der være adskilligt i disse Digte, baade det som *er* dunkelt og det som kun *synes* saa, som det vil lade uænset ligeoverfor de Digte, hvori hans Stemningsliv kommer til et klart og fyldigt Udtryk. Men den Læser, der er bleven opmerksom paa, at det ikke alene er et Stemningsliv, men et Menneskeliv i dets dybeste Rørelser, som efterhaanden udfolder sig i Th. Kjerulfs Digtning, vil vistnok finde det i sin Orden, at der her ogsaa er taget andre end blot æsthetiske Hensyn.

Thi det var en Eiendommelighed ved denne noble og efter Sandhed higende Natur, at Menneskelivets Gaader laa ham ikke mindre paa Hjerte end Naturens, og det er vistnok sjeldent, i nogen anden Naturforskers Liv at finde noget Tilsvarende til denne gjennem Th. Kjerulfs hele Liv gaaende Dobbeltbevægelse, denne til enhver Tid lige sterke Trang til at vinde Klarhed paa den videnskabelige Granskings Omraader og der, hvor den menneskelige Tanke er magtesløs.

I Digtekunsten søgte han Udtrykket for denne Higen efter at tilegne sig det Ubegribelige; Poesien fulgte ham Haand i Haand med Videnskaben giennem hans hele Liv; saaledes som jeg her har søgt at betegne hans Digtning i dens Grundtone, maa den kaldes en Hovedstrømning i hans Levnetsløb; uden den vilde vi ikke have et helt Billede af Theodor Kjerulfs Personlighed.

Angaaende Bogens Indhold forøvrigt har jeg kun et Par Ord at bemerke ved det sidste Stykke: „Geologien og Skriften.“ Det forefandtes mellem Forf.s Manuskripter i et Omslag med denne Paaskrift, som løse Blade, hvoraf kun tre er betegnede som sammenhørende, i dette Aftryk: de tre første Afdelinger, Pag. 466—473. Hvad de øvrige angaar har jeg med Hensyn til Tidsfølgen ingen anden Veiledning havt end Forf.s i senere Aar forandrede Orthografi (smaa Begyndelsesbogstaver i Substantiverne). Jeg har troet at kunne betegne dem som „Fragmenter“; thi det er ikke urimeligt, at det har været Forf.s Hensigt senere at udforme dem i en sammenhængende Fremstilling. En sagkyndig Mand har velvillig bistaaet mig i at dechifrere de tekniske Udtryk, saa jeg tror nok jeg tør staa inde for at Gjengivelsen er korrekt.

Udg.

Indhold.

Side

Trykfeil.

Pag. 253 og 254 findes flere Steder å for **aa**.

Digte.

1848.

Skizzer.

1.

Dalén laa trang og snæver
og dæmrende for vort Blik,
i brede, farvede Skyslør
Stormen over den gik.

Men kneisende Klippevægge
de luned mod Vind og Veir,
paa Sletten stod der Dands af
Skarer i Høitidsklæ'er.

Et enkelt Solglimt flagred
langs Fjeldets furede Kind,
som en smilende Foraarstanke
gjennem et sorgfuldt Sind.

Naar Regnen slog kold imøde,
baaren paa Vindens Ryg,
da lød just Fælen lystig,
gik just Dandsen tryg.

Da blussed den ranke Jente
og rysted sin vaade Lok,
da lød der Latter og Jubel
mellem Dandsernes Flok.

Og som en Glædesport udspændt,
der dirred i Jubel selv,
stod høit paa den dunkle Himmel
Regnbuens luftige Hvælv.

2.

Der ruged høstlig Taage
paa Søen som en Nat,
bag tunge Øienlaage
slumrede Voven mat.

Der stod en Piil og strakte
sig ud fra Stranden let,
i Løvet skalv det sagte
viftende Aandedræt.

Der var en Fure draget
bag Baadens stille Gang,
der lød til Aareslaget
dæmpet og traurig Sang,

Det slog med Aarer stille;
det gled i Taagen frem,
den flygted bort, den vilde
søge sig andet Hjem.

Og Furen stod tilbage
end i det dunkle Vand,
og løste sig i svage
Bølger og gled til Land.

Og Sangen hørtes neppe,
og Baaden svandt tilsidst;
trindt om laa Taagens Teppe
saa tæt og tung og trist.

3.

Se efter Kampen nu Naturen blunder,
og Stormen tier, som har længe klaget,
det mørke Skyslør er tilside draget,
i navnløs Farvepragt gaaer Solen under.

Men rundt om Horizonten i et Belte
er Stormens spredte Rester efterglemte —
vidtstrakte og vemodigt ubestemte,
halvdunkle Skyer, der isammen smelte.

Trindt over Dalen, der er taaretvættet,
den vaade Taage gjennemsigtig flyder,
og er en glandsfuld Daab, som Aftnen gyder,
hvori hvert Sorgens Spor er mildt udslettet.

Det er en Stemning som naar Fred er funden
omsider efter indre Strid og Kvaler,
naar gjenfødt Trøst i Sjælen atter daler,
mens end den er af dunkel Vemod bunden.

4.

Jeg staar paa Fjeldet's Spidse
og har et udstrakt Skue.
Dybt under min Fod et Landskab
gløder i Dagens Lue.

Det ligger med smilende Enge
kantet af mørke Skove
og favnet af bugtede Vande
med sølvblank skinnende Vove.

Men over de hvilende Enge
staaer der Kæmper, som vaage,
de fjerne Bjerge, der blikke
blaat gjennem Slør af Taage.

Jeg flyver som Fugl paa Vinger
let over de lyse Sletter
og fjernt paa de duftige Bjerge
jeg mellem Duft mig sætter.

Og fra de duftige Bjerge
stiger et Billed duftigt.
og stiller sig for min Tanke
med Længsel, der bygger luftigt.

Jeg seer en Dal beskyttet
af Fjeldets lodrette Sider,
saa skinnende, saa stille
Elven igjennem glider.

Jeg seer et Huus omskygget
af Birker og af Linde,
to klare, drømmende Øine
skue saa blaat derinde.

5.

I Duft var Rosen badet
og lagt i Purpurs Aag,
i Luetræk paa Bladet
stod skrevet Elskovs Sprog.

En Lærke steg fra Linden
mod Sky og sang et Kvad,
hvidskende rørte Vinden
hvert hjerteformet Blad.

Over stod Solen stillet
og spredte trindt sin Pragt,
det hele stille Billed
i gyldne Baand var lagt.

Men al den Fryd ei trøsted
min Tanke og min Hu,
der bange Anen høsted
af dette Længslens Nu.

Maristien.

Ved Rjukand, hvor Elven
i Svælget skumhvid gaaer,
paa begge Sider Fjeldet
som Kjæmpevægge staaer;
men midt paa den ene
der lister sig forbi
i haandbrede Fodspor
en svimlende Sti.

Men svimled du, i Dybet
du hvirvledes ned —
og faldt en Steen fraoven,
da rev den dig med.
Og Væggen, hvor du klavrer,
er nøgen og glat,
der groer ikke Busk der,
hvor Haand kan gribe fat.

Og oppe fra Fossen
det dirrer i Drøn,
det lyder saa sælsomt
med Suk og med Støn —
lig Tordenskyer rulle
dens Masser af Skum,
og Røsten tages fra dig
som om du var stum.

Og halvveis paa Stien
et Furutræ der staaer
med knudrede Grene
og skjægget af Aar.
Naar den vel er naaet,
det Værste er forbi —
og derfor mange Navne
er skaaret deri.

Men Stien, som du vandred,
er farlig og vild,
det sortnede for Mange,
som skotted kun dertil.
Og derfor gaaer Ordet,
der holdes for sandt,
at Kjærlighed alene
fra først af den fandt.

Fra Fossen ned til Dalen
der gaaer og anden Vei,
den er langt bagom Fjeldet
og nær saa farlig ei;
men Thellen den tykkes
for stenig og for lang,
med Gods kun og med Heste
han der har sin Gang.

Der gaaer et Sagn, at Stien
fik deraf Navnet sit,
at Mari med sin Kjærest
ved Furren mødtes tidt,
og at hun silde engang
ham havde Stevne sat,
og at han gled — og styrted
i Død og i Nat.

Men jeg har hørt et andet;
jeg siger det forvist,
det lokker ingen Taarer,
det er ei nær saa trist.
Det gjemmer ingen Kummer,
det har ikke Meen,
jeg hørte det fortælle
af en blaaøiet En.

For mange Tider siden
da leved her To —
Thorstein og hans Mari,

som havde gi'et ham Tro.
Paa Gaarden over Fossen
der boede Marilil —
men nærmest ned i Dalen
ung Thorstein holdt til.

Og Thorstein var fattig
og Maris Fader rig —
i Kridthuus hos Gubben
han stod ei synderlig.
Det gik som det kunde —
men Gubben sad i Løn
og saa sig ud for Mari
en bedre Svigersøn.

Da skulde det hænde,
hos Mari var der Fest,
hun kogte og hun stelte,
alt som hun kunde bedst.
Hun laved Rømmegrauten
med trøstefuldt Mod,
og den, kan du nok tænke,
blev baade feed og god.

Og som hun stod og rørte
den fede Rømmegraut —
saa tænkte hun paa Thorstein
saa flink og saa staut,
og at han ei var buden
til Gjæstebud ikveld —
og tænkte: Rømmegrauten
den skal han have lel.

Og tog, imens hun tænkte —
for hun var ikke seen —
en skikkelig Ringe
og vadsked den reen —
og øste deri Grauten,
rygende og varm,

og bar den mellem Livet
og sin bøiede Arm.

Men udenfor Stuen
hun tænkte som saa:
hvis jeg den lange Veien
om Fjeldet skal gaae —
er Grauten kold alt længe
førend jeg naaer frem,
og Thorstein har ei Ild nu
paa Peisen i sit Hjem.

Og hjem igjen jeg skulde
ogsaa i en Fart —
Men Veien er saa stenig
og brydsom af Art
og hvile maa jeg ogsaa
og sætte mig ned —
og kanskee blier jeg sulten
og spiser den med.

Og alt mens hun tænkte,
hun klavred som en Geed
langs Fjeldvæggens Side
og saa ikke ned:
hun passed meest paa Ringen,
den holdt hun saa fast —
og saa slap hun over
i Iil og i Hast.

Og da hun kom til Thorstein,
det røg endnu af den.
hun holdt den frem og sagde
aandeløs end:
Jeg gik den lige Veien —
men her er jeg nu
og synes du ei Grauten
er vellykket du?

Jeg troer ei, Thorstein spiste
det første Kvarteerstid —
at ei blot han blev bange,
dertil jeg sætter Lid.
Jeg veed ei, om han skjændte,
men det var saare rart,
om Mari — som hun skulde —
slap hjem i en Fart.

Men siden da er Stien
bleven alfar Vei —
at finde den fra først af,
det var saa alfart ei.
Og det er spurgt, at Mari —
som nogen Karl saa staut —
spiste med sin Thorstein
tidt siden Rømmegraut.

Serenade.

Vaagn op, vaagn op, du Fagre,
der drømmer sødt derinde —
Sangen og Længslen flagre
heel silde dennesinde,
og kan ei Hvile finde
og vil ei slumre ind,
for den din Sands har kysset,
der hviler slummerdysset,
og naaet til dit Sind.

Vaagn op, vaagn op, du slanke
Lilie, i Tonestrømme,
og lad din unge Tanke
paa stille Vover svømme,
og fastere af Drømme
snart atter bindes du,
men held — held den, hvis Billed
er i din Tanke stillet
og dine Drømme nu.

- - - - -

Til en ung Dame.

1.

Det er en Lykke, De har sytten Aar,
Alt staaer for Dem som Morgen end og smiler —
snart er det dog forbi — mens Tiden iler,
husk, der er Intet flygtigt som en Vaar.

Let flygter Alt — hvad der var lagt igaar
i Alles Mund, idag i Glemsel hviler;
men mangen En gaaer stille om og tvivler
og vil ei bøie sig for Døgnets Kaar.

Men Tvivlen skal ei skygge Deres Dage,
søg hos Dem selv, og De vil finde der
en anden Vaar — den, der er evigt præget.

Maaskee, naar denne som en Drøm er veget
og De seer Livet i et andet Skjær —
som barnlig Tro hiin staaer dog ung tilbage.

2.

Jeg saa engang et Billed, hvor en Bugt
var sluttet mellem vilde Fjelde inde,
der laa et Solglimt paa en enkelt Tinde,
mens Dalens Udgang var af Taage lukt.

I Skumring halv vor Dag er ofte slukt,
paa dunkle Vover styre vi iblinde,
og naar ei nogen Udvei er at finde,
mod fjerne Tinder gaaer vor Sjæl paa Flugt.

Hos Mange er det kun en uvis Svæven,
af Livets Ynk den kues Dag for Dag,
og aldrig naaer den til en aandig Hæven.

Men hvo der har en Leder i sit Indre
vil løftes høit af stærke Vingeslag
og altid skue Stjernen over tindre.

3.

I Vaarens Kvidder skal man vandre stille
og lade alle Strenge sagte klinge,
naar Birkens Knopper duftende vil springe
og Lærken slaaer i Luft sin første Trille.

I Flok og Følge komme Drømme milde
og Klang og Duft i Sjælen med de bringe —
da banker Hjertet, da faaer Tanken Vinge
og flyver høiest, hvorhen Længslen vilde.

De vandrer selv i denne Vaar og drømmer,
men medens friske Indtryk til Dem strømmer,
husk, at i Sjælen mangen Spire groer,

Og at De raader selv for denne Flor,
der staaer som Vidnesbyrd om Tankens Veie —
og bliver til et evigt Sjælens Eie.

Serenade.

Hil dig du tause, stille Nat
med dine Drømmes rige Skat,
du kommer som et Fredens Bud,
der folder sine Vinger ud.

Og daler paa den unge Barm,
der banker glødende og varm,
og gyder over Haab og Drøm
en mild, en dæmpet Farvestrøm.

Og lægger blidt dit lette Aag
paa Kummers vaade Øienlaag,
og Søvnen er der inden kort
og kysser sagte Taaren bort.

I Vaaren.

Nu har vi atter Vaaren,
den kom i en Fart;
ved Dag og Nat den voxer
og er alt Sommer snart.
Men hvorom skulde Fuglen
kvidre vel tilsidst,
naar det var ei om Vaaren
det gad jeg nok vidst?

I Skoven er der Kirke
med Løvspræt til Tag,
der kimes til Præken
hver evige Dag.
De svaiende Blaaklokker
ringe til Ottesang,
men Klokkeren er Vinden,
som sætter dem i Gang.

Og Orgelet er Bækken,
der brusende gaaer,
og hvidkjortlet Birken
til Høimesse staaer.
Den yngste Vandlilie
til Chordreng den har,
der svinger saa stille
sit Røgelsekar.

En rødkonglet Granbusk
er sat til Prækestol,
omkring den flokkes Blomster
og over skinner Sol —
det er vor Herres Gave,
den straalende Fred,
der sænker sig over
en barnlig Menighed.

Men Præsten var en Sangfugl,
der sad i dens Top;
Dug trilled ned som Taarer,
som Bøn steg Kvidder op.
Jeg hørte Alt forleden
og kvæged min Hu —
o det var Lyst at vandre
til Skovkirken nu.

Og det var Lyst at vanke
paa Eng i Ensomhed,
og lægge paa Tue
sit Hovede ned,
og lytte til hvad Blomster
hinanden hviske kun
om Alt hvad de drømte
i den lange Vinterblund.

Og det var Lyst at vælge
de viede der,
og strøe dem for Vinden
eller for sin Hjertenskjær:
Ranunkel til Ringguld
og den skjøre Kvindetro,
to blussende Geranier
som røde Læber to.

Og spraglet Skabiose
æske til Svar:
hvad Sind, hvad Farve er det,
som du og hun har?
Og Præstekraven spørge:
Sig, elsker hun — mig —
af Hjerte — med Smerte —
kun lidet — slet ei?

Og det var Lyst at fure
med flygtige Spor
det gyngende Vandspeil,

den staalblanke Fjord,
hvorover Fjeldets Rammer
sit Skyggenæt slaaer,
og kolde Vift fra Bræen
som Aandedræt gaaer.

Ja, det var Lyst at glide
langs Jetteklippens Bryst,
og atter rundt om Næsset
langs den smilende Kyst,
hvor Vaaren har vandret
og mærket sine Skridt
med Snefald af Blomster,
der skinner i Hvidt.

Og det var Lyst at drikke
Sol og Birkesuus
paa mosset Tune foran
det tømrede Huus,
der stadset ud med Snitværk
i Løvlien staaer,
hellelagt og brunet
af Veir og af Aar.

Og skue ud i Dalen
hvor Elven sig snoer,
og lytte til de stille
de blomstrende Ord
af Sagnet, der huser
blomstrende endnu
i Dalens Dyb og Dybet
af den barnlige Hu.

Men mere Lyst en dette
er hvad jeg nævner ei —
selv om en Ven jeg eied,
dog kanske tied jeg.
Der er kun en Skygge
som dunkler det end —

min zitrende Glæde,
hvor skjuler jeg den?

Min zitrende Glædes
bævende Hjerteslag,
de tale og raabe
i den straalende Dag.
I Blomster, hvem en aaben
Bog mit Indre er —
sig, kunne I tie
med hvad I læste der?

O, vil det ikke aande
fra Rosens søde Kind
med Duft og med Farve
og aabenbart Sind —
og vil det ikke gjennem
Violens Blik det blaae
hviske lig en Gaade,
som Alle forstaae?

Drømme.

1.

Natten var mørk og Jorden var vaad
af drivende Skyers stride Graad.
Jeg sad i Ly af det lave Tag
og grubled over min kommende Dag,
sorrigfuld og med bange Sind;
jeg sad og stirred i Natten ind,
til Søvnen dalte paa mine Bryn:
da fik jeg saa vildt et Drømmesyn.

Jeg flyttedes hen til et ensomt Sted,
hvor Solen daled og Dagen led.
Dybt under min Fod en Afgrund laa,
jeg saa mig selv ved Randen gaae.

Jeg sad og saa og var mig bevidst,
jeg saa og grunded og gyste tilsidst,
Jeg saa mig selv, hvor jeg gik forbi,
bleg og mørk paa den svimlende Sti,
vandred afsted og havde Iil —
bar om Læben et sælsomt Smiil —
klavred og sprang fra Steen til Steen,
holdt mig fast ved den tornede Green,
der kummerfuld og fattig brød
frem af den golde Klippes Skjød;
men Stenen gled og Grenen brast —
ned gik det da i Gru og Hast.
Der lød et rystende, dæmpet Skrig,
i Nat og Afgrund det tabte sig —
da blev det stille, da blev det tyst,
jeg hørte kun Hjertet slaae i mit Bryst.

Og fuld af Rædsel jeg reiste mig brat
og stirrede ned i den tause Nat.
Jeg vilde skue, jeg luded mig ned,
der var kun den dybeste Dunkelhed.
Jeg vilde raabe — men min Mund
var bunden af Angst, jeg lytted kun.
Da naaed mig Lyd som af en Bæk,
det skred, det gled, det strømmed væk,
det drog, det slog, det klang, det sang.
det flød, det brød i Bølgegang.
Og mens jeg skued med anstrængt Syn,
da spredtes Mulmet i et Lyn,
og dybt — og dybt i den dybeste Vraa
imellem Orm og Kryb der laa
et blegt, et søndersplittet Lig —
og ud fra Hjertet vælted sig
en dunkel, en rød, en dampende Strøm,
bred og langsom — — Det var min Drøm.

2.

I Drøm jeg saa et Tog — et natligt Tog;
thi Nat hang over Himlen tung og mørk,
og Jorden selv laa som en udstrakt Ørk,
fyldt med Gestalter — lige øde dog.
Nat var det, men mit Blik skarpt Alting saa,
thi det var gammelt længst i den og vant
til — som en Fanges i et Fængsels Vraa —
at skjelne Skygge ifra Skygge grant.
Gestalter drog forbi mig Rad for Rad,
og stjerneløs stod oven Himlens Hvælv,
og ei jeg saa i Nogens Aasyn hvad
de tænkte, eller om de tænkte selv.
Tyst frem som efter Lig de langsomt skred,
der var ei Lyd at høre — uden Fjed,
som vexled regelret. Dump Gjenlyd klang
langt fra det Fjerne til den stumme Gang.
Ei saa jeg Maal i Horizonten, ei
jeg saa, hvorfra de kom, hvorhen det bar,
og i det løse Sand var ingen Vei
foruden den, som Sporet selv sig skar.
Alt skred og drog i samme Retning frem.
som om een Villien var, der Alle trak;
saa langt som frem mit Blik i Natten rak,
var Fleer og Fleer foran og efter dem,
der gik forbi, — men hver forskjellig var.
Thi der gik Børn og Kvinder, der gik Mænd
og Ynglinge, men Alle dog de bar
det samme Dødssegl, om forskjelligt end
hvert Aftryk syntes i hver Enkelts Træk —
Børn, i hvis Blikke tindrende Begjær,
og efter Sommerfugle greb de, som
bestandig foran dem dog flagred væk
og gjækked stedse fjernt, og dog saa nær —
Kvinder med udslaaet Haar og Roser om
de hvide Tindinger, men stænkt med Blod
af Tornene, der dybt indtrykte stod,
med Kjæder rigt om Hals og Barm, men hver

en Slange kun, der hugged Hjertet nær — —
og Ynglinge, der tunge Byrder bar,
som knuged dem til Jorden fast, men gik
dog opret under dem, og deres Blik
var Trods kun, deres Pander furet var
med Aarer, svulmende af Lidenskab,
og Rynker, tegnet ei af Tid, men Tab — —
og gamle Mænd, hvis Haar var Sølverskjær,
tomhændede, men slæbende sig frem,
som en usynlig Vægt dog trykked dem —
den Tomhed, der af alt Tungt tungest er.
Og Alle saae paa mig saa vist og fast,
men Ingen standsed dog, men Alle skred
de videre foruden Ro og Rast,
og skjønt een Smerten var, som Alle led,
skjønt Alle søgte Eet — og fandt det ei,
bekymred Ingen om den Anden sig,
men havde svøbt sig i sin egen Ve.
Og jeg stod længe taus og vilde see
hvad Enden blev, men der var ingen, og
jeg spurgte: Hvo er I? Hvad søge I?
Da var der En af dem, der gik forbi,
som tog min Haand og skrev et dunkelt Sprog,
et flygtigt Tegn med Fingeren i den,
og halvt forstod jeg det, og stirred end
derpaa — — Da vaagned jeg, og op jeg foer —
og havde glemt det mørke Gaadeord.

3.

I dunkle Drømme laa jeg
og jeg skued dig der,
dit søde Billed saa jeg,
som min Sjæl haver kjær.

Jeg saa dit taarefulde,
dit drømmende Blik,
jeg hørte din Røsts hulde
sødt dæmpede Musik.

Jeg saa om dine Læber
det tungsindige Smiil,
o dette Smiil, der dræber
med den hvasseste Piil.

Jeg stod med navnløs Smerte
og en brændende Hu,
det var som om mit Hjerte
skulde briste itu.

I Tausheds Slør jeg svøbte
hvad jeg bar og jeg led,
men intet Ord jeg røbte
ak, hvad Alt du deg veed.

Du Drøm, hvi vil du vanke
saa fremmed en Vei?
jeg boer ei i din Tanke, —
hvi hjemsøger du mig?

Jeg veed, at os har skillet
baade Tanke og Rum,
at mellem os er stillet
al den Kval, der er stum.

Jeg veed, jeg tør ei gjemme
hvad jeg troligt har gjemt,
jeg veed, at du vil glemme —
eller har du alt glemt?

———

Sonetter.

1.

Om Vaar jeg talte fromt engang og vaarligt —
ei længer — Vaarens Ord har jeg talt ud,
med Torne har jeg væbnet længst min Hud,
kom mig ei nær — jeg stikker uvilkaarligt.

Jeg kan ei meer, jeg brugte Ordet daarligt,
jeg lider ei det vamle Solskinsslud,
jeg ynder hvasse Pile. skarpe Spjud
og bitter Spøg, der griber i alvorligt.

Jeg bruger ei det gyldne Pjaltehylle,
jeg kan med søde Ord ei sødt husvale —
ei Sølverlyd af bløde Strenge trylle.

Jeg seer ei Blomsten i de stille Dale,
jeg kan ei med det tamme Livs Idylle —
vildt vil jeg heller Nattens Billed male.

2.

Se denne Nat, der mørk foroven hænger:
Himlen har grædt, men Klagen er forstummet,
langs Jorden som en Skygge gaar formummet
den vaade Sky, som ei har Taarer længer.

Alt aander lydløst, ei et Suk der trænger
igjennem Stilheden, som fylder Rummet.
Dag sank i Natten hen, Fryd brast som Skummet —
hvo veed et Trylleord, der Lænken sprænger?

Hvo skimter Lys, hvor Natten blytung trykker,
naar Haabets gyldne Bæger gik istykker
og faldt dig klirrende af dine Hænder?

Naar kun den stumme Ve paa Læben brænder,
naar klangløs Strengen i dit Indre dirrer,
og selv du Natten bær, hvori du stirrer?

3.

Med Natten dæmrende nu Dagen skifter
med mørke Skyer, som Storm har sammendrevet,
og intet Sangerchor, i Morgnen hævet,
og intet Suus, der gjennem Løvet vifter.

Og intet Solglimt gjennem Slørets Rifter,
men overalt kun Tegn, som Sorg har skrevet,
den nøgne Blomst, hvis Blade af er revet,
den dumpe, stumme Ro, som Tvivl forgifter.

Saa koldt og haardt, saa lidt i Farven skillet,
saa uden Liv, der græder og der leer,
er Dagen her for dine Blikke stillet —

Som naar En vaagner og han falmet seer
i Morgnens blege Lys det bedste Billed
af den Drøm, han skal aldrig drømme meer.

4.

Hvor er et Haab, der ei med Døden ender,
som ei er Tonen lig, der ud maa klinge —
hvor er den Trøst, der ei var tom og ringe,
naar taus du veied den i dine Hænder?

Hvor er den Tankens Ild, der evigt brænder —
hvor er et Baand, som ei itu vil springe —
hvor er der Had, som ikke Tid kan tvinge,
og Kjærlighed, som ingen Grændse kjender?

Hvor er det Alt, som du i Drøm har skuet?
Forbi og slukt — henklunget og forstummet —
forkumret mellem Ynk i Døgnets Trængsel.

Og skjønt du selv er revet fjernt af Længsel,
staaer du i Fornen koglet og fordummet
og bindes end af Smaalighed til Nuet.

5.

Tilgiv — jeg skulde talt i andre Toner.
Jeg mærker, jeg har ladet Ho'edet hænge,
jeg burde lempet mildt de haarde Strenge
og famlet Klangen frem, der Alt forsoner.

Jeg skulde strakt mig under Egekroner
i duftende, i bløde Blomstersenge,
og skuet freidigt ud i grønne Enge
og hilset Dagen, som foroven throner.

Men jeg gik ud engang ved Aftentide
at kvæge mig med Fuglesang i Lunde —
og hørte Ve, der lød fra tusind Munde.

Det duer ei med det Milde og det Blide,
hvad du end seer, seer du med samme Blikke,
det duer ei, hjælper ei, det nytter ikke.

6.

Thi hvorhen vil du dig for Tanken vende —
for Tanken, som dig tungt har overvældet,
naar du er fangen i dig selv og fældet,
og Ord, der siges ei, paa Tungen brænde?

Naar du har drømt den skjønne Drøm tilende,
og Dagen, som du gik i, brat har kveldet,
og du dit Hoved har til Torne heldet,
og efter Skygger Klage blot kan sende?

Gaaer ei det Ord, at Intet Tanken lænker:
den flyver frit — den eier Fuglens Evne?
Jeg veed, at Død der boer bag disse Tanker.

Men ak, jeg raader ei for hvad jeg tænker,
men atter bær de til et natligt Stævne
min Sjæl, der mørk med dem i Natten vanker.

7.

Thi mig rev Drømme hen med Iil og Magt
paa Svimmelstien langs med Fjeldets Side —
foroven truer det med ned at glide --
forneden er i Gru en Afgrund strakt.

Frem driver Længselen, der vild er vakt,
og fjernt det vinker som med Hænder hvide —
men Drømmeren kan tryg i Faren skride,
thi over holder jo en Engel Vagt.

O var det dig, som vogted mine Drømme,
du — selv en Drøm — du Stjerne i min Nat — —
o lad mig evigt saa i Drømme vandre!

Men væk mig ei; da vil sig Alt forandre —
da maa i Dybet ned jeg styrte brat,
og hvirvles bort som Lig af stride Strømme.

8.

Jeg seer dig, naar jeg vaager og jeg drømmer.
Jeg skuer fjerne taageklædte Egne
med Solblink og med Kvidder allevegne,
og over dem som Duft dit Billed svømmer.

Og Blodet varmt til Hjertet voldsomt strømmer
og hen i taus Tilbeden maa jeg segne —
og denne Kalk, ak Intet kan betegne,
hvor den er sød og bitter, som jeg tømmer.

Hvor ofte har jeg vaagnet som beruset
og tøit, at Taarer brændte mine Kinder,
og ruget længe over Efterveet.

O er ei Alt en Drøm? Har jeg dig seet?
Er det ei skjønne Drømme disse Minder —
Klang fra en brusten Streng, som ud har suset?

9.

En Drøm — en Drøm, en fager og en smilende,
som Morgnen kold kan sprede og forjage,
en Drøm fra svundne lykkelige Dage,
i Taarer vædet, blinkende og ilende —

Hvor blev din Fryd — o hvi er Intet hvilende,
hvi skal det ende Alt i Graad og Klage?
O du har flygtet og ladt mig tilbage
alene med min Kummer og fortvivlende.

En Drøm — en Gaade kun, som uløst bliver,
en stakket Leg af Billeder, der driver
i lette Bølgeslag paa Glemsels Strømme.

En Drøm — og denne Drøm har Alt mig røvet.
Nu sidder jeg og er til Død bedrøvet
og ønsker kun, jeg maatte evigt drømme.

10.

Hvor var mit Liv saa fattigt dog og øde;
og hvor det nu med engang rigt er blevet;
nu seer jeg, at jeg før har aldrig levet,
nu bær jeg Sjælen fuld af Morgenrøde.

Med dybe Vunder, som vil evigt bløde,
af Fryd og Jammer broget gjennemvævet —
i Strengeklang og Taarer har den bævet
med tusind hvasse Rosenskud, der gløde.

Nu har jeg gjennemgaaet Alt og prøvet;
der er tilbage Eet, hvorom jeg beder,
et sidste Afsind, som har slaaet Rødder —

At synke hen — o for dit Blik i Støvet,
og Fligen røre kun af dine Klæder —
og aande Livet ud for dine Fødder!

11.

Du falske Drøm, som mig med Lænke binder —
du med dit Vanvid og dit gyldne Glitter —
hvi svandt du ikke med det andet Flitter,
med Haabet, og med hver en Dag, der svinder?

Hvi staaer du atter bleg, med vaade Kinder,
og klager som en Fange bag dit Gitter
og vækker mig hver Tanke, der er bitter —
fra Dagen ender indtil Dagen rinder!

Ak atter gav du mig en Gift at drikke —
og nye Kvaler i min Sjæl du lagde
til Dødens Kval, som jeg maa daglig lide.

Thi atter sad jeg jo ved hendes Side
og lytted skjælvende til hvad hun sagde
og skued ind i hendes søde Blikke.

12.

Om hun blev din — o Lykke uden Ende,
som ei det Kommende tør dog forjætte.
Om Død var bitrere — ei for den Trætte,
der ikke veed, hvorhen meer Fjedet vende.

Om hun var aldrig seet — kan du kjende
dig saa igjen? O hvilket Ord var dette —
hvad fyldte dig? Det Tomme og det Slette.
Om du tilsidst da kunde glemme hende — —

Men se jeg skuer hvad du gaaer imøde:
Dit Væsens Inderste, dit bedste Smykke,
meer end dit Liv du taber, hvis du glemmer —

Og hvis du husker og et Navn du gjemmer,
skal du med Tabet af al anden Lykke
for denne bitre Lykke stedse bøde.

13.

Fordi jeg glemmer ikke denne Vunde,
der brænder i min Sjæl og bløder stille,
fordi jeg kan det ikke, om jeg vilde,
fordi jeg vil det ikke om jeg kunde —

Fordi jeg ingen Fred mig selv tør unde,
fordi min Tanke mægter ei at skille
dit Billed, ak det fagre og det milde
fra al den Haan, hvori jeg gaaer tilgrunde —

Fordi mit Væsen eier Intet længer,
hvorover Natten ei sit Mørke hænger,
som ikke er af Tvivl og Afsind smittet:

Derfor er Intet, der min Kval kan lindre,
derfor er Hjertet i mit syge Indre
ti Gange sønderknust og søndersplittet.

14.

Hvor er du nu, o du mit Liv og Alt?
Hvor flyver hen min Sjæl for dig at skue,
o du min Lilievaand og Rosenlue,
min skjønne Drøm, der hen til Intet faldt?

Bort mørke Dæmon, truende Gestalt,
som øder med min sidste Trøsts Formue —
I bitre Ord, som mig med Død vil true,
som aldrig Læben dog til dig har talt!

Jeg vil ei klage ud for dig min Vaande,
jeg vil ei spørge, om du har mig kjær,
ei vente Liv og Død fra dine Læber.

Jeg vil ei denne bitre Fryd, der dræber —
jeg vil blot see dig, vil blot være nær
der hvor du færdes, hvor du drager Aande.

15.

O at jeg saa dig end engang, du Hulde —
o at jeg lytted atter til din Stemme,
og i dit søde Blik end kunde glemme
Alt hvad jeg bærer paa af Haan og Kulde!

Ak — eller at jeg sad ved Bægre fulde
i Jublens Kreds som hos min Smerte hjemme,
og dybt, og dybt hver Kval jeg kunde gjemme
for hvert et Bæger, som jeg tømme skulde!

Men ei paa Gjensyn meer jeg haabe vover —
og lidet baaded det, om end jeg kunde —
ei kan jeg drukne mine Kvaler heller —

Og jeg har intet Ønske, intet Eller —
kun at jeg dybest laa i Havets Grunde,
og Bølgen havde lukket sig derover.

16.

Lyksalig den, der har et nøisomt Sind;
den hungrer Længsel ikke ud tildøde,
saalænge Verden ei er ganske øde
for Taarer og for Suk og Maaneskin.

Suk klæder ilde dog, og Graad gjør blind,
og er kun Vand, og kolde Straaler gløde
i Maanens blege Blik; men jeg vil møde
heed kun dit Blik — din Kuldes blege Kind.

Sødt var et Ord fra dine Læber søde,
sødt var et Blik af dine — mere sød
Hændernes zitrende Berøren — eller —

Jeg ønsker ei, jeg tier; jeg gaaer heller —
mens Ønsket slukkes i sin egen Glød —
til Vand og Maaneskin og Sjæleføde.

17.

Hvo der i Solens klare Aasyn stirrer,
dens Blik er snart skarpt som af Pile stukket,
og længe selv for Øiet, der er lukket
dets Billed smertende staaer end og dirrer.

Saa er et Billed, der mit Blik forvirrer;
skjønt længst det var, at jeg dets Lys har drukket,
atter og atter har dets Afglands dukket
op for min Sands, der endnu blændet irrer.

Og skjønt — hvor tidt — jeg vilde bort det jage,
og lukked Øiet til, og vilde glemme,
som Smerte brændende det stod tilbage.

Og i Alt, som jeg skuer, er det Hjemme,
kun det jeg seer; det kanter Alt med Klage,
som hiint af Solen Alt med gyldne Bræmme.

18.

Det er forbi — forbi — Drøm, Haab og Minder,
hvert Blik, hvert Smiil, der tryller og der dræber,
hver Tankens Flugt, der mod det Svundne stræber,
hvert Hvilepunkt, som min Erindring finder —

Hvert Ord, som jeg har gjemt, som end mig binder,
hvert udsagt Ord fra dine skjønne Læber
med al den Længsels Ve, der ved dem klæber —
Alt — tabt som Lyd, der hen i Stormen svinder.

Og dette Billed, disse søde Træk,
og dette Navn, der i de lange Tider
har fæstet sig ved mine Hjerterødder —

Det dyre Billed, det er tabt og væk —
det har jeg revet blodigt ud omsider,
og jeg har traadt det under mine Fødder.

19.

De have mærket Ord og ført Control
og maalt med mange Maal og opregistret
og sammenregnet Alt og udphilistret,
at hun er meget smuk og meget kold.

De have tænkt: Paa hendes Skjønheds Skjold,
der er for blankt og blænder os forbistret,
skal denne strenge Paaskrift være klistret,
at hun er hjerteløs og aandig gold.

Men denne Tomhed, som de have lastet,
skal over deres egne Ho'eder komme,
det blanke Skjold skal straale uantastet.

Hun kan ei fældes dog ved deres Domme;
hvis stundom tomme Ord hun hen har kastet,
da var det kun til dem — de Sjæletomme.

20.

Det er ei sandt, hvad disse have skreget,
at i den skjønne Bolig Intet boer,
at denne duftende og rige Flor
er ei af indre Fylde gjennemkvæget.

Det kan ei være sandt, hver Tvivl er veget;
i denne ydre Form staaer Sjælens Spor,
og meer end Tale, meer end alle Ord
har din Gestalt, den tause, mig bevæget.

I dette Væsen var en Gaade grundet,
dog blev dens Løsning ikke oppebiet,
hun til en Fremmed er for stedse bundet.

Men en Berettiget og en Indviet —
han havde søgt og draget frem og vundet
hvad her er evigt tilslørt og fortiet.

21

Men da jeg spurgte, fik jeg Underretning:
„Jeg ene veed det, jeg i Huset vanker.
Bag denne Kjole der et Hjerte banker,
at det er tomt — det var en tosset Gjætning.

Hun er ei præget i en enkelt Retning,
men hun har undertiden gode Tanker,
nu vel — hun har og sine smaae Skavanker,
fuldkomment Intet er — det er min Sætning.

Hun synger ei, hun spiller ei fra Bladet;
men i sit Huus der er hun upaaklagelig,
hun ekonomiserer med Forstand.

Og hun har aldrig noget Menn'ske hadet,
men er mod Alle sød og høist behagelig,
og holder ogsaa noget af sin Mand.“

22.

Dog hvorfor ikke dig, du Tomme, mindes?
Dit Billed bar jeg, fri som Fuglen end
før — og nu bunden, skjønt meer fri igjen
vil jeg det bære, da jeg meer ei bindes.

Ei meer — ei meer jeg fanges og forblindes;
ei meer den Sjæl jeg har at give hen,
der er det; taus som du jeg tier — men
din Form er Kunstens Form meer end en Kvindes.

Og Kunstens tause Form er rig paa Tale,
der griber dybere end Lyd kan gribe,
skjønt til at fatte den en Sjæl der kræves.

Lyksalig den, som end i Kunsten hæves
og seer af aaben Himmel blot en Stribe,
naar Alt er slørt i Tvivls og Mismods Dvale.

23.

Thi hvorhen flye — hvor søge Dyb og Fæste.
hvis det var ei hos Kunsten, naar Alt ender
i Død og Intet — thi, tro mig, det hænder —
Haab, Tro, Erindring, Livs Liv, Sjælens Bedste.

Skjønt Kunsten er ei som et Hjem at gjæste,
men den har Tørst og Hunger; evigt brænder
dens Længsel, uvis om hvor selv den ender,
og Ulykken er oftest end dens Næste.

Og tidt til gammel Kval en ny der kom,
meer tung maaskee og vildere bevæget,
men selv i Smertens Dyb med Lægedom.

Og evigung som Tanken — Tanke selv —
vældig som Tanken, der har med sit Eget
fyldt Livets Grav og Dødens Himmelhvælv.

24.

Og dog — hvor langt er det, vi kunne komme
paa Tankens Vinger i vor snævre Viden,
fra disse Grændser, denne Kreds af Liden,
udover hvilken Mørket og det Tomme?

Hvor langt — hvor langt paa Lykke og paa Fromme
med al vor Pral om aandig Fremadskriden
og Forfuldkommelse igjennem Tiden,
hvor Lyset slukt er, Klarheden er omme?

Fra Skumring og til Nat? — Men Nat er Tomhed;
Haab, Smerte, Længsel, Hæder, Kjærlighed
og Fred og Vildhed, Klogskab eller Dumhed

er Flagrelys, der fødes og der slukkes
i samme Sump, hvis Dyb ei Livet veed,
i Dødens — Gaadens Skrin, hvor Alting lukkes.

25.

Endt er mit Thema, opbrugt er Motivet —
maaskee for vidt jeg Variationen drev? —
se, hvad paa Lærredet med Pen jeg skrev
her i Sonettens Ramme indforlivet.

Som tidt det gaaer med Breve — prøv selv, skriv et
og se, om ei, naar du har endt dit Brev,
et: Glem ikke! tilsidst i Margen blev,
som Nik bag et Farvel paa Kjøbet givet. —

Som tidt det gaaer med Breve, siger jeg —
og saadant malet Lærred er det ei
et aabent Brev, der Publikum ansøger? —

Saa maa jeg lidt paa Rammen kradse end
af den Moral, der ellers gaaer igjen
paa Reflexionens Ødemark og spøger.

26.

Forelsk dig ei, thi det er saare daarligt —
dog, hvis til Ømhed du er sært genegen,
bevæg dig i en fortsat øm Bevægen,
forelsk dig i tre fire Skjørter aarligt.

Men ei i Een, foralting ei alvorligt.
thi denne Sag er dog en ganske egen,
Gevinsten liden, Resicoen n egen,
og Jeg'et i en Anden sat vilkaarligt.

Men ryst det af dig, mens du kan, itide,
se Tingen an ifra den lyse Side
og bliv ei mørk af lutter blind Forgabelse.

Gaa ei hen og fortab dig i Fortabelse,
det duer til Intet; men indret dig heller,
saa at du snart kan glemme om det gjælder.

27.

Fæst ei din Hu mod Aftnens gyldne Stjerne;
den vandrer dig for høit, du naaer den ikke,
sku ei for dybt i Vaarens Lueblikke,
hvis du veed med dig selv, du fænger gjerne.

Tab ei din Tanke mellem Længsler fjerne,
ræk dig ei selv den bitre Skaal at drikke,
agt paa dit Sind og lad det ei bestikke
af nogen Dronning eller nogen Terne.

Sky Dagen, hold dig mellem Skygger svale,
at du ei brænder dig, naar Solen rinder,
men drøm ei der — og synk ei hen i Dvale.

Sky dunkle Lokker over blege Kinder,
sky Alt, og vogt dig fremfor Alt for Tale,
for Taushed, hvasse Roser, unge Kvinder.

28.

Ja vogt dig — du vil den Erfaring møde,
at du drev tørstig om paa dybe Vande,
at du gik arm omkring i rige Lande,
at Livet var dig tomt og dødt og øde.

Og vogt dig ei, skrid Faren stolt imøde —
forsilde vil maaskee du engang sande,
at Trods tidt lettest lod sig overmande,
og sank i Støvet først for at forbløde.

Dog er det Fryd, saalænge som det varer —
men hvilken Fryd? — Er det et Valg at vælge:
at kjøbe Døden — eller Livet sælge?

Hvordan jeg snuer det, vil det ei sig skikke.
Forelsk dig eller og forelsk dig ikke:
det er Spørgsmaalet — hvorpaa Ingen svarer.

Længsel.

I Dage, I mine
skjønneste Dage —
komme I aldrig
atter tilbage?

Ve mig, I Glædens
kaarede Tider —
vil I fornyes
ikke omsider?

Enten jeg vild og
kummerfuld vanker —
faaer jeg ei Ro for
brændende Tanker,

Eller jeg taus og
drømmende sidder —
svæve I for mig i
Solduft og Kvidder.

Og naar jeg mindes og
Sjælen den længes,
truer mit bankende
Bryst med at sprænges.

Længsel og Klage,
Tanker og Drømme
hen mod det Svundne
glide og svømme.

Over de dybe
dunkleste Vande
fjernt til de lyse
blaanende Strande.

Skyerne spredes.
Taagerne vige.

frem af det Fjerne
Kystlinier stige.

Over det straalende
stigende Fjerne
glimter og blinker
Morgenens Stjerne.

Udbrud.

Grædt har jeg altfor længe;
Længselens Ve og Haab
greb i mit Hjertes Strenge.
Bort med Klynken og Græden,
hæve vil jeg isteden
vildt Ord og Klageraab!

Hvasse, hvinende Pile
vil jeg slynge afsted,
gnistrende skulle de ile —
men jeg vil ei øde
Tanker meer paa den døde
Trøst, jeg ei kjendes ved.

Hilsning fik jeg af Glæde
som af et vaarligt Vift.
Nu er den allerede
veiret hen, og Mindet
brænder mig dybt i Sindet
som fortærende Gift.

Morgnen den skjære, svale
randt ei saa vennesæl
over de dybe Dale
som den purpurlagte
straalende Dag, der vakte
brat til Liv min Sjæl.

Ingen Kyst laa mere
blaanende længselsfuld.
Vildtjørnen stod ei med flere
hvast bevæbnede unge
Grene af Roser tunge
under et Solbad af Guld.

Nu hænger Grenen knækket,
Rosen er bladet af,
Dagen har Taage dækket.
Al den Glæde og Gammen
sank i en Gruushob sammen,
al den Fryd fandt en Grav.

Kjender du dine unge
vingede Tanker igjen?
Se de er blevne tunge
Byrder nu for dit Hjerte,
og i Kval og i Smerte
skulle de tære det hen.

Sig, har du regnet efter
alle de knækkede Skud,
alle de spildte Kræfter,
alle de nysudskudte
Knopper, der bleve brudte,
før de var foldet ud?

Eller de mange bitre
brændende Taarers Daab,
de, som bæve og zitre
demantklare og tunge
for dit higende, unge,
skuffede, dyre Haab?

Derfor er Glæden blevet
byttet med Kvaler om —
derfor er Hjertet revet
sønder og maa forbløde.

For dit Blik i det Øde
staaer kun Haan som din Dom.

Derfor har du tilbage
Tvivl kun, hvor der var Haab —
derfor lyder din Klage
over det usle Værende
lydt som et vildt og skjærende
Længsels og Jammerraab.

Held hvo tilendebringer
snart dette Natteværk —
held hvo der fri sig svinger
mod de luftige Sale
langt fra de snævre Dale,
mens end Vingen er stærk.

Klage.

Farvel, min Dag, min Glæde,
mit lyse Haab — Farvel.
Det dunkles allerede,
snart det vorder Kveld.

Farvel, naar bort du drager
er Tomhed kun igjen,
med Bitterhed og Klager
vil jeg fylde den.

Hvert Ord, der blev fortiet,
og som dog stumt er sagt,
har evig glemselviet
mistet nu sin Magt.

Hver Tanke, som har bundet
os sammen før maaskee,
hver Tanke har nu fundet
Død i Haan og Ve.

Hvert Minde, der vil dukke
som Sol af Skumring frem,
vil Glemsels Aande slukke,
Natten give Hjem.

Du Nat, der ud er bredet,
som Alt skal dække til,
hvor er en Plet, en fredet,
som du skaane vil?

Den sidste Streng har bævet,
som søde Toner gav,
det sidste Blad er revet
taarevædet af.

Her ender Alt og slipper,
Alt — Alt er her forbi,
den dybe Afgrunds Klipper
er ei skilt som vi.

Hvad der maa aldrig nævnes,
hvad der skal glemmes hen,
det Bitreste kun levnes
som en Drøm igjen —

Den Haan, der videst splitter
hvad Mindet samler end;
men ingen Kval er bitter —
bitter dog som den.

Regnskab.

Med Roser og med Blommer
min Vei var strøet end —
hvor kan det da hænde,
jeg ingen har igjen?
hvormed jeg kunde fryde
mit Sind og mit Blik?
Jeg vil det troligt melde,
hvor det med alle gik.

Se, nogle de visned,
og Bladene faldt af,
og nogle jeg misted,
og nogle bort jeg gav.
Og nogle var hvasse,
de rev mig til Blod,
dem kasted jeg fra mig
og traadte med min Fod.

Og andre vare saa matte
og kvalme af Duft —
jeg maatte uvilkaarligt
snappe efter Luft,
og andre var stukne
og gnavede itu —
dem skulde jeg vel gjemme
længe, mener du?

Jeg fik af en Dame
en Rosenkost engang,
Det var ved Midtsommer
da Smaafugle sang,
og Dagen var saa stille,
som om den lytted til,
rundt om stod lutter Roser
og brændte lig Ild.

Jeg buhked og jeg takked
og lugted til dem tidt —
men tænkte ganske sagte:
Gid vel jeg var dem kvit.
Og saa tog jeg Afsked
og slap derfra tilslut,
og mødte just paa Veien
en guldlokket Glut.

Jeg bad hende bønligt,
om ei saa snil hun var
for Guds Skyld at tage
de Roser som jeg bar.
Hun smilte og hun neied —
frit siger jeg det frem,
hun var ei nær saa hæslig
som den der gav mig dem.

Jeg fik af en Dame
en enkelt Blomst engang,
det var ei ved Midsommer
da Smaafugle sang;
det var ved Vintertide,
da Sneen laa høi,
med Bjælder og med Slæder
og Dands og Sang og Støi.

Det var ingen Rose,
det var en Hyacint —
hun tabte den i Dandsen,
jeg tog den gesvindt.
og blev saa lyksalig,
da hun gav mig Lov —
hvad aldrig jeg fortjente —
at beholde mit Rov.

Jeg førte den til Læben,
jeg bar den hos mit Bryst —
men da jeg saa stod hjemme

og Alt var atter tyst —
da aabnede jeg Vinduet
og kasted den ud.
Dog var hun ikke hæslig
men selv et Rosenskud.

Jeg gjemmer ei paa Roser
og blommede Tegn,
jeg planter dem ei om i
Erindringens Hegn;
jeg lærte ei at sætte
det mindste Lid til dem,
jeg seer ei tilbage,
jeg flyver kun frem.

Jeg lærte kun at vexle
og skifte mit Sind
af den, der er saa flygtig
som den flygtige Vind;
jeg lærte kun vinget
at føie mit Ord,
og skride over Sorgen
med fjederlette Spor.

Imellem Lee og Græde
jeg vakler imag,
min Tanke forandres
hver evige Dag;
min Glæde ei ældes,
min Sorg er kun kort,
før Noget bliver gammelt,
jeg jager det bort.

Jeg skrider som en Vandrer
saa let Alting forbi —
snart flygtigt jeg bindes,
snart er jeg atter fri —
jeg skrider gjennem Skoven
og over grønnen Vang

og fløiter og synger
paa min ensomme Gang.

Om Aftnen er jeg traurig,
om Morgnen er jeg glad,
og Dagen jeg fylder
jeg veed ei selv med hvad,
men den Dag der nu er,
den forrige har glemt,
og for den Dag, der kommer,
er tusind Ting bestemt.

Den lige Vei jeg vandrer
og angrer Ingenting.
For alle fagre Kvinder
jeg seer mig dog omkring,
og standser undertiden
og kvidrer ganske lidt —
som Fuglen er saa Nebbet,
hver synger med sit.

Og ofte, kan det hænde,
jeg bøied mit Knæ,
og rørende jeg talte
om Kjærligheds Ve —
og svared hun intet,
saa døer jeg dog ei,
med trøstigt Mod jeg atter
kan vandre min Vei.

Og talte jeg om Smerte
de tungeste Ord —
paa anden Haand jeg fik dem,
selv udenom jeg foer —
jeg saa kun ind af Vinduet,
alt mens jeg gik forbi,
om Huset var tomt, eller
der hused En deri.

Ja tro mig paa dette —
eller tro hvad du vil —
Alt var kun Drøm og Digtning,
jeg sværger dig det til.
Men talte jeg om Lykke
en sjelden Gang ibiandt
da tænk foralting ikke,
at selv jeg den fandt.

Jeg lærte kun den Lykke
at være ligeglad
og flagre mellem Blomster
med Kvidder og med Kvad.
Jeg lærte kun at vexle
og skifte mit Sind
af den der er meer flygtig
end den flygtige Vind.

Men er ei Alting flygtigt?
Den vingede Sky,
der flygter selv som Farven,
den bær ved Morgengry —
og Vaaren, der i Norden
kun stakket dvæle kan
imellem Vintrens Kulde
og Sommerens Brand —

Og Svalen, der drager,
før Træet gyldent staaer,
til fremmede Lande,
hvor der er ny Vaar —
og Psychen. Sjælens Billed,
hvis Troskab er kort;
fra Blomst til Blomst den flagrer.
til dens Liv flagrer bort —

Og Dagens Erindring
om den, der er død,
der veired hen og spredtes,

før atter Dagen brød
og Tiden selv, der flagrer
os evig ny forbi,
mens kun det Nye binder
os flygtigt deri?

Helene.

I de natsorte Blikke
kan jeg sikrest skue,
    fængsle dog ikke
om de brænde og true;
for de blaae evigunge,
hvori Himlen sig maler,
    eier min Tunge
    lovende Taler;
men mørkbrune ere
    de der mig besnære —
dig elsker jeg ene,
brunøiede Helene!

O jeg glemmer dig ikke —
dine dunkelbrune
    duggede Blikke —
dit ubændige Lune —
og din jublende Glæde —
din melodiske Latter —
    Alt er tilstede,
    atter og atter
med Længsel og Klage
    drages jeg tilbage
til dig — til dig ene
brunøiede Helene!

Ene dig vil jeg mindes —
var vi dog tilsammen!
    Ak skal vi findes

end engang udi Gammen!
Naar skal min Arm sig slutte
om din sivslanke Midie,
vaarfrisk opskudte
smidige Vidie —
naar fæster jeg mine
Læber vel til dine,
naar har jeg dig ene
brunøiede Helene?

Stancer.

1.

De flagrer endnu, og paa Deres Læber
boer Smilet end — hvad gav jeg ei for et —
De morer Dem, jeg er af Morskab træt;
De leer, jeg græder ei, jeg Tiden dræber —
den lange Tid, som bort jeg øder slet;
i Nuet lever De, min Tanke klæber
ved det Forgangne — stirrer ud i tomme
livløse Tider, som vil hernæst komme.

2.

Her Maalet er, her vor Veie skilles.
Dem Verden har i Nuets Dagslys sat,
mit Løb et andet blev — det kan ei stilles,
det gaaer tilbage i det Svundnes Nat
ustandseligt, til engang det forvildes
i Mulmet, hvor min Sjæl blev efterladt —
min Lod er altfor vis, ei vil jeg frygte,
ei kan jeg for mig selv — min Fiende flygte.

3.

Jeg klaged engang — ei jeg klager meer,
det er mit eget Værk, nu maa jeg bøde,
ei tør jeg klage, hvad der ogsaa skeer.
Min Fortid er et knækket Træ, der døde —

selv har jeg knækket det — min Fremtid seer
fra tomme Øienhul mig mørk imøde;
Selv har jeg Liv og Aande fra den taget,
selv har jeg Alt opgivet og forsaget.

4.

Men hvis vi mødes end — jeg troer det ikke,
og tør ei haabe — hvis vi mødes dog,
da gjem endnu de samme lyse Blikke,
det samme Spøg, det samme Smilets Sprog —
thi Deres Sorg var mig som Gift at drikke,
og læste jeg i Deres Indres Bog
eet Tegn af Kummer kun — een Skyggeside,
det var for mig som dobbelt Døden lide.

5.

Thi skjønt jeg tier, naar De leer og spøger,
og svøber mig i alt mit Mismod ind,
skjønt Deres Smiil mit Mørke kun forøger
og end meer tynger paa mit tunge Sind — —
jeg kan ei anderledes — ei jeg søger
at ændre det — — er ingen Død som min
saa haard, hvis De een Kval kun faaer tilfælleds
med disse, hvoraf jeg skal overvældes.

6.

Jeg saa Dem engang — var det Drøm maaskee,
thi siden har jeg grædt i Drøm derover — —
Erindring kommer saa, naar Tanken sover,
og river Sløret af den glemte Ve,
med Ord, som Læben aldrig sige vover,
og Taarer, som ei vaagne Timer see — —
jeg saa Dem af et bittert Mismod bundet,
hvert Smiil i Deres Aasyn var forsvundet.

7.

Jeg saa, de tunge Blikke stirred ned
paa Jorden, Taarer hang i dem, som vilde

tyst over Kinden en for en de trille —
men ingen faldt, skjønt Deres Indre græd,
og i hvert enkelt Træk sig tegned stille
de bitre Tanker, som forbi Dem gled;
men over Deres hele Væsen sænkte
sig dog et Slør, der skjulte hvad De tænkte.

8.

Hvad vil det stumme Mismod Dem? Hvi skulde
en Orm det gnave Deres Hjerteblad?
De har ei prøvet Sorgens Vægt tilfulde,
hos Deres Tro ei Tvivl vedsiden sad,
og Deres Træk, de søde og de hulde,
har aldrig skiftet i Foragt og Had,
og Deres Øie kjender ei de Taarer,
den Daab, som Haan for sine Ofre kaarer.

9.

Thi der er toslags Taarer — der er milde
og bitre — hine slukke Smertens Tørst
og er et Bæger øst af Trøstens Kilde,
en Lægedrik, som kun skal tømmes først,
før Vunden lukkes; disse ere vilde,
giftsvangre, sjeldne — og den Kval er størst,
umættelig den Ve, som frem dem kvæler;
et Spor hver enkelt brænder, mens den dvæler.

10.

Jeg kjender dem — Thi jeg har grædt i Drømme;
min Tanke svømmed paa de dybe Strømme,
hvor Fortid den med Fremtid sammen seer.
jeg fik de bitre Taarers Skaal at tømme,
og da jeg vaagned havde jeg ei fleer — —
men De? Ak om de græder eller leer,
Alt er hos os forskjelligt — De skal dele
ei dette Mismod, hvori jeg maa dvæle.

11.

Thi kun i Tal af Aar vi ere lige,
i Ungdom ei — min raa, og Deres zart,
i Haab ei — jeg har intet, mig er spart
kun al den Bitterhed, jeg ei tør sige —
som De ei kjender —, ei i Tankens Art.
min færdes stadig i et Skyggerige,
og Deres? Gaade, hvor ei Svar jeg finder,
jeg veed kun: Intet os i den forbinder.

12.

Jeg kjender ei de Baand, der fast den bandt,
jeg veed, min Tanke har ei Deres tvunget.
Hvert udtalt Ord, der hen i Glemsel svandt,
er Lyd kun — Tone, som man ud har sunget —
og Alt er stumt, den sidste Streng er sprunget,
i Glasset længst det sidste Sandkorn randt,
og i en Sjæl, der skyer sig selv tilbage
er Intet — Intet, ei engang en Klage,

13.

Nei — Intet! Men til Intet bringes Alt;
hvert Rosensmil paa unge Liliekinder —
hver Blomst der visner og hver Vaar der svinder —
hvert Drømmeslot der brat i Støvet faldt —
og Deres egen drømmende Gestalt,
der om et Vift af Vaarens Aande minder — —
til Intet som et usselt Ord der glemmes —
til Intet som det Haab, der overstemmes.

14.

De frygter Døden? Ved dens Tanke zitre
i Livslyst alle Deres Nerver end?
Som Glemsels er ei Dødens Kvaler bitre —
jeg kan ei frygte Døden — giv mig den!
Og brudte ligge alle Fængslets Gitre —

ud flyver Fangen fri som Fugl — — hvorhen?
Ve, denne Kval, der ingen Grændse kjender --
den indre Kval — mon den med Døden ender?

15.

Men hvorhen leded mig min Tankes Traad?
Til Døden, hvor dog ikke Alt forstummer — —
Dog staar mig Livet aabent fuldt af Daad —
hvori jeg Deel ei har — Deel af min Kummer,
ei al min Kummer dog —; men see i Slummer
jeg dysser den, og støder ud min Baad,
og flyer fra den, og løfter end min Pande
og styrer atter i de aabne Vande.

16.

Et Blik tilbage kun, eet Glimt derinde
af Alt, der blev igjen paa denne Kyst,
men ingen Klage med og intet Minde
og intet gjemt hos Slaget af mit Bryst —
og saa Farvel; tung bliver ingen Dyst
paa Livets Hav mod alle Stormens Vinde,
naar Intet maner meer og Intet lænker,
og Tomhed kun sig over Tanken sænker.

Til et Barn.

Du lille Lokkehoved, du
rødkindede rastløse Ting,
som staaer ved Livets Port endnu
og seer saa fremmed dig omkring —

Hvis Pande bærer intet Segl
fra Tankens Haand, der trykked dig,
hvis Tanke selv er halv et Speil,
hvor Andres kun gestalte sig —

Hvis Sjæl — et ufødt Nogets Brud —
er lig et ubeskrevet Blad,
som Tiden først skal fylde ud,
men Ingen aner end med hvad —

Du. Eftertidens Eiendom,
du Løfte om en Tid, der staaer
for dig rig. strøet med Roser. tom
for os. smykt kun med Sølverhaar —

Skjønt du fra Vuggen kom et Skridt,
du er dog ei saa langt fra den,
at ei i Engles Arme tidt
din Drøm sig skulde vugge end.

Kom derfor. sæt dig paa mit Knæ,
og slaa ei dine Øine ned:
de kjende ei den dagsky Ve,
de til Forstillelse ei veed.

Og for dit Ansigts Skyld jeg vil
forglemme hvad du blive skal,
og tro, du hører Himlen til
og tælles med blandt Engles Tal.

Hvad er det Alt, som de har sagt.
naar du har leget mellem dem?
Har i din Sjæl de varligt lagt
et Billede fra deres Hjem?

Et Frø, der maaskee skyder Rod
og voxer ubemærkt en Tid.
men staaer, naar Verden gaaer dig mod.
med eet i Blomst som Længsel did?

Fortalte de, at Intet er
at agte dette Skyggeliv.
som vi med Sorg og Glæde her
selv fylde kun til Tidsfordriv?

Eller taug alle, mens de gik
forbi som Drømmen selv, der gled —
og skued du i deres Blik
kun Taarer af Medlidenhed?

Og dvælte Nogen vel, og stod
med Haanden paa dit Hoved let.
og bøied sig til dig — og lod
sin Aande glide over det?

For stille at velsigne dig
og vifte forud bort hver Ve.
der ellers skyggede din Vei.
hvis Spor kun Engle endnu see.

Hav Tro til mig, jeg har dig kjær;
fortæl mig Alt — om ei med Ord
da med dit Blik — jeg er ei nær
saa haard og bitter, som du troer.

Og for dit Ansigts Skyld jeg vil
velsigne dig — jeg tør ei nu —
naar min Kveld, din Dag, stunder til
og jeg er gammel, men ung du.

Stancer.

I.

1.

Grædt — du? Og over hine Ord?
O nei, fornægt det, tal ei saa,
kald det tilbage — altfor stor
den Lykke var at bære paa.

2

Og disse Taarer — maa ei hver
en ædel Perle nævnes lig,
der hentet dybt fra Dybet er,
hvor stille Tanker skjule sig.

3.

Grædt? Nei umuligt — skjønt det var
nok selv for Stenen, der er stum —
og dog kun Lyd, men Lyd, der bar
et heelt Livs Kvaler i een Sum.

4.

O det er sødt at græde dog —
hvo der blot kunde — Taarer fik
et dybere, et bedre Sprog
end det, der over Læben gik.

5.

Thi hvad var Ord? Forstillelse,
der peged hen paa falske Spor —
den største Fryd, den største Ve
har Taarer — stundom, aldrig Ord.

6.

Og hvad er Taarer? Dug de er
paa Tankens Blomst — der tindred blank,
naar Morgenrøde fødtes der,
naar Skumring dyb fraoven sank.

7.

Som Dug, der drysser sagte ned
og køler Rosens hede Kind,
saa er de stille Taarers Fred
for Alt hvad brænder i et Sind.

8.

Saa lægende, saa milde kom
de Taarer, der blev dig tildeel —
ve den, hvis Taarer brændte som
selv Smerten aldrig i hans Sjæl

II.

1.

Erindrings Trøst — hvis dyb og klar
den laa, et Speil for Himlen kun,
hvor gjennem Overfladens Glar
Blik kunde naae til dybest Bund —

2.

Hvis aldrig Taarer slørte det
og hvert et Billed, det gav Rum.
hvis aldrig Stormen kom med eet
og hvirvled Alting bort til Skum —

3.

Erindrings Trøst — ja, var den Trøst
og ei et Gjenfærd kun af Liv,
men Livets Hjerteslag om Livets Røst,
og givet Ensomhed til Viv —

4.

For al den Tomhed, alt det Savn
og alt det Længslens bitre Sprog,
der ei har Ord og ei har Navn,
men brænder paa vor Læbe dog —

5.

Hvis den var ei det blege Lig
af Vaarens Haab, der visned hen,
men Puppen, der forynged sig
og Svøbet ei, der blev igjen —

6.

Et Rum med Grændsen kun af Alt
og Indhold ei, med Tomhed fyldt,
et Intet, givet en Gestalt,
behængt med Pjalter og forgyldt —

7.

Erindrings Trøst — ei nægte den
jeg vil, jeg siger kun, at mig —
skjønt ikke een Erindring hen
jeg gav dog — mig den trøsted ei.

8.

Erindring styrked gammel Ve
med nye Kræfter, var et Aag,
der trykked Sindet ned — maaskee
af Blomster, men der trykked dog.

9.

Ei Trøst kun Raab om Trøst, en Haand,
der peged over Graven hen,
en Fod i Himlen sat, et Baand,
der drog dig did og brast igjen —

10.

Den var kun Kampens Billede
henkastet vildt paa Tankens Blad:
det Svundnes Skygge, Nuets Ve,
samlet — og atter splittet ad.

III.

1.

O slaa ei dine Blikke ned,
vend ei dit Aasyn bort — jeg har
kun Ord, jeg tør ei tale med,
hver af dem nu en Brøde var.

2.

Den Sol, der skinner paa dig, er
et Sværd, der mellem os er lagt,
og mod det Smilets Skjold, du bær
har Bitterhedens Piil ei Magt.

3.

Se jeg skal Intet sige, se
jeg synker i Beskuen hen
og tier, om mit Indres Ve
skriger med tusind Stemmer end.

4.

Endskjønt — jeg kunde vække dem
og klæde dem i Vanvids Sprog,
jeg kunde lokke Taarer frem
af disse skjønne Øine dog.

5.

Hvordan er Taarer? hvilke Ord
er det, de har — Trøst eller Spot?
Hvor yndigt klædte Taarers Flor
ei dette Dyb, der blikker blaat?

6.

Dit dybblaa Blik! Den dybe Tro
og Længslen denne Farve bær;
thi blaa sig hvælver Himlen jo,
blaa i det Fjerne Kysten er.

7.

Men Rummet ligger mellem strakt,
hvoraf just Længslen Vinger fik —
saa er et Rum af Kval der lagt
imellem mig og dette Blik.

8.

Til al den Glands, det gjemmer paa,
vil Taaren føie kun en ny —
den Himmel er dog skjønnest blaa,
der smiler fra en Foraarssky.

9.

Frygt ikke dog. I denne Stund
var Tale svær, er Taushed let,
jeg tør ei tale — see dig kun
jeg vil, du kan ei nægte det.

10.

Du vil ei, thi af denne Tid
een Vinding dog, et Vederlag
er høstet for al Kval og Strid,
der kæmpes gjennem Dag for Dag:

11.

Det er — at tvinge sig, sit Ord,
sin Tanke og sit Minespil —
de tvungne Tankers mindste Spor —
og Stemmen selv, der skjælve vil.

IV.

1.

Hvem græd? Jeg ikke — thi jeg har
ei Taarer til at ødsle med.
Skjønt ene med mig selv — det var
dog som jeg hørte En, der græd.

2.

Var det da Drøm? Jeg skiller ei
fra vaagen Tilstand Drømme meer,
siden i Natten gaaer min Vei
og vaagen Drømmesyn jeg seer.

3.

Det hulked og det græd saa sandt
som Døden boer mit Hjerte nær —
hvor blev du Skygge, som forsvandt?
Gled du forbi mig? Var du her?

4.

Hvi viste du dig ei? hvi saa
jeg ei dit Aasyn? O hvi fik
jeg Taarer kun at høre paa
og ei dit taarefulde Blik?

5.

Hvi græd du? Ak var det fordi
du til en øde Bolig kom,
fordi du saa, Alt var forbi
i denne Sjæl, der længst var tom?

6.

Se det har lykkes fast tilsidst,
men tung var denne Kamp, der rev
ud af en Sjæl — sit Tab bevidst —
Erindring, der til Kval kun blev.

7.

Var det din Tanke, jeg fornam,
der hørbar sank i Taarer hen?
O skjænked du en Tanke ham,
hvis Smerte kun fortjente den?

8.

Men hvi forfølger du mig da
med Hulken og med Klagerøst —
og hvor kom disse Taarer fra;
fandt du ei heller Fred og Trøst?

9.

Ak eller var det egen Ve,
min Tanke, der sig selv begræd —
jeg veed det ei, jeg tør ei see,
om Taaren klæber end derved.

10.

Saalænge har jeg skyet Alt,
der var mig meer end Livet før,
at nu mit Inderstes Gestalt
er hyllet i et Gaadeslør.

11.

Jeg maatte dette — før det var
for ei at see et Dyb af Gru;
jeg tør ei løfte det, jeg har
den Frygt, jeg fandt kun Tomhed nu.

12.

O Tomhed — er det ikke saa?
har Verden tomt ei dette kaldt:
Haab, som kun Vanvid bygger paa,
Trøst, som i mange Stykker faldt?

V.

1.

Der gik et Stjerneskud — og jeg
forglemte Ønsket, skjønt hvorfra
tog jeg det vel? — men skulde ei
et eneste opfyldes da?

2.

Jeg bygger intet luftigt Slot
af Ønsker, jeg har ønsket ud —
det skulde være dette blot
at slukkes som et Stjerneskud.

3.

Fik kun en Anden Ønskets Sprog
for sit Vel — hisset eller her —
jeg veed den, som staaer rede — dog
for Nogle kun, ei for Enhver.

4.

Men helst for En, thi een Sol staaer
paa Himlen ufordunklet end,
og Alting hvad jeg skuer faaer
Lys, Liv og Aande kun fra den.

5.

Hvor skjøn er denne Nat, hvor rig
paa Stjerner i det tause Rum;
jeg veed en anden denne lig,
men mindre skjøn og mere stum.

6.

Og den har ogsaa Stjerneskud,
men hver af dem et Haab, der faldt
og under Faldet brændte ud — —
til Mørket engang dækker Alt.

VI.

1.

For tungt det er — ei kan jeg Alt
forglemme, Nei — og atter nei,
det var et Forsæt kun, der faldt
istykker, ak jeg kan det ei.

2.

Thi som et skinnende hvidt Seil
paa det umaalelige Hav
saa dukker du paa Tankens Speil
op atter af den vaade Grav —

3.

Det vaade Taaredyb, hvori
du sløret til i Fjernhed laa,
og skummer atter mig forbi,
mens Hjerteslag for Bølger gaae —

4.

Dit blege Aasyns Lilieflor —
din Tales Duft — din Aandes Digt —
forbi — forbi! der er et Spor
tilbage uudsletteligt.

5.

Hvad fyldte jeg min Sjæl med, naar
det ei med dette Billed var,
og hvormed Tiden? Dog det gaaer
for Tomhed — Verden har det Svar.

6.

Jeg vilde, at jeg havde Ord
som et susende Birkehvælv,
at som et Tog af Svaler foer
mod Vaaren mine Tankers Elv.

7.

Men hvert Ord, jeg begynder let,
faaer Vægt af Vægten i min Hu,
og dumpt og blytungt falder det
tilbage i sin egen Gru.

8.

Og hver lys Tanke brast itu
som klirrende det skjøre Glar,
og Haabets Dug forspildes nu,
ei samler meer det brudte Kar.

9

Tro ei dog, den er mørk som Nat —
skjønt jeg maaskee har talt saa tidt —
o nei, men grelt i Dagslys sat,
et Lig i Solen, klart og hvidt.

10.

Tro ei dog, at min Tanke var
som Skrig, der brast i Taarer hen —
et langt, et bævende, der bar
sin Ve og segned saa for den —

11.

Nei men en Kjæde kun, hvormed
jeg selv har tungt betynget mig,
og i hvert enkelt af dens Led
vil du gjenkjende Een blot — dig.

12.

O hvis mit Indre aabent her
jeg lagde for dig, altfor tidt
dit Blik sig selv kun mødte der —
skjænk mig til Gjengjæld et i dit.

13.

Og tal endnu engang — o tal — —
hvad Tanke vil jeg give Rum?
Min Gud, det er ei altid Kval,
der byder Læben være stum.

Farvel.

Farvel — Farvel — det maatte derhen komme,
og er nu kommet did · endnu engang
Farvel — o dette Ord er tungt af Klang,
men Timen slaaer, den korte Tid er omme,
hvis Afsked kun var bævende og lang,
det er forbi — af Graven nu den tomme
er Sjælen flygtet længst, i Sørgeklæder
Erindring dvæler end ved den og græder.

Naar dette Ord er udtalt — dette sidste
da tier Alting, og tilbage staaer
det bange Spørgsmaal, som ei Svaret faaer —
o hvis vi kunde dog, dersom vi vidste —
men Graven har ei Svar, vi kan ei vriste
af Gaadens Mund et Ord, dens Mørke slaaer
med Blindhed kun, og vi tør ikke klage,
vi skal kun tie — tie og forsage.

O var det muligt end engang at tvinge
af Tidens Flugt en lynsnar Samværsstund,
et Blik endnu — et Ord — o eet Ord kun — —
dog nei, det vilde alle Strenge bringe —
de nu forstummede — til vildt at klinge,
det vilde give hver en Smerte Mund,
der slumrer nu, oprive Alt og bryde
den dumpe Ro med Skrig, der længe lyde.

Er ikke Afsked Død, saafremt den river
Liv fra vort Liv og gjør det til en Grav,
til een Erindrings dunkle Dyb, et Hav
af uudgydte Taarer — Tanken driver
som tung Sky over det, og har et Krav
paa Svar, som Stumhed stedse skyldig bliver,
kun Længslen staaer med Flammeskrift tilbage
og skal dog tie — tie og forsage?

Hvor rigt — hvor fuldt ei i en Afskedsstund
er Øieblikket, og hvor fattigt siden!
Der følger Time efter Time kun
i dræbende, i langsom Fremadskriden;
der er ei Indhold og der er ei Bund,
men blot en uafbrudt forlænget Liden,
som Trøst ei dysser ind, hvor Haab ei daarer,
men hvor der kun er Stumhed eller Taarer.

Det bliver Dag — og Nat — og Dag igjen,
men den har intet Smiil, som ei er svundet,
fyldt med een Tomhed døer den sagte hen,
og Natten har ei Hvile længer, den
har Drømme kun, til hver af dem er bundet
en tung Bevidsthed, og der er ei vundet
et Øieblik af Skuffelse, som laaner
Nat Dagens Skjær, til Dagen atter graaner.

Farvel — i Dybet af den Tanke ender
al anden Tanke, og der er ei fleer
end denne ene! Skjæbnens tunge Hænder
er lagt paa den, og Fremtid deri seer
kun Kval, som stedse ny tilbagevender —
Farvel endnu engang — og aldrig meer — —
det Bitreste er sagt med det — har bævet
deri — det Tungeste er gjennemlevet.

Men hvorfor skilles — o hvorfor? Hvi maa
Violen dufte ud, og Rosen blegne,
og Birkens Løv, der som et Haarslør laa

om ranke Lemmer, hvi saa tidligt segne?
Hvi var det Skjønneste, som Livet saa,
det Rigeste, det Bedste allevegne
saa flygtigt fast som Nuet, der er svundet
længst førend det er grebet selv og vundet?

Vi skal kun tie — tie og forsage?
Velan forsag da — men en trofast Hu
vil tale stum Velsignelse endnu
og sende denne efter halv som Klage.
Velsignet — o velsignet være du!
Kun Bøn og Længsel skulle med dig drage,
og hvert et Længslens Ord, der bittert klinger,
skal Bønnen vifte bort med sine Vinger.

En Sanktehansnats-Drøm.

En Vandrer laa i Skoven seent en Kveld
ved Sanktehans, og havde tændt en Ild
og skulde tage Natteherberg der,
da mindtes Sagnet ham — ung var han vel —
hvor man, naar Hjertet Ingen hører til,
i Drøm kan see sin Fremtids Hjertenskjær.
Han bredte over Mos en Bjørnehud
og gik og søgte sig syv Blomster ud,
Ranunkel, Potentil, Veronica,
Skovstjerne, blaa Viol, Saxifraga
og Anemone, og han lagde dem
ved Hovedgjerdet, og han slumred ind.
Og brogede Gestalter svæved frem
og kom og svandt og gjøgled for hans Sind,
men ingen standsed fængslende hans Blik.
Og et forvirret Væv af Toner gik
forbi, men ingen dvælte i sin Klang,
og Alt blev tyst, og Skygger kun af Drøm

han længe saa, som vexled mangengang.
Han stod ved Bredden af en mægtig Strøm,
en Vildtjørn hang med Roser over den,
han tog dem alle, og han strøed hen
de fine unge Blade, et for et —
bort gled de alle, og han glemte det.
Han saa to Træer — en Birk, en Gran — hiin ung,
lys, letforgrenet — denne mørk og tung;
imellem dem et Svælg laa strakt,
et Rædsels Gab, ei Bro var over lagt,
men paa hver Side af dets mørke Grav
en Sti der løb, som brat var skaaret af,
thi her fløi Himlens Fugl og Tanken kun —
og Alt var atter glemt i samme Stund.
Han saa to Svaler, der i Flugten mødtes —
to Tanker, som i tvende Sjæle fødtes
og smelted sammen i eet Haab, de deelte —
et Øieblik, et Nu de begge dvælte,
og dernæst skiltes de ifra hverandre;
han saa dem atter hver sin Bane vandre
med Pilens Flugt og susende som Lynet —
og glemte dem, før de var ude af Synet.
Han saa en Himmel tæt med Stjerner sat,
flammende Skrifttegn paa et Hvælv af Nat;
de funkled alle, skjønnest funkled een
i stadigt Farvespil, en Ædelsteen,
og da han saa den, saa han ene den,
de andre dæmred som i Taage hen.
Høit stod den, Alt var denne underlagt,
Alt var kun Afglands af den Enes Pragt,
og stolt den straalte som en Sol i Nat,
men falmed saa og blev fordunklet brat,
og Alt omkring den Nat og Tomhed blev.
Han saa, den faldt og neppe synligt skrev
sin Vei — og glemte den, før den var slukt.
Da vaagned han og jog sin Drøm paa Flugt
og skued rundt omkring sig, Skyer hang
paa Himlen ubevægeligt og Nat,
men fjernt til Gjøgens Gal et Ekko klang,

og Skoven suste, Baalet flammed mat
og vilde just gaae ud, men glimted end
i svage Blus — halvvaagen længe laa
han der og stirrede i Luen hen.
Da syntes han, den flammed op, han saa
en let Gestalt, der ud fra Skoven gled
og nærmed sig med neppe hørligt Fjed,
og stille stod den, Haanden ud den strakte,
men han sig reiste halvt, og atter sagte
den svæved frem, og foran ham den stod
og saa paa ham med Blik, der jog alt Blod
til Hjertet — iskoldt gjennem ham det foer —
og saa og lo og talte disse Ord:
„Du vilde see din Fremtids Hjertenskjær,
du kaldte mig, jeg hørte — sku mig her,
sku med dit Blik i mine Blikke ind,
jeg trylle vil din Sands og slaae dit Sind;
din Sjæl — din Sjæl mig skal den høre til,
ud vil jeg brænde den med Kval og Ild.“
Hun bøied sig og tog en Blomst og bandt
den om hans Finger som en Ring, et Pant,
og fæsted sine Læber let til hans
og lo, og gled og svæved som i Dands
afsted, og skjultes af den dunkle Skov.
Men Søvn faldt over ham, og tungt han sov
til langt paa Dag, og høit stod Solen alt —
saa tyktes ham — førend hans Drøms Gestalt
lidt efter lidt ham vaagen randt ihu.
Han tælled sine Blomster, og med Gru
han saa, at af de syv var een forsvundet,
og den som Ring sad om hans Finger bundet.

Og han brød op og drog derfra, og stod
i Salen, hvor der kun var Glands og Fryd,
et Flagrested for alt det unge Blod,
et opfyldt Rum af Lys og Strengelyd,
med Blomster smykket og med unge Kvinder.
Og Dandsen havde farvet alle Kinder,
og Glæden straalte gjennem hvert et Blik,

og Mangen hvilte træt med Hjertebanken
og fulgte Dandsens Fjed imens med Tanken,
der selv var Dands og klingende Musik,
og blussed som en Rose rosenheed —
og Andre dandsed, svævende de gled
forbi med Vrimlen, flagrende Gevandter
og Smiil og Blikke mødtes alle Kanter
og skiltes atter; men imellem disse
vor tvende dog de skjønneste tilvisse:
den Ene blond og høi og slank, et Siv,
en smidig opskudt Vaand, med smekkert Liv,
med lyse Blikke, dunkle Øienhaar,
der skygged over dem, en knoppet Vaar;
den Anden mere flygtig i sin Art,
med søde blege Træk, fiin, let og zart,
et yndigt Væv i Dug og Sommerskjær.
Og han var ogsaa selv iblandt dem der
i Vrimlen, dog alene, skilt fra dem,
med Blikket stirrende i Rummet frem.
Og Dandsen hvirvled om ham, men han deelte
ei denne Lyst, som ellers Alt besjælte,
og Alt var Jubel; men han saa det ei —
han fulgte kun sin egen Tankes Vei,
der ensom og forladt i Ødet gik;
og andre Billeder stod for hans Blik,
og andre Toner for hans Indre bæved
end disse Jublens, der forbi ham svæved,
og langt fra Vrimlen vilde bort han drage
med al sin uudtalte bitre Klage
fra denne klingende, glandsfyldte Scene
til dybest Stilhed, for at færdes ene,
hvor Blikket intet Glitrespil forvirred,
hvor intet Glædeshyl for Øret dirred —
langt bort til hvilende og tause Enge
for taus at vandre og at dvæle længe,
hvor hvide Skyer let foroven seiled,
og Solen blank paa stille Vand sig speiled,
og duftfuld Lilie taus mod Himlen skued,
og knælende i Andagt Alting lued

og var kun grebet af den samme Tanke
og hørte kun det ene Pulsslag banke.
Og dog omsonst — han mødte overalt
den samme lette svævende Gestalt,
det samme Smiil, det samme dybe Blik,
der skarpt og brændende til Hjertet gik —
i Alt, i Blomstens Duft, i Fuglens Trille.
i Skyens Flugt, i Tankers Dyb, i Drømmes Skum,
og her i Vrimlen, som han flygte vilde,
her i det glade, glandsopfyldte Rum —
som Veraab overlydt, som Gaade stum,
som Klage zitrende, som Længsel stille;
han saa kun Een, bad kun for Een, han hørte
een Stemme kun, der i hans Sjæl sig rørte,
han stod for dette Billed denne Gang,
en Kunstner for et ideelt Portræt,
og gik det gjennem Træk for Træk med let,
med sikker Haand, der Alt forskjønned, tvang
Form. Udtryk, Blikkets dunkle Dybde, Alt
ind under een forherliget Idee,
og saa sig stor i den, og atter faldt
den skjønne Bygning sammen saa i Ve.

Og han brød op derfra og foer
paa Fjeld og Ødemark, hvor Taushed boer.
Der vandred taus han om, og kom en Kveld
fra Fjeldet nedad til den dybe Dal
igjennem Ur og steile Bakkeheld
ved Solnedgangen under Gjøgens Gal
fra Furuskoven, der forneden laa,
en Bræm af Skygge mileviid og mørk
imellem Urens grelle, lysgraa Ørk
og Dalen, der end dæmred i det Blaae.
Foran gik Føreren, en kraftig Gut
i Dalens Dragt, fiirskaaren, staut og sttu,
og Hesten saa; forsigtig og dog tryg
nedad den bratte Sti den flytted frem
sin Fod, og Kløvet svaied paa dens Ryg.
Men selv han slentred langsomt efter dem

træt og forrevet støttet til en Stav,
en knortet Birk med Navne heel beskaaret,
som Træthed engang ham ihænde gav,
og som han havde siden med sig baaret,
en Dagbog, hvor med eet Ord mangengang
en lang Fortælling heel var skrevet ned,
og denne Kniv, der ved hans Belte hang
og slog, imens han gik, imod hans Lænd —
af Renens Horn var Grebet — blank og bred
i Skeden skjult, den tjente ham som Pen.
En Vinter lang han havde lagt i Hi
som Bjørnen, men ved Vaar han sled sig fri
og foer og fraadsed i en stolt Natur.
Han havde draget om i Skov og Ur
og jaget, fisket og lidt ondt — der var
et Seiersmærke med, en Bjørnefeld,
som Hesten foran slængt paa Kløvet bar.
Han havde ligget paa det nøgne Fjeld
om Natten mangengang ved sparsom Ild
og skuet i det sorte Himmelhvælv,
til Dagen viste ham, at han foer vild.
Han havde vadet gjennen Myr og Elv
og klavret som en Ged ved Svælgets Rand,
hvor Væggen stænkes vaad af Fossens Skum
og Busk og Blomst selv neppe tør slaae an;
han kjendte Skovens Suus og Elvens Brum
og skjelned Fuglens Flugt og Dyrets Spor.
Men nu til Dalen atter ned han foer —
af Solen brunet var hans Ansigts Træk,
han bar et Skjæg, der halvt paa Brystet sank,
om Skuldren hang hans Rifle, Renens Skræk,
mod Lænden slog ham Kviven bred og blank,
imens han gik, og fra den side Hat
en høitskudt Fjeldblomst nikked, deri sat.
Men se, hvor end han stod og hvor han gik,
en Skygge gled vedsiden, som i Dands
saa svævende og lydløs, og et Blik,
der brændte og der isned, vogted hans.

Og videre han drog, og atter stod
han saa i Salen, som han før forlod,
imellem Vrimlen ved en Kvindes Side.
Han talte, og hun lytted til hans Ord —
og holdt imellem sine Hænder hvide
en Blomst, et duftfuldt Pant paa Vaarens Flor
og hendes Billede. Han bad om den,
hun smilte stille, og hun rakte hen
den skjøre Gave, og han skued ind
i hendes skjønne Øine, og han sagde,
at han i hvert et Blad Betydning lagde
af hendes eget stille Blomstersind.
Og blidt og dæmpet talte hun ham til
med fromme Ord, som ei han glemme vil,
og hendes Stemmes Lyd var som Musik,
der fandt halv Gjenklang i hans Indres Strenge
og lokked Toner ud af dem, og længe
han kunde dvæle, medens Tiden gik,
og han holdt ingen Regning med dens Flugt,
thi naar et Vift af hendes Aande svæved
forbi ham, syntes ham hver Vunde lukt,
og ingen Længsel i hans Sjæl meer bæved,
men Tro og Trøst hans Tanke atter fandt.
Og derfor var det, at hun mægtigt bandt
hans Sjæl, hvis Smertes Raab hun havde kvalt,
og derfor var det, at hans Blikke hang
ved hendes Læber, derfor mangengang
han gjætted Ordet, før det ud var talt,
og læste klart i dette søde Blik
og fulgte hendes Tanke, kunde kjende
det Billed, der forbi den flygtigst gik —
men Verden sagde, at han elsked hende.
Dog var det falskt, den traf det rette ei,
thi Verdens Gjætning gaaer den slagne Vei
og sprang tidt Stien, der løb skjult, forbi.
Og Verden sagde, hun var endnu fri —
dog elsked hun, skjønt ham ei, thi hvor fik
hun ellers dette Smiil og dette Blik
og disse Ord og denne Stemmens Magt

og dette Dyb i hendes Væsen lagt?
Hun elsker, men endnu hun ei det veed,
og denne hendes unge Kjærlighed,
der dybt i Sjælen ligger end i Blund,
er som en Blomst, der groer fra stille Grund,
af Ingen anet, under Søens Vover,
og for hver Dag paa Dag der følger over,
i Stilhed voxer den, og staaer en Knop
i Solens Straaler snart, og springer op,
løst som en Gaade, aandende i Duft,
og drikker zitrende af Dagens Luft.
Hun drømmer end — hvor skjøn er hendes Drøm!
den glider rosenskygget hen, en Strøm,
der i sit Dyb den dybe Himmel speiler
og viser Skyen tro igjen, der seiler
foroven som en Svane hvid og let
og eier intet Billed uden det.
Hun gaaer omkring og er sig selv en Gaade,
og lader Drømme over Tanker raade,
og er en Fremmed i sit eget Huus,
og Alt er nyt for hende, Skovens Suus
og Bækkens halve Nyn og Fuglens Sang —
Alt har for hende faaet anden Klang,
og Dagens Lys og Blomstens Duft og Skjær
og hver en elsket Plet — Alt fremmed er
og har et andet Sind og er et Under,
hvorover undrende hun stille grunder.

Men atter stod han saa forandret, mørk
imellem Vrimlen, der var ham en Ørk,
og tunge Skyer gled ham over Panden,
og dog stod hun vedsiden — ikke hun,
om hvem jeg nyligt talte, men den Anden.
Hun talte til ham, men han svared kun
i halve Sætninger, hans Røst var raa
af Kval, og ned mod Jorden stivt han saa
og taug i lange, tunge Mellemrum.
Og spørgende hun fæsted sine Blikke
paa hans og undred, men han svared ikke.

Dog var hans Indre fuldt, skjønt Læben stum —
han løfted ei sit Blik mod hendes — saa
ei deres stille Dyb, det dunkelblaae —
han drak ei deres Lys — ei Liv han øste
af deres rene Kilde — ei de løste
hans Hjertes Kval, hans Tunges tunge Baand —
dog var hun Liv for ham, Aand i hans Aand,
og hvert et Træk stod prentet i hans Sjæl,
og hendes Billed af den selv en Deel —
den bedste Deel — med Mørke ellers fyldt
og al den Jammer, der er selvforskyldt.
Dog var hans Indre fuldt, endskjønt han kvalte
hvert Ord, der vidned mod ham — naar han talte,
kun tomt som Lyd det over Læben gled,
men Stemmen skalv umærkeligt derved,
og hver en Nerve zitrede af Strid.
Men hun stod smilende den hele Tid,
hun saa ei — eller vilde hun ei see —
hans tunge Kamp, hans Hjertes bitre Ve,
og mens hun rakte ham al Kval at tømme,
i Dandsens Hvirvel dvælte hendes Drømme.
Maaskee hun dog ham elsked — stundom, lidt,
naar intet Andet fyldte hendes Sind;
hun saa ham gjerne, talte til ham tidt
med søde Ord, naar det faldt hende ind,
og tænkte paa ham mellem andre Ting,
og husked hvad han havde sagt — og holdt,
snart blid og smilende, snart kold og stolt,
ham stedse indenfor en Tryllering.
Maaskee — og atter dog maaskee hun var
for let for ham, der tungt paa Tanken bar,
for ulig i sit Sind, for snar i Fjed,
for flygtig — og for skjøn i Flygtighed.
Men Intet er saa fristende som dette
at gribe just det Flygtige, det Lette,
og præge Formens vexlende Gestalt
med varig Tanke, der forbinder Alt.
Thi som det skeer, at fra en Malers Haand
en flygtig Stemning af Naturens Billed

staaer fastholdt for vort Blik tilskue stillet
og har en Stemning af hans egen Aand —
saa skal man gribe hvad der lettest svæver,
det snare Sind, som Flygtighed besjæler,
og give det et Dyb, hvori det dvæler,
og fange det med Aand, der evigt lever.

Og han brød op og drog derfra — hvorhen
han vidste ikke selv, han vilde flye
sig selv, og fandt sig stedse selv igjen
i gammel Kval, der stedse blev til ny.
Det var som om et Rum gled ham forbi
af Tid, men der var ikke Dyb deri,
og som en Rad af Tanker, men der hang
en Skygge stedse over alle dem,
og faldt et Lysglimt i hans Sjæl engang,
da dukked atter denne Skygge frem
og fløi en Natfugl lig igjennem den,
opskrækket, sky, og søgte Nat igjen.
Og Tiden gik — han følte Tiden kun,
naar han var skilt fra hende, i hver Stund
der gik ham tabt, naar hende ei han saa,
den lette og den svævende Gestalt,
hvis Skygge fulgte med ham overalt
som en usynlig Vægt at bære paa.
Men fra en Drømmer med tungsindig Hu
en Alles Broder var han bleven nu,
en vild Gesel, en Part i alle Lag —
dog fyldte han ei Tiden, og hver Dag,
der gled og han ei hende saa, var tom.
Og naar fra Drik og Nattesværm han kom
og med sig selv stod ene i sit Hjem,
da dukked atter hendes Billed frem
af Taagen, som hans Indres Dybder dulgte,
i hver en Tankerække, han forfulgte,
i Klangen af hver Streng, som han slog an —
og atter uvilkaarligt stirred han
i disse Blikke, denne Magt, hvormed
han dagligt kraftløs og afmægtig stred.

Tidt stod han saa, og altfor tidt maaskee,
thi hver Gang var i ny Gestalt en Ve,
et Lyn af Glæde, der var atter slukket,
en Haabets Traad, af Drømmes Intet trukket
og skaaret atter over af en Drøm,
et Skrig i Smerte kvalt, en standset Strøm
af Taarer, og et Dyb af Gaader løste
i bitter Sandhed — Alt tilsammen dog
det Livsens Bliv, der Liv og Aande gav
det Væld, hvoraf et Indhold Tiden øste
at fylde Karret med, det Tankesprog,
der skulde skrives paa det Svundnes Grav.
Alt hvad han eied, hvad i Sandhed sit
han kaldte, hvad han havde tabt, begrædt,
tabt, tænkt, drømt, haabet, kæmpet, gjennemlidt,
Alt — Alt han skyldte det, og ene det — —
og meer endnu, den hele Fremtids Ve,
den lange Smertestanke om en Trøst,
der ei meer findes, al den rige Høst
af Vantro, Bitterhed, Forstillelse,
som venter end en Sjæl, hvem Længsel trykker
med mere Vægt for hver en Gjensyns Stund,
som rummer Giften, hvor der mangler kun
at slaae det skjøre Bæger selv istykker.

Og end engang var disse Tvende sammen.
Endt Dandsen var, forbi al denne Gammen,
al Klang forstummet, Salen tom for Fjed,
og Alt var Stilhed der — men ikke Fred.
Med Haanden under Kind hun sad, og bøiet
med Blikket fæstet paa en Bog, der laa
opslagen foran hende, men hun saa
ei hvad der stod i den — Tanken og Øiet
adskilte hver sin Vei de begge gik,
og Minen havde skiftet, og den bar
et sælsomt Præg — maaskee det Tomhed var.
Og han kom bleg og med forvildet Blik
og holdt en visnet Blomst i Haanden,
som andre Hænder havde rakt ham hen

engang, et Pant af Duft paa Vaarens Flor —
og stum han stod og mæled intet Ord,
men saa paa hende kun, og Blomsten lod
han falde, traadte den saa med sin Fod,
som var det et mistydet Tegn, det gjaldt,
og skjulte brat sit Aasyn saa, og faldt —
og faldt og sank for hendes Fødder ned,
og laa i Støvet som et Barn og græd —
og græd og hulked høit og overlydt.
Og atter reiste han sig, og paanyt
han sank, og endelig han løs sig rev
og styrted bort — som Furier ham drev.
Hvad var hans Tanke? — Alt hvad bittert kun.
Hvad var hans Taarers Trøst? — At ei han fleer
skal eie — skjønt han græd ei ud — men hun?
Her endte al hans Drøm — jeg veed ei mer.

Men hvad er Drøm? Meer end vort halve Liv,
ei Skygge blot, ved Søvngudindens Bliv
fra Intet kaldet. Er den ikke Alt,
som blomstred, dufted og som visnet faldt?
Er ei hvert af de Baand, som ikke bandt —
og al den Klang, der uden Gjenlyd svandt —
og Haabets Byggeværk, der brast som Skum —
og Tanken, som ei Verden giver Rum —
er ei Alt dette ogsaa Drøm, der rinder
forbi som Nattens og i Glemsel svinder,
og der — som denne — kjæder Løgn og Digt
i broget Rad til Sandt og Virkeligt?

Ode.

O hil dig du blivende
Ungdom, du lette
Alt med dig rivende
aldrig trætte
ustyrlige Magt —
med dit trodsige Fjed,
det, der trykker i Støvet
Segl af Foragt —
med dit Ord, der uøvet
bruser afsted
under Aaget af Tanken —
din Stemmes Musik —
dine Pulsaarers Banken —
dit opadvendte
buesnorspendte
piilskarpe Blik!

Hil dig for det brændende
Haab som du kaarer,
kredsende, tændende
i dine Aarer
med flammende Bud;
og ved Tankernes Ild
under Gjenskinnet tindre
Minernes Spil,
og det opfyldte Indre
maa bryde ud
i sin Smerte og Klage
med Magt og med Iil,
og det vender tilbage
fra Sorg og til Glæde,
vexler mellem hede
Taarer og Smiil.

Den Gamle gaaer stirrende
nedad og mindes,
Ungdom med irrende
Blikke der blindes
af Fremtidens Haab;
men ei Vægten af Aar,
og ei Tabene eller
Smerternes Kaar,
ikke Lykken, ei heller
Taarernes Daab
gjør de Unge til Gamle,
men haabforladte Hu;
og saalænge vi samle
paa Haabets Kviste,
er vi til det sidste
unge endnu.

Dog — hvor er det endende
Maal i det Fjerne,
hvor er den brændende
vinkende Stjerne,
vor Længsel vil naae,
det forjættede Sted.
der skal favne den trange
Endelighed,
dette Haab, hvori bange
Hjerterne slaae?
Alt hvad aander og lider
maa stunde derhen —
Alt hvad svæver og skrider
i Dalen og Stigen
stedse med Higen
ustillet end.

Forbi den fortærende
Tørst efter Hæder,
bort fra de gjærende
støiende Glæder,
der byde os: Nyd,

bort fra Jubel og Sang
og fra Bægre, der skumme
stødte til Klang,
og fra Timer, der rumme
Glemselens Fryd,
der vil drukne og kvæle
sin Tomhed og Gru
ved et Storord og dvæle
paa hvilende slappe
Vinger i det rappe
flygtige Nu.

Bort selv fra den skyldende
givende hede
Alt opfyldende
Kjærligheds Glæde —
med voxende Tørst —
paa den tornede Sti
under Længselens Stigen —
Alting forbi —
med den ustilte Higen
standsende først
som en Gaade tillukket
af Nat og af Grav,
indtil atter opdukket
den stærkere bringer
hisset paa Vinger
med sig sit Krav.

Thi hil dig du higende
Ungdommens strakte
Alt tilsigende
aldrig forsagte
bevingede Flugt;
naar de trodsige Fjed
er af Aarene tunge,
Blikkets Glands slukt —
hil dig end for den unge
Bevægelighed,

for de brændende Tanker,
for Længselens Raab,
for et Bryst, hvori banker
det vingede lette
aldrig trætte
evige Haab!

Sommerstemning.

Morgen var det, over Fjeldet
løfted Dagen just sit Blik,
bredt fløđ nedad Straalevældet,
Dalens Dyb dets Hilsen fik.

Skraat var Klippevæggen mærket
streifeviis med Lysets Spor,
i sin Farvepragt forstærket
bag et gjennemsigtigt Flor.

Og paa begge Sider stængte
Mure Fjorden dyb og smal,
steile, kneisende, behængte
rigt med Løv og Fossefald.

Paa de stille dunkle Vover
let og tyst gled Baaden frem,
Sløret laa endnu derover,
hvormed Natten klædte dem.

Blaat sig hvælved Himmeltaget,
hvid forneden Taagen flød.
Alt var tyst, til Aareslaget
Fossedrøn kun dæmpet lød.

Mens det straalte og det svømte
halvt i Taage, halvt i Glands,
laa jeg grublende og drømte
med en tryllebunden Sands.

Og mit Øie maatte følge
Taagen, der med Solen stred,
saa den vugge sig og bølge,
splittet, hvor et Streif faldt ned.

Og jeg længtes efter Skuet
af en Kyst langs Fjeldets Muur
lys og duftende og truet
halvt dog af den mørke Ur.

Alt af Nat laa længe dækket
uden Tindren af et Haab.
Dag har nu brudt frem og vækket
Alt til Liv med Lysets Daab.

Hil dig, stolte Morgen, smykket
i dit rige Høitidsskrud,
Lys og Lyst er atter rykket
hærstærk ved dit Komme ud.

Hvor maa ikke Alt forandres,
Tanken blive stærk og fri,
hvor kan trygt der ikke vandres
paa den solbelyste Sti.

Maae ei alle Tvivl sig løse,
spredes vidt som Taager hen,
naar en saadan Sol vil øse
nyt Liv i hver Sjæl igjen?

Klarere blev Dunkelheden,
altsom Dagen langsomt steg,
Glands laa flydende isteden,
hvor det spredte sig og veeg.

Alt laa tindrende, gik over
i hinanden duftigt let,
Himlens Hvælv, de blanke Vover,
Fjeldets Kam — Alt syntes Eet,

Mens det vaade Speil laa lænket
halvt i Smiil og dysset ind
som med Tankens Klarhed sænket
dybest i et stille Sind.

Vinden tied slummerbundet,
Seilet flagred, sporløst gled
Baaden frem, til Havn var fundet
luunt ved Kyst med løvrig Bred.

Der var lutter Fryd og Gammen,
Lien stod med Kvidder fuld,
Frugt og Blomst hang yppigt sammen
i et Straalebad af Guld.

I hver sollys Vraa, der lued,
laa en Dag af Glæde heed,
og som Vogter Fjeldet trued
over al den Herlighed.

Og der var en Plet i Uren,
som med Lænker slog min Sands;
over luded Klippemuren,
under laa der Dag og Glands.

Sølverhvide Birkestammer
ud fra snævre Spalter skjød,
derimellem i et Kammer
svale Skygger Skumring gød,

Og som finest Støvregn Bækken
hvidskende og rastløs randt,
rosentung fra Væggen Hækken
hang, et folderigt Gevandt.

Men i Dalens Bund laa Bræen
høit imod den skyfrie Luft
hvid og blinkende med Sneen
hyllet til af Fjernsyns Duft.

Og mens Dagens Klarhed hvilte
over Fjeld og Kyst og Fjord,
tusind Blomsterblikke smilte
nærmest, duftende med Ord.

Som den steile Klippes Vildhed
gjemmer Blomsten ved sin Barm,
hvor den spirer frem i Stilhed
glødende og skjær og varm —

Saa har mangt et traurigt Indre,
om det synes haardt og vildt,
dog en Vraa, hvor Blomster tindre
skjult for Alle tyst og mildt

Fjeldets Blomst i Dugdaab badet
er den dig en ringe Ting —
Knop idag, imorgen bladet
af og veiret vidt omkring?

Hvad er skjønt som Vaar? Alene
Blomster strøer den i sin Flugt,
Hvad har Fremtid at fortjene —
Vaarens Løfte — Høstens Frugt?

Hvad er rigt som Ungdoms Glæde,
Ungdoms Smerte — hver en Blomst?
Høst vil dog ei een berede
af saa yppig Forekomst.

Fik ei hver Blomst dyb Betydning —
fik Violen ei stum Ve,
Rosen Tausheds Gjennembrydning
i en sød Bekjendelse?

Klinger ei i Anemonen
Glædens Stund — hvor kort, hvor skjøn —
i Blaaklokken mild Forsonen
gjennem Troens aarle Bøn?

Og er Blomsten stum vel — lyder
den, en elsket Haand dig gav,
ei med sagte Ord, der bryder
halvt i Glædens Skjælven af?

Hvad ei Ordet voved sige
sagde tidt det stumme Blik,
Blomsten Ord og Blik tillige
i et stille Tegnsprog fik.

Saa fromt skued til det Høie
Ingen dog, mens Dug faldt paa,
Ingen bønligt slog sit Øie
op i Taarer badet saa.

Og er ikke mangen Gaade
i det Indre Blomsten lig,
der fra Knop slaaer ud med baade
Duft og Farve indholdsrig?

Saa sprang Gaaden op, der hvilte
længe i en dunkel Hu — —
som en Blomst, der græd og smilte,
klar er al Betydning nu.

Denne Morgensol, der dukker
frem bag snedækt Klippetop,
denne Blomsterknop, der lukker
sig med Duft og Tale op —

Det er Løsnet, som er fundet,
det er Lysets nye Bliv,
naar vi kæmpende har vundet
Klarhed for det indre Liv.

Held hvor Dagen siden rinder
under idel Klarhed hen,
uden Sky, der skyggebinder,
uden Storm, der knuger den.

O men tidt der end maa kæmpes,
meget end udholdes skal,
tidt maa Efterveet dæmpes
af et brat Tilbagefald.

Som en Tavle er det Indre —
vore Tanker, vor Bedrift,
Skjæbne, Træf og endnu mindre
fylde den med toslags Skrift.

En er flygtig, blomstindflettet,
billedsmykket, dristig, zart,
snart af Taarer halvudslettet,
zitrende af Glæde snart.

Men med haarde Træk og sikker,
kold og skaanselløs er en,
Ordet er en Torn, der stikker
fra hver Linies golde Green.

Det er Drøm og Spot, der skriver.
Drøm er Skuffelse og Liv,
ny Tilværelse den giver
i et straalesvangert Bliv.

Spot er Eftertanke, kommer
med Fornuftens faste Trin,
sætter sig som rolig Dommer
paa vor Drøms, vort Haabs Ruin.

Saa vor Væren tidt sig splitter,
hvad der Kløften fylde skal —
Troen — ligger mellem bitter
i Resignationens Skal.

Det er tungt at resignere,
tungt at kvæle mangt et Raab,
tungt at skue aldrig mere
mangt et skjønt, et flygtigt Haab.

Men det gjælder klar at vinde
Tro paa Idealet blot —
den Tro: der er end at finde
noget Skjønt og noget Godt.

Hvad der spredtes allevegne,
hvad der fløds i Taager væk
vil igjen da op sig tegne
nyt i Styrke, Træk for Træk.

Atter Modet vil det rette
efter mangt Tilbagefald,
thi det maa saa være: dette
kom, og end det komme skal.

Men som Skygge kun, der glider
over Speilets Flade snart,
saa er Natten da, der skrider
gjennem Sjælen, let af Art.

Selv det Bitreste tiltrænger
Udbrud dog og Gjennemgang,
skjønnest Dag var, hvor ei længer
Stormens Trudsel over hang.

Hvor den klinger, hvor den straaler —
Sjælens Dag — og denne nu,
Dybde, som ei Blikket maaler,
o hvor rig, hvor skjøn er du!

Der er En, som Lyst og Vaande
trindt udspreder fjern og nær,
En, hvori den drager Aande,
der har al Betydning her —

En, der fylder al dens Tanke,
En, der virker dybt og tyst
og faaer Hjertet til at banke,
fuldere i Livets Lyst —

En, der her er lukket inde
som en Drøm om Kjærlighed —
Skyggen af en kaaret Kvinde —
ingen fagrere jeg veed.

Ikke i de trange Sale
svæver hun i Klang og Dands,
men let over dybe Dale
hænger hun som Duft og Glands.

Hendes Blikke er de stille
dybe Vandes høit paa Fjeld,
hendes Tale er de vilde
Bækkes Suus i Bakkeheld.

Snart som Blomsten, Morgnen dugged,
stod hun aandende i Duft,
snart som Sky hun let sig vugged
skinnende paa dunkel Luft.

Snart som Stjerne har hun gaaet
forud paa den trange Sti,
altid nær og aldrig naaet,
evig flygtende forbi.

Digte.

1854.

Udslukker ikke Aanden.
1 Thess. 5, 19.

Kritikens Muser.

Der var Selskab hos de Ni,
der blev baade spist og drukket,
dybt i Kunst og Poesi
blev til Skaftet Gaflen stukket.

Tungebaandet gik derhos
løs for simple Dødelige,
rimet og urimet Gods
turde ud paa Fødder snige.

Og de Ni saa naadigt til,
Pegasus stod stram og sadlet,
efter Tour man red sig vild,
saa blev baade rost og dadlet.

Raabte først den Første saa:
Stop stop stop stop stop — — en ægte
sund æsthetisk Riden maa
mest paa Prosas Pasgang slægte,

Nei, skreg da den Anden, rid —
rid Galop og rid paa Ho'ede —
antag Snittet af din Tid,
mærk dig hvad der er i Mode.

Langt fra, faldt den Tredie ind,
forud vidt for Tiden maa det
flyve fuldt af dunkelt Sind,
saa at Ingen kan forstaa det.

Gøs det i den Fjerde: Hu,
hvor de gaa paa gale Veie —
Poesi skal trække nu
kun den nationale Greie.

Talte da den Femte med:
Jeg er den, der led og lider;
fjern platonisk Kjærlighed
priser jeg til alle Tider.

Og den Sjette: Hvilket Ord!
Lige fra jeg gik i Skole,
har jeg daglig faaet stor
Smag og Skjøn paa det Frivole.

For et roligt Overblik,
Ottetallet vilde mene,
har i Alle Ret; jeg fik
dette Standpunkt, jeg alene,

Men den Niende hun saa
stivt paa dem og trak paa Munden.
Ingen kunde ret forstaa
hvad hun mente dog i Grunden.

Ved du hvad det var for Ni?
Bøi dig for Kritikens Muser.
Under stadigt Kjævleri
samme Tag dem alle huser.

Hver af dem har drukket lidt
af den skummende Kastale,
Ingen drev det meget vidt,
lavt de synge, høit de tale.

Nyt Liv.

Den liden Fugl kan stige og synge
alt under Himlen og svævende hvile
med Kvidder for alle Ord,
den luende Sol kan trindt udslynge
de straalende Blikke som gyldne Pile
og ramme den vide Jord —
men hvor, o hvor
er Rum tilfulde og Dyb tilstede
for et Menneskes Fryd og hans skinnende Glæde?

O var der den, som til Sprog kunde binde
al den brusende Fryd, der kan bæve og hige
dybt i et bankende Bryst!
Det stormer paa Havet, for feiende Vinde
gaar Bølge paa Bølge, de svulme og stige
i skummende rastløs Lyst,
foroven tyst
paa Sky drager Sky — hvor den vaier og skjælver!
Tilsidst overalt klar Himmel sig hvælver.

Og Alt bliver stille, for oven og neden
kun Dybet, og fra de dybeste Grunde,
som Blikket ei naaede før,
med taarevaad Bøn stiger Længslen og Glæden,
de drømmende Søstre, og dandse om Lunde
i flagrende Taageslør —
fra Himlen hør
de hellige Engle, de komme i Klynge
med Blikke som Stjerner — hør hvor de synge!

Og Nat det er. Men de dunkleste Stier
af Natten har Lys, naar den inderste Tanke
blev Stjernen, der foran gik.
O Natten vil lytte, imedens den tier

til syngende Hjerter, hvor Slagene banke
som Rhytmer i liflig Musik —
men Dagens Blik,
der speider og tolker, det vilde kun dræbe
den skjælvende Fryd paa den lukkede Læbe.

Ja ud til Nat, den lange og stumme,
som rugede før; der er Alt at forandre —
nu om skal den skabes brat.
Og al den Ve, som den før kunde rumme,
skal trylles til Fryd, den skal staa som de andre
saa tindrende stjernesat —
ja ud til Nat,
hvor alle de vandrende Stjerner funkle
paa Himlens Hvælving den dybe, den dunkle.

Thi for hver Stjerne, som Himmelen eier
saa er der et Haab, der kan tages tilfange
i Hjertets lukkede Vraa —
og som der er En, der ordner og veier
og styrer de skinnende Stjerner, saa mange
som vandre i Rummet maa,
en Tanke saa
over alle de Haab har at raade og byde,
kun en, og alle den ene maa lyde.

Hvor er det lifligt at bæres og vugges
i Favn af de svulmende Tonestrømme,
naar Smerten er kistelagt;
Fra Voverne stige for Øiet, der dugges,
de deiligste Syner, de sødeste Drømme,
som holdt over Søvnen Vagt,
og al den Magt,
der kan husvale og trøste og røre,
tør storme ind paa det lyttende Øre.

Kom, ræk alle tømte Bægre af Smerte
at krystes fulde med Fryd og Latter
alt af et jublende Sind —

kom ræk det forstemte, det klangløse Hjerte,
med gyldne Strenge det spendes skal atter
og aandes med Tone ind —
kom ræk din Kind,
du Kummerblege, og hjem skal du vende
med Roser; thi se her er mer end for Tvende.

Og kom med Vinter, med Mørke og Kulde,
der gives saa mægtig en Trolddomstale,
den tvang vel Sommeren frem —
Isdækket brast, sødt nynne skulde
de frigivne Vover, i susende Sale
fik kvidrende Fugle Hjem;
med Blomsterbræm
stod mosset Tue, dens Krone blev friske
lysbladede Birke — hvor vilde de hvidske!

Og kom med den tungeste Sky, der truer,
og let skal den vorde, og lys skal den klædes
og tale med Farvetegn;
naar Dagen den stærke brænder og luer,
da skal den løses og lempeligt spredes
i syvfarvet Solskinsregn;
den hele Egn
et Tempel, og ind ad Port skal man træde,
der hvælver sig mellem at Le og at Græde.

Og lyt til alle de hulkende Bække,
herefter skulle de nynne og synge
kun Sange, som du har kjær —
og se til de tornede Rosenhække,
de skulle alle sig smykke og tynge
med Rødme og dufte hver;
Naturen er
vor Slave. Thi græd vi, maatte den klage,
og jublende ud kun til Jubel vi drage.

Thi den gamle Nat er omsider forsvunden,
og stillet er Smerten, og flygtet har Sorgen

med alle de Byrder, den bar,
og Dagskjær falder, med Finger paa Munden
staar fuld af Gaade den smilende Morgen,
og Glorie om Issen den har.
Hvor skjøn, hvor klar
maa Dagen vorde, den brændende hede,
døbt i at smile den skrider mod Glæde.

Marts 49.

Nattetrøst.

Om Nat — under Stillet,
naar Længsel maa vaage,
naar Alt er omhyllet
af Søvn og Taage,
naar de drømme de Andre
hvad de glemme igjen;
thi Drøm maa jo vandre
til Glemselen hen,
naar Dagskjær faldt,
og Døgnet gled over
med Ve og med Lyst,
som et Billed i Vover
af en løvbehængt Kyst
brudt i vidt sig forvirrende
Straaler, forinden
paa Fladen den dirrende
det slettes ud af Vinden
Alt —

Om Nat — — naar hvad lever
fjernest og røres
gjennem Stilheden svæver
langt fra og høres,

som en Tanke, der sover,
vækkes engang
og strømmer dig over
lydløs og lang
en stille Stund,
naar omsider fredes
de mangeslags Sind,
der vakled og stredes,
og dybt klinger ind
i det rolige Indre
og bliver det Bindende
og trænger alt det Mindre
ned til det Forsvindende
kun —

Om Nat — — naar omsider
sig Stjernerne tænde,
og Toget skrider,
først de der brænde
klarest af Vrimlen,
de ypperste, saa —
jo mørkere Himlen
klæde sig maa,
jo dybere ud
Rummet sig strækker —
flere og fler
i Hobe og i Rækker,
hvor de tælles ei mer,
at lede vild Tanke
og Hvo fremmed vandrede
paa ret Vei at vanke
til det aldrig Forandrede —
Gud —

Om Natten hvi klage?
Hvi da skue bange
mod kommende Dage?
Straalende mange
Stjerner foroven

ordnede gaa;
evig er Loven
de adlyde maa
i Evighed.
Kun vi skulle leve
omstemte. Din Hu
ustadig skal bæve
herefter som nu.
Men disse, der vandrede
roligt og ilende
til dig den Forandrede
skue kun smilende
ned.

Til dit Skrig, om det lyder,
til din lønligste Glæde,
om du trodser og byder,
om du knæler at bede --
evig de samme,
som den evige Tro
med Sværd og med Flamme
i smilende Ro
trygge de gaa.
Men du, der tør vove
at tvinge dem ind
under Tænkningens Love
til Orden og Sind,
du, der Verden rummer
med dit Hjerte det fulde,
du med din Kummer —
dig Budet ei skulde
naa?

Hvor er, du min Stjerne?
Der, hvor den vinkende
staar i det Fjerne
syvfarvet blinkende,
der, du som stiger
skjønnest af dem?

Eller du, som viger
fra dit urette Hjem
at vandre i Nat,
du som styrter og ender
og skriver din Vei
med et Ildspor, der brænder
og slukkes? — O nei,
ei nu allerede —
for lys til at vende
til Nat var min Glæde,
for kort til at ende
brat!

November 49.

Gjensyn.

1.

Vi leve halvt ved Skinnet. Hvad der er
har mest sit Værd af hvad det synes være,
og Forestillings Rigdom, som vi bære,
er tidt den skjøre Gjenstand altfor svær
og knuser den. Vi stige med vor Glæde
til Svimmelhøider i Forventning først,
og dernæst, naar dens Aarsag er tilstede,
da styrte vi mod Jorden og forsmægte
i Støvet og med aldrig stillet Tørst,
og i vor Tankes Forudflugt vi nægte
al Hvile os i Nuet, der er vundet,
og atter dernæst, unydt og forsvundet,
begræde vi det for paanyt at vente.
Vor knappe Tid gjør Skuffelsen saa lang,
at dog Forglemmelse tilsidst vi hente
hos vore Drømmes Skjønhed før engang —
og saa gaar Livet hen. Held Hvo der finder
et Længsels Blivested, som altid binder;
thi denne Tankens idelige Byggen

den er vort Liv, delt mellem Haab og Savn —
held Hvo Erfaring ei har vist, at Skyggen
af hans Forventnings sollyse Gestalt·
er Skuffelsen, der følger efter Alt —
held den, der kjender Livet ei af Navn,
og ei som Tab, fornyet ideligt,
men som en vundet Sandhed af et Digt.

2.

Men hvad er Sandhed? Vor Fortrøstnings Dyb
er sandt, og sand vor Tillids stille Grund,
men al vor Uro Løgn, som Tvivlens Mund
tilhvidsker os, naar lig det ufri Kryb
vi stirre ned mod Jorden, hvor der er
kun Død og Nat foruden Morgenskjær,
om ei vi vende Blikket op og drage
alt Himlens Lys ned til vor mørke Klage.
Thi der er mange Veie, en den rette;
men Hvo der fandt den og har Mod at sætte
sin Higen Grændse, næst sin Stræben Maal,
hans Lykke hviler i hans Hænders Værk,
og om end Livet byder ham at tømme
til Bunden mangen Smertens fyldte Skaal,
den bitre Drik gjør ham kun mere stærk,
og vækker ham til Kamp fra Fredens Drømme,
hvori han sygned hen, til Kamp og Seier
for hvad i Sandhed og i Haab han eier.
Saa er vort Liv kun Kamp, og Fred at finde
først hisset, hvor det ender — og begynder.
Thi Alt det hvad vi opnaa dennesinde
er dog blot Forudanen, der forkynder
en fuldendt Salighed, vi hige efter,
som overgaar vor bundne Sandsnings Kræfter.

3.

Hvo læser af de haarde Ansigtstræk
det snare Sind, der vexler under dem —
Hvo hører Ord, der strømme glatte væk,
i deres rette Klang, som fører hjem

til lønlig Ringeagt — Hvo mærker paa,
hvor Kampen lang i flygtig Mine laa?
Og Sandhed — naar den ei gestalter sig
udad, men kun som halv haandgribelig
er i det Indres Liv — Hvo hylder den
som Sandhed, og Hvo kjender den igjen
i Digt og ved, at om det opbød Alt
og tog de dybest brændende af Ord,
svagt blev dets Afspeil dog af den Gestalt,
der hører Himlen mere til end Jord;
svagt stod det Spor, hvor lette Fjed der tren,
men stærk og klar og utilsløret var
den Form, den Livets Fylde, som de bar.
Og var der En — han vil forstaa mig — En?
Er dette nok — ja En kun, var det saa,
et Sind, et eneste. Thi Meget maa
af det der synges og af det der tales
kun klinge fremmed for et fremmed Sind
og synes dødt, thi ei kan Aande males;
men hjemlig Tanke gaar i Tonen ind.
Og der er flere Toner end den ene
hos den, der lever som et Instrument,
som Alle spille paa, skjønt Alle mene,
han lyder kun som han af dem er kjendt.

4.

Jeg sang engang om En, der laa paa Fjeld
og fik langt Drømmesyn en Sommerkveld,
og jeg har fulgt en vildsom Vandrings Fjed
i spredte Spor, indtil de standsed ved
et Skrig. Og Tid er svundet siden hen,
men Tid forandrer, Tornen hvæsser den,
mens Rosens Knop den folder langsomt ud,
Og nu, da jeg er fuld af Sangens Gud,
nu vil jeg søge ham der hvor han er,
af Tiden ændret, thi mig stundom nær
han træder brat fortrolig som en Ven
og fordrer Sang, endskjøndt han hader den.

Der var et ensomt Sted, ei ensomt mer
for den Forfulgte eller den, som bær
et Billed, hvor hans Hjertes Gjemme er.
Fra Skrenten der, hvor Asken staar, man ser
vidt over Dalen mod den salte Sø;
af Eng og Skovbund dukker som en Ø
den kratbevoxte Høi, og mærket ud
ved dette Træ imellem lave Skud
er Hjem for Stilhed langt fra jævnlig Sti
og Speiderblikke. Vaaren var forbi.
Den lange Birkeskov, der strakte sig
med hvide Stammer foran Skyggegrund
fra Høiens Fod langt ud paa Slettens Bund,
har lagt den første lyse Dragt, og lig
en ventende Forsamling glad den staar
og alvorsfuld og taler sagte Ord.
Og det var Dag. Et enkelt Seil kun slaar
paa Himlens Havblik, og det sidste Flor
af Morgnens Klædebon det taagehvide
er kastet hen og glider alt tilside
bag Aasens fjerne Bøining, hvor det svinder.
Og det var Timen, det var denne Plet. — —
Du Tro paa Kjærlighed — I unge Kvinder,
som bygge end med Haab, I vide det,
hvor ængsteligt end Stevnet, fri og let
er dog dets Tales Strøm, betynget kun
af Øieblikkets Flugt mod Afskeds Stund.
Men al den Tone, al den søde Sang,
som ei er Ord, men mere Blik og Gang
og Læber i et Smil — det vide I,
om Puppen brister, Sjælen flyver fri
at sole sig i Kjærlighedens Dag.
Den Tone ved ei nogen Cithers Slag,
der er ei Navn for hvad Forventning bær,
der er ei Billed for hvad navnløst er.

5.

Hvad er et Liv — at vaagne, mødes brat
og atter skilles og at skue Nat!

Naar dages det? Alt længe uvist end.
En Sjæl — en Sjæl skal atter bæres hen
til Skin af Tomhed for de Andre kun.
Og hvilket Sind den Andens al den Stund?
Vi kunne Intet læse, skue ei
det aabne Blik, de tause Tankers Vei.
Og atter rykker ussel Hindring nær,
og atter Livet kun Erindring er.
Og Tanken — naar den vel med Ild og Magt
hen til den fjerne Tanke? Der er lagt
en Higen i de Dødeliges Bryst,
der kræver Form og Liv og Livets Lyst,
men ei den Lignelse af Liv, der er
Erindring — skjønt at Længsel har den kjær.
Han har ei mer Erindring uden dig,
han ved ei nogen anden, han var rig
ved den alene, om han ene blev
med det Forgangne — saa dybt som det skrev
med tusind Skrifttegn paa et Stjernehvælv
dit Navn. Men hvad han savner er du selv;
al hans Erindring, som ei ranes kan,
hvorover Ingen byder uden han,
Alt hvad han mindes maa, hvert Ord, hver Stund
har faaet Røst og taler med en Mund —
og skriger Savn og kræver Liv, der er,
der ser og hører og der aander nær.

6.

Saa stakket mødt — en Time længst forbi,
men ikke glemt; hans Sjæl er end deri —
en Stund saa ængstelig, saa bitter kort —
at sees for at rives dobbelt bort —
dog med en Sum af Lykke, som den gav
de mange Dage til at leve af.

Der fulgte Dag paa Dag. Det var ved Kveld
mod Skumring paa det milevide Fjeld,
og Taushed overalt, der var ei Vei,
ei Sti, ei Spor af Fjed. Den øde Hei

laa mørk og traurig udstrakt, sparsomt klædt
med spraglet Mos og snoet Birkeflet.
De lave Stammer krøb langs Jorden hen,
som vilde angst de holde fast ved den
i Frygt for Himlen, mens det sorte Kjern
mørkt skued opad, og al Lyd var fjern,
fjernt var hvert Tegn paa Liv, den Ensomhed,
der raaded trindt, var livløs selv — jeg ved
ei nogen Plet saa traurig og saa mørk —
da randt ham Alt i Hu i denne Ørk,
den svundne Strid, hvert Ord, fra Hjertet gik
til Hjerte, og saa langt, saa trofast Blik —
og om af al sin Sjæl, med al sin Fryd
han fyldte denne Egn — foruden Lyd
og Liv, hvor øde, klangløs, mørk og stum —
saa vid den var, han mangled endnu Rum.

7.

Og dernæst gik den skyggeløse Vei
høit over Dalen vidt paa Fladen hen
af overstrøet Ur og moslagt Hei
paa blødest Teppe eller kantet Grund
af skarpe Blokke, langs den stille Aa
begyndende i Løbet uvis end,
der langt fra seet blankt som Speilet laa,
og nær ved mørkt rustfarvet som dets Bund,
med sølvbleg Vidie langs den lave Rand
og spættet Siv, en Traad fra Vand til Vand.
Høit var der atter spendt et rumdybt Tag
foroven, efter Nattens Regn der flød
en fugtig Hedetaage overalt,
som i det Fjerne dybere sig brød
saa dybt — saa dybt til dunkelt Blaat, der bag
var anet kun det Fjerneres Gestalt
af brudte Linier ubestemmelig.
Men nærmere fra Fladen hæved sig
stærkt solbelyst et enkelt nøgent Braat,
steilt skaaret først, saa sænkende sig skraat,
stolt kneisende i Høiden, som fra Hav

et vældigt Skjær, og med en Brænding af
skumknuste Klipper, taarnet halvveis op.
Det stod som Vagt, derfra var Skuet frit.
Vel var det Gangen værd at naa dets Top
og stirre ud — langt ud i Rummet vidt,
og — troende som Ørknens Pilgrim vendt
i Bønnen mod Prophetens Stad — at staa
med Blikket did, hvorhen al Bøn vil naa,
hvor Maalet er, og Vandringen er endt,
imod det Sted, den længselsøgte Plet,
der favner Alt, Erindring, Haab, til Et.
Men længer hen — der var et Ord, som drev
ham fremad, og forandret Scenen blev,
Thi Fjeldet skraaned i en Birkeli
ned mod en grønklædt vaarfrisk Dal; en Sti
gik bred og mangedelt, befaret tidt,
fra Skrenten til en hegnet Sætereng,
og videre blev Elvens trange Seng,
ned styrted den i Fossefald, og hvidt
som Sky stod Skummet over hvert af dem,
Dernede var et tømret Sommerhjem
af favnetykke Stokke, længer ned
laa Furuskoven, deres Voxested,
og høiere mod Fjeldet hist og her
som Rester, Storm og Vinter havde spart,
stod, graa af Ælde, naaleløse Trær,
tykknudrede, af kjæmpemæssig Art,
og mellem dem Geranier klynged sig
og Glemmigeier og Ranunkler, lig
det friske Haab om gammel Vunde. Alt
var higende og livsbevægeligt.
Paa Dalens ene Side gød sig rigt
det varme Sollys, og den anden halv
i Skygge bag en Straalestrøm, der skjalv.
Forneden skummende af Hastværk faldt
den stride Elv, som stunded Havet til,
foroven pilsnar efter Bytte jog
den vilde Falk, og opad Skrenten drog
den spredte Buskap under Klokkespil

og Gjæteren med Lur, der langveis klang,
paa Stien, op tilfjelds, til Beitegang —
og nedad han mod Dalen, længer ned
at styrte nærmere sin Længsels Sted.

8.

Thi se dig maatte han. Og ingen Ro
han faar, før du har sagt, at du vil tro,
at du er Maalet for hans Vandrings Vei
den higende, og før du nægter ei,
at den, der vakte ham fra Nat og Gru
og Død til Lyst og Liv, er atter du,
og at han lever af din Læbes Røst
og af dit Blik, og at du har den Trøst,
du dette Ord, der styrked ham og til
hans Gang og Idræt Hensigt føie vil,
at hvert af dine Ord er som en Skåt,
han har at vogte paa ved Dag og Nat,
og som han øger selv, men at for svær
for En blev al den Rigdom, at han er
med Magt hiddraget for at lægge den
for dine Fødder — — tror du? Sig det end!

9.

Og du har spurgt Hvorfor! Men ved han det?
Hvi kvidrer Lærken – hvi maa Svalen let
med Vaaren følge ved dens Atterkomst —
den hvasse Tjørn hvi maa den skyde Blomst —
den lave Væxt, der glemt i Mørket staar,
den stræber op, og Dagens Lys den naar
og aander ud i den, og lever i
den varme Sol, der gjør dens Higen fri —
Alt har et Maal — mod Havet styrter brat
hver Bæk — – ham intet skulde være sat?
Du er det Hav, hans Higen stunder til
det Dyb, hvor dybt sig Tanken sænke vil,
du er al Sang, du er den milde Vaar,
hvortil al Længsel sine Vinger slaar;
som Solen er de stille Væxters Liv
saa er du hans. — —

Kom lyse Blik og bliv
hos mig og lad os aldrig skilles ad,
du søde Tro paa Livets Skjønhed, lad
os vandre sammen! Til min Tanke naar
det lange Solstreif af en ukjendt Vaar:
lys ligger Engen, ved det stille Vand
staa Lilier bøiede, langs Bækkens Rand
gaar der en Hvidsken som en dæmpet Sang,
og Alt er Bøn og samlet Strengeklang
i glad Forsoning, som det stille græd
med lykkelige Taarer. Alt er Fred,
og Alt faar Aande af saa sød en Røst,
saa rigt paa Haab hvert Ord, saa fuldt af Trøst —
Alt maa du vise mig, at klart jeg ser,
at Alt omkring — Alt hvad i Solblik ler —
Alt hvad der tier og der taler, hvad
der dufter ud og aander stille glad —
at Alt er kun det Ene — Kjærlighed,
der beder og i Bøn har al sin Fred.

10.

Ja hvorfor hun? — Naar En er kastet hen
blandt Fremmede foruden Hjem og Ven,
forladt af Alt, langt fra sin Fædrestavn —
og tabt i Vrimlen har han intet Navn,
de kjende ei hans Tungemaal, og han
ei deres, mellem Stumme stum han kan
ei dele Hjertets Ve med Nogen — naar
han da de kjendte Toner høre faar,
naar han har fundet Den, der lytter til,
der fatter ham og Svaret give vil
i samme Sprog: maa han ei holde fast
ved denne Ene? Eller naar det brast
Alt hvad du bygged paa, dit Haab, din Tro,
din Stolen paa dig selv, dit Indres Ro,
og Alt flød hen som Skummet for din Haand,
og tvivlende tilsidst du greb en Vaand
og fandt, at den var stærk og Støtte gav
og holdt dig oppe over Vantros Hav —

dog kun en Vaand, og Intet skjørt som den,
saa svag og bævende — slap du igjen?
Hvad valgte du — at leve eller dø?
Sig, eller om paa stormbevæget Sø
i Nat og Mulm uvis om Alt du for,
ei hvorhen, ei hvorfra, og ikke hvor
du var, og Dødens Rædsel stod dig nær
i Dybets aabne Gab, i blinde Skjær
og i hvert Bølgefjeld, som taarned sig,
og naar da spredte Skyer aabned dig
et Rift af Himlen — mon du styred ei
glad efter Stjernen, om den viste Vei?

11.

Som Sivet det svaier for mindste Vind
og vakler frem og tilbage,
ideligt vakler forelsket Sind
alt saa fra Gammen til Klage.

Hil være dig nu min Hjertenskjær,
fandt jeg dig dennesinde.
Nu ler vel Hjertet, som slaar dig nær;
igaar var der Sorrig derinde.

Hvad Jammer var vel som min saa stor —
saa nær, saa uvis og bange.
Hvor skulde jeg søge? Jeg vidste ei hvor.
Timer vare aldrig saa lange.

Jeg gik mig mod Kvelden tung i Hu
alt udi de vaade Lunde;
det kan Du ei se af mit Aasyn nu,
hvor modløs jeg være kunde.

Alle de Birke, som der stod,
saa havde de mig at fortælle,
men Regnen de fanged og falde lod,
fast som skulde de Taarer fælde.

Alle de Birke, som stode der,
saa hilste jeg dem alle tilsammen:
I sige mig dette, I liflige Trær,
gaar hun med Sorg eller Gammen?

De maatte vel seet dig mangen Gang,
de vilde dig alle beskrive.
Sær var der En, med Hovedet hang,
ham bragte du vel fast aflive.

De hvidsked, mens Regnen dryppede ned,
men lidet kunde Talen virke —
hvi har du og gjort os al den Fortræd,
mig og de stakkels Birke?

Da saa jeg Lys, det kasted et Skin
over mine ensomme Veie,
jeg styred mod Hytten did mine Trin
og æsked for Ly og for Leie.

En gammel Kvinde bød mig Guds Fred.
Du kommer vel langsveis saa silde?
Krist, hvor du er vaad! Men sæt dig ned,
min Kost den smager dig vel ilde?

Ja, svared jeg, langveis kom silde Gjæst,
og gjerne gad han Herberg finde;
paa Fjeldet, du øiner fra Aasen i Vest,
der var jeg, just Sol skulde rinde.

Og har du saa vandret paa Foden din,
saa sagde hun, har du maattet ile.
Jeg laver dig Spise, jeg henter dig Vin,
og vel har du nødig at hvile.

Hun kasted til Ilden, jeg tørred mit Skrud;
men jeg kunde ikke sove eller drømme,
jeg gik til Vinduet og lyttede ud
og hørte, hvor Regn kunde strømme.

Jeg hørte dine Birke den lange Nat,
de talte saa mangelunde,
De sagde, de havde dig Stevne sat,
og derfor de maatte ei blunde.

Saa graaned der Morgen frem tilsidst,
saa mørk randt vel ingen andre.
Da kom hun og skued mig an saa vist
og sagde: Du higer til at vandre?

Du drak fast intet, ei æde du gad,
og Natten saa har du vaaget.
Enten saa er du mægtig glad —
eller feiler du Noget?

Ja, svared jeg, ser du de tunge Lag,
at Veiret vil sletikke bære,
og ak — forvist, kom der Sol idag,
saa jeg min Hjertenskjære.

Jeg saa det nok, brød den Gamle ud,
Hvem ved, om i Sol det ender — —
og taug en Stund: Men vent i Gud!
Og foldede saa sine Hænder.

12.

Men saa skal Afsked være, saa som denne.
De sidste Ord, mens Dagen gik tilende,
og dernæst ud med Hast paa dybe Vover,
naar Natten kom som Ven og sløred over
den Kyst, som Længslen fløi fornys imod.
Og som om Alt det tause Sind forstod,
saa dyb var Natten og saa mild og stille,
og Baaden gled, som om den flygte vilde
Afskedens Sted, saa snar mod fjerne Strande,
og om de aandende, de tunge Vande
hang vaade Taareskyer Rad i Rad,
men ingen græd; thi der kom Fred og sad
paa Nattens lukte Læber, Hvile throned

foroven, medens Tanken tungt forsoned
sig med sin Bitterhed, hvis Braad var borte.
Saa kan en lang Erindring rig forkorte
den ellers øde Tid, der følger paa,
saa skal en Hjertets Afsked være — saa
først dvælende gjentaget uden Klage,
saa brat, langt bort og intet Blik tilbage.
Og Dagen kom. De tætte Skyer klædtes
i Skjær af Guld, og langsomt saa de spredtes.
Først sank de samlede paa Søens Bryst,
og dernæst deltes de, og langs hver Kyst
ed løfted sig i tvende Bræmme lange,
og atter dernæst deltes de til mange,
og steg som Fnug, og bort i Blaat de seiled;
tilsidst var Himlen klar, og Søen speiled
sig i dens Dyb, og Baaden gled
i Sol til Havn. —
Du, der vor Længsel ved,
du, der for al vor Vandrings Veie raader,
og løser vis den dunkle Fremtids Gaader,
lad du de tunge Skyer saa forjages,
der skygge over os, og lad det dages,
og lad os lande i din Naades Favn
saa under Solskin engang i en Havn!

September 49.

En Tale.

1.

En Røst har hvidsket mig og sagt:
Hvis du fik Tale, brug dens Magt.
Tal hvad du ved og hvad du saa,
Tal, der er de, som høre paa! —
Og derfor aabner jeg min Mund
og taler af den tunge Stund,
og derfor vil jeg vise dig,
hvad Vei du gaar, hvem du er lig,
og pege frem og raabe: Sku,
som du har redet, ligger du!

2.

Se denne Bolig — den staar tom,
og vildsomt vanker Herren om.
Der var en Tid, den er forbi,
da han var glad og tryg deri,
thi engang kom ved Skumrings Tid
en fremmed voldsom Vandrer did;
han fristed med forandret Sind,
han banked paa og styrted ind
med alt sit Følge, høit af Tal,
og standsed i den lyse Hal,
og slukked alle Lys, og slog
sig ned i Fredens Hus og jog
dets gamle Gjæster ud til Nat.
Men Plads for Sine tog han brat,
og han bød Vin at sættes frem,
og Ingen lysklædt var af dem,
men mørke Alle, og de sad
ved samme Bord med samme Had;
hver Enkelts mod de Andre var,
og af de Andres fik det Svar.
Og deres Blikke ligned Død,

og deres Tale, naar den lød,
var Kiv. Og Alle stirred paa
den Ene først; op stod han saa
og stødte haardt sit Bæger an
og raabte: Lad os drikke! Han,
der lever her, er lykkelig —
fordi han kryber i en Krog
og tør ei læse Kundskabs Bog! —
Og Husets Herre reiste sig
og angred, at hans stille Hjem
var blevet deres, og hans Bud
var: Gaa! — Og de brød op og lo:
vildt svared Gjenklang. Efter dem
han maatte, thi han fik ei Ro,
han droges med, han vilde se,
hvorhen de gik, hvorfra de kom,
hvi deres Latter klang som Ve,
og hvo de vare, vide, om
de Løsning gav paa Gaadens Ord.
Og ud han styrted. Siden staar
hans Bolig øde. Taushed bor
deri, og ingen Straale naar
fra Dagen til den mørke Hal.
De have raabt, de have søgt;
omsonst var deres Kalden al.
De have grædt, de have spøgt —
forgjæves! Som en Grav for Gru
staar Sjælens Hus i Tomhed nu.
Saa flygted Tro og barnligt Sind,
hvor Verdens Splid i Aand drog ind

3.

Og det var Daggry. Solen stod
nær Horizonten end og lod
sit Aasyn skinne over Jord.
Og den bar alle Vaarens Spor,
thi det var langt mod Vaar, der laa
talende Tegn i hver en Vraa,
med Knopper brammed alle Træer,

et helligt Løfte syntes hver,
forlængst alt Engen grønklædt var,
og Himlen uden Sky og klar.
Men ingen Urt der stod med Duft,
og ingen Lærke steg i Luft,
og ingen Velkomstsang der lød,
som Nattens dybe Taushed brød.
Uhilst og stum skred Dagen frem,
en ukjær Husbond i sit Hjem.
Og det var Frostveir, og der gik
kun Haan af Solens kolde Blik.
Haard Duggen laa paa Blomstens Kind,
det blanke Isskal slutted ind
hver Knop og pandsred hver en Gren,
paa Jorden stivnet til en Sten
laa Svalen, der for tidlig kom;
thi denne Vaar var gold og tom,
Og Folk var i den travle By
paafærde alt, de syntes sky
hverandre; mødtes To, det var
foruden Spørgsmaal, uden Svar,
men Angst paa deres Pander sad
og talte høit. De skiltes ad
foruden Hilsen, hver sin Vei;
men skjønt de gik tilsammen ei
var der dog Et, som Alles Fjed
drog hen tilsidst til samme Sted:
ved Kirken atter mødtes de.
Thi se dens Dør stod aaben, se
alt Præsten havde vandret did,
skjønt det var ikke Kirketid,
og Alle maatte efter ham,
de maatte ind, men som en Skam
det var, de listed sig og kom
En efter En og saa sig om.
Og Orglet skulde spille, men
det var lig Storm, der drager hen
ved Høsten over nøgne Trær —
ei Sang, ei Klang, ei Røst det er,

men hæse Suk, der kjæmpe maa
for Lyd. Og Menigheden saa
ei Præsten, der for Altret stod,
men ud af Vindvets Hvælving mod
den lave og den kolde Sol,
der over Gulv og Kirkestol
sit blege Liglin bredte ud.
Og Præsten vilde tale, Gud
i Bøn han vilde raabe an,
og begge Hænder løfted han,
og Ordet paa hans Læber sad. —
og døde klangløst hen, og hvad
han tænkte i hans Aasyn stod
som Skræk, hvem Stemmen brat forlod.
Og stum han slog sig for sit Bryst
og styrted ud; ham fulgte tyst
den hele Hob. Hver gik, et Lig
saa bleg, og Alle ængsted sig.
Det var, som skulde Noget ske,
men Ingen kunde fremad se
og sige hvad der forestod,
og ufravendt de stirred mod
den kolde Sol med bange Blik.
Som i Forventning Alle gik,
men intet Ord der udtalt blev.
Og Nogle i sit Haar sig rev,
og Nogle lod som om de græd,
frem og tilbage Andre skred
og tælled efter Pulsens Slag,
at Tid skred frem, men ikke Dag.
Thi Solen rykked ikke frem
paa Himlen — — da lød mellem dem
et langt, et mangestemmet Skrig,
thi pludselig den rokked sig
og vakled længe, Gnist i Gnist
den kasted om sig, og tilsidst
den rulled langs den skarpe Kant
af Horizonten og forsvandt.
Og Alt blev Nat. Forvirret brød

et Hav af Hyl, der sammen lød,
ind i den dybe Taushed før
og fyldte den; men Mørkets Slør
tilhylled Alt, derunder sad
Fortvivlelsen. Alt skiltes ad,
og der var ikkun To igjen,
som havde holdt tilsammen end,
de Eneste — de skiltes da,
Nat og Forvirring rev dem fra
hverandre, at forsmægte snart
adskilte. Saa er Vantros Art.

4.

Og Alt var Mørke, Stumhed Alt.
Men atter tog det ny Gestalt,
fornægtet Mennesket, forstødt
til dyrisk Liv, til Stumt og Dødt.
Det var en Egn saa vild — saa vild.
De mørke Klipper raged til
et overskyet Himmelhvælv.
Mod Foden slog den stride Elv
i Stormgang, skumhvid, lydt, med Gny,
om Brystet laa den spredte Sky,
et sønderflænget Pandser lig,
men høiere det taarned sig;
hver Kjæmpekrop var spaltet vidt,
og øverst skued lidet blidt
et furet, skrækstivt Hoved ned
paa Uren, tung af Ensomhed
og løse Klippeblokke; vildt
omkring de laa, Storm havde spildt
dem overalt med gavmild Haand.
Der var ei Straa, ei Vidievaand
imellem dem, ei Mos derpaa,
den golde Ørk laa grel og graa
med Kløft i Kløft. Hvor Elven faldt
afsyne, skummeldybt og smalt
et Gab sig aabned, og det gik
som Revne langt, men intet Blik

til Bunden kunde naa, og tæt
stod Skum som Taage over det.
Og der, hvor Øiet rak ei mer
i Horizonten, fler og fler
af skarpe Kamme; over dem
en Kam af Skyer dukked frem,
og atter en, og en endnu,
saamange at det var en Gru,
som maatte ned de styrte brat
og knuge Klippehavet fladt.

Og i den klippestængte Ur
der fløi en Glente som i Bur,
den løfted Vingen, og den steg
og speided efter Bytte, skreg
af Hunger, og dens hæse Skrig
var Nødraab; selv de svared sig
med lange Gjenlyd hundredfold.
Og Stormen blæste skarp og kold.
og villieløs den maatte med,
alt det den kjæmped og den stred,
og mat for Vindene den drev.
Men af og til der løsnet blev
et Klippestykke, og det gled
til Fjeldets Styrtning først, og ned
det for med Bulder og i Hast
og rørte den ved Vingen fast.
Og maalløs, slagen brat af Skræk
den stirred kun og kom ei væk
fra Pletten. Og den kredsed om
paanyt og mat tilbage kom
til samme Sted, en Blok, der laa
alene. Og den sad og saa
til alle Sider længe først,
og atter for den op i Tørst
til Blod og slog i Uren ned
saa her, saa hist, og rev og sled
og hugged i det haarde Fjeld,
men aldrig fandt den noget Væld,

som mætted, og det Blod der flød,
var kun dens eget. Og der lød
foroven fra den øde Ur,
forneden dybt fra Svælgets Mur,
trindt om, som et usynligt Chor —
det var ei Klang, det var ei Ord,
det lød med Latter fjernt og nær,
Haan, som i Seier Tænder skjær.

5.

Men raaber du paa Frelsens Navn.
da aabnes o den milde Favn,
som den Forfulgte styrter til — —
da bryder Lys; det dages vil,
der komme Engle Lyn paa Lyn
og sprede Mulmets vilde Syn
og give Livet ny Gestalt,
og fjernere gaar Stormen alt,
det bliver stille mer og mer —
de tale, hør, med Stemmer fler
end Fuglen bruger Vingeslag,
der flyver Somrens længste Dag,
end Vover eier Elv, der gaar,
end klædt med Blade Træet staar:

6.

Hvi ængstes du og vakler saa
i Frygt, du bange Sjæl?
Til Byrden, som du bærer paa
har du lagt tungest Del.
I Aaget vil du opret gaa,
og mener det en Skam
at bøies. Ved du ei, du maa
sidst bøies dog for Ham?

Og Kirken selv, hvor til hans Pris
en Ydmyg knæler ned,
du flyr med al din Troes Forlis,
og Menneskenes Fjed.

Og i din egen Tanke vis
du lukker Hjertet til,
at Trøst skal smelte ei dets Is,
naar varm den nærmes vil.

Og som en Gjerrig til sin Skat
ei lader Næsten ind,
saa gjemmer du din Tankes Nat
dybt i dit lukte Sind;
men derfor og staar saa forladt
dit Hus af Vennefjed,
og hvad du dynger op vil brat
engang dig knuge ned.

Som daarlig Hovmod bryster sig
af Navn og stakket Magt,
saa har du fyldt, en Daare lig,
din Sjæl med stolt Foragt,
og tror, at du er ene rig,
tryg i din Kummers Borg,
og mener Barnet under dig,
fordi det ved ei Sorg.

Og dog du ængstes. I din Hu
du hører Dødens Røst.
Med al din Gjerning saar du Gru,
og Anger er din Høst.
Og derfor bange ængstes du,
hvad ei du vil tilstaa,
men bøi dig — bøi dig dybt og sku
i Tro mod Himlen saa.

Paa Nat vil følge Lys og Dag
og efter Striden Fred,
naar i de bange Hjerteslag
Fortrøstnings banke med.
Skrid ud i Dagen — o forjag
din Tvivl, luk ei dit Sind,
og aabn din Smerte og dit Nag,
at Sol kan skinne ind.

7.

Forstød den Svage ei,
du Gud, som grant hans Jammer ved —
reis ham, naar alt hans Jeg
er sønderknust og tynget ned,
løs Tvivlen, Angsten kvæl
og knyt hans Tanke Led i Led.
at ikke langt hans Sjæl
forvildes indtil Splittethed.

Er der et Fredens Nu,
et Dyb af Magt, et helligt Baand?
Ei dig foruden, du,
der er i Sandhed og i Aand.
Vort Mod skal Frygten slaa,
vor Trøst skal vakle som en Vaand,
og Den i Ve forgaa,
som du ei støtter med din Haand.

Vi bygged paa os selv,
og lytted til vort eget Raad,
men Sorg kom som en Elv
og overskylled os med Graad,
og brat til Vrag den slog
vor Hovmods skrøbelige Baad,
og den Skibbrudne drog
til Irgang uden Ledetraad.

Men Hvo der gaar med Gud,
han strander ei paa Nattens Skjær,
i Stormen tør han ud,
tryg deri, at til Havn det bær.
En ved det skjøre Ror
ved Siden vaager, og der er
En, som har Varselsord
og raader over Vind og Veir.

Ve Hvo ei lytted til —
ve Hvo der vandred døv og blind;
Han søgte, og for vild

paa øde Vidder i sit Sind,
og fandt en Udgang ei
og skued angst i Tomhed ind — —
Hvo viser ham ret Vei
og jager Skrækken fra hans Kind?

Hvo frelser uden du
for Tvivlens Sot, for Syndens Byld —
læg os — af Dødens Gru
og Svaghed Livets Styrke tryl!
Hos Dig er evig Ro —
forund os Ro, som ængstes — fyld
vor Sjæl med ydmyg Tro,
ak for den dyre Frelses Skyld!

49—51.

Legenden.

Huset stod af Popler skygget,
Roser klynged udenom —
maatte ikke Freden bygget
her, om den som Flygtning kom?

Trygt i Favnet lagt af Dalen,
ydmygt ved en ensom Vei,
kjendt af Solen kun og Svalen —
ak bor Fred derunder ei?

Det var længe — længe siden,
hvad jeg vil fortælle nu.
Aar og Dag ei maale Tiden,
men Forandring i din Hu.

Ældes kan du, mens du veier
Vægten af en Dag, som gaar.
Komme kan den Stund, der eier
knap Erindring for igaar.

Her i disse lyse Enge
vandred en med tunge Skridt,
i den stille Bolig længe
leved han som Eremit.

Efter Døgnets Strid han fyldtes
af det Bedre, og han stod
derfor ene, og beskyldtes
Kulde, Had og Overmod. —

Mens i Døgnet ivrigt vandre
de, hvem halvt kun Alting gjaldt,
leger kold den med de Andre,
som er fyldt af Et for Alt.

Fro som Glædesbroder drage
Tomhed og Fortvivlen kan,
stille Alvor fast som Klage
slaar den dybe Glæde an.

Men hvor matte end de klinge,
halve Sjæle Øren faa;
Medynk eller Had hjembringe
fulde, om de høres paa.

Og han kunde svunget Sværdet;
Fienden tyktes ham for lav.
Og han taug, og havde gjærdet
om sit Liv som om en Grav.

Til den ydmygt stille Bolig
under tause Rosers Hvælv
kom han stolt og vild urolig
for at stride med sig selv.

Og vi ville derhen drage
til den længst hensvundne Stund
for at fryde os i Klage —
Klage er jo Digten kun.

Thi der siges, Poesier
helst i Kval bevæge sig —
ja, thi kommer Lykken, tier
Digtet, Livets Smertesskrig. —

Alt af Natten har det meste
mørkt og lydløst sneget hen,
Dagen graaned ind, han læste
i de gamle Skindbind end.

Og til en Legende bindes
al hans Tanke længseltræt;
aldrig Længslen vil forvindes
af et Billed dog som det.

I de første Kirkens Dage
er der spurgt en Eremit,
Verdens Raab ei kunde drage
ham til Vrimlen, han fik sit.

Ve han havde, Kamp at stride,
Angst, som hulked efter Fred,
og han bad, og maatte lide
under lønlig Splittethed.

Og han stod engang i Cellen,
da de tunge Tanker kom,
stum og stirred ud i Kvelden,
og hans Sjæl fløi videnom.

Var det ham, som denne Scene
Verdens Billed ham oplod,
var det ham, som om han ene
i den øde Verden stod.

For ham Sletten laa, den vide,
Aften faldt med Skumring paa.
og han hørte Trin at skride,
og en Skikkelse han saa.

Sært hans Sind sig da forandred,
sært den Kommende ham drog,
alt som nærmere det vandred,
mer og mere Hjertet slog.

Denne Gang saa fast og stille —
dette fremmede Gevandt —
dette Blik det saligt milde — —
Ham det var, al Tvivl forsvandt. —

Ei et Blændværk — nei den blide
Frelser selv paa Støvets Fod —
Jesum Christum saa han skride
henad Veien ham imod.

Og han lukked langsomt Bogen,
og han sagde: Lykkens Mand,
stirred du fra Cellekrogen
siden endnu Verden an?

Munk, du Munk, hvi skred du ikke
ud til Livet med dit Fund,
vidnende med dine Blikke,
talende med Daad og Mund?

Lykkens Mand, kan du forsvare,
at du levende blev Lig,
at den kostelige Vare
blev et Eie kun for dig?

Munk, du Munk! Og om jeg turde
ligne mig med dig — — jeg har
skuet Frelsen, og den burde
tale, som forvisset var.

Ak hvor smertessødt at fange
Tro paa Mennesker og Gud,
bævende og hjertebange,
brudt af Angst og Hulken ud.

Ikke som en Sol, der rinder
klar fra første Morgengry,
nei som Lys, der Nedgang finder
sent igjennem Stormens Sky.

Stod jeg ikke saa og stirred,
den Gang tunge Timer kom,
og i Hjertet Skriget dirred,
Sjælen fløi som jaget om —

Stum — og stirred i den tomme
trøstesløse Dunkelhed — —
o da saa jeg Vennen komme,
komme nær paa Frelserfjed. —

Og han drog sin Haand fra Bogen,
stakket fik han Søvnens Ro,
men fra Dag han gik aarvaagen
og sin ringe Gjerning tro.

Thi fra denne Dag han vandred
atter ud i Verdens Strid,
men dens Strid ham ei forandred,
rolig, alvorsfuld og blid.

Og hans Ord var denne Lære,
hvori al hans Færd gik ind:
at hvert Livets Tryk kan bære
let et klart og trofast Sind.

Og for alle dem, der lide
og der længes, er der Raad,
Frelseren kan endnu skride
gjennem Tanke eller Daad.

Da er intet Trin for ringe
af et Samfunds mange Led,
Hver Velsignelsen kan bringe
nærmest om i sine Fjed.

— — — — — —

Længe — længe siden var det.
O hvor blev din Virkens Spor?
Døde alle de, som bar det,
løftes det som Lyd af Ord?

Eller gik du træt omsider —
gled din Daad med Tidens Elv —
nu, da Alt i disse Tider
higer ud bort fra sig selv?

Marts 51.

Frihed og Ufrihed.

Hvor skjøn er Vintren, naar med Dag
den straaler over Sletter hvide
og over dunkle Skoves Tag,
vidt hen de lange Linier glide.

Naar Rim neddrysset ligger tæt,
og Morgen frisk og klar vil rinde,
mens løse Skyer deles let
til Taager, der som Røg forsvinde.

Og Solen rykker hastigt hen
paa Banen, lavt dens Straale falder
og kastes farvestærk igjen
fra tusind blinkende Krystaller.

I Stjerner til en Forskers Aand,
ei tomt er dette Navn, I byde —
I Ordenstegn fra høiest Haand,
som Jordens Bryst det nøgne pryde —

I slebne Spyd — ei blodig Færd
har hvæsset skarpere at krige,
thi dybt i Sjælen, skarpt som Sværd,
med Tanke trænge I og sige:

Det Fnug, som smelter i din Haand,
Lov, Storhed, Skjønhed dog forraader,
at drage dig med Andagts Baand
op til den rige Skabnings Gaader. —

Lukt som et Kammer Skoven er,
et Snefald bøied alle Grene,
og tunge staa de ranke Træer,
og Haand i Haand de tyst forene.

Men ingen Byrde Birken bar,
som ensom til fra Sletten skued,
hvidklædt, af Rim omsluttet var
hver Kvist kun, underfuldt det lued.

O maatte mit Rim lue saa,
saa en udgrenet Tanke klæde,
o maatte denne gjemme paa
et Haab til Vaaren og en Glæde!

Vel maa du drages mig i Hu,
du Vintermorgen, og dit lange
Indhold, du korte Dag — endnu
som dig jeg har ei havt for mange.

Hvor rødmed det i Østen blidt
og smelted med det Blaa tilsammen,
og gled forud for Dagens Skridt
varmt som et Aandedrag af Gammen.

Og alle Nattens Stjerner svandt,
men Morgnens klare stod alene
endnu, imedens Solen randt
at lyse over denne Scene.

Den milde Klarhed, Stjernens Vink,
det dybe kirkelige Stille,
snetynget Skov og Slettens Blink —
Alt i det Store som det Lille.

Du Lykkens Dag — hvor maatte ei
du kunne læge og forynge! —
Men ikke derhen skulde jeg,
og ikke derom skal jeg synge.

O Lykke — den, der fik en Ven,
en Ven! — o uskatterlig Lykke!
Hvor gled da Vinterkvelden hen,
imens du fløited ham et Stykke.

Thi Sangen gjæster Vintren jo
som Længsel Savn, der sørger,
og til al Delen fordres To,
og efter Øren Sangen spørger.

Er det vel bedre stum at staa
i Ensomhed og Stemmen tvinge,
at Tonens Styrke ei skal gaa
fortabt ved alt for tidt at klinge?

I denne Vinterkveld, ei kort
ved nogen Ven, jeg synge skulde
og flyve langveis hastig bort —
men fik jeg Vinge kun tilfulde?

Der er et Land, som Stormen kryster,
i Nordens Hav det vilde slængt,
med mørke Skyer staar behængt
dets brudte Mur af golde Kyster;
den sjeldne Seiler stryger hen,
en Søfugl lig paa svære Bølger,
og ser ei Klippen, Sløret dølger,
hvorhen et Vindkast splintrer den.

Giganter havde Herredømme
og stredes, dengang Landet blev,
i store Spor sin Færd de skrev;
der ligger stivnet Blod i Strømme,
der ligger Kroppe strøed' omkring,
afslidte Lemmer, døde Fjelde,
trindt Landet for de frem med Vælde
og tegned Vei med Ufredsting.

Men Mange bleve længst alt slagne,
thi Jøklens Skjold bedækker Lig,
en Bauta først Hver satte sig,
og Nogle bleve søvnbetagne,
og dorske kun de skue til
de Slag, der ske i deres Skygge;
end ere Landets Børn ei trygge,
den Dag, de vaagne, komme vil.

Og Landet, deres Storværks Scene,
er som et Hus, hvor Ild og Is
indgik til fælleds Freds Forlis
i uligt Ægteskab. Den ene,
Husbonden kues; stundom for
hans Vrede op, der stille ruger:
da Flammetale vildt han bruger,
og Huset ryster ved hans Ord.

Men Kvinden raader. Stadig seirer
den dræbende langsomme Magt,
med Havets Aander har hun Pagt,

kold Aande ud fra Jøklen veirer;
et Diadem med Straaleblink
hun lægger om de stolte Fjelde,
som ere hans, at det kan melde
at Alt hun bøier med sit Vink.

Men naar hans Sind for hedt ham bliver,
da bæver det Vulkanen om,
da maa hun smelte brat i Flom
af Taarer, dybe Spor den skriver.
Og hylende den vilde Slægt
fra Havet styrter til sin Frænde
og klage overlydt med hende,
og trindt da ruger Mørkedts Vægt.

Men han oplader sine Læber
og taler fnysende om Død,
og Talen følger Handlings Glød.
Saa til en Overmagt han stræber
og seirer ogsaa — som en Mand
i et Punkt stræber og kan vinde,
mens i de andre end en Kvinde,
som viger skrømtvis, holder Stand.

Og derfor raser han og slider
vildt i sit Værk og spreder vidt
sin gamle Gjernings Kjæmpeskridt,
og derfor nedad Fjeldets Sider
forrevet som et flænget Skjæg
blodrød og stiv Stenelven hænger,
og der hvor ei er Fæste længer,
indstyrter drønende en Væg.

Og Geysir billedgjør hans Tanke,
der ved den visse Undergang;
den hviler stille mangen Gang
men kun for atter Kraft at sanke,
og syder tyst; ej Blikket naar
til Dybet af de dunkle Gange,

og underfulde Farver prange,
og blankt foroven Speilet staar.

Da tordner ud et Suk af Vaande,
thi sprænges maa den hede Kval,
og som en kæmpemæssig Hval
at sprude ud og drage Aande
fremdukker atter Vildheds Hast,
et Hav i Søiler opad skyder
med blændende hvidt Skum, der syder
og Damp, som hvirvler, Kast i Kast.

Saa er det Ægteliv, som holdes
af Is og Ild i Tvedragt her,
saa Huset, og saa Sindet er,
hvor evig Kamp af Selvstrid voldes,
ei altid mørkt; thi Jøklen har
uimodstaalig Skjønheds Fængslen,
blødt Skuet virke kan som Længslen,
naar Dagen straaler dyb og klar.

Stolt Kulde da paa Thronen sidder,
stolt i den store Ensomhed,
og straalende den blikker ned
paa trindt udstrakte øde Vidder.
Saa synes Tanken stor i sig,
naar den omgjerdet, gjemt i Kulde,
for Ingen aabner sig tilfulde,
men skuer over lutter Lig. —

I dette Land ei Kornet bølger
ved Høst paa pløiet Agerland,
ei glimter Malm ved Faklens Brand
i huggen Gang, som Leiet følger,
ei klinger Øxens Hug i Skov
fra Stammer, som et Tag udhvælve,
ei driver Tømmer ned med Elve
til Saugens syngende Behov.

I dette Land saa ryt og øde,
afblæst og pidsket til en Ørk,
ei spretter frem af Uren mørk
den friske Tjørn med Roser røde,
ei er der Li, hvor Sus udgaa
fra løvtung Ask og Hængebirke
og Krat, som tæt en Klædning virke,
og sjelden kvidre Fugle smaa.

Mig greb forlængst din sære Tale,
o Norge, du min Hjemstavns Land,
mig huer vel din vilde Strand,
som gjerder mørk om lyse Dale,
dit Høifjeld, dine lukte Fjorde —
og Alt, du loved mig engang — —
mig greb det længst til Toners Trang;
sært, at den aldrig kom tilorde.

O men som En, af Frygt betagen
og Kjærlighed i samme Stund,
staar for den Elskte, og hans Mund
tør ikkun tilstaa sent, saa slagen
staar jeg for dig, og sky jeg bæver
for Ord, hvorved maaske jeg vandt,
og Frygt og Kjærligheden bandt
min Tunge, hvor din Lovsang lever.

Og dog de kunde dig forlade,
du vilde Norge, skjønne Land,
i Haab om paa en fremmed Strand
med mindre Sved at skulle spade!
Da havde Fædre ædle Grunde,
mægtige Mænd, som frie sad;
de vandred ud, fordi de gad
ei hylde Overmænd, de funde.

Vel maatte hos de stolte Fædre
Tørst efter Frihed være stor,
da over stormfuldt Hav de for,

naar hjemme Alt de havde bedre,
til dette Land, nu fast det sidste
af al Udvandrings Lande, hid
for af en gold Natur med Strid
hver Dag knap Levevis at vriste.

Men som det bedre er at æde
nødtørftigt Brød i Enighed
end kostelige Spiser ved
et Bord, hvor Tvedragt er tilstede:
saa valgte de, der Frihed kræved,
den haarde Kamp, der blikked hen
paa det Fornødne, heller end
i Trældoms Overflod de leved.

Paa ydre Frihed raaber Slægten;
den indre er det større Krav;
thi om du drak af hin et Hav,
det stilled ikke dens Forsmægten.
Og naar i Splid du maatte vanke
med dig og selv din Slave var,
brug først mod dig hvert Sværd, du har,
for at befrie din egen Tanke.

Se, Røg der hvirvler op fra Heden,
og reiste Vinde mødes trindt
i størknet Stenhavs Labyrinth
som Sværd, der hvine ud af Skeden.
Oprevet Sandet flyver om
i tætte Skyer og forblinder,
ei Solens Sted mer Blikket finder,
brat Mørket over Dagen kom.

Langt ude alt med Drøn det stryger,
og Stormen styrter ned med Vold,
og knuger Søen til et Skjold,
der ligger skummende og ryger.
Hvor flyve hen de raabte Ord?
Vind river Skriget brat af Munden

og strør det ud paa Klipegrunden,
saa Øret ei fornam dets Spor.

Og hvor — hvorhen skal Fjedet vandre?
Udslettet Stien svinder her,
og Knitregruset rørligt er,
og Stene vælte om hverandre.
Og hylende er sluppet løs
den hele Hær af vilde Aander —
hør, er det Smerte, som sig vaander —
var dette Tanke kun, som gøs?

De svæve om uformelige
i Taagens flyvende Gevandt,
de hyle langs med Klippens Kant,
fra dybe Slukter op de snige,
de staa forstenede og glo
i Former af forvredne Slakker,
udstrakte Arme disse Takker —
og dette Horn en løftet Klo.

Se — det er Slagnes Skyggestevne.
Den Friheds Sværdslag vildt de slaa,
hvor Næven sætter Kronen paa,
og Bærmen skal det Ædle jævne,
og Tallet løftes skal til Skjold
med Trudsel imod Aand og Ære —
se Sol til lukket Hus de bære,
og Vand de fylde i et Sold!

Og hvilke vare deres Navne —
og hvor var Lønnen gjemt for dem?
O lad dem rase i sit Hjem
og seiersdrukne Chaos favne
og ofre til den hule Gud —
Ideen, som de malte gylden —
forlængst den brast og viste Fylden,
og Tvedragt krøb som Øgle ud.

Bort. mørke Skygge — jeg vil skride
i Fjed af lysere Gestalt — —
du hvidsker, selv i Trældom alt
jeg skal for Løgnens Frihed stride
og spilde Sjælens ædle Vin
og gjemme omsorgsfuld paa Bærmen
og lyde Kjødet, Tallet, Sværmen — —
ja vel jeg hørte Stemmen din.

Vel maa hvert Sind, der greb i Lænken
og brød den for at vælge frit,
vel maa det dybt nedknuges tidt
og strides vildt — ei blot med Tanken.
Men der staar Sol og skinner ned
igjennem Tummelen og Kampen,
og Hymner stige over Dampen —
vig derfor bort — lad det med Fred!

O maatte da mod Pandserplader
afprelle dine hvasse Ord,
og Giften naar ei Blodets Spor.
Det kjender dig, og dig det hader,
og dig fornægter det, vig bort — —
hvad, intet Afskedshyl du hæved?
Med Gjensyns Hu mon bort du svæved?
O, hvis det sker, det vorde kort!

Men mig det huer bort at drage,
fra Ødet, for at styrte i
de friske Bølgers Harmoni
og hastig som Delphinen jage,
o, til en mere hjemlig Strand,
hvor Engen dufter, Løvet suser,
og Havet fjernt som Orgel bruser
og roligt slaar Choralen an.

Min Sang er endt. Min Vinterkveld
har ingen Gjæst, som taler længer,
forbi flød dette Billeds Væld,
og tyst et andet den bestrenger.

Jeg er ei i det fjerne Land
at høre Stormen rase — eller
at skue Glimt af Sindets Brand,
som pludseligt sit Liv fortæller.

Jeg sidder i min Ensomhed
og knytter afbrudt Billeds Traade
tilsammen atter for derved
at knytte rolig Tankens Maade.

O maatte, naar en Nat svandt hen
med sene Skridt for den, der lider,
saa Dagen rinde, og for den,
som søvnløs med sin Grublen strider.

O maatte, som du dengang stod,
du stille Stjerne stadig straale,
og Blikket flyve dig imod
og Glandsen af dit Løfte taale.

Januar 51.

Paa Nordsøen.

I Drømme vandred jeg — jeg ved ei hvor.
Der hvor jeg var, der var jeg ei. Jeg for
i Nattens Mørke paa det vilde Hav,
jeg følte hvert et Kast, som Stormen gav,
fornam hvert Bølgeslag paa Dækket end
og Drønet trindt omkring, der rulled hen
som Tordenstemme dybt fra Dybets Mund.
Jeg laa og vidste, at en sildig Blund
var falden paa de trætte Øienlaag —
dog var jeg ikke der. Der var en Krog
af Verden og en klippestrøet Strand,
hvorved jeg vandred, og et dunkelt Vand,
hvorover Taage tungt dødsstille hang —
og der jeg gik, og ensom var min Gang.
Der var et vildsomt Sted, hvorhen jeg kom,
de gamle Jætter sade trindt derom
paa Klipper, klippestore vare de,
og deres Miner som til Sten at se.
Men over Vandets Speil, der glat forblev,
som Nøddeskaller tusind Baade drev,
og fuldt af Liv i dem og fuldt af Lyd
som om af Travlhed, Lignelse af Fryd
og opstemt Sang — jeg skilled ei om hvad.
Men anglende de haarde Guder sad
for Morskab, Krogen gylden Madding bar.
Og Krybet, som i hine Baade var,
sprang op og snapped til — og styrted ud
og skreg og drukned. Og jeg saa en Gud,
som drog et Garn af Dybet, Dødens Hjem —
der laa de gustne; og han strøed dem
paa Stranden, og til Madding tjente de
saa, som den Levende vi ofte se
at snappe efter Afdøds usle Lod,
paa Frastand gylden, nær ved kun med Braad.
Da traadte plumpt en Anden med sin Fod
i Vandet: Skibbrud, Angst og Nød opstod
ved Bølgeslaget, som gik over Speilet.

Og Slaget hørte jeg. — Et Rev i Seilet!
lød det paa Dækket. Skibet voldsomt krænged,
og end et Drøn og nok et, som forlænged
sig knagende igjennem hele Skroget.

Men jeg var ikke der. Jeg havde vaaget
til langt paa Nat i stille Sommerveir
med mangen langveis Tanke, og især
med en, der sjelden naaed hel til Mund.
Jeg laa paa Heden, stille var den Stund —
det trange Telt — og Viftet udenom,
der koldt fra isblank Jøkels Kuppel kom —
den lyse Nat — de vilde Svaners Sang —
det mørke Fjeldvand — og saa Stilhed lang.
Men det var fjernt fra Verden, som et Land
for Tanken og som ved den dunkle Rand
af Fremtids Hede, hvori Blikket ser
langt ind did, hvor det skiller Intet mer.
Men Stillet brød en Lyd af tunge Trin,
og der kom En, som rak mig Haanden sin:
Stat op og følg mig! — Og jeg fulgte med,
og flere Veies Knude da jeg saa.
Han løfted Taagens Flig, som over laa,
og spurgte: Vil du skue din? — O nei,
jeg hastigt svared, jeg vil vide ei. —
Du Feige! raabte han, og længer frem
vi vandred, og der var et velkjendt Hjem,
og hang en Traad fra Døren som det Spind,
der svæver om for Sommers mindste Vind.
Og da jeg bøied mig mod Vinduets Karm,
ublidt han strakte ud sin stærke Arm
og greb og vilde vikle Traaden op.
Da kjendte jeg den tunge Klippekrop
og Jætteguden, og mit Bryst blev trangt.
Han spurgte atter: Vil du se hvor langt? —
O nei, o nei, for Alting nei! — Han lo
og raaabte: Feige, lev da blind i Ro! —
Og vandred, som han kom, med Trin, der drønned.

Men atter hørte jeg, hvor Bølgen stønned,
af Vinden pidsket i det haarde Veir.
Men langveis var jeg — jeg var ikke der;
jeg stod ved Bredden af et fremmed Hav
imellem Mange — og de kasted Stav
og Reisetaske, thi de skulde over.
Men der var ingen Baad paa disse Vover.
Og Nogle bygged Bro og vælted Sten
fra Stranden ud, som sank og svandt hver en.
Og Ingen kunde svømme her. Og Andre,
der ventede, jeg saa som Skygger vandre,
og mig det var, som om i Evighed
de skulde vente. Men iblandt dem skred
En trøstig ud, imens med Tvivl de stod;
da rørtes Bølgen, og da faldt hans Mod,
han sank alt mer og mer, fast helt tilsidst;
da raabte han: Hjælp Herre Jesu Krist!
Og reiste sig og loved Gud og gik —
et Under — og var fjern for Alles Blik.

Men jeg faldt om og saa ei mer af Stranden,
og uvis var jeg længe som en Anden
og som en Ting, og Tanken døde hen
og tegned intet Billed, men igjen
jeg hørte Lyden af de mange Vande
og Stormens Sang sig deri vildt at blande.
Men jeg var ikke der. Og ei jeg ved,
hvorhen min Tanke bar mig, men jeg stred
med daarlig Tanke af et daarligt Sind,
og i mit Hjerte var der sunget ind
en bitter Tone, som jeg haded selv,
og over mig kom Klage som en Elv
og rev mig bort med Graad af Kval
ifra mig selv og min Erindring al.

Og da jeg vaagned, saa jeg, Dag det var.
Det graaned ned fra Loftets vaade Glar.
Og jeg sprang op paa Dækket, og jeg drak
den friske Morgen ind. Alt Stormen trak

mer i det Fjerne, og et Glimt der brød
af Sol igennem Skyers Damp, som flød
for Vinden jaget over Havets Bryst,
og Havet talte end — det var ei tyst,
og rundt i Horizonten intet Land,
men overalt et mægtigt oprørt Vand.
Da randt mig Alt i Hu. Og for mit Bryn
jeg Haanden holdt og stirred med mit Syn
og vilde see den Troens Mand, som for
paa oprørt Sø og sank med Petri Ord,
men reistes atter — Den, der vandrer over
til evigt Liv fra Dødens dunkle Vover.

Bonn. October 51.

Terziner.

1.

O Danmarks blide Ø — hvad Fred du gjemmer,
forstaar det Sind, hvorhen et Solsmil rakte,
og hvor som Toners Følge Tanken stemmer.
Saa er al Fred i Sjælen at betragte —
den dufter sødt som dine grønne Strande,
hvis Billed speiles og er gynget sagte
som Blomst paa Bryst ved Hjerteslag af Vande.
Men længer ude skjær de friske Vover
en Seiler som en Svane, fjernt at lande,
og Alt er blaat derunder og derover,
som Havs med Himmels Skarer skulde vanke.
Nu stilles det. Den vaade Luftning sover —
hvidt skinner Seilet nu paa Dyb det blanke
og hilser fra det Fjerne — mon paa Vandring
til Hjemmet, til mit Hjem? Seil med min Tanke
og land den der — og gjem den for Forandring!

2.

Og Himlen hvilte som i Tanker søde,
og alle Hjertets Slag de slog saa fulde,
og alle gode Aander fløi til Møde.
Og alle Lunde havde Toner hulde,
og brændende steg Kvelden i det Fjerne,
som Rødme op til Øine blusse skulde.
Hvo vandred her, som ikke dvæled gjerne,
imens den varme Skumring trindt sig sænkte,
og speided op at se den første Stjerne,
og saa den tændes, og paa Lykke tænkte,
mens Jorden aanded ud sin stille Tanke,
og alle Urter bleve dugbesprengte —
paa stille Lykke som med Stjerner blanke
nedskue kunde til den dunkle Liden —
og lære den som Dug kun Taarer sanke —
og herifra se trøstigt frem i Tiden?

3.

O Bitterhed, hvor tungt med dig at vanke,
du lange Ensomhed imellem Mange,
du som forhærder Sind og skjerper Tanke.
Ei til at sygne villieløs og bange
inddysser du, men river op af Slummer
og aander Misklang ind i bløde Strenge.
Og lig et umildt øde Land, som rummer
uoverskuelig Strækning, hvor Alt straaler
skarpt i en Dag, som aldrig bliver lummer,
som ingen Pynt og ingen Flitter taaler,
hvor der er daglig Kamp kun for at leve,
og Hunger rækkes ei for fulde Skaaler —
saa raaber du til Kamp med Aand og Næve
imod dig selv og fylder karrig Tiden,
imedens Alt hvad før vi vilde kræve,
al Fred og Skjønhed, ligger glemt i Striden.

4.

Hvor herligt. Hver af os fik sin Bestilling
og tøier kløgtig til sit Bedste Tiden
og nytter Andre til en Hjælpeskilling.
Og Kristne ere vi — dernæst vedsiden.
Og haardt vi dømme Andre, ud vi raabe
Forargelsen, om den var nok saa liden,
men Kristne ere vi — thi smukt vi haabe
selv paa Tilgivelsen engang — tilgive
vi og et Rift i Næstens kristne Kaabe?
Men Kristne ere vi — thi vi undlive
hverandre kjærligt Lykken — og paa Bunden
af Hjertet Had anstændigt maa forblive —
men Kristne ere vi — endskjønt i Grunden
er det ei Tonen Kristendom bekjende —
og En og Anden gjør det vel med Munden —
i Daad — i Tanke? — O her lad mig ende.

Mellem Fremmede.

1.

Det var en Dag saa mørk, saa lang,
saa tung som nogen i et Sind,
hvor Stumhed over Smerte hang,
og Død sneg mellem Tanker ind.

Som om den vilde græde og
ei kunde det, ei sukke selv,
at Stormen, løst af Stumheds Aag,
ei skulde styrte som en Elv.

Og som om Alt holdt Aande kun
og lytted stille for at faa
det sidste Ord af Smertens Mund
og gjemme det og slumre saa.

Som om den skued hvad der sker,
naar Mørke vorder Tankens Viv,
saa den kan vaagne aldrig mer
at dukke dybt i Lyst og Liv.

Der var ei Nyn, fra Grene faldt,
der var ei mindste Pust, som gik,
der var kun Tørst — Tørst over Alt
og Hededamp og Taageblik.

Paa rige Sletter Løftet laa
som Livet slukt paa tidligt Lig,
Mænd vandred om og taug og saa,
for dagligt Brød de ængsted sig.

Kvalt i et Slør af Mørke lød
fra Kirker dumpe Klokkeslag,
en Zitren gjennem Luften flød,
et ængsteligt knapt Aandedrag.

Og Siv og Blade nedad hang,
et Speil af Bly stod Flod og Sø,
det var en langsom Vægt, som tvang
alt ellers Rørligt til at dø.

— — — — —

Og det var Festdag, og de drog
til Kirkerne, til Herrens Hjem,
og Kors med viet Vand de slog,
en Viraksky omtaaged dem.

I lange Tog med Spil og Sang
og malte Billeder de gik.
En Længsel driver dem — en Trang?
Tænk heller Frygt, tænk heller Skik.

Og for et mindre Samfund stod
usmykket Altret reist, der var
en Geistlig der; hans Tales Flod
den samme dybe Spending bar.

Han klaged over Liv og Tro
og om sig selv, at delt han maa
som Menneske og Christen, To —
til Bøn, til Livets Handel — gaa.

Hvo bærer ikke dette Tal?
O er det ei vor Klages Sum?
Død — død i os er Troen al,
og Kjærlighed har ikke Rum.

Som Søfolk under Farens Stund
for Livet bede, saa vi faa
den hede Bøn en Tid paa Mund,
og dernæst — hvor vi kolde staa!

Men lønlig bær vi Angst. Et Skridt
paa Tankens Vei, og den er nær.
Hver famler, griber efter Sit
og ved ei Hvo og Hvis han er.

I Taage vandre vi forbi
hverandre og os selv. Vor Vei
gaar sporløs. Hvad vi dvæle i
er Ting og er det kjære Jeg.

O at det klinge skal igjen
saa tidt med Angst, som Navn ei ved!
Det mørke Liv – er det ei end
til Randen fyldt med Uvished?

Hvor mange Dage ved jeg ei —
men for at ældes bruges faa.
Var det for mange alt? O nei,
end en, blev det kun bedre saa.

Men at misunde fast er den,
hvis Hu en saadan Dag ei slaar
Var jeg for dig saa fremmed end,
du Dag, som under dig jeg gaar!

Og dog saa Meget bær vi paa,
at det er Under, nogen Dag
kan lys forvilde sig og faa
en fremmed Latters Toneslag.

Paa Hjertets engang hvide Blad
skrev Livet Tegn i skarpe Træk
lidt efter lidt — vi saa ei hvad —
og vaagned brat og saa med Skræk.

Og Nogle gav Natur saa blødt
et Blad, og Haanden skrev saa tungt—
og et forrevet Væv har mødt
mangt Blik, som endnu straaled ungt.

Tegn kun af Vunder, Rift i Rift —
og Splittelse og Mørke ved,
hvordan den læses denne Skrift,
og stundom og den Vanvid hed.

En Sjæl, der rives bort — et Blad,
der veires hen — hvad er vor Tro?
Vor Viden længst er splittet ad,
fra Vished kommer Ingen jo.

Hvad er vel Stoffets Gang? Et Træ —
først voxer det, bær Frugt og Blad,
opløses saa, dets Stoffe se
i sine Dele delte ad.

Et blander sig med Luft, et gaar
med Bækken til det vide Hav,
og et til Jorden; Næring faar
et nyt Liv, dit maaske, deraf.

Men aldrig mere samles de
til Et igjen, til den Gestalt,
der skygged over dig — et Træ;
men spredt, anvendt paanyt er Alt.

Hvad tro vi da? At Sjælen vil
henstrøes i et Hav af Aand?
Hvad gaar den hen at knyttes til —
bandt du den ei til Stoffets Baand?

Bandt den saa fast i denne Nat,
og Alt vil vandre spredt deri —
og du kun føle dig forladt
som Takt foruden Melodi —

Og som hver Tone veiret hen,
naar Døden Følgen overskar,
at hænge over Døgnet end
og i den Misklang, hvor den var?

Saafremt du engang ene gik,
men langt alene, og du saa
dybt i Naturens mørke Blik,
hvori den tunge Klage laa —

Og saa din Tilstands Uvished,
den strenge Skjæbne over den,
din Strid, din Gang, der sporløs skred,
hvorfor — hvorfor — og sidst hvorhen?

Og saa dig i dit eget Sind,
og saa det Ord, der ei er Trøst:
o regner ikke Klagen ind
af nylig Rift, af gammel Brøst?

Gik du saa ene og forladt,
du klaged vel din Jammer der
for Eng, for Flod, for Skov og Krat —
thi villigt Øre sjeldent er.

Hvorhen — hvorhen har Ord mig ført?
Paa Alles Sti jeg skrider jo;
svagt er det klage, har jeg hørt,
og bedre vandre kjæk og fro.

Alt kunde være bedre vel,
Alt Lyst, Alt Jubel kun men maa
da Sindet aldrig have Kveld,
og kan du Savn med Næve slaa?

Klag for dig selv, naar Tanken slaar
haard an i Dybet af dit Sind,
og taus af Mørket Gnisten gaar
at lyse stakket længer ind.

Men hvad dig tungest, bitrest er —
ti dermed, klag ei ud som jeg;
da var det kastet ud for Hver
som Ting at trædes paa en Vei.

- - - -

Du Søster, søde Søster min,
som bor etsteds fjern i din Vaar —
forvildet vanker Skyggen din,
Erindring, efter mange Aar.

Fjern før jeg vandt dig, fremmed end
tabt paa en aarle, taaget Vei.
Og nu, jeg trænger om en Ven,
nu fjernere du skjuler dig.

Men dog i Klage tror jeg jo,
jeg har dig til at dele Alt,
Lys fra de søde Øine to,
hvorover Dødens Mørke faldt.

Som Røst kom over Klage stum,
som Solblik paa en dunkel Strøm,
saa har du brudt fra Tid og Rum
med Taarers Glans over en Drøm.

O vidste du da intet Raad?
Du var som vi — du gav mig Haand
og saa paa mig og brast i Graad —
o er du ei en salig Aand?

Jeg ved, det var vel Billed af
en Klages Sum — thi du er fri,
du dvæler ei ved Kjød og Grav
og svæver ei om denne Sti.

Vel dig, at du ei, hvor du er,
skal see sligt Livs ulige Vægt —
og kom ei hid; thi var du her,
da græd du bittert for din Slægt.

Bonn. 51.

II.

Vemodens Syn
hænger dig over
og skygger dit Bryn
og bor i dine Vover —
over vaargrøn Dal
som et blaanende Fjerne,
over Vinters Kval
som en zitrende Stjerne,
og over Fjeld med Taage,
naar et Solsmil vil lue,
som Øienlaage,
hvorfra Taarer true.

Hjemland med Fjeld
og med Dale trange
og med skummende Væld
for tusinde Sange —
fast du er Ve,
vi skilles ikke;
som dine se
ingen andre Blikke,
og ingen Stemme
saa vild og saa sagte
som din, du der hjemme
min Ungdom vakte.

Du mit Hjertes Sprog,
du min Tankes Tunge —
tilhvidsk mig dog,
lad mig høre dig sjunge —
flyv herned — flyv herned —
og min du være
saa stolt som jeg ved
du dit Hoved kan bære,
saa tung som du lever
i alle mine Tanker,
saa let som du hæver
mit Hjerte, der banker.

Under Egen jeg laa —
yndigt at glide
Rhinen jeg saa;
men hos min Side
sad Hjemve og sang
om de Birke hvide
og om de Stiers Gang,
om vildsomt at skride
og om de blanke stille
Høifjeldets Vande
og om Storme. der spille
mellem snævre Strande.

Og længst fra sit Sted
Skyggen sig flytted,
Sol brændte ned
hvor jeg laa og lytted.
Og jeg gik hen,
hvor der var Mange,
at forglemme den
i Latter og Sange —
men mellem dem alle
saa jeg den skride
og hørte den kalde
og maatte lide.

Og Mørket faldt brat,
og jeg ønsked mig hjemme
i den lyse Nat —
da lød dens Stemme,
den kaldte mig ved Navn,
den kom i mine Drømme
som nagende Savn,
som stride Taarestrømme,
ved mit Leie bøiet
stod den og stirred,
Stjerner i Øiet
som i Natten dirred.

Bonn. Aug. 51.

III.

Mig syntes jeg sad ved øde Kyst
og hørte Bølgerne larme,
Havet slog med bankende Bryst
og hæved de hvide Arme.

Saa vidt som jeg skued, saa raabte Alt
Stemmer fra tusinde Munde,
mig syntes, det lød som Alt fortalt
hvad bor i de dybeste Grunde.

Let er den liflige Cither at slaa,
men svært vorder dette at glemme;
det fristede mig til at tænke paa
al Nød, som et Liv kan gjemme.

Det fristed og raabte: Læg din Stav,
stig ned, her er godt at blunde;
Hvilen er dyb i det dybe Hav
og uspurgt af alle Munde.

Freiberg. Juli 52.

IV.

Vidste du Vei, du liden Fugl,
den, som jeg selv ei ved,
ei sad du ledig i dit Skjul,
men lystig fløi du afsted.

Jeg bandt dig om Halsen et lidet Brev,
deri mit ganske Sind —
du seiler bedre end Seiler gjæv,
venter ei først paa Vind.

Men ei kan jeg sende et eneste Ord,
og intet faar jeg igjen,
jeg ved ei naar og jeg ved ei hvor,
ei om vi mødes end.

Og endda saa ville de, jeg skal le
og kvidre saa flink som du —
Villien har jeg, maatte de se,
at Evnen ei brister nu.

Mulatto. 19 Aug. 52.

V.

Hvor du skal bygge
din Lykkes Slot? —
I Kveld og i Skygge
under Teltet blaat
imellem de glødende
seilende Sky'r,
jaget og blødende
didhen den flyr.

Hvor du skal hvile
i Lykkens Favn? —
Stunget med Pile
af Sorg og af Savn
vandre den vingede
Tankernes Vei —
derhen medbringe de
Blylænken ei.

Hvor du skal fange
Lykken i Haand? —
Paa taagede Vange
staar en Et-Aars Vaand;
saa tungt var dens Bæger,
at Stenglen er brudt,
et Vindpust leger
med den et Minut.

Ei finder du Lykke
andetsteds —
Stykke for Stykke
i evig Kreds
glider dig Kjæden,
Dagenes Løb;
deri ligger Glæden
knuget i Svøb.

I Guldskyers svømmende
Aftenpaulun

der kan du drømmende
hvile paa Dun,
Himlen derover
hvælver sig fri,
Solglimt som Vover
glide forbi.

Der er de Dale,
hvorom Vaar har talt,
luende Sale
og Lønkammer svalt;
der vorder bitter
Erindrings Drøm
sødt vugget til Cither
i speilstille Strøm.

Der er den lange
Lykke, du gik
imøde med bange
ventende Blik,
aaben som et Øie
foruden Nag,
som over alle Høie
den lyse Dag.

Jeg tror, de skynde
til dette Bo —
Adel og Ynde
og Ungdomstro,
alle de Gjæste,
som gjæsted os kort,
Sandhed og det Bedste,
som her rives bort.

Jeg tror fast, ei længer
kan Lykkeslot staa,
end Guldskyen hænger,
før Kveld vorder graa —

VIII.

Naar Dagen træt til Hvile vilde,
og Skyen brugte lavt at gaa,
og under Aftnens Skjær det milde
Vinbjerget gyldent smykket laa —

Og naar der var en Skygge over
de tause Grave og en Glands —
som den for Barnet, naar det sover,
som tidlig Død for Ungdoms Sands:

Da har jeg husket Kirkegaarden
i Hjemmet, naar jeg vandred her
imellem disse Graves Orden
langt fra den Plet, mig opspart er.

Og husket, i den lune Have
i Hjemmet brugte Børn at gaa,
de leged Skjul imellem Grave,
og det var Vemods Leg, jeg saa.

Og at jeg tænkte: Død vil skjule
Jer engang bedre, gaar der Bud
til Alle først, I Lokker gule,
hvor finde I hverandre ud?

Saa har jeg tænkt: Alt er forandret
med mig — hvor gik det vel med dem?
Hvo vandrer end og Hvo har vandret
af disse i mit kjære Hjem?

Men hvorhen vandre vi — hvorledes —
hvad gjælder Reisen? Det jeg ved:
derhen, hvor Alt til Hvile stedes,
og Hjertets Gods kun bringes med.

Men da vi reise sammen Alle
paa samme Skib til samme Land,
hvi tør ei al den Fordom falde,
som skiller os, Mand ifra Mand?

Fortrolighed slaar gjerne Følge
i mere stakket Vandreskab —
paa denne Reise skal vi dølge
hverandre Alt? Er hvért Ord Tab?

Er det ei Vinding Venner vinde
ei blot for denne Overfart,
men for hint Land, hvor Love binde
hver Aand til Aand af lige Art?

Se Alt med Kjærlighedens Øie,
døm ingen ukjendt, døm ei snar;
Sol skinner over Dal og Høie,
En er der kun, som Dommen har

Hvor meget saa du anderledes
nær ved end fjernt? Som graalig Kyst
staar Ukjendt. Fordoms Taage spredes,
om nær du kommer til dets Bryst.

Om en drev Nytten alle Dage
som grumset Strøm, der Færgen bar —
følg dog hans Hensigt længst tilbage;
maaske du finder Kilden klar.

Om En var spredt og ganske Fange
i al den Lyst, som Intet er —
hvad jager ham, hvad flyr han bange,
hvad er han ensom? Kjend ham der!

O se, der skue Hjertets Blikke
fortællende om et Forlis
forinden Standstro, falske Skikke
og al den glatte Dragt af Is.

Et Ord — et Ord, men tal ei siden,
tal nu, tal ud, og din han er,
du Reisende paa Skibet Tiden,
vend dig og sku, han staar dig nær.

Vi gjemme os — vi for hverandre
som Børn, før Døden skjuler Fler;
thi der kun Lige sammen vandre,
og her vi skilles mer og mer.

Men Aanden selv sin Vægt sig giver,
did svæver hver, naar Baandet faldt,
hvor hver ei synker, men forbliver —
maaske at stige — Hvo ved Alt?

O var vi mange — holdt vi Række,
og Trin for Trin og Haand i Haand —
Hvo ved hvor langt det kunde strække;
thi evigt knytter Aandens Baand.

Heidelberger Friedhof. Januar 53.

IX.

Hør, ikke maa du reise med Mørke i Sind
did ned til de lysegrønne Lunde,
men glad maa du flyve med den flyvende Vind
og synge med de syngende Munde.

Jeg ved den, som gik der alene i Høst
og sukked, men klagede ikke —
saa ensomt det syntes, hvert Blad fik dog Røst,
og hver en Blomst havde Blikke.

Men Senhøst er fattig, og Vaaren rig —
den Gang var ei mange tilbage,
men alle, som vare, de talte om dig —
nu kan du i Forhør dem tage.

Og ser du dernede det tornetøse Træ,
og hvis du saa med Roser det finder,
da hils det og kys dem, saa mange som de le
med de røde, de brændende Kinder.

Og standser du lidt under Askegangen saa,
der søge du Lykken at tvinge
og knytte atter med Liste syv Straa
til tvende sammenfæstede Ringe.

Men kommer du saa til den susende Høi
og skuer mod de salte Vover,
du agte paa hver Svale, som kom og som fløi —
kan hænde, der gaar Hilsen derover.

Og sæt dig at hvile ved den mossede Eg —
saa gammel den er, tør det hænde,
den leved forvist baade Dage, der sneg,
og skued dem bevingede ende.

24 April.

X.

O du, som holder i din Haand
hver Fugl, der under Himlen er,
og vogter paa hver Lilievaand,
vogt du paa den, som jeg har kjær.

Vogt vel, vogt vel — o Herre — se
hvad var foruden dig vor Trøst?
Al Jordens Lyst og al dens Ve,
Alt hænger af din Læbes Røst.

25 April.

XI.

De sige, du er syg — jeg tror dem ei.
De nævne Døden, bleg som dens de male
din Kind — saa hører jeg — og tror dem ei,
jeg kan ei agte paa saa fremmed Tale,
var den end Alles, nei og atter nei.
Det Ord var friskt, som kunde mildt husvale
mit syge Sind, og ei en Sygs; du Svage,
du var den Stærke dog, som bar al Klage.

Kold skal jeg svare, naar dit Navn de nævne,
som er min varme Tanke, og som slaar
hedt gjennem alle Aarer, naar de levne
den værste Udgang mig for Haabets Aar —
thi jeg vil haabe; sød er Haabets Evne
mod Livets Bitterhed — ak fremmed naar
dit Navn mit Øre, fremmed skal det klinge
fra mig som Lyd, om Hjertet end vil springe.

Dit Navn — og mindre end dit kjære Navn —
hver Ting, som rørtes før af dine Hænder,
hver Tonefølge, som fandt engang Havn
i Begges Sind, hver Tankes Strøm, der ender
hos dig, og før sank i din Stemnings Favn,
og som vi delte — Alt tilbage vender
og klynger sig om Hjertet og vil gjøre,
at jeg forraader mig for Blik og Øre.

Og du var syg? Og jeg som aldrig bad,
som aldrig dengang kunde Sindet hæve —
o hvilke Dage — hvilke Piners Rad
og hvilken daglig Dom at gaa og leve!
Og du var syg? Og ved dit Leie sad
kun stakket Søvn, og du saa ikke svæve
den stille Drømmerad fra Engle milde —
men nu — i denne Stund maaske — saa silde?

3 Januar.

XII.

I søde blege Kinder,
I kjære Øine tvende,
du Aasyns Form, der minder
om kjærere hos hende —
faar du vel aldrig bøiet
og løst dig ud af Rammen
og sagt, hvi Alt er føiet
til dette Udtryk sammen —
ak faar du aldrig Mæle?
Om du kun sige vilde,
hvor hendes Tanker dvæle
i denne Time silde!

XIII.

Og vilde alle Skove
betroet Ord gjentage,
og holdt hver stille Vove
et Billed tro tilbage —
og maatte Dal og Fjelde,
hvor jeg har brugt at vanke,
forraade og fortælle
min tause Gang og Tanke,
da er der hørt og seet,
og gik fra Blik til Munde;
saa maa det være skeet,
at man os nævne kunde.

XIV.

Det er en Kval at digte
for dig saa traurig Vise,
deri vil meget svigte,
den vorder dig til Lise.
Ak var den Lærkens Tale,
naar Foraarsvinden kommer,
ak fløi den som en Svale,
hvidbrystet, fulgt af Sommer!
Jeg frygter, du maa lide,
og deraf klinger Sangen;
se, naar jeg let vil skride,
tung følger Skygge Gangen.

Bonn. Sptbr. 51.

XV.

Du dandser ei — du spøger ikke længer,
saa har du sagt. Er din Erindring al
saa tung, at ingen Tone mer sig trænger
til dig og frister i den lyse Hal?
Og er det saa, at stum du dvæle skal
med den alene der, hvor Glæden fænger?
Ak aldrig da — saa længe — Lyst bestrenger
mit Hjertes Sangbund; tonløs kun den hænger.

Og har jeg skygget da dit Sind med Klage?
O tunge Tanke — var det saa, jeg gik
med denne Tanke kun i lange Dage,
og klang det end i Drøm som sød Musik,
op sprang jeg og forjog den, for mit Blik
var Nat kun og det strenge Ord tilbage.
Thi Trøstens Lyd er lettest at forjage,
og Livet bittert, og vi selv — hvor svage!

Vel har jeg tænkt derpaa, og ned det tvinger
min Sjæl, der vilde gjerne flyve fri,
og brat det binder al Fortrøstnings Vinger,
og peger ikkun mod den øde Sti
at skride idel Skygge taus forbi,
thi overalt det hæver Trudsels Finger
og skygger Haab, Erindring, Alt, som klinger
og Tankens Fjed paa lyse Veie bringer.

Der er en stakket Tid, at Unge træde
med Sang, saa tidt end Sorgen hvidsker tyst;
med Aarene der komme andre hede
og tunge Timer med den bitre Lyst,
som bor hos Tungsind i et trofast Bryst.
Jeg husker det, først Hjertet lo af Glæde —
saa var det Kval at maatte Sindet sprede —
saa Lyst at blive hos sin Ve tilstede.

Men af alt Haab, som giver Vinger tvende,
som raaber Blodet til den blege Kind,
og af al Trøst, som Hjertets Lys kan tænde
og dysser mildt med Toner Sorgen ind,
det Bedste lever hos et trofast Sind,
som holder fast og holder ud til Ende —
der kan ei Klagen mere Vunde brænde,
der tør et stille Smil tilbagevende.

Bonn. Oktober 51.

— — — —

XVI.

Ikke med sænket
Blik maa du vanke,
sidde med lænket
grublende Tanke —
Frugt maa du sanke,
snilde Veninde,
klogt maa du binde,
let maa du jage
alle de Dage,
end er tilbage.

Samle dig Skatte,
knytte dig Traade,
søge og fatte
al den Gaade,
Livet skal raade,
alt det Rige,
Kunsten kan sige,
stille befæste
dig og din Næste
kun i det Bedste.

Spændt over Skakter
Livsspeilet hænger,
alt du betragter,
dybere trænger
længer og længer
Blikket til Bunden,
Tro har i Munden
dybest dernede
Perler som hede
Taarer af Glæde.

Freidigt ved Morgen
Aasyn du bære,
Smerten og Sorgen
solblandet være —

ser du ei, Kjære,
mellem de hvide
Skyer at glide
Solblik som Pile?
Lær af dem smile.
Aldrig du tvivle.

Freidig om Kvelden —
hjemme den vilde
komme vel sjelden
dunkel og stille
saa med de milde
aabnede Arme
duftende varme,
saa at omklynge,
blomsterbetynge
Sindet og synge.

Freidig du være —
alle de Dage
blive dig kjære;
har du en Klage,
Bønnen den tage;
ei maa du skade
Glæden de Glade,
kjæk maa du træde —
ei maa du græde —
bede — kun bede.

Bonn. 28 April 51.

XVII.

Aldrig, Ven, du klage
trøstesløs som jeg,
Standsning kun er Klage,
fremmad gaar vor Vei.

Mellem Lyst og Vaande
brister Livet frem,
Kjærlighedens Aande
voxer tyst ved dem —
som en Urt, der holdes
frisk af Sol og Regn;
Blomsten, der udfoldes,
er vort Udsprings Tegn —
er vort evig blanke
Vidnesbyrd for Gud,
at vi af hans Tanke
gik til Lyset ud.

Dengang Livet vugget
blev i Dagnings Glands,
da stod Væxten dugget
end for barnlig Sands.
Synden overskygged,
Natten voxte stærk;
men af Spiren bygged
Sønnen Frelsens Værk —
se, Guds eget Billed
stilledes foran,
allerøverst stillet
staar paa Stigen Han.

Kjærlighed er Stigen.
En har Gangen endt.
Hele Slægtens Higen
er i Ham erkjendt.

Hvorfor ikke skue
trøstigt fremmad da?
Kraft vil gjennemlue
vældig ovenfra —
som naar Solskin hænger
over Hav i Blund,
som naar Varme trænger
ned til dybest Grund:
alle Dybder tindre
Rummet vides ud
dybest i vort Indre
finde vi vor Gud.

Lad os binde Naade
til vor Svagheds Slæb,
løse Troens Gaade
os til klart Begreb.
Om vi da med Klage
kalde Taarer frem,
straaler sød tilbage
Lysets Fred af dem.

58.

XVIII.

O var du — var du hos mig du,
da sang det og i Hjertet dit,
hør hvor det synger i min Hu,
mit Fødeland jeg ser om lidt.

Sødt er det se i stille Nat,
naar Skibet glider stadigt frem,
for langveis Mand at bryde mat
det fjerne Glimt af ventet Hjem.

Matrosen stirrer mod sin Brud
og længes efter Fravær langt,
han mener Fyret hilser ud,
men venter dog med Hjertet trangt.

Som Kyst, der frem af Fjernet gik
og loved trættet Seiler Havn,
saa engang var det Øieblik,
der først kom med et elsket Navn.

Og siden — kom for spændte Seil
al Lyst paa mine Tankers Sti,
og du var fjern, var der ei Speil
at fange Glædens Billed i.

Ser jeg nu Hjemmets Klippekyst
og hører Bølgen slaa mod den,
det vorder Ve, det vorder Lyst,
fast som al Kjærlighed igjen.

Men vist jeg ved, at mere mildt
var Alting stemt, om du var her,
skjønt Ordet gaar, at aldrig skilt
ved Hjertet den, som det har kjær.

Under Færder.

Af

Tre Digtkrandse.

1866.

Rimfrost.

1.

Mørkladen og hvid
paa lydløse Stier
med Sne-Spiret oppe
og ludende Toppe
staar Granskov og tier
ved Vintertid.

Saa syntes hans unge
Tanker opskudte,
men bundne som Skoven,
Skyer foroven
og Kræfterne brudte
i Lænker tunge.

For Livets Kaar
med Afsky han viger:
Kummer og Møie,
Vinding for Øie,
Sladder og Smiger
i Udsigt staar.

Se Støvet hænger
ved Alt og klæber.
Han ryster vel Vinge,
høit vil han svinge,
higer og stræber — —
men kan han længer?

Imens et Sted
i Solskins Kaabe
ved Foden af Fjeldet
en Blomst staar heldet
og vogter paa Draabe
af Dug i Fred.

Der aander den Væne
ved Fjeldets Side,
opblomstrer hel stille
halvt i det Vilde.
Løfter saa hvide
bær Abild alene.

Tidt Gamle stod
og saa sig tilbage
og tænkte: Hvo finder
vel Den, hun ei vinder?
Gud varetage
saa yndigt et Blod!

Al Kunstens Beregning
i Træk og i Mine
til Skjønhed man drømmer:
det straaler og svømmer
jo her i den fine
vaarlige Tegning.

11.

Ved Vinter en Kveld,
mens Stjernerne tindre,
og Salen fyldes,
med Kvinder som hyldes
og mangt et Indre
med brusende Væld — —

Mens Veien neppe
i Tusmørket skimter —
hør klingende Bjælder —
og Pidsken smelder,
og Lyset glimter
i Rim paa Teppe:

Da blusser Blod
som Ild paa Kinder
ved Glands af Kjærter —
da flyve Hjerter,
mens Tonen svinder,
hinanden imod.

Da lægger han Klagen.
Blandt Blomster og Kvinder
en nys udsprunget,
af Vaardrøm sunget,
han studsende finder
nu Vinterdagen.

Og med et Navn
fra Salen han skrider;
saa mild er Lyden
som Viftet fra Syden,
der smeltende glider
til Vinterens Favn.

En Plet har han fundet,
hvor Vaaren staar luende,
hvor Bækkene synge

bag Rosers Klynge,
og alt det Kuende
synes forsvundet.

Men hun? Ved en Karm
hun staar af Drømme —
se Gangerne lette,
se den straalende Slette,
og en Rosentømme
lagt alt om Arm!

Hun staar lig en Dronning.
Afsted! kan hun byde —
til Riget at stifte,
hvor Palmerne vifte,
der hvor Ordene flyde
af Mund som Honning.

111.

Snart stille staar,
snart flyver Tiden.
Efter Dage og Uger,
hvor Tomhed ruger,
et Øieblik siden
saa rigt som et Aar.

Og Hjertet aner
hvad Læben dølger,
og i Stemmen lyder
hvad Blikket betyder —
et Hav der bølger
af Tanker og Planer.

Om Kjærlighed tror
man disses Tale?
Om Hjerters Bytte? —

Til Venner de lytte
fra luftige Sale
med luende Ord. —

Til Venner derinde
fra skinnende hvide
Digtningens Enge —
ved dem de hænge,
og Side om Side
sig selv de finde.

Og der som af Glar
de staa for hverandre.
Men bundet var Ingen,
ei byttet Ringen,
uspurgte de vandre
Hver med sit Svar.

Af disse Veie
om Spor der findes?
Paa Nysnes Teppe
det øines neppe.
Thi Gaader at mindes
er vinget Eie.

Som rimlagt Kvist,
der blinker i Kulde,
saa pandsrede hænge
de Hjerters Strenge;
men dette tilfulde
fik Ingen vidst —

Kun at ham Venner
for hende bryder,
mens hende Veninder
drillende minder,
at han har Lyder.
Og saa det ender.

Paa Havets Speil
som Skibe tvende,
Farten at prøve,
hinanden øve,
men atter vende
for spendte Seil:

Saa her var beskikket.
Den Ene snart øiner
den Anden ei længer.
Thi Vinden trænger,
og Rummet høiner
sig jævnt for Blikket.

IV.

Derefter langt
engang ved Sommer
det vifter tilbage
fra Vinterdage:
Erindring kommer.
Da vorder det trangt.

Da standser Gangen —
tungt Veiret drages.
Var det Glimt af det Sluknende,
et Raab af den Druknende?
Hvor Hjertet betages
angstfuldt ved Klangen!

Og fast som En rev
i Hjertets Traade,
hvor Længsel laa bundet —
og som i Sekundet
rorløse Baade
mod Fossefald drev!

Men snart er det over,
og Snoren er trukket
af Dage stille.
Perlerne trille.
Og Dybet er lukket
med blanke Vover.

Tidt hyllet i Sne
stod Fædrenestranden
med susende Skove
med Flag over Vove
og tyst ved Randen
det rimfulde Træ;

Mens fjernt han farer
ad Bølgernes Veie
og stirrer fra Stavne
mod fremmede Havne.
Hvo ved hvad til Eie
han inderst bevarer!

Og ingen Ve
under Ungdoms Modet
tror de at skue
i Vaarblikkets Lue —
saa varmt som Blodet,
saa rent som Sne.

Naar tryg hun sidder
som Fugl i Reden
hos isgraa Matroner,
de sige, at Toner
er kommet isteden
for Fuglekvidder.

De sige: Saa snar
som Skjæren der vipper
i Trætop og skrækkes,

naar blot der strækkes
paa Bøssen — og slipper:
just saadan hun var;

Nu Duen den vilde
er tæmmet dygtig.
Af Haand tar hun Kornet,
og drikker af Hornet,
ei ræd og ei flygtig,
fortrolig og stille!

V.

Det hendte dog,
en Time de mødtes.
Ei med at speide
klage, bebreide
da Nuet forødtes —
var kostbart og.

Men som naar det straalte
af tusinde blanke
Is-Krystaller,
hvor Lyset falder:
saa Begges Tanke
den Andens maalte.

Og som naar der hang
ubevægeligt Stille,
og i underfuld Lysning
glimted hver Frysning:
saa Farverne spille
paa Mindernes Gang.

Og igjen som bevægte
sig susende Lunden
for Aandedrag lette,
og Rimfald tætte
dryssed til Grunden.
Saa Ordene legte.

Klokkernes Kimen.

Børnene.

Ved Byens Grændse, hvor Bakken sig strakte,
derude var Børn og tumled og agte,
mens Skumring dryssed om Julekveld.
Det lyste endnu af Sneen lidt,
i Taagen fra Søen det skinned hvidt.
Og nederst bag Bakkens sidste Held
der mørkned en Klynge af Huse, og Gaden
var tegnet med Glimt efter Lygteraden.
Men øverst oppe saaes ind over Landet
med Hytter og Marker, med Smaaskov blandet.
Der trindt omkring alle Stjernerne straalte
talløse i Rummet, som Ingen maalte.
Op Bakke gik Børnene tunge og træge;
det var dog fast et Orke at lege.
De Større maatte de Mindre trække.
Men ned det gled saa let i Række,
da sad de Alle paa,
bag de Store og foran de Smaa.

Saa blev det opgjort, at Hvo der kunde
naa agende lige til Lygtepælen,
ham skulde de Alle Kongenavn unde.
Saa langt, Hver kom, skulde mærkes med Hælen.
Og nu gik det opad med friske Kræfter.
Foran gik Længst og Næstlængst efter
og saa nedover og strengt det gjaldt,
for Orden maa der være paa Alt.

Der stod de igjen paa Haugen bar.
Da faldt et skinnende Stjerneskud.
Og: Kongen — ja Kongen! raabte En ud,
og Alle i Ønsket med ham var
raabende efter, da Stjernen var slukt.
Nu ned igjen gik den støiende Flugt.
Det blev dog som før. Der var Længst og Næst
og Den derefter — og Allersidst.
Og Nogle prøved vel og med en List,
men Ingen blev Kongen, selv den der stod bedst.

Da kommer, imens de staar og snakker,
en fremmed Gut fra de øvre Bakker —
han giver dem Raad, som er greit at forstaa:
I skal ikke skrabe med Hælene saa —
han viste — men se, som jeg skal I gjøre!
Saa tog han en Stav, som laa ved Veien,
og den som et Ror han vidste at føre,
holdt Benene op, sat ud over Heien.
I Halvmørket blev han væk som en Vind —
der kom han til Lygten styrende ind!
Ja dette maatte de Alle prøve:
til Skigaren Alle og brække Stør —
og Benene op — og til at øve — —
og Alle for de til Lygten saa.
De Store sagde, da der de stode:
Og vi som ikke faldt paa det før!
Men hvem er nu Kongen? spurgte de smaa,
for nu var Alle jo lige gode.

De stod og taug; men den hellige Time
var kommen, da Klokkerne kime
med tætte smaa Slag
og med tungere Drag.
Kom Børn, igjennem Klangen det lød —
kom Alle, kom Alle, inat er Han fød!
Der stod de og lytted i aandeløs Klynge —
et Glimt af Stjerner gik over dem.
Og Alle som En begyndte at synge.
mens Julen lokked og kaldte hjem,
mens Klokkerne kimed, og Timen slog,
og Julelysene glimted i Gader —
da Tre og To hverandre de tog
ved Hænder og gik i syngende Rader.

Mammon.

Men inde i Huset, mens Dagen sank
og Stjernerne tændtes, grublende sidder
og regner og tæller Skillingen blank
Aagerkarlen, den Mammons Ridder.
Det var ei Tid endnu Lyset at tænde,
man kunde og Tallene presse og vende
ved Lygteskinnet, det lyste jo smukt.
Og derfor han sad i Kulden ved Rude,
indsvøbt i Kappen, med Ovnen slukt —
og stirred i Flammen, som blussed derude,
med røde smaa Øine, blinkende tidt,
og følte saa grant, at den varmede lidt.

Og tænker, idet han begynder at fryse:
Jeg lægger paa — lægger modigen paa
fem for de Store og ti for de Smaa.
Her maa jeg jo svide for Lygter som lyse.
Lad se hvad mig venter
tilsammen af alle Paalægs Procenter!

Ja bag min Slid, mine haarde Tider
jeg Pengesækken ser lyse omsider —
mer lys end det ødsle Lys her om Natten.
Men leg du Mus, leg du, sagde Katten.
Den Kloge faar lure paa Letsind og Øden;
men Mod, skal der til, forfærdeligt Mod.
De hænge i Krigen og Bomuldsnøden
som vakre Igler, fulde af Blod.
De spinde et Væv hel fint at skue,
deri sig vikler kortsynet Flue.

Jeg tænker derpaa, saa de Tanker bruse.
Thi Handel og Vandel og store Huse
de hænge i Traade, som Ingen kan kjende —
et Ryk kun derover bag salte Have:
strax ramler der En selv her overende.
Alt det kan dog gaa i en Andens Mave.
Det gjælder blot Haanden frem at række
der hvor de Store springe og sprække,
saa kan og den liden beskednere Krop
gro liflig ud som den trindeste Sop.
Men altfor beskedent har jeg begyndt;
i smaa Portioner forsvinder min Mynt,
paa korte Udlaan mod uvisse Renter.
For lidet jeg vover, for lidet jeg henter.
Der drypper ei Fedt af de fattige Fugle —
det er kun som Myg for en flittig Ugle.
Det monner lidet; jeg limer min Pinde.
Forfærdeligt Mod skal der til for at vinde.

Hvad nu! Det larmer, hør hvilket Spektakel.
Det stimler paa Gaden. Hvad vil de øve?
Halmvisk paa Stænger — Ondskabs Fakkel —
vil de tænde i Byen — plyndre og røve?
Og hør, det klemter, det kimer og lyder —
mine Gjeldsbeviser, som ligger og flyder!
Se hurtig ned i den gamle Kiste.
Den faar jeg orke, selv om jeg skal briste. —
Jeg orker mere — jeg flytter og Skrabet.

Man hjælper sig gratis, ei stort bliver Tabet.
Kisten kan slæbes og bæres Kurven — —
Ak saa — De kime
til Julens Time.
De sætte nok Kornbaand op for Spurven!
Nei tys — det brænder — se hvilken Stimlen,
Spektakel og Skrig — men mørk er dog Himlen!
Jeg tror, jeg fryser. Hvor blev jeg saa bange — —
det er jo kun Børn og Julesange.

Den Rastløse.

Doktoren gaar under Klokkernes Klang —
han kommer fra Døden og skal til Livet,
han tænker under sin ilsomme Gang
paa Middel til Frelsen givet.

Om Dagen han løb, til Mørket faldt,
Graalysningen fandt ham dog hver Gang vaagen.
Men Videnskaben gik forud alt,
inat maa han følge i Bogen.

Al Hovedhængen kan gjøre hem hed,
tykt Blod er Grunden og daarlige Maver.
Han ynder en Mand, som at arbeide ved.
Han ynder og Aandens Gaver.

Han ynder Digt, men som fatter sig kort.
Theater og Kunst staar høit i hans Mening.
Men fik han en Tid, saa gav han den bort
til Stiftelser, Fattig-Forening.

Da er han tilsinds lig Vandringsmand,
som bryder itide fra Vennernes Gilde
og iler mod Maal over Hedeland
fra aarle om Morgen til silde.

Saa vidt som han vandt den halve Dag,
saa skal han frem end længer vinde —
siden kan han hvile og drømme imag,
nu gjælder det Veien at finde.

Det bæres ham for, der klinger en Sang
bag Lyng og bag rullende Sten med Ynde.
Tonen ham standser midt i hans Gang.
Dog-nei! Han maa Gangen paaskynde.

Det synger — det synger. Ja faar han en Dag,
da greier han Noget for Almuesmanden.
Men først vil han være vis i sin Sag:
altsaa ei den Dag — en anden.

Ynglingen.

I Mammons Hus høit under Tag,
hvor Lyset titter frem som en Stjerne,
der bor han ensom, velsignet hver Dag
af bange Mor i det Fjerne.

Ynglingen sidder med Haand under Kind
ved Pulten og skal flittig være;
men mellem Linierne bær det ind
mod Slotte i Tankens Sfære.

Han ser i det Svundne — Barndoms Hjem
tindrende staar, hvor Sorgen sover.
Nu flyder en Elv imellem dem,
og Broen er væk didover.

Han ser i det Kommende — Arket blankt
for ham ligger med krydsende Streger:
her staar han i Skjæringspunktet, og langt
til alle Sider det peger.

Han ser i Nuet, og i hans Hu
stiger Modet og spendes Tanke,
hvad fæster vel det flygtige Nu
uden for Evighed sanke!

Da naar ham de kaldende Klokkers Klang —
saa lød det i Hjemmet for længe siden —
han lytter — et Ord af den brusende Sang
naar ham fra Livet og Tiden.

— —

Sang i Julenatten.

Kjender du Træet med Sølv og med Guld
i lysende Blomster-Skrud?
Naar Jorden ligger af Vinter fuld,
ved Julekveld da slaar det ud,
naar Klokkerne klinge op mod Gud.
Det straaler saa stilt i Natten.

En Stjerne har dalet fra Himlens Hær,
og dryppet med Funker som Regn;
i hver den Kjærte Træet bær
er fæstet et Glimt som skinnende Tegn,
at Broen er spendt til det lyse Hegn,
som straaler saa stilt i Natten.

Saa vidt som nævnes det kristne Navn
i Kveld det glimtende staar,
og Tegnet siger: Krist aabner sin Favn
endnu som igjennem Rækken af Aar
og længer, saa langt som Tiden naar.
Det straaler saa stilt i Natten.

Naar Klokkerne lyde og herfra vi maa,
der strøes med Kvist i hans Navn;
Thi nævne vi Navnet og tro vi derpaa,
da bær over Afgrund saa sikker en Stavn —
da flyve vi trygge til Stjerners Havn,
som straaler saa stilt i Natten.

Betænkning.

Han lytter — han lytter. Der var en Magt,
en lokkende Magt i Klangen.
Længst er den forsvundet. Børnene lagt,
sove saa sødt efter Gangen.

Det knirker forneden af travle Skridt,
det rasler af Skilling man tæller.
End lyttende slukker han Lyset sit,
Klangen i Drøm opvælder.

Da ser han Mor hvor hun puslende gaar
og stifter saa mangen Smaanytte;
Lydbølgen, synes han, didhen naar —
hun standser, hun synes og lytte.

Da hører han Far som kalder: Kom hid,
thi Tiden er snarligt omme! —
Han synes, han følger og iler en Tid,
det lyder dog forud: Du komme!

Og Vinter brast, og det var Vaar,
og Vaaren gled ud til Sommer,
da lokked det fjernt hvor Fjeldet staar
dækket med Dug og Blommer.

Høifjelds Blommer.

Drag ikke ned, drag ei ned —
lokker det der mellem Fjelde —
opad du lade det gjælde,
der er et Fremsyn for Fjed.
Did op skal du drage
dine tungeste Dage,
om Tvivlen æder,
om Strævet nedtræder.
Thi Hjertet vil banke
for Fremtids Tanke,
og Ordet vil troende strømme
altid for Skjønheds Drømme.

Drag ikke ned, drag ei ned —
lokker det ind over Stier —
Nye Venner alt bier
her ved det sidste Led.
Det Magelige
Farvel du sige,
thi Lide og Savne
er Vennernes Navne.
Endeløst lange
er Fjeldviddens Gange.
Et Nu kun det Skjønne luer,
fang det, imedens du skuer.

Stakket du endnu for —
lokker det — over dig hænger
Fremad og fremad længer!
Altid det manende Ord.
Fra løvklædte Sale
i Klippedale
det suser med Stønnet
af Fossedrønnet —
med Sneblink om Panden
Regnbuen ved Randen —

et Ord er det Vandtungen kaster:
At du mod Evighed haster!

Fjeldlien smykket staar,
lokker med Tuerne sine,
ligner, bredet med fine
Blommer, en Brud i Vaar.
    Haabet de nævne,
    som skjerper vor Evne,
    som lyst og bevingende
    strør sig paa klingende
    Ungdoms Stier
    og efter os bier,
og tabes — og øines — og venter
til vi det atter indhenter.

Blommer med Dug-Draaber i
hviske mod Kulden og Veiret
Ordet af Himlen beskjæret,
signe paa møiefuld Sti.
    Did tør du drage,
    did se tilbage —
    Unges og Gamles
    Trøst der forsamles —
    did hvor paa Vidder
    Løsenet sidder,
did hvor en Krands i det Høie
hang for det freidige Øie.

Indvielse.

Og vidt paa Fjeldet han vanked om,
og stundom mod Skrenter ud han kom,
og stod og saa i Dybet ned
og lytted med Længsel, som Navn ei ved.
Det risled over Mos og Blad
deroppe mangen Dag i Rad,
med Draaber perled Taagen stilt.
Han lytted — det lød som en Graad saa mildt.
Han lytted i Fjeldet, hvor Stilhed bor,
til Hjertet frembar ham sit inderste Ord.
Det rummer en slumrende Ørken tidt,
hvor Hovmod sig strækker som Fjeldet vidt,
mørk Skov og lange Elvedrag,
Skinsyge, graadig Lyst og Nag.
Han lytter og hører; af alfar Vei,
fra Ønskers Tinder og Ensomheds Hei —
gaar koglende Tale og gaar der Men,
som lokker og forhærder En.
Og Du, som bøier dit Øre hertil:
I Fjeldet selv du for vel vild
og sad hel træt ved Skrenten engang
og lytted, fornam og de Klokkers Klang,
der bares op fra Dalen langt:
da blev det vel dig om Hjertet trangt.
Du bøied dig frem — under Fjeldets Væg
tæt under laa Vaaren med Dusk af Hæg,
med sød Viol og skjær Konval
og Nyperose og Yndighed al.
Der var det sødt at bygge vel
med Svalen ved Hytten i Bakkeheld?
Ei Klangen kom derfra dog, dit Blik
bar langt ud, inden det Svaret fik —
der — fjernt og sollyst for din Fod
paa Vangen det hvidned, hvor Kirken stod.
Du skimted Spir, du øined Taarn,
det lød og det brød som aldrig tilforn.

Det var saa fjernt, det var saa blaat.
Et Syn du eier, et Ord har du faat.
Da ville vel smile Kvinder og Mænd,
om Synet du dem fortæller igjen?

Drømmenes Rige.

Der hviler et Slør over Drømmenes Land,
derinde er saa uvist et Rige.
Den stolteste Drot og den fattigste Mand
saa maa han der nedstige.

Den fattigste Mand og den stolteste Drot
og Ung og Gammel — did maa de vandre.
Graad i Hytten og Latter i Slot
de bytte der tidt med hverandre.

Saa Mennesket gaar i sit Ønskes Drøm
og skifter med Solen paa Vaardags Veie.
Længsel er som en brusende Strøm,
og sødt er det Minder at eie.

Men En kun raader for Sol og Regn,
Den som og holder Dybet ved Fæste.
I Længsel og Minde sat han et Tegn,
som leder fra Dag til næste.

Troen.

Da leded ham Drømmen ind paa en Eng
hel fremmed og som uden Ende.
Taaget den laa, med rimdugget Streng
hang Slyngblomst og gammel Vedbende.

Skjønt Knop der sad i den sprettende Kvist,
det lød som ved Juletide —
der bæved et Ord om Jesu Krist
i Dæmring paa Sletten vide.

Det bares ham for, intet Menneskes Fod
ham fulgte, han gik alene.
Og Sletten var hvid, med Abild den stod,
og Blomster tynged paa Grene.

Og som han gik, op for ham randt
det Ord, som bæved trindt Veien,
om Engle-Synet, om Barnet, de fandt
de vogtende Hyrder paa Heien.

Og der han vandred med dette i Sind
og havde sit Hoved bøiet,
da bares der over Sletten ind
et Lys, som blændede Øiet.

Og neppe han voved at skue derhen,
det lyste med Straaler lange,
han bøied sit Hoved dybere end,
og Hjertet slog hel bange.

Af Lyset gik som en Straale-Sky —
han kjendte det nu alt længe —
et Barn det var som Sol ved Gry
som skinnende Sol over Enge.

Og nær og nærmere — turde i Favn
han tage Himmelens Gave —
og var det et Tegn — og af hvad Navn?
Slig Tanke han tyktes at have.

Men Græsset var dugget; hvor Barnet skred,
stak Torn og Sten mellem Rødder.
Han turde jo varsomt bøie sig ned
og tørre de vaade Fødder?

Det bares ham for, som skulde han nu
pleie og huse den Spæde
og bære herefter en brændende Hu,
og vaagne til Kamp i Glæde.

For Tanken strømmed den samme Klang
fra kimende Klokker fjerne.
For Blikket stod en langveis Gang,
som rakte fra Jord til Stjerne.

Sandflugten.

Mod Stranden slog det mægtige Hav
og vælted Bølge paa Bølge.
Og Stranden laa nøgen for Veiret og lav,
og Sandet føg, maatte Vinden følge.

Men nær ved Kysten, et Stykke ind
stod og en Menneske-Bolig.
Hvor Sandflugt gik for den væltende Vind,
did speided tidt angstfuld Sjæl urolig.

Snart vorder vel under nærmere Skridt
den dyrkede Plet begravet!
Da kom et Stille; der saaes ei vidt.
En Taage hang om Kyst og paa Havet.

Og se, da lysned i Spor af et Fjeld
en Vold for Vinden at bryde — —
af Spirer var plantet et svagt Geled.
Det syntes just ikke Stort at betyde.

Den stille Væxt.

Lig Havets Dyb er Tid og er Rum,
op deraf evige Kræfter stige,
saa Tanken skrækkes, Læben er stum,
umaalte og ustandselige.

Det Skabtes Stof som Stranden er,
som Sandets Korn saa ligt og forskjelligt.
Men Flugten er Billed af Trængselens Hær
ved Tider, naar Øieblikket er helligt.

I Verdenslivet naar Storm staar paa,
det styrter indover og truer at kvæle
den hægnende Plet, hvor Fæste at faa
Aarhundreder kjæmped dyre Sjæle.

Men stille imens har et plantet Ord
fra Spire voxet til Stammer ranke.
For Havets Larm, hvor Trængsel bor,
derunder frelser sig Menneskets Tanke.

Menneskets Tanke.

Mynten af Præget du skjelner og kjender,
Tiden og Magten med det, den tilhører,
Vidner i Skjødet Jordlaget fører.
Dyrform du dømmer af Hvirvel og Tænder,
Muslingen talløs paa havomflydt Strand
blinker med Mærker i Skal og paa Rand.

Misklang jo lyder af Menneskets Tanke,
skygget med Ondt og viet til Døden.
Hovmod i Lykken, Fortvivlen i Nøden
æder som Rust paa Skjold, hvor det Blanke
viger af Hvælvet. Mangel og Feil
staar i de svundne Aartusinders Speil.

Altsaa som Guld paa Tyngden du kjender,
ædle Stene for Straalerne agtes:
saa maa det være, dit Tegn skulde magtes
prøvet og kjendt under Englenes Hænder.
Derfor vær ikke din egen, men vær
Dens, som den frelsende Glorie bær.

Thi der er sat os en himmelvendt Stige,
givet os Vaaben til Værket ihænde:
atter mod Lyset, før Dagene ende,
op mod hin Menneskets Tanke at hige.
Se til i hvilke Rækker du staar —
se til hvad Ærind din Gjerning gaar.

Enkelt Folk er ei Lysets Vægter,
indestængt er det ikke forblevet.
Engang, ja engang, saa staar der skrevet,
naar det at lyse for alle Slægter.
Gnisten er saaet i spirende Ord
trindt gjennem Folkene spredte paa Jord.

De lønlige Traade.

Med Talerøret i Haanden
rundt Verden nys En for
og hvisked et Løsens Ord;
Lyn gik af Aanden.
Som Lyset vandrer i Sky
lydløst de tusinde Mile,
som Tanken kan useet ile,
saa Ordet fik fly
paa Lysets Maade.
Og Hjerterne knyttes,
og Verden rundt der lyttes
til Skjebne-Traade.

Om Nød og Død de lyde
og varsle om Stormens Skridt,
og Budskab om Hjælpen tidt
igjennem dem flyde.
I Verdens yderste Krog
ei mer kan Udaad sig gjemme:
inat den hviskes af Stemme
i Engelens lydløse Sprog;
idag den runger
i By, over Strande
og trindt gjennem alle Lande
fra Folkenes Tunger.

De spendte Traade sveie
firdobbelt, femdobbelt i Rad,
hvor Verdens Pulser sad,
langs de alfare Veie.
Og over de rullende Tog,
som bruse forbi og fare,
af langveis Trækfugleskare
der sortner stundom en Skog.

Og se hvor de stedes
til Sæde de trætte,
der som med Punkter tætte
Linierne klædes.

Men tydes kan Tegnenes Mæle,
det klinger af skreven Musik.
Det er, som forbi der gik
mange tonende Sjæle,
som rulled op levende Blad
med Noder og Takter streget,
det Hvilende lynsnart bevæget,
imens det Ilende sad. — —
Bag Verdens-Sangen
saa Maalet du aner
igjennem de krydsende Baner,
hvor Dagen er fangen.

Det synger, at Brønde stod fulde
med Kundskab, men Ørken tom
omkring, til Timen kom,
de risle skulde.
Men nu det strømmer som Elv
paa Lande og Stæders Grunde.
Den suger af Alles Munde
men suges selv —
af Gamle og Unge
i Hytter og Sale —
og bor som hjemlig Tale
paa Folkenes Tunge.

Det synger, at langt gjennem Tiden
med Lænke af døde Sprog
sad trange Hedendoms Aag
paa Kunst og paa Viden.
Men nu som for Aande-Røst
det smulrer af Tempelstene,
som Isslag drypper af Grene,
som Blade ved Høst.

De jevnes herefter
de høie Skranker — --
ustandselige Tanker
er brydende Kræfter.

Det synger, at Engle, som tjene,
har Arme om Jorden strakt;
lig Krop er den underlagt
med Muskel og Sene —
at trindt ved Samvirkets Baand
forbindes Lande med Have,
saa et bliver Hoved, et Mave,
et virkende Haand,
saa at over alle
et andet baaret
hænger som Sværdet i Haaret
og truer at falde.

Det synger, om Nyttens Værker
og Snillets nu Folkeslag
forsamles som om sine Flag,
men Aanden dem mærker.
Mens du tror, Splittelsen sker —
da staa de i Række stillet,
og Tegn i hvert enkelt Billed
den Speidende ser.
Thi lønlige Traade
sambinde det Hele,
og af Nationernes Sjæle
gaar op en Gaade.

Digtningen.

Som engang en Engel med Bogen i Haanden —
med Skriften — stod for Hoben, der længtes,
da Menneske-Aanden
var stærkt bevæget og fremad trængtes;
som engang den gamle Verden blev trang,
og nyspurgt med Vidder Amerika vinked:
saa dukker et Fund med lange Følger
af Tiden stundom. Lig Seilet det blinked
først uvist paa Bølger,
men toner snart Flag til Nuets Trang.

En Engel har aabnet hvad Dybet forvarer.
Da Mennesker ikke trængte paa Vinge
at flyve i Skarer
og susende Tog, som lyde og klinge —
da trælled Myrer i sperrede Hjem.
Men Tiden forlangte, da Aanden blev vaagen,
at Damp skulde svede for Menneske-Kroppe:
Da Blikket de løfted fra Væv og fra Plogen,
laa Stenkullet oppe —
dermed de flyve, det sveder for dem.

Som stille i Jorden et Frøkorn bier,
til Tiden er omme, som Skoven omsider
bær Skygge for Stier:
saa nye Skud gjennem brydende Tider
har groet paa Digtningens stimlende Strand.
Mens stundom kun Pragt for Urtekosten
og stundom til Enkelt kun Blomster den ryster,
alt Tusinde presser af Æblet Mosten,
og Druen man kryster,
og Veden fældes at varme hver Mand.

Og skuer du Mængden, da drager du Kjendsel
paa Veden i Digtningens Skove og aner,
lig alment Brændsel
den sveder for Massen til Løftning paa Baner,
hvor Folkene samles at høre paa Dom.
Se trindt udstrøes nu Digtningens Gaver;
thi Folkene trænges om Scenen øg lytter
og lægger til Mening og sammenstaver,
og selv mellem Hytter
med Bindet slidt Roman bæres om.

Hvi ser du did ellers med Øine blanke?
Du er dog ei Barn, som af Eventyr drages!
Hvad fængsler din Tanke?
Gjenkjender du Gryet der hvor det dages —
gjenkjender du Billedet midt i dit Hjem
med Palmen, som selv for den Ringeste vifter
til Luftning i fattige Arbeids-Grøfter — —
gjenkjender du Ordet, som bær og som løfter
til Sjæls Bedrifter
og holder et Glimt af Ideen frem?

Ideen.

Den Spore som egger, den Gnist som tænder
og lyser men ikke selv forbrænder,
det Pust, med ustandselig Magt
Svinghjulet driver
og Kraften beliver,
som skjult tidt bliver
for Kløgtiges Seen —
det hvori Frøet er lagt — —
deri er Ideen.

Skjønt Faa ere de, som den selv frembære,
dens Frugter dog tør for Alle være
og ædes af Alle som Brød,
tør suges ved Stier
som Honning af Bier
og rinde i Lier
som Kildevældet
og sprette som Konglen rød
fra Gran i Fjeldet.

Omvendt som af Enkelt for Folket handles,
saa skal ved Ideen hver Enkelt forvandles,
naar den faar trængt gjennem til Alt.
Guds Finger den leder
til Seier og Hæder.
Thi tykkes Eder
indviet da Stunden —
ei Slump, som naar Terningen faldt
paa Trommebunden.

Kunsten.

Se Kunsten speiler et Blik fra gudfyldte Sjæle,
og Folkene hænge ved dette, i dette de dvæle.
Hvi tror man, den er for sig, for sin Skyld alene?
Saa gaa da til Folket, da lærer du Andet at mene.

Af Kunsten vented de higende Hobe paa Føde,
mens Tiderne gryed med Løsen og Morgenrødé.
Og Lærdom har tydet, ei styret. Naar Hornet gjalder,
'øbe de fnysende Heste, Vognstyreren falder.

M.
og ei lovløs, men bunden var Kunsten tilvisse,
alt [illegible]ningens Love talløse, skjulte er disse,
Stjerners Tal paa straalende Himmel.
og Ved skjulte Dyb Vanddraabens Vrimmel.

En Drøm om det gryende Lys, før Lyset var kommen,
var Kunsten den længselsøgte i Hedendommen.
Nu, Lyset skinner, den bøier ei længer tilbage,
nu tjener den Lyset, ei Guder fra Mørkets Dage.

Se Kunst er Videnskabs Søster. Fiende de sige.
Men inderst bo Begge i det Virkelige,
og Begge løbe til Maalet — Befrielsen. Tolket
saaledes kun den Glorie bær mellem Folket.

Det lever i Grækers Marmor: Legemet friet
fra Døden, er Drømmen i dette, til Herlighed viet.
Det kneiser i Gother-Kirkens stræbende Buer,
fra Jorden løfter en Kraft, fra Tyngden der kuer.

Det lyser af Rafaels Tavler: Klarhed træder
af Synernes brændende Dyb i Troens Klæder.
Det Eviges Glimt, det Stærke gjennem det Svage
og Inderligheden og Sandhed Hjerterne drage.

Først Guddomsgnisten slog i det Menneskelige,
saa søgte Kunsten og Speil i Naturens Rige.
Og Folket vil speile Naturen igjen, og favnet
af Kunsten staa for sit Billed og gjætte paa Navnet.

Men at den skal tjene, gjennem til Alle trænge,
didhen en Engel pønsed paa Middelet længe:
Naar Lyset den laaner nu og mangfoldiggjøres,
vidtom som Frøet for Vind Afskygning føres.

Aarstiden.

En Aarstid har Mennesket. Barnet har Gange
som lysne lig Bladet med Vaargrønt i Aaren,
og Ynglingen stridende Veirlag mange.
Om solrige Frugt griber Manddomslivet,
men Gubben staar engang med Summen givet
lig bladløs Stamme med Spire for Vaaren.

En Aarstid har Folket — Vaar, naar det længtes
udad og ind imod Evigheder —
og Sommer med Glands, der sammentrængtes
og blev i et glimrende Nu tilstede,
men da, naar det mindes, Høst allerede, —
og Vinter, mens bundet det Nyskud bereder.

Men Vagt er der sat over Folkenes Tinde
med Hjerter saa skjære som isnende Kulde,
thi Engle udregne, mens Tiderne rinde,
hvor langt det er kommet med Menneskeheden.
Før Vaaren kan træde at lyse isteden,
de passe, at Vinterens Maal vorde fulde.

Ordets Glimt.

Som stille Væxt, som en Lysplante gror
det himmelsendte frigjørende Ord.
Paa dette vente og raabe
de kæmpende Folkehobe.
Som Stjerner fra Nattehimlen
det glimted alt længst over Folkevrimlen.
Det strækker sig sagte og spreder sit Skin,
det voxer omsider med Slægten ind.

Et Glimt det var, naar Sandhedens Baad
skar sig en Vei i Nationernes Raad,
mens Folket lytter og følger
Partiernes brusende Bølger,
og travle Hænder maaler
Uret og Ret i brændende Skaaler —
og mens der blæser mangt Hensyns Veir:
Ordet det evige fægted og der.

Et Glimt det var, naar Kunskabs Frugt,
som Fordoms Gnier-Aand holdt lukt,
blev krævet høit af det Hele
til Føde for Menneske-Sjæle —
naar Gaaden, som længe laa bundet
til Enkeltes Kløgt, fik Løsenet fundet,
og suget af Livets Rødder som Drik
det steg i Stammen for Alles Blik.

Et Glimt det var, naar Kunsten forstod
at trylle Dværge, som holde imod
med hundredaarige Skranker,
som vingebandt Form og Tanker —
og fandt de lige Veie,
som gaa til Folkenes Hjerters Eie,
og lyste did ind med et Foraars Skjær:
Ordet det evige lyste og der.

— — —

Klinten i Hveden.

Men Satan ser paa den voxende Sæd
og kjender i denne Frøet fra Eden.
Da lister han i de traadte Fjed —
da kommer Klinten imellem Hveden.

Da spendes ud i Forsamlingens Hal
paa Folkenes Sangbund Forvirrings Strenge,
da veies med Vægt, som har bagvendt Tal,
da byder man Mening tilfals for Penge.

Da gribes af Videnskabens Træ
den sure Frugt, før den moden vil falde,
og deles den ud til Hoben, da se:
de suge deraf mod Skriften Galde.

Da sniger i Kunsten Sygdom ind,
da skjærpes med Vid den skamløse Tunge,
med slibrige Baner da følger en Vind,
som stjæler Behag hos Gamle og Unge.

Snyltevæxten.

Som Sop der er for Druer og for Knolder,
som Væxter og som Dyr har egne Lus:
saa bringes Satan ogsaa til dit Hus
i Kunst, i Digt og i Avisens Folder.

Som Smigrer først og fremst han Folket trolder,
for Svig og Ran han staar med Laurers Sus —
se nu han gjør i falsk Begeistring Rus,
og siden hyler han for hvad han volder.

Og som ved store Stæder Floden gaar
lig Mudder stinkende med Affalds Mængde,
er han i dette, hvorom Mange tale:

Som Eftersnak med Spot og Haan til Hale
han hænger efter i en grumset Længde
der hvor med Himmelvinger Ordet slaar.

Englene.

Naar stride Flomme Fordærvelsen ryster
fra oven som skyllende Regn,
og Krig af Verden et Bloddryp kryster,
naar snigende Vandheld sig stille spender
med knugende Bælte om Land og om Egn:
da vidner af Folket et Tegn,
sige de Alle: Sin Engel han sender.

Satan gjør efter. I Havbliks Dage
han vækker i Vandet en Ring
og grumser, og hurtig Væxt kan det tage
og gaa gjennem Verden lig Bord som danser,
og lig gjennem Glæden en Øgles Sting —
med Blæst af faanyttige Ting,
Løgn og gjøglende Spil for Sandser.

Men medynkløse som Skabningens Kræfter
mod Slægten, som mylrer paa Jord,
er Engelen, slaar og ser ikke efter.
Hvor finde vi Værn — Hvo rækker os Skjolde?
Da blinker for Øiet et klippefast Ord —
forjættet i Bøn det bor —
Dette du gribe og frem du holde!

I Trængsels Aaret.

O Du som engang satte
i Regnsky syvfarvet Tegn
Naade for os at betyde —
fra Lierne bratte
paa Agerhegn
nu Bækkene bryde!

Se over alle Fjelde
for dine Engles Vælde —
Vandflommen skjænder
Flid af tusind Hænder.

Ak se hvad Kval de stifte
de Magter i Din Hær!
Vinden Din stærke Engel —
Du byde ham vifte
med Solgangsveir
paa Ax og paa Stængel
lade hvert Sædkorn paa Stolen
vugge sig modent i Solen,
Agerne bølge
end med Fold i Følge!

Naar Lys du atter slipper
ned paa den vaade Jord,
løftes hver Sjæl i Egnen!
Mens tæt om Klipper
da Skoven gror
frisk efter Regnen,
fjernt i de blaanende Dale
skal vi med taksom Tale
syngende drage
ud for Høst at tage!

Ja Du som og velsigner
de rige Agres Sæd,
husk Du den fattige Enke,
hvis Bygager ligner
et Urtebed —
paa hende Du tænke!
Herre, som ser til de Mange,
baade de Glade og Bange —
Taarer nu falde,
kom ihu dem alle!

Lemende-Toget.

Og Skyerne seiled, fra Høiden vifted
Bjergenes Aande. Skygger, som skifted
med Solglimt, hen over Engene gled.
I festlig Flok kom Folk af Kirke,
thi det var Søndag og Sommerdagen.
Den Rastløse standsed, af Synet slagen,
og tænkte iblandt paa at kaste sit Virke
og tage sig Fritid, gik op og gik ned.
Børnene brødes og jubled i Gaarden
og legte Krig i Trop og i Orden,
mens ensom Ynglingen steg paa Stien
og skued og suged Næring som Bien,
og stundom en Strøm af Toner flød:
Orgelklang mellem Raabene brød.
Med strenge Blikke dem Mammon betragted:
han passede Maal, og Tid han agted.
Sølvspende sad blank paa Psalmebogen,
og næsten vaagen
han havde siddet i sig fornøiet
med Skilling for Tanke og Texten for Øiet.

Da øines og over Engene vidt
et Tog, som nærmes med piltende Skridt.
Det yrer fra Krog og det drager fra Hytte.
Aarstiden de nytte.
Med Brisk til Huset og Matter de komme,
med Pinder og Bær og nysprettet Blomme;
de bringe og duftende Bar for Baaren.
Men derhos de hviske og ymte som saa:
Den stolte Verden skal ikke staa
ret længer nu end ud forbi Vaaren.

Og Mammon de hilse i sukkende Skare,
thi Mynten trænges, og Pant er Vare.
Hos Doktoren smutte de ind og sanker
Raad mod Skavanker.

Han mumler vistnok om Kagl af Høner,
men hjælper — bider kun af deres Skrøner.
Og Børnene standse med Skrig og Styr
og flokkes efter og sige om disse:
Der dragende kommer Eventyr,
fortroldet Prindsesse og askegraa Nisse.
Men stille Folk betro hverandre:
Se Lemende-Toget er ude at vandre.

De Ventende.

Ind titter i liden Stue
Helligdags-Solen klar —
se Gulvet strøet med Bar,
Smørblommer lue
imellem Grønt og Blaaveisen,
blankskuret Peisen.
Det skinner i sprukne Rude.
Men Mand og Kone sad
i Høitidsklæder og bad
paa Bakken i Solen ude.

Til dem var Himmeltegnet
kommet en Stund, hun spandt,
en Stund mens Solen randt
han bedrede Hegnet — —
det Tegn fra Morgenrøden
om Død for Døden.
Da pynted de deres Stue.
Beredt med blomstrende Tro
var disse Sjæle to;
Saa var ej Aarsag at grue.

De stille Tanker svæve
hos gamle Far og hos Mor,
hos vesle Gutten som for
og ei fik leve.

Og Folk i Veien og Blikke
de ændsed ikke,
ei Ord, som Nogle sendte.
Saa sad de, til Kveld faldt paa,
saa stod de op at gaa,
tyktes dog glade i at vente.

Saa mange Skind, saa mange Sind.

En Hytte staar, hvor Stien gaar mod,
derinde bor Birthe Bakken.
Ved Døren just hun skottende stod,
da kjender hun Kari paa Snakken.
Det sker vel, at Overvise
glemme at spise —
hun tænkte, og raabte: Kom Syster!
Og vinked og raabte: Kom Per!
Se her er just Mad for Fler,
kom sæt Jer og æd, om I lyster.

Dog mens de sad, hun kom og hun gik,
snart var hun hos dem ved Bordet,
snart stod hun atter i Dør paa Kig,
saa tog hun betænksom til Ordet:
Den kommer, som Ingen henter,
naar mindst En venter.
Her var det ved Middagstide,
jeg vidste af Ingenting,
saa kommer Hans i en Sving
fra lykkelig Reis, kan I vide.

Saa traf det nu heldigt, at Ola og Knud
er her i Vaar ved Dammen;
forstaar sig, han maatte paa Timen ud
hente Ungfolket sammen.

Thi den, som en rareste Gjæsten,
faar snareste Festen.
Nu staar det om at samle;
men førend Nat falder paa,
jeg tænker, en Dans skal her staa — —
Det ser nok gjerne vi Gamle?

Op efter Stien en Støi sig drog
med Hvisken blandet og Latter —
I Skumringen frem det føg og det jog;
der skjulte dem Birkene atter.
Fremst Raden af Jenter flyver,
men Gutterne skyver,
den Ene puffer den Anden.
Men Kari hvisker til Per:
Stor Synd at bie her mer. —
Nei mon tro det, siger Manden.

Hei se, raabte Hans, er I der! Goddag!
Og Per saa vel bevaret,
og Moster Kari graanet imag,
mens jeg har videnom faret. —
Men Birthe blinker og napper
i de Ankerknapper
og mumler: Det er nu den Sagen
med Styr og Sligt og Dans,
du skjønner vel kjære Hans —
ikveld paa Helligdagen!

Han smiler og svarer: Saa faar vi slaa Kreds
og ty til vor Bog fra Staden.
Se her — de Gamle vil nok tilfreds
sidde med i Raden?
Men Jente maa til for at læse,
vi Gutter er hæse! —
Og rundt med En han svinger
til Stolen: Se saa, vær nu snild!
Hun lager sig alvorsom til
og blusser og væder paa Finger.

Men Kari ængstes og trækker i Per,
mens Plads de tage de Andre,
og hvisker: Stor Synd at bie mer —
nu faar vi da herfra vandre.
Ei Guds Ord eller Postille
de læse ville. —
Aa mon tro det, sagde Manden.
Men Birthe tænkte: En faar
det gjøre i Skriften staar:
Forarger ei hinanden.

Men Digtet strøed sit Lysskjær mildt,
mens man fra Kredsen hørte;
i Stuen blev det lunt og stilt.
Blot Kari sig ængsted og rørte
og glatted paa Fold i Kjolen
og rykked i Stolen.
For Jenterne lysblaa Minder
svømmed med Fremtid iblandt,
de brændte paa Gutternes Kinder.
En Traad dem sammen bandt.

Men Kari udlægger paa Hjemveien grant,
at Synd det kaldes maatte,
naar Digt En maler og Spøg og Tant,
som om det Livet aatte. —
Ja mon tro det, mener Manden.
Nidkjær er den Anden.
Men Birthe til Sønnen sagde:
Ske Tak, nu kunde de To
gaa uden Forargels' til Ro,
saasom vi Legen lagde!

———— —

Slutning.

Da taug det. Synerne endte
med Klokkernes svindende Røst.
Den Drømmende vaagned og kjendte
Dagen i Øst.

For ham laa Veien streget,
og Arbeismarken han saa
lig Ager i Bølger bevæget
med tusinde Straa.

Ved Siden laa Fjeld at dyrke,
omkring stod tusinde Haab.
Han følte sig viet med Styrke
i Aandens Daab.

Men Styrken er langsomt øve
sin Gjerning i Livets Dag,
kaste alle Drømme sløve
og Selvbehag.

*
* *

For hvem har Klokkerne sunget?
Klang Gjenlyd i Din Hu,
da blev til Gjerningen stunget,
min Læser, Du!

29 Psalmer,

omsatte i bunden form til hjælp for hukommelsen.

1871.

Psalme 1.

1. Vel den, som ei vandrer i ondes lag
og vil ei med syndere træde
og sidde hos spotter til sæde,
2. vel den som grunder ved nat og dag
ret dybt og tyst
af hjertets lyst
på Herrens lov, som er hans glæde.

3. Han ligner et træ, som plantet står
med rødder ved vandbækkens side
og bringer sin frugt itide,
af alle dets blade intet forgår,
i stort og småt
det går ham godt,
med held til gjerning kan han skride.

4. Så er ei de onde, lig avner for vind
5. foruden bestand skal de spredes,
når engang for dommen de stedes,
og ei skal de komme blandt gode ind,
6. thi Herren ved
hvert retfærds fjed,
men ondes vei den sporløst trædes.

Psalme 12.

1. — — — *af David.*

2. Frels os Herre, thi forsvunden
er den fromme, og ei fæste
er for trofasthed på jord.
Et i hjerte, et på munden,
3. løgn de tale med sin næste
og med sledske dobbelt-ord.

4. Ryd dem ud, som os vil dåre,
hovmods tunge, træske læbe,
5. ryd dem ud, som sige så:
Alle tunger ere vore,
med vor læbe kan vi dræbe,
hvo kan mod vor tale stå!

6. Fordi under plager
den arme klager,
fordi den elendige skriger,
så Herren siger,
derfor vil jeg frelsen bringe
til den som agtes ringe.

7. Som et lutret sølv syv gange
Herrens ord så sikre ere —
8. Herre kom ihu dit ord!
9. Thi de onde vorde mange,
kommer nedrighed til ære
og til høihed her på jord.

Psalme 13.

1. — — — *af David.*

2. Hvor længe skal jeg være,
Herre, glemt i din hu!
Hvor længe vil du bære
bortvendt åsyn endnu?

3. Hvor længe skal jeg klage
i dybet af mit sind
og vandre alle dage
i angst fornyet ind?

4. Ak Herre hvor længe
skal mig min fiende trænge?
Sku dog ned og hør mig ud,
min Herre og min Gud!

O lad mit øie drikke
lys fra dig i min nød,
at det mig times ikke
at sove ind til død.

5. At fienden så ei taler:
Jeg fik ham i min hånd!
Og min modstander praler:
Han vakler som en vånd.

6. Men Herre, fuld af nåde,
Du vil for frelsen råde.
Jeg stemmer i din sang,
Du hjælper mig hver gang.

Psalme 19.

1. — — — *af David.*

2. Se himlene tale om Guds ære,
og hvælvet forkynder
hans dådrige hænder.
3. Så dagen, der ender,
til dag, der begynder —
den ene nat til den anden må lære.

4. Der er ikke sprog og ingen tale,
5. ei land mellem lande,
hvor denne stemme
ei hører hjemme.
Se solen må stande
høit hvor den sattes i himmelens sale.

6. Og den går ud med blikke hede
en brudgom lig,
og fryder sig
som helten til banen den lange at træde.

7. Og se den går ud fra himmelens ende
og løber om
did hvorfra den kom,
og intet er skjult for dens blikke, der brænde.

8. Se Herrens lov er uden list,
og sjælen den beliver,
og Herrens vidnesbyrd er vist,
det enfold visdom giver.

9. Og hans befalinger er ret,
og hjertet de bevare,
og Herrens bud er uden plet,
det giver øine klare.

10. Og Herrens frygt er ren som sne,
den skal ret aldrig falde,
og sandhed er hans domme, se
retfærd bor i dem alle.

11. Så kosteligt er intet guld,
ei finest guld i hobe,
og ei af sødme er så fuld
honning i dryppende dråbe.

12. Du lyse op for din tjener og skrive
dit ord i hans indre.
Gjør han derefter,
da sanker han kræfter.

13. Hvo ser dog det mindre?
Min lønlige brøst du mig tilgive!

14. Fra stolte tanker du langt tilbage
din tjener holde,
at dåd og tale
de ei befale.
Med pletfri skjolde
for stor misgjerning da skulle vi drage.

15. Og hvad mit hjerte for dig udøser
du nådig det tage.
Hvad jeg må sjunge
med pris på tunge,
o lad det behage
dig Herre, min rigdom og min forløser.

Psalme 23.

1. — — *af David.*

Herren vil mig en hyrde være,
intet skal jeg da trænge til.
2. Engene grønnes, hvor bækkene ere.
did ud til hvile han føre mig vil.

3. Herren vil mig en hyrde være —
styrke min sjæl og stå mig bi,
og sit hellige navn til ære
holde mig tæt til retfærds sti.

4. Må jeg i dødsskyggens dal end vandre,
bæven skal ikke mit hjerte dog nå.
Du er jo med — hvad kan så de andre —
Herren er staven, og da tør jeg gå.

5. For mit ansigt et bord du byder
lige på mine fienders sti,
over mit hoved du salven gyder,
skjænker mit bæger til randen i.

6. Ja for hver dag af mit liv du giver
idel godt og barmhjertighed.
Altid i dit hus jeg forbliver,
aldrig savnes skal der mit sted.

Psalme 39.

1. — — — *af David.*

2. Jeg talte så: Jeg vil vogte hver Stund
for ei at synde med min tunge.
Jeg vil se til at tæmme min mund,
når dårers ord i mit øre sjunge. —
3. Jeg taug og vilde ei lyd tilstede
endog min glæde;
men smerten og nøden blev mere hede.

4. Thi hjertet oprørtes i mit bryst,
og harme vilde min tanke suge.
Jeg stred og led og grublede tyst;
men atter måtte jeg tungen bruge:
5. Min Herre, du lade mig dette kjende,
mine dages ende,
og når du vil, jeg skal herfra vende!

6. Hos dig er mit liv som hånden bredt,
og mine dage de er som en skygge,
som dug og fnug er menneskers æt,
hvor meget de leve og føle sig trygge.
7. Kun lignende skygger forbi de vandre,
de larme og klandre
og dynge op, ved ei om til andre.

8. Herre hjælp — hvi bier jeg?
Min forventning står til dig.

9. Ei til såre
spot for dåre
sætte du mig, Herre Gud,
fri mig af misgjerning ud.

10. Stemmen brister,
lyd jeg mister,
jeg oplader ei min mund.
Du har voldt det, Herre, kun.

11. Tag din plage
nu tilbage,
thi forsmægtet er min ånd
under straffen fra din hånd.

12. Snart ved brøde
lægges øde
Herlighed og smulrer hen,
Herre, når du straffer den.

Mølædt ældes
den og fældes.
Menneske-navn og menneske-kår,
al forfængelighed er vor.

13. Bøi dit øre,
mig du høre.
Er som fædrene ei jeg
fremmed og en gjæst hos dig?

14. O hold inde,
lad mig vinde
i mit åsyn smil igjen,
Herre, før jeg vandrer hen.

Psalme 53.

1, — — — *af David.*

2. En dåre siger i sin barm:
Der gives ingen Gud.
Hans gjerning den er ond og arm,
af ham går afsky ud.
Men der er ingen, ingen her
som har det gode kjær.

3. Gud skuer alt fra himlen ned
at se til menneskers slægt,
om nogen end hans klogskab ved
og vil hans varetægt.
4. Men de er alle onde, ja
hver en er falden fra.

Der gives ingen, som gjør godt,
der findes ikke en.
5. Sig, er de da med blindhed slå't,
de som gjør synd og men,
som æde af mit folk som brød,
og glemme Gud i nød?

6. Men der skal komme frygtens stund,
hvor frygt var forhen sen.
Gud lukker sine fienders mund
og spreder deres ben.
De gå til deres skjændsel frem,
Gud har forkastet dem.

7. Ak kom fra Zion hjælpen dog
snart over Israel —
og ak når Gud af fange-åg
sit folk udløste vel!
Da skulde høres Jakobs fryd
og Israels få lyd.

Psalme 90.

1. *En bøn af Moses, Guds mand.*

O Herre, i din varetægt
har du os båret slægt for slægt.
2. Forinden bergene fik sted,
før jorden var og verden nu,
fra evighed til evighed
altid o Gud er du!

3. Du lader slægter vandre hen,
Du siger: kommer børn igjen!
4. Thi se for dig er tusind år,
o Herre, som en dag fuldbragt,
og de er dig som kun igår
og som en nattevagt.

5. Se hvor de rulle i en strøm
og flyde hen som idel drøm,
6. og som et græs, der vokser let
og blomstrer af, er deres art;
ved aftentide skjæres det
og det forvisner snart.

7. Men ved din vrede er det at
vi må forgå og dø så brat,
8. thi vor misgjernings åbne gru
og al vor skjulte lyde stor,
dem for dit åsyn stiller du
i lyset, hvor du bor.

9. Ja tung din vrede sad
på vore dages rad,
og vore år de fare
som tanker snare.

10. Vort liv det varer sytti år,
og otti vel, om høit det når,
og deres stolthed, hvad er den?
Forfængelighed og besvær.
Vi flyve jo så hastigt hen,
og snart står målet der.

11. Hvo frygter ret med tro derpå,
o Herre, at du vredes så?
Hvo går ei med lukt øielåg?
12. Men lær os at betænke kun —
at vi må vorde kloge dog —
den os tilmålte stund.

13. Herre, du vende dig atter, du lade
14. nåden dog falde
fuldt over alle
tidligt, så ville vi prise dig glade.

15. Glæden du sætte igjen ved vor side,
nu du så længe
straffed med strenge
plager, så længe vi måtte jo lide.

16. Vis dine tjenere nu hvad du mægter.
Herre, din ære
indskreven være
hos deres børn i slægt efter slægter.

17. Herre vor Gud med din liflige nåde,
værket du skynde,
som vi begynde,
for vore hænders gjerning du råde!

Psalme 92.

1. *Sang paa hviledagen.*

2. Hvor herligt er det at prise Gud,
3. lovsynge hans navn i morgengry,
4. prise hans navn ved nat pany,
hans miskundhed varer længe.
Til citer og harpe vi synge det ud,
til tonende spil på strenge.

5.6. Når i din tanke jeg skuer ind,
jeg jubler over din gjerning stor,
fuld af vidunder den lyse jord
da ligger for mine blikke.
7. Men ukjendt det er for det stumpe sind,
og dåren forstaar det ikke.

8. Og gro de ugudelige som hø,
da stakket er deres trivsel kun,
onde idræt blomstrer en stund, —
det er for at dybere falde,
at være idag, imorgen dø.
9. Du høiner dig over dem alle!

10. Thi se dine fiender, Herre Gud —
thi se, de omkomme hver og en.
Alle de som stå op til men
de skulle spredes tilvisse.
11. Men mig lig et næshorn du rusted ud
og salved med olje min isse.

12. Om så mine fiender reise sig,
mig er det fryd, når jeg skuer det,
ligesom skudfri står jeg beredt,
lad dem kun nærmere træde.
Jeg hører dem komme på deres vei,
det når til m it øre som glæde.

13. Men gro som palmen skal retfærds søn,
og vokse som cederen vokser dig nær —
14. plantet i Herrens forgård den er,
den spirer på Libanons klippe —
15. i alder end skal han spire grøn.
16. Sin tjener vil Gud ei slippe.

Psalme 100.

1. *En takkesang.*

Nu bryder alle ud
med jubel for Gud,
2. nu tjener Herren med glæde.
Alverdens folkeslag
med lovsang idag
for hans åsyn træde.

3. Erkjender over land,
at skabt os har han
sig selv til eie og følge,
ja han og ikke vi —
og ført os på sti,
hvor de græsgange bølge.

4. Går i hans porte ind
med takfyldte sind,
ham ville vi ære vise,
og i hans tempels favn
velsigne hans navn,
ham alene prise.

5. Ud over tidens flod
Gud Herren er god,
og evig hans miskundhed varer,
ud over slægters år
hans trofasthed når
til de kommende skarer.

— - -

Psalme 103.

1 — — — *af David.*

Min sjæl lov Herren, op bær frem
nu alt hvad i mig er hans navn!
2. Min sjæl lov Herren og ei glem
al hans velgjerning til dit gavn.

3. Han som dig al din skyld tilgiver
og gjør, at din sygdom læget bliver,
4. han som fra graven dig forløser
og nåde over nåde øser,
5. han som din ungdom atter bringer
og gjør den lig en ørn med vinger — —
6. For alle dem som uret lide
frem kan han skaffe ret og skjel.
7. Sin vei den lod han Moses vide,
sin store gjerning Israel.
8. Barmhjertig, miskund Herren er,
langmodig er han, nådekjær.

9. Se, ikke altid streng han fælder,
han ei bevarer evig vrede,
10. se uforskyldt han os gjengjælder
ei efter al vor skyld hernede.

11. Som himlen over jorden står,
så langt langt hans miskundhed når
mod dem, som for hans åsyn vandre —
12. som øst og vest skilt fra hverandre,
så langt, som aften er fra morgen,
han holder os fra synde-sorgen.

13. Thi som en fader åbner arme
for børn, når op til ham de flygte.
så vil og Herren sig forbarme
over alle dem, som ham kun frygte;
14. thi han vort væsen ved og indre:
at vi er støv, vil han erindre.

15. Som græsset er et menneskes dage,
han blomstrer lig en blomst på enge.
16. Se vinden farer hen, tilbage
er knap hans sted om ikke længe.
17. Men Herrens miskundhed vedvarer
fra evighed til evighed
mod alle hans udkårnes skarer,
hans retfærd indtil tredie led
18. mod hver den, pagten holder ud
og gjør hans vilje, lyder hans bud.
19. I himlen står beredt hans stol,
hans rige når fra sol til sol.

20. Op, lover Herren, Engle, I
som fnyse over jordens sti,
som lytte til hans røst og lyde,
udrette alt hvad han mon byde!
21. Op, lover Herren al hans hær,
I tjenere, hvo du end er,
som gjør hans vilje tro og stærk.
22. Op, lover Herrens dåd og værk
i lande, hvor man ved hans bud!
Min sjæl, lov Herren, op, syng ud!

Psalme 104.

1. Min sjæl lov Herren! Herre min Gud
hvor herligt er du klædt
i al din majestæt —
hvad vælde er dit skrud.

2. Med lys, med lys har han hyllet sig selv
som i en klædedragt,
og lig et teppe lagt
er alle himles hvælv.

3. Han som i æteren strækker sin arm
og bygger høien sal
fjernt over jordens dal
og bruger sky til karm —

4. Se vinden den brusende gjør han til
sin viljes Engel stærk,
til tjener for sit værk
den flammende ild!

5. For jorden har han en grundvold lagt,
et fæste ved sin magt;
den skal i evighed
ei rokkes af sit sted.

6. Du skjulte jorden med dybe vande —
som med et klæde du dækked jord.
Der — over berg og dal de stande;
7. men for din trudsel, din tordens ord
fra tinder klare
8. nedad de fare
til grændsen, som du satte dem.
9. Og aldrig tilbage
vei skal de tage
til atter at dække menneskers hjem.

10. Han som bød risle kilder klare —
imellem bergene de gå —
11. der markens dyr at drikke få,
did tørstig kommer æslers skare,
12. og fugle foroven
bo der i skoven
og synge mellem grene smukt —
13. Han vander berg og dal
fra sin høie sal;
vi mættes af din gjernings frugt.

14. Han lader for kvæget græsstrå skyde,
og dig til helsebod urten gror,
og derfor spirer grøden af jord,
at du skal have brødet at bryde.
15. Og vinen luer
i modne druer,
som balsom skinner den af kind
med glædens fagre glød,
det styrkende brød,
det sætter kraft i menneskets sind.

16. Af Herren mættes de høie træer,
på Libanon den kneisende ceder,
17. han planted den mellem bergene der,
hvor fugleskaren bygger sig reder
med sang og med kvidder,
og storken sidder
18. i spidse cypres og vipper,
og høieste tinde
har gemsen inde
men lemænde tyr til rift mellem klipper.

19. Han satte månen for at sende
om tid besked,
og solen selv må kjende
sin nedgangs sted.

20. Du kalder mørket, og nat det bliver,
da rører sig dyr i den vilde skov,
21. den unge løve brøler for rov
og råber på føden, som Gud den giver.

22. Men solen stiger,
og bort den viger
til hulen, ligger under fjeld.
23. Ud til sin gjerning gå
tør mennesket så,
til arbeid atter indtil kveld.

24. Hvor mange ere dine værk,
o Herre stærk!
Og alt du gjorde viselig,
din eiendom gjør jorden rig.

25. Der ligger havet stort og stille;
se denne vrimmel uden tal
af små og store. Der går hval
26. som skib, du bød ham der at spille.
27. Og alle vente,
at du skal hente
dem føden i rette stund.
28. Din hånd oplader du
og mætter dem nu,
med godt du fylder hver en mund.

29. Men når du hyller dit åsyn til,
da må dem alle angst betage,
da standser deres åndes spil,
da må de dø, og alt tilbage
til støvet vender,
når livet ender.
30. Men se din ånd du sender ud,
da skabes de, og ny
under morgengry
står jorden atter ved dit bud.

31. Herrens ære
gjennem alle tider være —
Herren glæde
sig i sine værk hernede!

32. Hør den bæver,
når han ned til jorden skuer,
se det luer,
når han hånd mod berget hæver.

33. Ja jeg vil Herren sjunge,
så længe jeg er til,
mens der er lyd på tunge
for Gud jeg sjunge vil.

34. Men du — min sang og tanke
o måtte du ham behage,
o måtte så hjertet banke
alle dage!

35. O måtte synden vige
aldeles af jorderige,
og de ugudelige
herefter ingensinde
være at finde!
Min sjæl lov Herren Gud,
Halleluja syng ud!

Psalme 114.

1. Da Israel fra Egypten kom,
Jakobs hus fra det fremmede folk,
2. da reistes i Juda hans helligdom,
og Israel blev hans vældes tolk.

3. Og havet så det, og bort det veg,
og Jordan glemte at glide frem.
4. Bergene hopped som lam i leg,
og høiene hoppede høit med dem.

5. Hvad er dig, hav, at du viger med skam?
Hvi stanser du, Jordan, din vove bred?
6. Hvi hoppe berge som legende lam?
I høie hvi dukke I op og ned?

7. Bæv, jord, for Herren — du jordens ø
stå bævende nu for Jakobs Gud,
8. som klippen forvandler til dyben sø,
og kildevæld lokker af stenen ud.

Psalme 120.

1. *Sang ved opreisen.*

Til Herren råbte jeg i min nød,
helt til hans stemme lød.
2. Udfri mig fra de løgnagtige læber
og tunge, hvor træskhed klæber.

3. Hvad har du opsparet for løgnens søn
en svigefuld tunge til løn?
4. Se heltenes pile skal over dem regne
og Gyvelgnist allevegne.

5. Ve mig at jeg lever, som leve må
imellem de fremmede så,
omgjordet med rovlystne Meseks bælte,
og bo ved Kedars telte.

6. Alt længe nok har jeg boet hos dem,
   her er mig ikke hjem.
7, Jeg tænker, jeg taler, jeg lever for **freden,**
   de ruge ud krig isteden.

Psalme 121.

1. *Sang ved opreisen.*

   Til bergene hæver jeg op mit blik,
   thi over dem hjælpen bor.
2. Min hjælp — fra Herren den udgik,
   som skabte himmel og jord.

3. Dens fod skal ikke glide på vei,
   hvem han beskjermer kun.
4. Se Israels vogter, han sover ei,
   han tager ei mindste blund.

5. Han er din vogter, og skyggen han
   over din høire er —
6. til skjerm ved dag mod solens brand,
   ved nat mod månens skjær.

7. Herren skal vogte over din sjæl
   og vogte for ondt dine fjed,
8. din udgangs tærskel, din indgangs fjæl
   fra nu og i evighed.

Psalme 122.

Sang ved opreisen, af David.

1.2.

Deiligt er ordet, som når til mit øre:
Til Herrens hus vil vi gå.
Deilig er lyden at fange og høre:
Snart i dine porte vi stå,
os bærer nu føddeme frem.
Jerusalem!

3.4.5.

Murede stad så høi over andre
med Davids sæde på fjeld,
did op i skarer stammerne vandre,
som Herren bød Israel.
Hans lovsang lyder af dem.
Jerusalem!

6.7.

Beder, at Herren vil freden holde
for hver som elsker det sted,
inden pallads og inden de volde
der være kun fryd og fred.
Der være fred i dit hjem,
Jerusalem.

8.9.

Brødre og venner, mod freden vi hige,
at os det må times vel.
Herrens vor Guds er sagen tillige;
for Gud og for Israel,
din sag vil vi bære frem,
Jerusalem.

Psalme 123.

Sang ved opreisen.

1. Mine øine op til dig jeg hæver,
du Herre, som i himlene lever.

2. Som slavens blik er mod vogteren vendt,
som husbonds mine af tjeneren kjendt:

Så vore øine mod Herren vi bære,
helt indtil han os må nådig være.

3. Vær Herre os nådig, vær nådehuld.
Vor sti den er med foragt så fuld.

4. Ak målet er fuldt for vore sjæle
med stoltes spot og hoffærdiges mæle.

Psalme 124.

1. *Sang ved opreisen, af David.*

Om Herren ei havde lånt os en arm,
så sige kan Israel,
2.3 da mennesker stode op med larm
og vilde os slå ihjel —

Om Herren ei havde været med os,
3 4 da deres vrede blev tændt,
i folkestrømmenes stride fos
da var vort folkeliv endt.

5. De brusende vande,
stod helt til vor pande,
endnu en stund
og sunket i grund!
6. Men Herren være al pris og lov,
de tog os ikke til rov.

7. Som fuglen i snare
til yderste fare
stededes vi.
og nu er vi fri!
8. Vor hjælp hos Herren alene bor,
som skabte himmel og jord.

Psalme 125.

1. *Sang ved opreisen.*

Hver som til Herren sætter lid,
han ligner Zions klippe,
som ei skal rokkes og glippe
men stå til evig tid.

2 Som trindt omkring Jerusalem
der kneiser berg ved berge,
så skal og Herren værge
til evig tid om dem.

3. Thi vantros scepter skal ikke dvæle
på de retfærdiges arvedele,
at ret skal ikke fristes at strække
sin hånd til urets gjerningers række.

4. O Herre — mod gode god du være
og dem, som i hjertet oprigtige ere —
5. men dem, som lure på krogede veie,
dem lade du fare til urets eie.

Fred være over Israel!

Psalme 126.

Sang ved opreisen.

1. Når Herren befrier Zion atter,
da skal vi gå som de, der drømme,
2. da skal vor mund være fuld af latter,
og lovsang over vor tunge strømme,
da skal der siges i hedningers hjem:
Herren har været stor mellem dem!

3. Ja Herre, stor mellem os var du,
og derfor ere vi glade nu.

4. Du vende vort fangenskab, Herre Gud,
som bække du fylder, der tørredes ud.

5. Men alle de, som med tårer sår,
med fryderåb de høste får.
6. Mens gråd af vandreren triller ned,
han følges af den strøede sæd,
hjem skal han komme med jubel straks
bærende på de fulde aks.

Psalme 127.

Sang ved opreisen, af Salomon.

1. Hvor Herren ei bygger på huset med,
der bygger man forgjæves i sved.
Og vil ei Herren byen beskytte,
da våger vægter til ingen nytte.

2. Omsonst er eders tidlige gang
og al eders møie dagen lang,
og at I æde jert brød med kummer;
thi den, han elsker, får det i slummer.

3. Se børn er gaver
fra Herrens hænder.
Den livsfrugt haver,
hvem han det sender.

4. Som pile drives
fra buestrenge,
så skal trives
de unge drenge.

5. Vel den, der kan bære
et kogger af disse.
Når fiender er nære,
da flyve de visse.

— —

Psalme 128.

1. *Sang ved opreisen.*

Vel dig, om du går på Herrens vei,
og om du ham frygtende går.
2. Dine hænders værk skal ernære dig,
vel til hos dig det står.

3. Din kvinde skal ligne
en frugtbar vigne,
der huset omsnor.
Dine børn skal tjene
til oliegrene
omkring dit bord.

4. Se den mand skal velsignes dermed,
som lever i Herrens frygt.
5. Fra Zion skal nåden dale ned
og gjøre dit hoved trygt.

Og for dig skal lue
Jerusalems lykke,
så længe du er.
Og du skal skue
børnebørns smykke.
Fred over jer!

Psalme 129.

1. *Sang ved opreisen.*

De har trængt mig med plage
helt fra ungdommens dage,
så sige kan Israel.
2. Meget ondt har jeg døiet;
dog har Herren det føiet,
så ingen slog mig ihjel.

Meget ondt har jeg døiet,
3. på min ryg har de pløiet
og draget sin fure lang.
4. Dog var Herren retfærdig,
han har fundet mig værdig
til frelse hver eneste gang.

5. Ja beskjæmmes og vige
skal de alle tillige,
som lægge Zion for had.
6. Lig den græsvækst på tagene,
som står tør før høstdagene,
vantrives skal deres rad.

7. Ingen høst skal de finde,
men når kornneg de binde,
er madløst akset deri.
8. De skal udstødte ligne,
dem skal ingen signe
slet ingen, som drager forbi.

Psalme 130.

Sang ved opreisen.

1. Fra dybet råber jeg, Herre, til dig.
2. O Herre, du høre mit skrig!
Du bøie dit øre og nu fornemme
min bønlige stemme.

3. Hvis synd tilregnes og tælles må,
hvo, Herre, vil da bestå?
4. Tilgivelsen hviler i dine hænder.
Den frygter, som kjender.

5. Min sjæl i håbet til Herren bor,
og jeg forventer hans ord.
6. fra morgen idag er det mit fæste
og indtil den næste.

7. På Herren du håbe, thi nåden udgår
fra ham, og forløsning du får,
8. og han er den, som frelsen forkynder
for alle dine synder.

Psalme 131.

1. *Sang ved opreisen, af David.*

Du min Herre, du ved,
ikke stolt er mit sind,
med foragt ei skuer mit øie,
ikke gå mine fjed
som på svimlende tind
mellem ting, der er mig for høie.

2. Som en mo'er vænner af
den ustyrlige glut,
med en skrigende sjæl har jeg kjæmpet,
indtil magten den gav
og jeg seired tilslut
og jeg bærer den stille og dæmpet.

3. Vent Herren, Israel, med fred
fra nu og ind i evighed.

Psalme 133.

1. *Sang ved opreisen, af David.*

Hvor er det godt, hvor er det gammen,
når brødre bo endrægtigen sammen.

2. Velsignelsen triller lig balsoms dråbe
af Arons hoved, i skjæg over kåbe,

Og triller til sømmen nederst den kysser
3. lig dug over Zions berge drysser,

Lig duggen på Zion, hvor Herren har lagt
det livsens liv i en evig pagt.

Psalme 137.

1. Ved Babels vande sad vi og græd,
så tidt på Zion vi tænkte.
2. Der hang i vidjekrattet ved bred
vore citre støvbehængte.

3. De bød os synge smerten tiltrods
de, som os tog tilfange;
de bød og de bad: Nu synger for os
en af jert Zions sange!

4. Hvor kunde vi her i det fremmede hjem
en Herrens sang istemme?
5. Nei, glemmer jeg dig Jerusalem,
før vil jeg min høire glemme.

6. Og tungen skal klæbe fast i min mund,
er du ei i hu tilstede,
Jerusalem, om du nogen stund
er ei min høieste glæde.

7. Kom, Herre, Edoms børn i hu
hin dag i straffestunden,
husk dem, som sige — husk dem du —:
styrt om, styrt om til grunden!

8. Du Babels datter, vel den, der så
dig alt undgjælde lader,
9. vel den, som tager de diende små
og knuser dem i dine gader.

Psalme 139.

1. — — *af David.*

Herre, du forsker mine fjed,
2. og al min gang og stand du ved.
3. Du er omkring mit leie,
og du er nær, hvor jeg går,
du ser alle mine veie,
(2). min tankes tråd du forstår.

4. Thi se, for dig er intet ord
utalt, som på min læbe bor.
5. Bag mig på de vandrede stier,
Herre, der var du mig nær,
og forud i tiden du bier,
og din hånd berører mig her.

6. Med undren jeg bekjender så,
og kan det knap med tanken nå.
7. Hvorhen skal jeg mig vende
at skjule mig for din ånd —
hvor skulde jeg flugten ende
for dit åsyn og for din hånd?

8. For jeg til himlen — hist du er.
Lå jeg hos døde — også der.
9. Fløi jeg på morgenens vinge
at bo ved det yderste hav,
10. din hånd vilde did mig bringe,
din høire dog være min stav.

11. Og tror jeg mig sænket i dybest nat,
i natten selv dit lys er sat;
for dig skjuler intet klæde;
12. nat lyser for dig som dag,
13. og mig har du kjendt allerede
før mit første åndedrag.

14. Jeg takker dig, fordi jeg er
forunderligt udrustet her,
min sjæl det dybt fornemmer.
15. Min bygning alt skuet du har,
dengang jeg i dybe gjemmer
blev dannet før jeg var.

16. For dine øine, Herre, stod
mit liv, før liv du vækkes lod.
Alle dage, som skulde komme,
stod skrevne i din bog,
da end ikke en var omme.
(17) Hvad rummer din tanke dog!

17. Hvor er mig de tanker dyrebare,
og hvilken sum, og hvilken skare!

18. Hvis jeg skulde tælle, det blev som i sandet
at tælle sandkorn et for andet.

Op vågner jeg
og er hos dig.

19. Ak Gud, om du omkomme lod
de ugudelige!
I, der tørste til blod,
fra mig I vige!

20. Sit onde råd til gavn
dit navn de vende,
han spottende går med dit navn,
Herre, din fiende.

21. Thi skal jeg ei vende mit had
mod dem, som dig hade,
skal det ei fortryde mig hvad
de gjør og de lade?

22. Af al magt jeg hader dem nu
af al min formue,
og derfor så fiendske i hu
mod mig de skue.

23. Randsag mig o Gud
i mit hjertes råd,
prøv mig og søg ud
min tankes tråd.

24. Og se, om jeg er
i smerten ei.
Min leder vær
på evigheds vei.

Psalme 146.

1. Halleluja! Lov Herren Gud,
syng høit, min sjæl, syng ud!
2. Se, jeg vil Herren sjunge,
så længe jeg er til;
mens der er lyd på tunge,
min Gud jeg prise vil.

3. Forlader ei på fyrster jer —
de er jo mennesker, hvad så mer?
4. Må menneskets ånd ei vandre,
må han ei blive jord?
Da kan han ei forandre
med anslag eller ord.

5. Held den, hvem Jakobs Gud er nær,
den, som med håb hos Herren er.
6. Thi han har dannet himlen,
ja himlens hvælv og jord
og hav og deri vrimlen,
og sandhed i ham bor.

7. Han skaffer de betrængte ret,
og den, som hungrer, gjør han mæt,
den fangne han befrier,
8. han løser blindheds bånd,
og hvo hos mismod bier
oprettes ved hans hånd.

9. Og Herren elsker retfærds søn,
han ser til fremmede i løn,
med faderløses skjolde
og enkers hjælp han står;
men onde vil han volde,
at kroget vei de går.

10. Han kongen er i evighed,
han, Zion, er din Gud,
fra slægt til slægt han varer ved.
Halleluja syng ud!

Tillæg,

indeholdende for største Delen hidtil utrykte Digte.

Medvind og Modvind fra Fruerbænken.

„Hvor hun er sød — fast som vi var tilnærmende —
i Silkesko og fire og tredive Alen
hvidt Flor — med røde Blomster fra Bengalen —
af Pap — o Gud, at flyve saadan sværmende!“

Saa følger dig fra Fruers Bænk beskjermende
huld Hvidsken, milde Blik og skaansom Talen,
og kunde En forarges vel i Salen
derved, at du er ung og sød og sværmende?

Men se dig bare for, kom Ingens Kat i Veien;
hvis du Erobring gjør, du ei skal gjøre,
da fik du ganske andre Ting at høre:

„Hvor tankeløs — en saadan Pynt og Feien
nu paa en Tid, da Tiden er alvorlig,
Alting saa dyrt — — hun er koket og daarlig.“

De gamle Herrers vemodige Suk.

Vi støied mere, ynded mere Drikke,
hvor alt er ændret efter sidste Krise!
de danse smaat og tale flot og spise,
men mere Venskab dengang, mindre Clique.

Ser du, her sidde mange Aar og nikke,
i dig vi nynne paa vor Ungdoms Vise.
Du er så ung, der staar en fuld Devise
af Tillid i dit Ansigt, kast den ikke!

Der siges du er grøn, tror ei på Andet
end Digt og Sligt og Kjærlighed i Huset,
ret saa, mit Barn, den Vin er god ublandet.

Behold den Tro, om muligt endnu længe,
før alle smaa Ting gjør dit Hoved kruset
og du er moden og du tror paa Penge!

Raad at overveie.

Her er 'en Sum af Kløgt, som Mange lider —
og ganske den foruden gik vel Ingen —:
Læg dig til Formen først og fremst ved Tingen,
lad usagt det, som Folk ei høre gidder.

Mærk dig for Alting Næstens svage Sider,
og naar de plukke Gaasen, grib du Vingen,
gjør intet særskilt dog, staa midt i Ringen,
bekvemt man fri for Ansvar siden skrider.

Tænd ei letsindig heller Viraks Fakler,
ros mest uskadelige arme Stakler,
ros kun iblandt — det klæder smukt at rose.

Vær klog og virk og gaa med Bynyts Pose,
og ryst den helst, naar den er fuld af Pjalter —
da ofrer du din Skjærv paa Modens Alter.

Til en ung Dame, med en Bog.

Den som har naadig Sangen engang sat
som Stjerne paa de dunkle Stier,
hvor Skyen hænger under uvis Nat
og efter Glimt af Morgen bier —

Den som i bange Sind barmhjertig lod
en svag Erindrings Lyd gjenklinge
fra Edens Porte, hvor vor Vugge stod,
men Engle nu med Glavind svinge — —

Thi har jeg Uret, om jeg dette tror,
at Sangens Sprog paa vore Veie
er som en Rest og som et aftrykt Spor
af det Sprog, vi har havt til Eie —

Et Søndags-Sprog, som tykkes mangle Vægt,
og som er Tant for Verdens Vise,
men hvori engang dog den frelste Slægt
skal Herren og hans Gjerning prise. — —

Han give dig at frelse Tonen ud
igjennem Alt, vi daarligt dyrke,
og nynne Troens tause Sang for Gud;
den Tone først er fuld af Styrke.

— — — — —

De første 40 Aar

(til H. W. I.)

5.

Med Graad man kom i Verden ind,
dog med et ubekymret Sind.
Først naar man pusler op til 5
da stikker Karakteren frem.

10.

Så længe dog til man er 10
er Livet som en Blomstersti,
den mindste Plet en Verden er,
kun snare Skygger her og der.

15.

Men har man fyldt de 15 Aar,
en stor Bekymring forestaar —
stor er den Tanke, men dog trang,
naar man skal ud for første Gang.

20.

Da gaar det hurtigt — efter 20,
det gaar som i en Dans at flyve,
og neppe se sig for man gidder,
og vips forlovet fast man sidder.

25.

Enhver af os har dog sin Orm —
det trækker op til Slud og Storm;
thi Ægteskab er som Seillads,
snart er det Dyst og snart en Spas.

30.

Med tretti Aar, har Hansteen sagt,
har man til Livets Top det bragt.
De Aar, de Aar — saa smaat de lakke,
de bær os altsaa nedad Bakke!

35.

Nei — Vandringen gaar om igjen,
hver af de Smaabørn følger den.
Forunderligt, at Erten gror
og sætter Blade, bliver stor.

40.

En Rose i en Rosentjørn
den staar der mellem søde Børn,
og samler Sol for dem og Regn —
og vogter paa de mindste Tegn.

Til Maalstræverne!

Grundloven hænger i Bondens Stue,
Gutten den saa, fra han kunde skue,
staved den Siden, Ord for Ord.
Nede paa Pladsen hos Ungerne inde
sidder med Psalmebog gammel Kvinde,
lærer dem følge i stille Spor.

For Bygdens Ungdom staar Skolelærer,
glædes i Hjertet, hver Stund det bærer
til Kunskab, til Lyset et Stykke ud.
Slægt paa Slægt er kommet og gaaet,
har og sit Lys og sin Kunskab faaet
i dette Sprog — sin Kunskab om Gud.

I det til Kirke gik Mødre og Fædre,
i det er vi døbt, og af Forsæt bedre
paa Kirkegulvet vi engang stod.
I det lød Psalmen ved sorte Baare,
i det, mens vi sang, saamangen Taare
har trillet af Smertens Overflod.

I det, jeg ved, at de Tusinder sjunge,
som hørtes med Sang paa glade Tunge,
hvergang de foer, og hvergang de kom.
De aldrig savnede, søgte et andet,
i det de signede Fædrelandet, —
reis ud og spørg hele Kysten om!

Reis ud og tal I med Sømands-Standen,
og hør dem alle, En efter Anden,
og vej det vægtige Tal, I faar,
— imod vore faa, vore aflægse Dale,
hvorfra I har flikket sammen jer Tale,
og hør hvad Svar der i Sproget staar!

Maalstræver! Nei, ifra Kakkelovnskrogen
du fægter med Gloser og hænger i Bogen,
men Havet har ogsaa sit Folkeslag!
Thi den, som sidder i Merset foroven
og skuer mod Landkjending langt ud i Voven,
han er det, som heiser det norske Flag!

Ikke paa „Maalet“ I raabe skulde,
naar I saasandt fik Hænderne fulde,
Sjæle med Lysglimt af flammende Baal,
Kunskab at strø og Tanker at vække,
Frugter til hungrige Sjæle at række, —
brugte I dertil vel eders „Maal“?

Sproget er fuldgodt og gyldigt, det kjendes
paa Ø og i Dal; thi husk: det er Tvendes,
— at skifte slig Arv vorder begges Tab.
Naar Eders Særsprog i sidder og ælter,
det tykkes dog mest som Mundsvejr, der vælter
af ledige Timers opsperrede Gab.

Hvis Intet vi havde hernede at lære,
Intet imellem os ud at bære,
og hvis der laa Havblik paa alle Ting,
og hvis vi til Skuet blot skulde stedes,
og hvis vi begyndte hjertelig kjedes
ved Verdenshjulets ensformige Sving —

Ja, da var det Timen at bytte Sproget,
saa kunde vi atter begynde paa Noget,
fortælle det Gamle nok engang
med anden Tunge, med gammeldags Tale, — —
det skulde forlyste os under vor Dvale,
mens Solen stegte og Myggen sang.

Men ørkesløs og unyttig er Legen,
unyttig for Sproget; thi dets Vei er egen,
unyttig for Livet, thi frem vil det gaa
foruden jert Maal, og unyttig for Eder:
I Sandhed og Styrke og Tugt og Sæder
og Tidens Betydning ei dermed naa!

Et Sprog er et Redskab, et Sprog er et Vaaben.
Hvad vorder nu dette, i bær' under Kaaben?
Kan det tjene Tiden, skal det være Værn?
Fra gamle Bauta ag Kjæmpehøje
i have den smulrende Erts for Øje, —
men nu bruges blankere Redskab af Jern.

Se, Sproget er Floden, som strømmer og glider
med Tilløb igjennem Historiens Tider,
I kan ikke skjære Vandene af.
Tykkes den grumset? Den vil sig nok klare,
om I kun lade den rolig fare,
I kan ikke tage, hvad Tiderne gav.

Bedrift bygger Sproget, og Tid og Tanker,
og stilt gaar det til, med Tiden det sanker
og lægger sig lydløst Ord til Ord.
Aarti giver Væxten, Aarhundreder Malmen,
Sprog blusser ej op som Lynild i Halmen.
Lad staa da det Træ, gjennem Slægterne gror.

Til Anton Rosing's Minde.

Den 29de Marts 1867.

†

Haard Lod i Skjæbnens Bog der stod
for Anton Rosing; det er Blod
at græde, det er Graad at tale.
Var det en Lindring i din Ve
de mange Venners Smerte se?
Ak, kunde nogen vel slig Nød husvale!

Saa haard en Lod du fik som faa.
Et Aar i fremmed Land du laa
forlængst og efter Døden sukked.
Og Lægen havde sagt sin Dom,
og Venners Bud de gik og kom; — —
ei dengang end dit lyse Blik den lukked.

Thi din rastløse Ungdoms Aand,
din Higen holdt igjen med Baand
til Livsværk, som du følte givet.
Og mens vi tænkte: Nu, ja nu! —
nei, endda længe svæved du
og virked end — imellem Død og Livet.

Syv Aar i Lænker fik du stridt
og veg i Aanden ei et Skridt,
men kunde Gavn af Sotten vriste.
Det vidnes nu, at Kjæmper bold
du var med Hu, med Sværd og Skjold,
Naturens Stridsmand til det sidste!

Hvo skulde vidst, som med dit Navn
nu faar et Syn for alment Gavn
og føler Ild fra Gransknings Veie, —
at den, som delte Frugter om,
Guld af Naturens Helligdom, —
laa lammet selv, brudt paa et Sygeleie!

Og den, som læser dine Ord,
det lyse Sprog, som i dem bor, —
hvo skulde tro nu og herefter:
din Arbeistid var Øieblik
tilmaalt af Nat, naar Smerten gik,
og disse Ord din Hvile, dine Kræfter!

Ja, i dit varme Menneske-Sind
hver venlig Tanke lyste ind,
og derfor, hvor du var, — var Venner:
„Thi se, han har saa stærk en Tro
paa Venskab; Sygepleien jo
en trofast, ædel Hustru selv ham sender!“

Men som en Musling til sin Skal,
og som til Havbund træg Koral,
urørlig saa du leved, bunden,
en Smertens Søn, i Lænker her;
men hvo der kom den Fangne nær,
han saa en Lysning underfuld om Grunden.

Aar efter Aar, mens Haabet svandt,
aandstærk til sidste Sandskorn randt,
saa var den Fangne Flag fra Klippe,
Tegn, at et Evigt i os bor,
hans hele Liv et Tegn, at Ord
og Tanke løfte, selv om alt vil glippe.

— —

Grevinde Hedevig Wedel Jarlsberg.

†

Imens de bære sorg i sind
og alle lukke mund
og stirre under graad paa kind
ud mod de dybe gaaders sund,
hvor altid strømmen dunkel gaar
med taager lagt om bryn,
hvor intet bud tilbage naar
med vink fra sidste syn —

Imens saa nær det hilser nu
ak — i erindrings speil — —
hvor higende til høit var du,
dog saa bekymret for hver feil,
det varme fulde hjertelag,
din vakre virkelyst — —
de sige dig farvel idag
i huset tomt og tyst.

Men nei, den glimter ind igjen
og falder som en gnist
med blik saadan som kun en ven
i manges tankers vraa forvist — —
hvor tidt din tale yndig var
og krydret med et salt,
du vidste give hver sit svar,
saa som os er befalt —

Imens — imens — -- hvo var beredt
for dette spand af tid — —
vel var du værd, om de har grædt
imens. Du skued modig did
den stund end ankertouget holdt
og bandt til denne strand,
indtil for reisens seil udfoldt
der vistes aabent vand —

Imens af os i kortsynt kreds
de stier øines ei —
forvisnings fjed og kjærligheds
vil mødes vel paa vei,
om langt? til større syn og værk?
thi hele livets stund,
saa mente du i higen stærk,
begyndelsen er kun!

Imens — imellem død og grav,
hvor føres enkelt baad?
En styresmand vel Herren gav
og sikker ledetraad
imellem al den bølgestrøm
med menneskeslægt i favn,
som vandred bort, al drøm,
der klædtes her i navn.

Ja, indtil tiden rinder ud,
er hver henfaren aand
ind under skjoldet og hos Gud
imens, og bæres af hans haand,
indtil at alt fornyes skal
ved naaden og ved dom,
naar alt i denne skyggedal
skal klædes hastigt om.

En sommernat ved Kristianiafjorden.

Til et billede af H. Gude.

Hvad tænkte du paa, da solen sank,
natvinden pusted og søen laa blank,
hvad tænkte du tiden du ensom sad
og stirrede ud mod aasernes rad,
imens de drog sine garn? —

Jeg mindtes den gamle, vor fuldtro ven,
som er ikke her, som er vandret hen,
jeg mindtes, saa tidt, da det lakked mod kveld,
hun ængsted sig for os, ønsked vort held,
imens de drog sine garn.

Hvad tænkte du paa, da natten kom,
og al lyd stilnede viden om;
og søen langt ude med skylag paa
med himlen syntes tilsammen gaa,
imens de drog sine garn? —

Jeg mindtes dem alle, hun samledes med,
mig tyktes halv mørkt det lidet vi ved,
jeg grubled og over, om der var lyst,
saavidt alle kjendes ved unævnt kyst,
imens de drog sine garn.

Hvad tænkte du paa, da morgen steg
igjennem de skygger som tause veg,
og høit det rødnede op mod sky,
et klokkeslag tonede hid fra by,
imens de drog sine garn? —

Jeg mindtes det ord om et fiskernet,
som fanger sjæle til lys og til et,
jeg tænkte og efter, hvordan det gaar til,
at menneskesind maa fare saa vild,
imens de drog sine garn.

En hilsen til Gude og hans hustru

i Karlsruhe.

Medens aaret gaar tilende,
bud og hilsen her vi sende,
bud fra søster og fra broder,
bud fra hver sin gamle moder —
nu de vinke og velsigne,
    sne de ligne —
bud fra alle dem I kjende,
    ven og frænde,
vift fra hav og stolte strande,
    fjeld som stande
    isomklædte,
stjerneglimt paa hvide slette
    under klippeborge
    rundt omkring i Norge

med de dybe dale
med de skove svale —
bud med disse hilsens ord,
som skal vinke fra det fjerne,
hver gang naar I se den stjerne
som og glimter over Nord:

Fred i huset, fred og hæder!
Mellem dem som elske Eder,
mellem dem — det bliver mange,
som I aabned alle gange
Eders billedsmykte hjem —
mellem dem,
som I aabned hjerter fulde
vennehulde
alt for længe siden,
hele tiden
helt tilbage
fra den stund i ungdoms dage,
da vi mødtes unge
uden falsk paa tunge —
i de vennekredse,
sluttede for stedse —
mellem dem, i sind og ord,
skal I tage og beholde
ogsaa os i dette kolde
fjerne blaa isklædte Nord.

Intet i det timelige,
intet trin af kunstens rige,
intet hæders maal, I vinde,
er som hjertelag at finde,
er som mange hjerter eie
alle veie
hvor et menneske sætter telt.
Saa er meldt
just om Eders livs pauluner.
Hilsningsruner
her vi riste,

ei de første, ei de sidste;
mange, børn og store
kommer med tilorde,
kunstnersind som hige
stemme i tillige,
vifte hjemmets hilsens ord
til et hjem, hvor kunsten dyrkes,
at ved saadan hilsen styrkes
skal I, børn af gamle Nord.

Tak for blomsterne!

Tak for blomster som I gav
tak for alle grønne krandse
til min gamle moders grav.
Hun har lagt sin pilgrimsstav.
Gud bød hende her at standse.

Som en maidag dækket staar
blomsterklædt den sorte kiste.
Se for to og otti aar
mange venners smil man faar,
fler end selv hun maatte miste.

Se det gled forbi og svandt
under disse blomsterstrømme
al den graad som engang randt,
alle sorger som hun fandt.
Nu det skimtes kun som drømme.

Længst engang i blomster stod
hendes hus en sommermorgen,
fuldt med ungdoms liv og mod.
Da brød døden ind og lod
bøiet sind igjen i sorgen.

Datter midt i ungdomshaab,
høit begrædt med tusind taarer —
det var pilgrimsgangens daab.
Husbond gjaldt det næste raab.
Tæt de fulgtes disse baarer.

Kraftigst søn paa fremmed strand
sank hernæst i broders arme.
Atter kaldtes ogsaa han
fra sit haab i kunstens land.
O hvor fløds da taarer varme!

Sølverhvid hun sad i kveld,
saa den ældste søn at segne
som med søde tonevæld
muntred hendes sind og stel,
hvor hun sysled allevegne.

Da blev tanker, naar hun sad
grublende i aftenstunde,
lig de dunkle graners rad,
som med sukke skilles ad
over hvide blomstergrunde.

Første maidag var hun født,
sidste mai vi støvet bære
ud til vaar igjen. Vel mødt
ved det store foraarsgløt,
som har gjensyn mellem kjære.

Se de blomster, hun bær frem
nu for Herren selv at stande:
hjertesuk og længsel hjem
vemodsblik for alle dem
hisset bag de dybe vande

Til Fru Gude

4 febr. 74.

I kunstens land, hvor dagen flyr
fra morgensol til stjerneblink,
imellem kamp og haab og skyer,
langt ude straaler som et vink
paa havets rand en sollys ø,
hvor laurer sine grene strø.

Op fra de veie mangeslags
en skare svende stirrer did.
Var det smaat roet dagligdags;
var vinden ikke altid blid,
det tryllesyn, som vinker dem,
er laurbærgrenen om et hjem.

Det hjem er dit, der hvor du er,
det strør med sol og laurer ind.
For det glimts skyld, i blik du bær,
derfor dig følger alles sind,
omhu for alle, alt for en
med hjerte og med laurbærgren.

Bryllupssang.

Imellem solskinsveir og taager
gaar unge fødders vei,
og var der ikke en som vaager,
saa fandt de udgang ei.
Men tvende hjerters gaade
et valg har løst;
vi ser dem begge som med naade
nu overøst.

En vandrer standser vel og studser
og ser sig glad deri;
det tykkes som om rosen blusser
ved siden paa den sti.
Et smil hidover flyver
et glimt af nord:
ved lyse birkestammer klyver
et rosenflor.

Tag denne krands for eders vandring
til fremtids taageslør,
hvor veien slynger i forandring.
Mød os igjen som før!
Det styrker se saa glade,
det tænder gnist,
naar over rosen flettes blade
af myrtekvist.

Til A. Munchs album

med fotografi af Welhavens buste.

I tause lund De vil en sanger finde,
hvis gyldne lyre havde streng af staal,
han løb paa banen mod et seiersmaal,
fuldt rustet, og ham fattes ei et minde.

Han løb for krandsen, den, han vilde vinde,
men ei med brand til alle samfunds baal;
han bød sin vin af allabasterskaal,
stod selv som stenen i sin fatning inde.

Naar saa De ser ham som han skued frem,
det være hilsen fra en broder, ven
engang — fra vaar, fra strid, fra digtnings hjem.

Thi mangt et ord for vind der fyger hen
og glemmes, men et guldbaand gjemmer Eder
paa Norges arm hos skjønhed, vid og hæder.

Til *.

Som et stadigt lys, der bryder
straalerigt igjennem nat,
saa en stille afglands flyder
hid til mig, som gaar forladt.

Aldrig nat og taage sænker
Sløret mer saa tæt omkring,
vidt forskjelligt alt jeg tænker,
siden at jeg fik din ring.

Gaa de alle saa til hvile,
slukkes alle lys om lidt,
end i ensomheden smile
sødt igjennem drøm skal mit.

Atter nu sig nærmer tiden
da jeg fik din kjærlighed;
dagen sagtner med sin skriden,
lysere ser kvelden ned.

Stormen, som skal vintren knuse
sender forbud alt fra syd,
i de nøgne trær der bruse
harpeklang og orgellyd.

Er det sol og sne som lue
saa og gjør mit øie blindt —
dufte i den lune stue
zwibel kun og hyacinth?

Vandrer jeg paa øde veie
drukken end og blændet om,
drømmer dristig om mit eie,
gruer lønligt for min dom?

Ensom glæde fast som sorg maa klinge,
kan ei hjertet strax med hjerte dele;
hvor den flyver gjennem tvende sjæle,
løfter sorg selv lettere sin vinge.

Søde pige, ei du tro dig selv saa ringe.
Er du glad, da faar min glæde mæle,
har du sorg, saa del med mig den hele;
trofast skal jeg alt tilbage bringe.

Var den mindre, da jeg vilde klage;
thi sødt skjælver i det fyldte indre
kjærligheden nu; men var den mindre,
da var fravær usle ugedage —

Usle dage uden graad, som stiltes,
uden smil og uden sky, der svæver
hvid paa mindets himmel. Hvor jeg lever —
aldrig ved jeg det, som naar vi skiltes.

Naar der blir vaar i veiret
og fart i kildevældet,
da er det mig beskjæret
at vandre over fjeldet,
langs med de steile
mosbeklædte
skrenter, hvorover
skyerne seile,
da ilsomt jeg vover
foden at sætte.

Da lempeligt skal vifte
sus under grønne kroner,
hvor tusind blaaveis skifte
med hvide anemoner,
og i orebuske
og sølje paa tuer
et snefald hænger
af dun og af duske,
mens lysere og længer
aftenen skuer.

Fra aften og til morgen
i fjeldet risler aaren
som fryd, der gaar forborgen —
hvor samles alt til vaaren?
I aar og i uger
og mange dage
har det rislet og sunget,
tid det bruger
om intet oversprunget
vorder tilbage.

To kviste vil jeg lægge
for hver gang tanken kommer,
at vi skal blive begge
som en i denne sommer —
to sprættende kviste
med blomst eller blade
skal træet i veien
for hver gang miste,
saa vil jeg veien
feststrøet lade.

Af birke og af graner,
af søljen og hæggen,
af lyng og blomsterfaner
som klæde klippevæggen,

af alt allevegne
hilsen og lykke
en regn skal styrte —
og sidst skal det regne
for sax af en myrthe
bruden til smykke.

Hele denne dag jeg synger
dig til ære og behag,
rim i rim for dig jeg dynger,
dyr skal regnes denne dag.

Ind i hjertets regnskabsbøger
redelig du føre alt.
Engang efterser jeg, søger
da, om gjælden er betalt.

Hamar 8de August 57.

I al den tid — hvad har du tænkt
hvor har du været helst?
Som sol har denne tanke trængt
til mig og mit sind frelst.

Sig har du tænkt, at tiden var
lidt lang, at dag paa dag
kan stundom rinde mere snar,
let som et hjerteslag.

Men tænk dertil, om ungdom er
for snar for kjærlighed —
og hvad der ikkun voxer her
maa vare længer ved?

Og tænkte du, at det er sødt
at leve — rosen gror
for hver gang skilt og hver gang mødt
og strør sig i vort spor?

Og alt som siges ei med ord,
men glimter i et nu
og kun i stemmens tone bor —
sig mig — det tænkte du?

Alt kjærlighedens søde sind —
alt det en elsker saa
dybt i de elskte øine ind —
det har du vogtet paa?

Strandveien 9de August 57.

Gud har øst paa mit hele sind
sin naade som dug i vaar,
i kjærlighed har jeg skuet ind
alt siden mit tyvende aar.

Du elskte strand, for femte gang
har jeg valfartet hid,
du drager mig med din sus og sang
og med din vove blid.

De suser i dine furutrær,
jeg tæller dem alle paany;
saa frit og aabent blikker du her
under den seilende sky.

Ei saa mod himlen mit sind ler
som Mjøsens rige strand,
det ligner det fattige Skreia mer
ensomt og blaat ved din rand.

Men min søster og min hustru kjær
har faaet dit lyse blik,
og begge saa er de fostret her —
dem jeg af himlen fik.

Jeg tror der maa ligge strenge spendt
her mellem agerguld,
det klinger hver gang saa sødt og kjendt —
en tone saa lang og fuld.

Det er ei sus af din birkelund
og ei dine bølgers slag,
det toner i mit hjertes bund
den hele skinnende dag.

Alt før jeg valgte saa møisom en gang,
granske og tyde,
nyvei at bryde
elskede navn i mit mørke det sang:
skal jeg vel naa hende?
Kan jeg vel faa hende!

Gjennem et glimt over dæmringen ind
stien først fandt jeg
efter jeg vandt dig,
siden saa kjær for det taksomme sind
fulgte paa gangen mig
fulgte den sangen mig.

Nød var det skilles, men skilt følger mødt,
regnbueblandet
jog over landet
solskin og sky, og med løfterne sødt
blaanede minderne
midt mellem tinderne.

Efter jeg vandt dig med lyst har jeg slidt
viden om vanket
søgt frem og sanket
alt for det navns skyld, det navn som er dit.
Herre vær med hende —
skjærm mod fortræd hende.

Saa i min strid har jeg baaret dit navn
op til det høie
holde det for øie —
alle de bjerge nu bær det i favn,
mange blaa vover,
hvor jeg maatte over.

August 73.

Taknemlighed for alt.

Nu høst har kastet rundt sit smil,
men fordum var der vaar,
saa hjertet, som var storm og il,
nu maaske roligt slaar.

Alt man i andet tankesæt
betragter vel engang,
og meget sank; men der er et,
som stiger op med sang —

Og som en lys-sti gynger bred
paa bølger en for en,
og straalers bundt i draaben ved
et dugget mindes gren —

Ja som en eftersangers røst
og soldags sum fortalt
er menneskesjælens bedste høst —
taknemlighed for alt.

3. oktober 83.

Prosaiske Skrifter.

Reise over Haukelifjeldet.
1847.

Hvo der tager fra Haukeli i Tellemarken over Fjeldet til Røldal, maa ikke glemme, naar han er kommen øverst i Haukelidalen, lidt før han har naaet Gugaardens Vaaningshuse, at forhøre sig om en Person, bekjendt under Navnet Møllargutten, der bor et Stykke fra Landeveien tilhøire i en Plads, som ligger under Haukeli.

Hvis ikke hans Ry allerede længe før har naaet dine Øren, hvis ikke Føreren her idetmindste, idet du rider opad en lille Bakke, viser dig en ussel lille smudsig Hytte, halv skjult bag en Høi ved en Elv, og siger: Der bor Møllargutten — saa har jeg ialfald givet dig dette Navn og denne Adresse med. Den Reisende veed ikke hvad han drager forbi, naar han i Forbigaaende kaster Blikket paa dette lave Tag og seer den tynde Røg hvirvle sig iveiret og nogle pjaltede Unger vælte sig om paa Grønsværet. Og maaske kommer der saa en lille fortrykt Kone med et blegt lidende Ansigt ud af Døren med en Slev i Haanden, og fægter omkring sig og jager dem Alle ind, idet hun pluddrer nogle Ord, der for den Uindviede ligegodt kan være Spansk som Italiensk, men som du af visse kraftige Gebærder kan slutte dig til skal betyde saameget som: Ind med Jer I forbande Unger, eller jeg skal — — ! Og maaske hører du ogsaa derimellem fra Stuen etslags Klagen og Klynken, der blander sig ilde med Børnenes Skraal og Fruentimmerets Kaudervelsk. Men da skal du ikke drage videre, men stige af Hesten og gaae op til Hytten og træde ind, thi derinde sidder Møllargutten og spiller og søger for et Øieblik at trøste sig over sin huuslige og kunstneriske Elendighed.

Og naar du har fyldt dit Indre med disse Toner,

da er du ogsaa bedre skikket til den lange Fart over det øde, sørgelige, milevide Fjeld.

Da jeg i Sommer drog denne Vei, kjendte jeg allerede fra Raulandstranden af denne Mand af Navn, og havde i Vinje faaet nøie Underretning om hvor han boede. Vi — min Reisefælle og jeg — lode Hestene og vore Sager med Førerne blive ved Landeveien og gik op til Hytten Der stod den lille fortrykte Kone og stellede ved Peisen og rørte i en Gryde, som hang og kogte, men en halvnøgen lille En sad paa en Bunke Kviste oppe i Peisen og pustede med udspilede Kinder til Ilden. Tre andre Børn stode rundt omkring og saa til med længselsfulde Blikke, og paa en Kubbestol sad den allermindste og sugede paa sine smaa buttede skidne Fingre og saa med store kloge Øine ud i Verden, ganske ubekymret om det vigtige Optrin, der foregik ved Gryden. Men uvillig og ligesom sky reiste en Mand sig fra en Krog, hvor han havde siddet sammenrullet. Han var iført graae Beenklæder og en graa Trøie, der var for stor og hang i vide Folder om ham. I det blege, furede Ansigts haarde Træk laa noget Stivt og Ubøieligt, og de lysegraae Øine, der halv skjultes af et Par buskede Øienbryn, havde et Udtryk af Vildhed. Dette var Kunstneren, og dette var Kunstnerens Familie.

To Sengesteder af sammenslaaede Brædder, et Bord en Dragkiste, en Øxe og to Violinkasser udgjorde det hele Bohave, og formodentlig ogsaa Kunstnerens hele Eiendom foruden Konen og de fire Børn og Kubbestolen med den Femte.

Det var bleven os fortalt, at vi maatte gaae forsigtigt tilværks, hvis vi vilde faae ham til at spille; thi han havde ofte for Skik at slaae sig vrang, og da var det umuligt at faae en Tone af ham. Vi traadte hen til ham og forklarede ham, hvorfor og hvorledes vi havde opsøgt ham, og bade ham spille for os. Men længe svarede han kun undvigende og med faa Ord, thi han var i sit onde Lune. Han [illegible]de sig og sagde, han kunde intet. Felen havde

han ikke rørt paa lang Tid, og han viste mig sine Negle paa den venstre Haand, der vare ganske krumvoxede. Imidlertid tog han dog en Kniv og gav sig til at skjære dem. Da der heri laa en stiltiende Indvilgelse, trængte vi fordetførste ikke mere ind paa ham, men gav os til at beundre hans Instrumenter. Det var begge Hardangerfeler med underspændte Strenge, de vare malede og udsnittede og indlagte paa det Kunstigste med forskjellige Træsorter paa Grebbrættet. Især var det ene udstyret prægtigt og havde en blød, fuld Tone. Han satte ogsaa megen Priis derpaa og fortalte, at han havde faaet den ifjor i Foræring af en rig Bonde fra Skeenskanten Efter megen Nølen og mange Indvendinger fik vi ham endelig overtalt til at følge med os til en Gaard ovenfor Haukeli, hvor vi vilde hvile. — Ja, siden du endelig vil, sagde han til mig, men jeg har sagt dig, jeg kan ikke. Gud hjælpe mig for Spil det er. Hermed tog han Felen og vilde gaae. Men den Lille paa Kubbestolen udstrakte Hænderne efter den og vilde have den, og udstødte et langt „Ih!," der skulde udtrykke baade Glæde og Villie paa eengang. — Ja han vil altid have den, han, sagde Faderen, du har nok god Lyst, men du skal aldrig røre den, om du bliver nok saa stor, nei aldrig heller. Og mismodig lod han Hovedet synke og fulgte med os.

Paa Veien gav vi os i Snak med ham, men det var ikke Meget at faae ud af ham. Hans Tale var afbrudt og usammenhængende, og som oftest svarede han i Øst, hvor vi spurgte i Vest. Talte vi om hans Spil, da var han strax ængstelig for at komme over til noget andet. Folk sagde om ham, at han havde hørt Grimmen, og vi søgte at bringe ham hen herpaa, men det lykkedes ikke. Engang, da jeg kom til at nævne Grimmen, brød han pludselig af og gik en lang Tid taus vedsiden af Hesten og saa ned for sig. Men da han atter løftede Øinene op, saa han paa mig med et meget sigende Blik, som om han meente, at han nok kunde, om han vilde.

Da vi vare ankomne til Gaarden, der ligger paa Heldingen af Fjeldet øverst oppe i Dalen, gjorde vi Anstalter til vor Middagsmad, medens Møllargutten stemmede sit Instrument. Ved Efterretningen om vor Ankomst kom Flere til fra de omliggende Pladse, og En efter En stak Hovedet ind af Døren og vidste ikke, hvad han skulde skjænke mest Opmærksomhed, Møllargutten, som sad der med utrættelig Omhu og stemmede op paa Quinten, eller mig, der kogte og stellede og var i megen huusholderisk Virksomhed. Af og til gjorde Møllargutten nogle Strøg, men rystede saa paa Hovedet og gav sig atter til at stemme. Tonen kunde ikke blive ham klar og reen nok. Endelig var han dog færdig, han gjorde et lille Løb, nikkede tilfreds, strøg Haaret fra Øinene, satte sig ned paa Sengekrakken og begyndte at spille.

Det første Buestrøg røbede det Ualmindelige, og den lille Indledning, han gav os førend han begyndte paa den Slaat, han havde nævnt for os — en Opfordring ligesom til at høre ham — var mesterlig. Snart gav de Omkringstaaende ved en sagte Mumlen sit Bifald tilkjende.

Det nationale Felespil kjender ikke anden Musik end Slaatten, og denne bevæger sig stedse i Dandsens Charakteer. Derfor bliver den saa let trættende og monoton, og naar man kommer til en saadan Spillemand og har hørt nogle af hans Slaatter, saa synes man at have hørt dem alle. Men dette var ikke Tilfældet med Møllargutten; han forstod, uden nogensinde at falde ganske ud af Charakteren, at give sit Spil saa meget Liv og saa megen Variation, at det bestandigt var noget Nyt. Jeg maa tilstaae at han overraskede mig. Jeg havde tænkt, at han spillede sine Springere og Hallinger bedre end de Fleste, færdigt og livligt, men at han kunde sidde saadan og spille hvad der just faldt ham ind, og det saaledes at det ordentlig gik i En, det havde jeg ikke regnet paa.

I Mellemrummene skjænkede vi flittigt for ham,

thi Drik, det var hans svage Side. Vi overøste ham med Roes, men derom vilde han Intet høre, han var ganske skamfuld og forlegen. Imidlertid var der kommet saa Mange til, at Stuen var ganske fuld, og vi fik ham derfor ud paa Grønningen foran Indgangen. Der placerede vi ham paa en stor Steen, thi han lod sig lede som et Barn; Brændevinen og Inspirationen havde allerede grebet ham.

Det var et prægtigt Skue fra denne Høide med den lange, trange Haukelidal liggende foran os. Der sad Møllargutten, og var inspireret og havde ikke Øie for Noget, som foregik omkring ham, med lukkede Øine og gned Felen, medens Hoved og Skulder, Arme og Been vare i stadig Bevægelse og angav Takten dertil. Hovedet dinglede frem og tilbage, og en lang Haardusk daskede ham om Kinderne. Felen havde han stemmet tæt op til Hjertet; men Armene, som holdt den, vare snart langt nede, snart høit iveiret, og i to og to stødvise Slag løftede han Knæerne fra Gulvet og stampede Takten. Dertil spillede han i et Træk og blev aldrig træt. Men der var baade Luur og Lok og en heel Buskap med klingende Bjælder oppe i hans Spil. Snart var det lutter Løb og Triller, Tonerne haglede saa tæt paa hinanden, at Øret neppe kunde følge dem, snart faldt han ligesom hen og aandede sig ud i Klage. Men omkring ham var der slaaet en Kreds af lyttende Jenter. De havde indfundet sig i deres Søndagsstads for at høre til, og i deres vexlende Miner, kunde man læse, hvorledes Tankerne vexlede og skiftede, alt eftersom han spillede, og hvorledes de oversatte alle disse sælsomme Toner i deres eget Sprog, i deres egne naive, hjemlige Forholde. Der sad de med blussende Aasyn og saae med blaae Blikke ud i det blaanende Daldyb, der laa for deres Fødder, og af og til trak de hinanden i Ærmet og nikkede, som om de vilde sige, hvis de blot vovede at bryde Stilheden: Det er Gut det, som kan!

Og jeg følte mig grebet af dette Spil og søgte

forgjæves af etslags Stolthedsfølelse at kjæmpe derimod, idet jeg spurgte mig selv, hvor denne Mand havde faaet Magt fra til at fængsle og beslaglægge min Sjæl, og til at fremmane Billeder der, hvorover jeg tænkte at han mindst af Alle havde at byde.

Men vi maatte afsted. Hestene stode allerede færdige, og alle vore Sager vare indpakkede. Vi tog Møllargutten tilside, trykkede ham nogle Sølvstykker i Haanden og vilde byde ham Farvel. Men han var nu kommen i sit rette Hjørne. Han bestormede os med Tak, med Spørgsmaal og med Fortælling paa engang. Paa sin sædvanlige forvildede, usammenhængende Maade fortalte han hvorledes han for sexten Aar siden, da han var ung, havde været i Bergen og der spillet for Ole Bull, der havde taget et stort Papir og lagt foran sig, og saa havde han sagt til Møllargutten: Nu skal du spille sagte, for her vil jeg „fæste" det Altsammen. Men Møllargutten svarede, han kunde ikke spille sagte, for naar han spillede sagte, saa glemte han bort hvad han vilde spille, alt mens han lod Buen gaae, og derfor spillede han som sædvanlig; men Ole Bull han fæstede saa fort, saa fort, at det var en Gru. Og da han var færdig, sagde han: Nu skal du høre! Og saa tog han Felen, og spillede Altsammen for ham. Men Møllargutten tyktes det gik forunderligt til, hvorledes Bull havde kunnet fæste hele Slaatten i saa kort Tid. — Nu vilde han spille den samme Slaat for os, men han kunde ikke mindes den; de sexten Aar og hvad der laa mellem dem havde udslettet hver Tone af hans Hukommelse. Men istedet vilde han da følge os et Stykke paa Veien, og nu gik Toget fremad paa Stien opefter Fjeldskrænten. Foran skred Møllargutten og gned Felen og ledsagede endnu stedse sit Spil med visse Legemets Kast og Svingninger. Derpaa fulgte vi paa vore Heste, saa Førerne med en ledig Hest, og bagerst Arm i Arm to Jenter, som syntes de maatte være med i det længste. Ved Husene stode de Øvrige og svingede med Armene efter os til Afsked.

Men snart blev dog Veien saa steil og stenet, at Møllargutten ikke kunde gaae længer og spille, han standsede og rakte os Haanden til Afsked, og vi drog videre alene. Men da vi vare komne et godt Stykke op i Lien, hørte vi det klinge og lyde nedenfra. Da var det Møllargutten, som havde sat sig ved Stien og begyndt paa en ny Slaat. Længe endnu kunde vi høre de sælsomme Toner, indtil de tilsidst tabte sig med Gjenstandene, der dæmrede hen i det Fjerne.

Vi overnattede paa Fjeldgaarden Botten, der ligger under Høifjeldet, hvor de sidste Furrer slippe, og lange bølgeliniede Konturer af snestribede Fjelde overalt møde Øiet. Tidligt den følgende Morgen begyndte vi vor Fart over Fjeldet, hvis Bredde her regnes for henved sex Mile til Røldal.

Den første Deel af Veien var yderst anstrængende, thi det gik uafladeligt opad gjennem uveisomme Urer, og saa steilt, at vi kviede os for at sidde paa Hestene. Men efter en Times Marsch havde vi naaet Høiden, og nu laa Fjeldet i store Fladestrækninger for os som i en begyndende Vaar, ganske broget og flekket af Sne. Foran droge Førerne, idet de rettede sig efter Steenhobe, der til den Ende vare opstablede i lange Distancer fra hinanden. Hvor Veien gik over Sneen, viste gjerne en indsunket Stribe de ældre Spor.

Det var en straalende Solskinsdag. Ikke en Sky, ikke en Taage var at see paa Himmelen, Alt hvilede i tindrende Klarhed. De fjerneste Gjenstande rykkede ligesom nærmere og laae haandgribelige foran os, og Øiet behøvede lang Tid, inden det kunde lære at bedømme de enorme Distancer, der forkortedes eller ganske ophævedes i den rene gjennemsigtige Fjeldluft. Denne Fjernhedens gradvise Henblaanen og Konturernes Sammensmelten, der ellers er en Maalestok for Afstandene, manglede her. Alt laa lige skarpt tegnet i kold og grel Belysning. Heden begyndte at blive trykkende, og naar vi rede over de skinnende og blinkende Snefladder, og al den Straalen

blændede os, da syntes vi at føle den dobbelt, men derunder vare vi dog saa frie og lette tilmode i denne Atmosphære, der kvæger og styrker som et Bad, at det var os, som et heelt Bjerg af Byrder var væltet af vore Sind, og vi nu vare frie.

Intet Træ, ingen Busk var at opdage, kun skjød Birkeriset her og der sine tynde og sparsomme Kviste lavt iveiret med de stilkløse, smaabitte, cirkelrunde og takkede Blade, eller Eneren stod der med sine alenhøie, pindeagtige, til alle Sider udstrittende Grene. I store Mellemrum vexlede de grønne saftige Beiter med Sneen, eller Fjeldet laa nøgent og sort i Dagen, hvor ikke et farvespraglet Mostæppe skjulte det. Den høitidelige, dybe, næsten rugende Stilhed, der laa over det Hele, afbrødes kun nu og da af Fjeldplistrens eensformige Klynk eller af et Par susende Vingeslag, naar en Rype fløi op ved vore Fødder og ængstelig kredsede om de pibende Unger.

Under Sæsnuten gjorde vi Holdt for at hvile. Det vil sige, ikke under Sæsnuten, thi denne Tinde ligger langt borte, flere Mile fjernt, men det saa fra Hvilepladsen ud, som om den var saadan lige vedhaanden, som om man kunde løbe op efter Skraaningen paa en halv Times Tid for et Øieblik at fornøie sig deroppe med en viid Udsigt. Vi lode Hestene græsse, medens vi styrkede os ved en Drik af Bækken, der kom rindende ud fra Klippen, og kastede os i det bløde Græs med Armene udslagne og saae op i den blaae Himmel over os. Her, under Sæsnuten, ved Bækken stode store, glimrende Forglemmigeier. saa store og pragtfulde, som jeg intetsteds har fundet dem, med ranke Stængler og friske saftige Blade, tindrende med lyseblaa Blomst, hvori det guldgule Skjær svømmede og blinkede som Lysreflexen i et saphirblaat Øie. Men jeg maatte spørge, hvor er du kommen hid, du sentimentale Blomst, blandt al denne Vildhed og Stilhed?

Imidlertid havde vore Førere været henne og hentet sig Kvannekaave, hvis tykke Stilke de snittede

i Skiver og spiste med særdeles Velbehag. Derhos aabnede de Nisterne, og Lefsekliningen og Gammelosten kom tilsyne, men min Reisefælle og jeg saae paa hinanden med bedrøvelige Blikke. Vi havde til denne Fart over Fjeldet ikke tænkt paa Noget for det kjødelige Menneske, og nu sad vi der, forsultne og nedslagne, og veiede Resterne af et tørt Brød, der var alt hvad vi kunde finde, i Hænderne, og beregnede, hvor langt det vel vilde strække til. Da vore Førere bemærkede vor Mangel, viste de et særdeles Galanteri, idet de tillode os, saa ofte vi vilde, med Spidsen af vore Knive at fare ned i deres Smørtine. Tillige snittede de Kvannekaave til os, og forsikrede, at den var baade sød og saftig, uagtet jeg med min bedste Villie ikke kunde opdage, at den besad nogensomhelst Smag. Min Reisefælle gav sig nu ifærd med dem, og jeg laa og kæmpede med Træthed, og iagttog derunder, hvorledes han lidt efter lidt vidste at lede dem ind paa Huldrethemaet. Den ene var allerede midt i en Fortælling om Huldren og Bjergfolket, som var seet i disse Egne, da jeg ikke længer mægtede at holde de tunge Øienlaag aabne, og jeg vilde dog ogsaa gjerne høre Noget om Huldren. Men Fortællerens Ord gik omsider ieet for mit Øre; de smeltede sammen med den eensformige Lyd af Bækken, der surrede og mumlede tæt ved mig, og blandede sig omsider i mine Drømme. Jeg laa endnu paa det samme Sted, men foran mig stod Møllargutten i kolossal Størrelse og spillede paa en uhyre Contrabas, men hele Egnen omkring os med de stive, døde Former dreiede og svingede sig efter Takten. Da gled en Skygge derover, og Alt laa igjen stille og øde, men der lød Klang langt borte, og jeg saa Huldren, hvor hun stod øverst paa Sæsnuten hujende som en Sæterjente. Men hun var ikke grim og hæslig, som hun skal være det i disse Egne, men fager og skjær, med lyse Lokker og lyse straalende Øine. Og da jeg skuede ind i disse Øine, da var det ikke Andet end de store Forglemmigeier,

som stod dernede ved Bækken. Da vaagnede jeg, og endnu halv i Drømme forundrede jeg mig over, at Bækken mumlede og surrede ganske som før, og at Forglemmigeierne stode der, uagtet jeg dog selv havde seet at Huldren brugte dem som Øine. Men siden skammede jeg mig over at have drømt saa lidet nationalt paa et saadant Sted. Havde det endda været hende med de laadne Hænder og Kohalen, tænkte jeg; men en saadan fager Huldre— —!

Men Tiden gik, og vi havde lang Vei tilbage. Vi maatte atter afsted.

Naar man saaledes en heel udslagen Dag vanker om paa disse tause Strækninger, da overvældes man af Tanken om Nødvendigheden af hine Typers Tilbliven i Folketroen. Man begriber, at de staae der ikke som en blot dunkle Forestillingers Iklædning, ikke som en tom Personification af vage Naturkræfter, men med fuld objectiv Gyldighed, i den levende Existences hele Klarhed. Den naive Tanke fatter ikke, at disse uhyre Strækninger skulle være døde for alt Liv, at paa denne af Naturen saa stort anlagte Skueplads ikke Andre skulle være de Spillende end en tilfældig Reisende. Juringen, der færdes heroppe med sine Drifter, han gaaer omkring i denne gjækkende Natur og skuer om sig med Troens Øine, og da seer han virkelig, hvorledes Huldren drager med Buskapen under Nuterne, og hører virkelig, at det klinger og lyder inde i Fjeldet. Og han er urokkelig i denne sin Tro og modsiger sig aldrig i sin Forklaring, men han kunde bekræfte den med sin Saligheds Ed og gjerne døe derpaa, om det udkrævedes.

Da vi havde passeret den steile Ulevaa-Elv, hvorover der maatte vades, blev Veien stedse vildere og farligere. Under Storfondnupen taarne steile, takkede Klipper sig iveiret paa begge Sider, og i den brede Kløft derimellem ligger den uhyre Fond i Skraaninger vel en Fjerding lang. Undertiden brast Snedækket under vore Fødder og Hestene sank da pludselig i til Bugen, men hjalp sig dog alle Gange

op igjen uden vor Bistand. Ofte hørte vi Elven bruse under os, eller saae, at den havde aabnet sig et gabende Hul i Sneen kun faa Skridt fra os. Men Snebroen holdt dog, eller vi gjorde paa betænkelige Steder en Omvei og lod Førerne først undersøge, om det vilde bære eller briste. Paa et Sted var det virkelig ikke ganske uden Fare. Vi droge hen langs en lodret Klippevæg, der afskar enhver Udvei til den ene Side. Paa den anden fossede en Elv. Da laa et Vandspeil pludselig lige for os og optog Elven, medens Klippevæggen fortsatte fremdeles. Kun hang en Snebræ ned fra Fjeldet og skød sig med mørk blaaliggrøn Rand ud i Vandet. Paa den usikre Bro, som Bræen dannede langs Bredden, maatte vi nu lede Hestene langsomt frem ved Tøilen, idet vi stemmede Fødderne haardt mod Sneen for ikke at glide ud over Skraaningen, og dog uvilkaarligt vilde gjøre os saa lette som muligt, i hemmelig Angst forat det Hele skulde briste under os, og med den Overbeviisning, at dette sorte, iiskolde og blikstille Vand ikke vilde give Noget tilbage, hvorover det engang havde lukket sig.

Saaledes gik det bestandig videre. Solen begyndte at dale, og endnu saa vi ingen Udsigt til at være vort Maal nærmere. Den ene lange Fjeldlinie laa endnu stedse bag den anden, det samme sørgelige Skue bestandig for Øinene, den samme rugende Stilhed overalt.

Hvis du nu havde Møllargutten her, tænkte jeg, og han gik foran og strøg paa Strengene, saa det klang i Fjeldet, da vilde vel Tiden falde kortere. Føreren fortalte, at Møllargutten havde været meget omkring baade i Tellemarken, Hardanger og i Valders. Forlængesiden i hans yngre Dage havde han engang spillet i et Bryllup paa Vos, og der var en gammel blind Spillemand tilstede, som i lang Tid havde gjældt for Bygdens flinkeste. Hvem er det? spurgte han, da han hørte de fremmede Toner. Hvor kommer han fra? Og da tog han Felen og spillede sin bedste

Slaat. Men da han havde endt, spillede Møllargutten en, som var endda bedre, og nok en og nok en, og Vossingen trængte sig i Klynger om ham og syntes dette var gjildere end de nogensinde havde hørt! Men da Møllargutten endelig holdt op og saa sig om efter den Blinde, da havde denne stiltiende lagt Felen fra sig, og sad under Bordet og græd over denne Krænkelse, der skulde overgaae ham i hans gamle Dage. — Men naar Møllargutten har spillet sig op, da sidder han Nat og Dag og spiller, og græder og spiller, og man maa rive Felen fra ham med Magt, at han ikke skal spille sig ihjel. Folk sige, han har hørt Grimmen, og det har han vel ogsaa; Faderen var Møller og nede i Kværnen har han vel siddet og lyttet til Grimmen meer end een Gang. Naar han har lagt Felen fra sig, da laater den af sig selv, og da lytter han dertil, og derfor er det, at han spiller saa gjildt.

Saaledes fortalte Føreren, men jeg saa ham for mig med det forgræmmede Ansigt og de sælsomme Grimasser og Trækninger og de forvildede Blikke, og jeg læste i dem Alt hvad der her var gaaet tilgrunde. Nu er det for seent, tænkte jeg, nu kan han aldrig blive til Andet end hvad han er; men tidligere — under andre Forholde. Men nu sidder han derhjemme i Hytten og har sammenrullet sig i Krogen, og Ungerne skraale, og Konen skjænder og klager over deres Fattigdom og Elendighed og siger, at hvis han blot vilde, kunde han tjene mange Penge. Men Møllargutten føler dunkelt, at han har Ret til at have Kunstnerluner, men at det dog er galt, at han har dem, at det ikke kan blive anderledes, og at han er gjennemulykkelig. Saa tager han Felen frem og vil spille, men da strækker den Lille atter Armene ud og vil have den, men han bander og slaaer Barnet, og siger, at det aldrig skal lære at spille, og saa slænger han Felen fra sig og styrter ud — hen til en Gaard nede i Dalen, hvor der sælges Brændeviin.

Da tænkte jeg paa, hvorledes det vel saa ud i saadant Menneskes Indre, om det ikke maatte være et ligesaa øde, ligesaa dødssørgeligt og nedstemmende Skue som disse Egne, der laae udstrakte for mine Blikke. Om der nogetsteds var et Hvilepunkt, et Fæste for en venlig trøstende Tanke. Om denne Sørgelighed virkelig laa som en udstrakt Tomhed, eller om den var taget til Bopæl af mørke, spottende Aander. Om Huldren, den grimme, ondskabsfulde Huldre med de dyriske Attributer — vankede omkrind og drev sit Spil der, eller om blot Grimmen sad sørgmodig ved Elven og spillede saa længe til alle Strenge brast, den ene efter den anden.

Da vaktes jeg af Luur og Hujen, jeg vendte Blikket mod Lyden og ventede allerede at see Drømmen fra Sæsnuten virkeliggjort og Huldren staaende for mig — Huldren med de fagre, straalende Forglemmigeiblikke, men dennegang var det en stor Drift, som var adspredt op efter Lien ovenfor mig, og blot kunde øines som smaa bevægelige, lyse Punkter; men Juringen stod, fra Top til Taa hyllet i Saueskind, fiirskaaren og kraftfuld og med brune, barkede Træk, nedenfor i Nærheden og lokkede og vilde samle dem alle for at drage til et nyt Beite.

Endelig dukkede en lang Kam iveiret, hvorover der dæmrede en svag Taage. Føreren pegede derhen og gav os den velkomne Underretning, at mellem denne og den foranliggende Kam laa Røldal, Maalet for Dagens Reise. Vi drev paa Hestene og snart mærkede vi med Glæde, at det bar nedefter. Sneen begyndte lidt efter lidt at blive sjeldnere, Elvene skød mere Fart og skummede afsted, idet de efterhaanden aabnede sig bredere Dalfører. Længere og længere kunde vi med Blikket naae ned i den dybe Kjedel, hvori Røldal ligger. Med et Frydeskrig hilste vi en grøn Li, der pludselig dukkede op for vore Fødder. Vi havde opdaget de første Birke. Førerne sagde, dette var Austmanlien, og nu var det ikke langt til Røldal. Saa hedte den, fordi

Østlændingen, naar han i gamle Dage havde været i Hardanger paa Marked, pleiede at hvile her og havde tømret en lille Stue op, hvor de holdt Jubel og Lystighed. Der stødte vi ogsaa paa en banet Ridevei, der førte lige til Røldal; nu skulde vi strax see.

Vi vare snart dernede, den friske Birkeduft slog os langt fra imøde. Paa engang vare vi fra det nøgne Fjeld med dets uoverskuelige golde Vidder henflyttede i den yppigste, den rigeste Vegetation. Orekrattet hang bruunt og løvrigt over den hvide skummende Elv, der styrtede sig Fos i Fos nedad mod Dalen, og slanke deilige Birke stode yndigt bøiede og rystede med sine lokkede Hoveder. Vi stege af Hestene og løb jublende nedefter Veien. I utallige Slyngninger er den snoet nedad den bratte Li, som duftende og grønklædt styrter sig i eet Stup lige ned til Dalbunden. Ved hver ny Bøining laa et nyt Skue og en ny Herlighed udfoldet for os.

Dybt under vore Fødder i Dalen laa Elven dernede udspændt som en Sølvsnor og skød sig i ustandselig Fart til det dunkle, skyggede Røldalsvand, der laa blikstille og allerede i Dæmring, rundtomsluttet af de truende steile Fjelde med snehvide Tinder, hvorom den synkende Sol kastede et rosenfarvet Skjær. Men oppe i Lien glitrede og glimrede Alt og laa i een Glands. Langt, duftende, silkeblødt Mos dækkede halvt de store Klippeblokke, der i vild Uorden vare kastede omkring overalt, og deilige store Blomster i brændende dybe Farver var lagte som en bugnende Fylde mellem dem og omslyngede de skinnende Birkestammer.

Men jeg følte en uimodstaaelig Trang til at skrige al den Glæde ud, som fyldte min Sjæl, og jeg skreg af fuld Hals og overlydt, saaledes at Førerne bagefter erklærede, at de vare blevne halvt bange for, at jeg ikke var ganske rigtig i Hovedet. Min Reisefælle slæntrede derunder ganske gelassen i Forveien og mumlede Noget imellem Tænderne.

Aandeløs kom jeg styrtende efter ham og kunde intet Andet fremføre end Henrykkelsens: Nei, nei, nei, nei! — Ja, er det ikke det selvsamme jeg siger, svarede han tørt.

Her gjorde Veien atter en Bøining, og et nyt Feldt aabnede sig. Langs den lodrette Klippevæg klatrede ranke Graner opad og havde kun en Fodbred Plads eller en Revne til Fæste for sine Rødder, men en Bæk hang ned som et Flor saa fiin og gjennemsigtig i sit luftige Fald fra den øverste Tinde, og over Veien strakte sig den vilde Rosentjørn endnu i Knop, og de store Forglemmigeier fra Sæsnuten de stode ogsaa der og stirrede mig an med de lyse straalende Blikke.

Og atter saa jeg Huldren, men dennegang i vaagne Drømme. Alt dirrede og bævede i Duft og Klang trindt omkring, og den hele fagre Li fyldte sig med Billeder, der sælsomt smeltede sammen med en Gjenklang af de Toner, som endnu dæmrede i min Sjæl.

Som dæmpet klingende Toner
komme de ukaldte Tanker
og bære straalende Kroner,
og Belter af Blomsterranker.

Og have Sceptre af Lilier
og Lokker af Guld, der flagre,
og over de grønne Tilier
som Alfer svæve de fagre.

Og skue med gaadefulde
søde drømmende Blikke,
og hvidske tilsidst med hulde
Ord, som jeg glemmer ikke.

Og glide forbi og ile
og hylle sig atter i Taager,
mens jeg maa spørge og tvivle,
drømmer jeg eller vaager?

Fra Island.

1851

1.

„Det er ikke at undre," — saaledes siger Olaus Olavius i sin „oeconomiske Reise," Indledning, under „almindelige Betragtninger" -- „at Island haver havt den umilde Skjæbne at blive et Maal for adskillige Skribenters Dadlen, saavel i Hensigt til dets naturlige som politisk Forfatning; thi de, som meest havde udladt sig med saadant, have ikke havt nogen grundig Kundskab om Landets Omstændigheder, mindre beflittet sig paa den fornødne Forsigtighed, i at dømme om nogen af Delene, i Overeenstemmelse med Tingenes Natur. Borgemester Anderson, ikke at nævne flere, er endnu i frisk Erindring."

Ihvorvel mange med mig ikke have Æren af Borgemester Andersons Bekjendtskab eller friske Erindring, kunne vi dog istemme dette Klagemaal, ja ret som en almindelig Betragtning. Hvem har ikke havt Noget at klage i Anledning af en aller anden Hjerteudgydelse over disse nordlige Lande, eller, uanseet om de have været til det Gode eller Onde, idetmindste forundret sig over, hvor den Fremmede, forsynet med tre Gloser foran en Skydsskaffers Physiognomi, seer sig istand til i al Hast at faae et Indblik i Sæder, Skikke og Nationalkarakteer? De Istemmende ville vel derfor selv være forsigtige, naar de tale om umilde Lande, og ikke udkaste Domme som almeen Mynt, men præge dem med sit Mærke som Skuepenge, der gjælde for Leiligheden. Hvad disse Blade angaaer, om de mod Formodning skulde finde en Vei over Havet, ville mine islandske Venner, der i denne Sag ere en Smule nøieregnende, forhaabentligen ikke faae Anledning til at klage med Olaus Olavius. Men hvis de fra anden Kant skulde stødes ved den Overlegenhed, som saa gjerne

vil reise sig fra Standpunktet nogle Breddegrader sydligere, da vil jeg bede dem atter betænke hvad den værdige Mand videre anfører til Trøst: „Men endnu mindre er det at undre,“ siger han, „at dette Land, som Naturen har anviist sit Sted ligesom i en Afkrog under en til Syne mindre godgjørende eller kildrende Himmel-Egn, er blevet udsat for deslige Fordomme, da andre meget fordelagtigere beliggende Lande have maattet fristet det samme.“ Han anfører nu Ægypten, Italien, Thracien, „Da Araberne kom til Thessalien,“ siger han, „funde de strax noget at klage over, endogsaa det, at man ikke saae Huuse og Træer kaste deres Skygge imod Sønden. Ja det behagelige og af Skaberen saa velsignede Danmark er heller ikke sluppet frie for adskillige Ildesindedes Dadle-Syge, saa at von Justi selv end ikke har undseet sig at sige, at Dannemark var, som det var kommet af Guds og Naturens Hænder!“

I Sandhed en Beskyldning — men der nu, anvendt paa Island, saa har Sprogbrugen forandret sig, vilde være saamegt mere smigrende. som de Reisende stadigt have villet finde Sceneriet der for de Macbeth'ske Hexe. Det kunde heller ikke være vanskeligt at udpege saadannne Steder, men Islænderne kunne atter trøste sig; det bliver i alle Tilfælde shakspearske Scener, store og mægtige. Naar undtages disse og enkelte hexenhafte Dage, hvor Solen ganske forsvinder bag de lavt omtrækkende løse Skyer, under Havets larmende Bryden mod den nære Kyst og Søsvalernes Skrigen, eller Heiloens Klynk og Sumpfuglenes Skratten paa Hederne, oplever den Reisende forresten paa Island ingen Eventyr med Mord og Dolk, Gespenster og andre Unheimlichheder. Selv i Kirkerne kan han ikke gjøre Regning paa noget Interessant i den Genre; han kan meget rolig strække sig for Alteret og sove; det er kun Vinden, som pusler i Krogene, tuder gjennem Sprækkerne, rører sagte ved den store Klokke over Døren, eller bringer Jordskuffen og Døbefadet, som undertiden hænge sø-

sterlig sammen dernede, i en svingende Bevægelse mod hverandre. Ingen Bersærk kommer anstigende og standser hans ensomme Karavane, men den standses desuagtet ideligt; Hestene, der skride i Række efter hverandre, sammenbundne, Hoved til Hale, slide Touget over og blive da staaende paa Pletten, til man bemærker det og raader Bod paa Tingen.

Paa Island maae Omstændighederne, Veirliget, Sindsstemningen for den Reisende meer end nogetsteds variere Indtrykket. Situationer, hvorom man har læst lange Beskrivelser, kunne staae i ganske andre Former end man ventede, og det samme Sted, seet to Gange, er sig selv sjelden ligt. Det er ogsaa naturligt. Landet er øde og nøgent. Man maa selv fylde det. Men hvorfra skal man tage det Vederkvægelige i al den Ensomhed, bestandig alene med sig selv? Falder man ind paa traurige Tanker, da vil den monotone Natur opmuntre dem, skrive dem alle op paa eet Bræt og tilspigre det. Det Billede derfor, som den Enkelte kommer til at beholde i Erindringen fra dette eller hiint Sted, bliver undertiden kun en tvungen Pendant til hvad Andre have medbragt derfra. Er han ikke forsaavidt i sin fulde Ret, om han i afskyeligt Veir, hundsk tilredet og i en *casus dubius*, med et eneste sort Strøg stryger den Egn over, hvorfra den Anden tog en allerkjæreste Stemning, lutter Rosenrødt i Rødt, fordi medens han sad fast til Livet i bundløs Myr, laa denne mageligt i sit Telt og havde gjennem den aabne Indgang netop saamegen Udsigt over de sollyse Heder, den blanke bugtede Aa og de blaae Fjelde, som tilstrækkeligt var til en fredelig Idylle?

2.

Men har De da aldeles Intet oplevet paa Island?

Nu ja, hvad vilde De vel, jeg skulde opleve der! svarede Kapteinen, da jeg en Dag paa Opreisen gjorde ham dette Spørgsmaal. Det er et koldt

Farvand til Island om Foraaret, man maa holde sig iaande ved Historier. Kapteinen var fuld af dem, og gik strax lige løs paa den, der faldt ham ind, men rigtignok ogsaa lige rask til at slippe den halvveis for at være midt inde i en anden. Dertil havde han en plastisk Fremstillingsmaade, Alt maatte scenisk gjengives; men den kan ikke gjengives.

Napoleon, raabte han ind i Styrmandslukafet, Styrmanden vil have fat i dig, min Gut. — Den lille fregnede Kahytyoung, som svarede til dette store Navn, stak et søvnigt Hoved ud af Køien, strax efter viste sig et Par Been i blaae Underklæder, og nu foer han i Buxerne, hjælpende sig med den ene Haand, medens han gned Søvnen af Øinene med den anden.

Mangen en vakker Dag har jeg oplevet der, vedblev Kapteinen, og mangen en løierlig Sø deromkring. Ellers ikke videre. Det har nu i alle de Aar, jeg har faret derpaa, været min Hensigt at see Geysir, men det bliver aldrig af. Naar vi komme til Havnefjord losse vi, og om Søndagen rider jeg til Reykjavik og besøger gode Venner. Der er nu Faktoren, han har selv faret. Ja havde ikke han været, saa seilede ikke vi To sammen i Spanske-Søen nu. Dengang jeg var med gamle Fatter under Spitsbergen efter Hval og Robber, da var Faktoren ogsaa med, han var Styrmand og jeg Youngman. Der var Hvalros der dengang, nu have de flyttet mere østover. Det er løierligt at see dem klatre op paa Isstykkerne, hvor de ligge og sove og lade sig drive. De tage Fart i Vandet, springe til og hugge sig fast i Isvæggen med Hugtænderne, saa trække de Kroppen efter, klemme sig fast med Forlabberne, kan jeg sige, mener jeg, rette Overkroppen ud igjen og hugge paanyt høiere oppe. Saaledes krybe de op, deroppe ville de være for at kunne sove i Ro, de ligge med Hovedet udover Randen, og Hugtænderne hænge ned. Ja De seer paa mig, De kan troe, de see alvorlige ud.

Kapteinen havde givet dette plastisk, og nu, da han var kommen op og laa med Hovedet udover Randen, skød han Cigarren hen i Mundvigen og rettede den skraat nedad; det var en af Hugtænderne.

Naar de ligge paa Isstykkerne, ere de ikke gode at komme til, Skud bider sjelden paa dem, og gjør man Allarm — plump, saa lade de sig falde i Vandet. Men naar de ligge paa flad Is eller krybe paa Land, da er det en anden Sag. Den Dag, jeg taler om, havde vi luret paa et halv Snees Stykker, som vare krøbne op i en lille Kløft og laae der og solede sig. Da de saae os, vilde de ned samme Vei; men det gik ikke hurtigt, Kløften var temmelig lang, og der var ikke Plads for mere end 2 eller 3 af Gangen vedsiden af hverandre. Det gik akkurat som om De vil avancere paa Armene, holde Brystet og Hovedet iveiret og slæbe Benene efter. Vi stillede os paa Siden nede ved Stranden og stak dem med Landser, alt eftersom de kom os forbi. Nogle fik vi, nogle slap i Vandet. Man maa kun passe sig for, at de gjøre Front og kunne komme til at hugge. En saadan Hvalros er værre end den lede Satan, de kunne hugge gjennem Bunden af en Baad, eller snappe en voxen Mand væk som en Klud. Vi havde en gammel Mand en Dag, som ikke vilde høre paa os Andre, men først tog Ungerne og saa de Gamle. Da blive de rasende og ville hævne sig. Ungerne vare ganske bløde at stryge over, og der var ikke Ondt i dem. Han havde faaet dem op i Baaden, men en af de Gamle tog Mærke af ham, og sprang op og tog ham mellem Hugtænderne og Bringen og stak tilbunds med ham. Da de kom op igjen, laa han der endnu ved Brystet; det var en deilig Barnepige. Men til al Lykke slap hun ham, formodentlig for at kunne hugge ham, og vi fiskede ham op igjen. Han foer siden paa Island, og jeg har mange Aar efter redet i Følge med ham fra Havnefjord til Reykjavik.

Det er den bedste Vei paa Island, flad og saa

bred, at man fast kunde kjøre — naar De vel er kommen over Hraunet ved Havnefjord. Ja De faaer nu selv see, men det raader jeg Dem til, slaa ikke Følge med Kjøbmændene, for *de* ride. Mangengang har det gaaet afsted, naar vi vare drukne lidt paa Peltsen, saaledes at Ingen af os egentlig sandsede, før han sad i Reykjavik. Ja De faaer nu see. Om Søndagen ride de ud i Flokke. De møder et Snees Mennesker paa smaabitte Heste, Skridt for Skridt gaaer det, Intet kan see saa ærværdigt ud. Men saa sprænge de afsted medeet, værre end om Fanden var dem lige i Hælene, som Vilde, over Stok og Steen, havde jeg nær sagt — men Stok er der nu ikke, der findes ikke Træ. Men saadan det seer ud, de sidde ikke som andre Folk de paa Island, men svinge ud med Benene og bruge dem som to Pidske. Altid daske de Hesten paa Siderne, jo galere det stryger væk, desto længere slænge de Benene ud.

Men hvordan var det saa med Hvalrosserne i Kløften? spurgte jeg, efterat dette ikke mindre sceniske Ridt var udført.

Jo, seer De, Historien er snart fortalt. Jeg var ung og gal dengang, og ikke meget forsigtig. Da de nu kom os forbi, og vi kunde saa mageligt bruge vore Landser, snublede jeg i min Iver og trillede om lige under Bringen for en af dem. Den reiste sig iveiret og skulde netop hugge til, men saa slog Faktoren Landsen imellem. Derved fik jeg Tid at reise mig og blev ikke spiddet. Det var det Hele. Men skulde vi ikke saa gaae op og kige ud?

Det var et blankt Veir. Søen gik mørkegrøn med glatte Bølger, og Himmelen hvælvede sig ganske hvidlig derover. Dækket var nyligt spulet, Alt hvad trække kunde tilsat. Forud stod Styrmanden og holt Napoleon ved Øret, examinerende ham i Vanter og Boliner. Naar Napoleon ikke kunde svare, skød han Skulderen op paa Forhaand for at bøde paa den lille Lusing, han vidste ikke udeblev. Alt

gik forresten ganske stille til; saaledes skeer en Extra-Formiddagslection.

Se hvor de pile afsted, sagde Kapteinen og pegede paa nogle Marsvin, som længe havde fulgt Skibet, idet de skød rundt omkring det. Nu skal jeg fortælle Dem. Ved Grindavik har jeg forsøgt mig i at harpunere slige Niser. Ellers er det Skik at drive dem sammen med mange Baade, saa de komme ind i en lille Vig. Nu skrige alle Mand og gjøre en forfærdelig Allarm, de blive da gale i Hovedet og løbe lige paa Land. Der kan man saa gaae hen og slaae dem for Skallen som Stude. Det er igrunden Synd at slagte saa flinke Dyr, men det er ogsaa for besværligt at koste Harpun paa dem. Jeg vilde fortælle, at jeg var ude ved Grindavik en Dag med Jollen og havde to Islændere til at roe. En gammel Harpun og et Stykke Line havde jeg med for Løiers Skyld. Det kunde ikke skade, tænkte jeg, og jeg havde ogsaa en lille Tanke om at vise Islænderne, hvorledes man kunde fange Niser paa en mere gentil Maade. Saa kommer der trækkende tre Stykker, vi efter. Islænderne roede hvad de kunde, jeg stod foran og havde Hagen færdig. Tre svære Karle, saa dukkede de op og viste skarpe Rygge og snøftede, saa vare de igjen under, glindsende sorte, akkurat som engelske Sviin. Og vi efter dem, det gik ganske muntert, men ikke fuld saa muntert som siden, da vi havde faaet Tag i den ene af dem. Jeg traf ham ret duligt, Jernet sad som det var groet ud af ham. I Haanden havde jeg blot en Kniv — en skikkelig lang Kniv, saadan de bruge til at skjære dem op med, naar de have slaaet dem for Skallen paa Land. Og saa var det min Mening, at Islænderne skulde hjælpe mig at hale ham op, at jeg kunde komme ham paa Livet. Men det var Løier. Linen var ganske kort, saa han laa lige under Stavnen, og saa skød han væk i rasende Fart, Baaden stod ganske tilveirs forud. Jeg stod og fægtede med Kniven, men havde ikke

Magt til at hale ham op alene — og det nyttede ikke, jeg skreg til Islænderne, de sad og klemte sig fast baade med Arme og Been, som de skulde ride paa Bramraaen og ikke sad rigeligt hver paa sin Tofte, blot fordi vi havde faaet Extraskyds. Jeg halede Alt hvad jeg kunde med den ene Haand og stak ham, hvor jeg kunde komme til, med den anden. Saa gik det lang Tid, lige ud fra Land, og han sprellede og slog om sig som en Besat. Tilsidst, just som jeg vilde passe mit Snit og holdt Kniven rede, saa daskede han mig en Planke ind og rykkede Linen over. Harpunen blev siddende, men væk var han. Og nu da Baaden igjen sad lige paa Vandet og ikke stak op med Snuden som før, styrtede Søen ind af Breschen, han havde skudt, før han løb sin Vei som en Kujon. Ja, jeg stoppede med min Kjole, satte mig selv ovenpaa, Islænderne tog igjen til Aarerne og roede indefter — og saa var den Historie ude. Til Aften blæser hun op igjen.

3.

For en ensom Reisende, naar han er blot og bar skuelysten, maa en længere Omflakken ved Hekla være Intet mindre end lystig. I den følelige Stilhed, oftest i mørkt Veir med fugtige vidt omtrækkende Skyer, uden at kunne meddele sig til Nogen, ene med hvad han har af sørgelige Tanker paa den øde Skueplads, maa han vel stundom føle sig sælsomt tilmode. Men de fleste Skuelystne, som have været der, lod sig vistnok nøie med vel udrustede og vel førte en vakker Dag at bestige Heklas Top — de fik ikke Tid eller Anledning til paa lange ensomme Dagsvandringer at aflure Naturen noget Ord af dens hemmelighedsfulde Væsen, de gik derfor skudfrie af dens smittende Traurighed. Og for den, hvem dette Sceneri ikke er saa fremmed, men der færdes her i bestemtere Øiemed og ligesom indenfor Coulisserne, for ham vil Effecten maaskee tabe Noget af sit Rystende, skjønt Billedet sikkert Intet af sin

Klarhed; hans Opmærksomhed er maaskee formeget henvendt paa Maskineriet, han har ikke den Stemning, som tilhører et ganske naivt Standpunkt, det Monotone lægger sig ikke saa tungt paa hans Sind, det er ham maaskee ikke, som maatte han nødvendigt synge høit lig et angstfuldt Barn i Mørket for at forjage den trykkende Følelse og høre Lyd af en Stemme i den almindelige Død, men han har sin Glæde og sin Sorg, mangen en Ærgrelse, stor ellers lille, naar han kommer hjem med Træthed og lidet Udbytte, og ikke megen Hvile.

Den Reisende er ideligt udsat for Skuffelser paa Island, han veed, at han engang for alle maa skrabe al Kunst og al Overflødighed tilside og tage Landet nøgent som det er, men han kan dog aldrig ret overtale sig dertil. I Frastand antage de underlige Former bedrageriske Skikkelser; det er som Naturen forud har villet erstatte hvad Menneskehænder ikke kunde skaffe tilveie; han seer Fæstningsværker med Taarne og i Vinkler fremspringende Volde, vel tildannede uhyre Pyramider, kolossale Statuer, Ruiner af et Slot ved Randen af en Afgrund med Muur og Trapper og alskens Architektonik, gjennembrudte Sluseværker tværsover opefter en Elv — det er Altsammen Klipper. Han seer en vidtstrakt By med dens Tage og Kirker, omgivet af pløiede Agre, for Enden af en stor Slette — det er Udkanten af en Lavastrøm. Og saa paa den anden Side, naar han har arbeidet sig gjennem denne Lavastrøm i lutter Krumninger, efter alle Compassets Streger, op og ned og til Siderne, over skarpe Slakkeskorper, og han befinder sig foran en bundløs Myrstrækning, hvor den hidtil kummerlige Vei ganske forsvinder, og Føreren peger paa nogle Tuer hist og her med et: Der kommer han! — er det Vei? Og atter om Aftenen, naar han kommer til en Jorddynge med syv eller otte spidse enkeltstaaende Trætag, Alt ligeligt overdækket med syregrønt Græs — der

skal han ind, der boe Folk, der skal koges og tilstelles, der skal han sove.

Naar man kommer ridende over det store Sletteland, der strækker sig fra Heklas Fod sydvestligt lige ned til Havet, og stedse nærmere har Hekla og dets Formure af Kjædestykker for Øiet, en silde Midsommeraften, under lav Solstand, antager denne Baggrund ofte de meest skuffende Farver. Modsætningen mellem ældre og yngre Lavaer, faste Tuffe og løse Asker, alle tegnende sig langtfra paa Fjeldet, alle med sine Lokalfarver, men fremmede ved Afstanden og Aftenskyggerne, gjør, at man troer at have den rigeste Mangfoldighed af Vegetation for sig. Man drømmer om frugtbare græsrige Enge, om Pinier og Plataner i dunkle Masser, opgaaende fast til det Øverste af Bjerget. Den nye Lava, der sort som Nat ligger ikke ulig et kæmpemæssigt Vandfald, stivnet i Farten, nedover Bjerget ved Næfrholt, bliver til en mægtig Skov, hvor der maa være Skygge og Vederkvægelighed; længer hen bliver Alt blaat, og derbag kan man ane Alt hvad man vil. Naar Store Klofi er passeret, kommer man derhos ind i Birkekrattet omkring Bredderne af Rangà, frodige duftende smaabladede Buske, der groe frem af Lavamarken; her er det lunt, det lette dæmrende Skjær giver Løvet et fremmedartet mørkere Udseende, man henflytter sig til Vesuv eller Ætna, om man ikke har været der, og tænker saa smaat paa Viinhaver og Myrthelunde — Hesten snubler, man rykker den i Tømmen, Blikket falder derved paa en uformelig Vot, hvori Næven skjuler sig, man løfter Armen, tung af mange Uldtrøier, man lader Pidsken glide nedover Benet, der er i Voxharnisk for Vind og Veir — Trylleriet er forsvundet, og man er tre Gange atter paa Island.

For Enden af Slettelandet, med fjern Udsigt til Havlinien og lige under det steile Bjølfell, Heklas yderste Formuur, ligger Baien Hàls. Den er ikke af de allerbedste — dog just heller ingen Jordhule,

som man har kaldt de islandske Boliger. Hvert Værelse er et Huus for sig med særskilt Spidstag og til særskilt Brug; der er Badstuen eller Sove-Spise- og Dagligværelset, et lille Rum til en Vævstol, Ildhuset eller Kjøkkenet, og Buret til Mad og Klæder. Alle disse Rum staae i Forbindelse ved trange Gange, udløbende i Hovedgangen, der fører til Døren. Indentil er Mørke, paa lidt nær. Mellemrummene mellem Husene eller Værelserne ere opfyldte til Tagets Begyndelse med Torv og Jord. Saaledes bliver det Hele ialfald en opbygget, ikke en indgravet Jordhule. Det kan være renligt og ret hyggeligt i en saadan Bai, men ogsaa smudsigt og stinkende. Naar en Reisende for Blæst og Uveir ikke vedholdende vil ligge i sit Telt, og han ikke taaler Badstuens Atmosphære, saa maa han tye til Buret eller „Skjemmen.“ Sædvanligviis er der Jordgulv og fugtigt; han maa derfor krybe op under Taget paa et lille Loft med Gulv som et Sprinkelværk; der ligge Oplag af Tørfisk, Uld og Støv; men der er Ro og luftigt. Paa Hàls var der for hver Ende af Burets Tag et lille Vindue, det vil sige et fiirkantet aabent Hul, saaledes at Vinden ret havde Spillerum langskibs. Men disse Vinduer tilbyde andre Fordele, de skaffe etslags dæmrende Lys, hvori man til Nød kan læse og skrive, liggende i Bjørnefellen — eller hvad anden Bekvemmelighed man har med sig; thi til at sidde er der knap Leilighed.

Fra et saadant Natteleie kan man tage ud om Morgenen, ride et Stykke paa Veien saalangt gjørligt, og siden, om man intet Andet har at varetage, drikke saamegen øde Natur i sig, som man lyster. Thi der er Overflødighed. Paa de store Askemarker, ofte ligesom steensatte med utallige smaae Lavabrokker, dybt indpidskede i Jordbunden, i de snævre Daldyb med Rækker af gulbrune Tufkjæder paa Siderne, mellem de knudrede Lavaer med de phantastiske Former ofte som Menneskeskikkelser — overalt Død og Stilhed. Snart overskuer man fra en

Høide Ødelæggelsen, snart er man i en Kraterkjedel midt i den. Hist og her synes en grøn Plet at sørge mellem de farlige Naboskab.

Over Bjølfell, sydvestligt under det egentlige Heklas Fod, mellem den gamle Krater Raudøldur og den nyeste Lavamark, aabner sig en hæsligskjøn Scene. Tilhøire Raudøldurs mægtige Kegle, udentil overstrøet med glindsende Aske, indentil i et sprukket Gab, hvorfra nu forlængst mosgroede Lavastrømme have væltet ud, struttende med ildrøde Slakker, tilvenstre ligger et pidsket sortladent Hav af ny Lava, stivt og ubevægeligt, her voxer intet Straa, ingen krybende Lavart. Grunden, som man gaaer paa, er dyb kornig mørk Sand, hvori man synker ned for hvert Skridt, her pustet op i en Række af smaae Kegler, her skudt tilside af Lavastrimler, der ligge opvæltede som efter en Ploug. Men foran kneiser stolt og truende det takkede hvide Hekla som en kronet Ødelæggelsens Majestæt over de Slagne og Sønderknuste.

Til denne Scene hører et Veir, snart stille med Solglimt, snart hvinende med Blæst og Hagl. Nu tier det, de tunge graae Skyslør dele sig, man seer sig om og forundres over Lyden af sine egne Fodtrin i det knitrende Gruus -- nu hyler det atter, Alt ligger i dampende Taage, og Haglskuren kommer lydeligt pidskende. Man møder intet Levende, nogle store Ravne undtagen, som skrigende kredse om den ensomme Vandrer, fulde af Arrighed over at være opskrækkede[1], og det spirende Liv, man seer hist og her, de vantrevne Kviste af en bleg Vidieart, der kummerlige og enkelte krybe henad den glindsende

---

[1]) Disse Ravne ere fordømte Aander ifølge Sagnet. Olafsen fortæller, at Almuen anseer Hekla for de Fordømtes Pinested, og om at „underlige sorte Fugle, af Skabning som Ravne, med hvasse Jærn-Næbbe, skulde opholde sig her, og tage meget ubehagelig mod alle dem, som fordristede sig at komme der op“.

Askebund, vidne ligesom mod sin Tilværelse om Livets Umulighed.

Til et eget intimt Forhold rykker man ind paa Naturen ved at færdes i dens Ensomhed. Man føler sig hjemlig i den, taler til den, deler med den, saaledes at man undertiden ikke ret veed at skille mellem Mit og Dit. Selskab og Meddelelse trænger man nu engang til, skjønt man læser vistnok hist og her om et brændende Ensomhedens Sværmeri. Kan man ikke tale til Mennesker, saa taler man til Dyr; mangle Dyr, saa kaster man sig over Planter og Steen og vil klemme Ordene ud af dem, converserer med Fjeldlinier, Uveir og Vegetationsmangel. Men et saadant Sceneri som ved Hekla er ikke usædvanligt paa Island, atter og atter møder det samme Øde, den samme sørgelige Stilhed. Denne Himmel, saa behængt, saa graa og kold, har man dog vænnet sig til, og der er paa sin Maade lunt under den. Hist dukker et Fjeld op, hilsende som en gammel Bekjendt — de sælsomme Former overraske ikke mere, de stirre ikke mere saa fremmede paa den Reisende, han behøver ikke at præsenteres først, han kan uden videre tale til dem.

Men maa ikke dette Klangløse, Øde, Udbrændte besnære ham og tilsidst fange ham i usigelig Traurighed? Vil det ikke skrige til ham, fylde hans Sind, brænde det med bitre Tanker? Vil han ikke tænke sig saaledes ind i den golde Ørk, at han ikke slipper ud igjen? Her er Intet at haabe og Undergang ivente — her er det langt fra Livet og fra Alle, som tale og som tie. Men vil ikke det Stumme fortælle ham om det Forstummede og om det, der skal blive klangløst, og om den Tid, der haabede, der fuld af brændende Ungdommelighed troede at kunde fylde ethvert Øde af sin Rigdom, styrte hver Hindring med sit Overmod? Thi Alt dette, der ligger stivt og rugende mørkt omkring, har ogsaa engang været fnysende og glødende og bevægeligt — til Gavnløshed. Og

hvorover skal det næste Gang styrte sig? Se Alt er Død før, der er Intet at ødelægge mere.

Endnu fuld af halvudkastede Phantasier kommer man langt paa Kvelden ned til Hàls og skal nu atter krybe op under Loftet til den ikke meget glimrende Virkelighed. Da vanker Spørgsmaal: Hvor har du været? Har du faret langt? Har du mange Steen med dig? — Men Jon, som er en fornuftig Mand, der tænker paa det Reelle — og virkelig seer han heller ikke meget ud som en Indbildning, i Uldtrøie med Ditto Underbeenklæder og Strømper udenpaa, med tykt uredt Haar, stærke Kindbeen, den tæt byggede Krop, de langsomme Lader, den vraltende Gang, som minder om en Bjørns, og en vis tam Vildhed, en Godmodighed liggende over det hele Ensemble, — Jon spørger: Har du seet Sauder nogetsteds? Det er nemlig en stadig Sorg, at et eller andet Faar — dumt og reiselystent — driver af fra Flokken og forvilder sig mellem Lavamarkerne i en Afkrog, hvor Ræven da sædvanligviis faaer Tag i det, om det ikke itide bliver hentet tilbage. Og da Ensomheden er saa stor, at Mødet med en Saud bliver en Begivenhed, kunde jeg en og anden Gang give Jon Anvisning paa hans omstreifende Gods, skjønt det paagrund af mit ringe Ordforraad var en heel Opgave at beskrive ham Lokaliteten. Engang havde jeg seet et halv opædt Lam, Benene endnu blodige efter frisk Gjerning; der blev da nævnt flere Navne — savnede Sauder, der blev opstillet forskjellige Gisninger, hvorvidt det kunde være den eller den, og hvorledes Angjeldende kunde være kommet saa langt bort, en Deliberation, hvori hele Familien, Smaae og Store, tog Deel; en halvvoxen Pige, hvis Forretning det var at gjette, stod derunder med Taarer i Øinene og blussende af Forbitrelse.

En af de følgende Dage, da det saa ud til godt Veir, vækkede jeg Jon ved Solgry, lod Føreren hente tre Heste, og vi red afsted til Besøg paa Heklas Top. Den øverste Halvvei maatte vi gaae — over

steilt opstablede Slakker, Askekegler og Sne. Hekla er ellers sammenligningsviis et mageligt Fjeld at bestige, skjønt Jon meente det Modsatte. Man kan lære ganske anderledes styrtefærdige Stigninger at kjende paa Island. Fra Heklas spaltede Top med dens haarde Sne og de fem rygende nyeste Kratergab et Stykke under er en viid Udsigt over Sletten og Havet og de lange Jøkeltog i det Indre af Landet. Om de nærmeste af Østerjøklerne hang mørke Skyer, som, efterat vi havde kunnet see os omkring en halv Times Tid, kom trækkende under os, og ved Nedstigningen fyldte Alt med Taage, indtil vi atter kom under dem halvveis nede, hvor vi havde ladet Hestene staaende.

4.

Forat indløse dette „styrtefærdige Stigninger“ maa jeg dog omtale en saadan. I Myrasyssel, naar Hvità og Nordrà er passeret, møder det kneisende Baula, et Fjeld, der blot ved Form og Omgivelser er interessant, uanseet hvad det har af Tiltrækkende for en Skoddare, som Islænderne sige. Det er allerede af andre Reisende bemærket, hvorledes man ved Talen om Island undertiden næsten maa undsee sig over sine egne Udtryk, som om de vare dragne efter Haaret og ikke paatrængte sig En af sig selv. Naturen er dog her ofte saa sælsom, og de Billeder, som ikke nok kunne betegne den, falde Enhver saa lige i Hænderne, at man, medens Læseren maaskee tvivlende henskyder det Fremstillede under stilistiske Overdrev, tvertimod kommer tilkort mod den barokke Virkelighed.

Baula er en kolossal trekantet Pyramide, skinnende langtfra, guulrød paa sort Basis. Den staaer isoleret paa sit Fodstykke, et lille Plateau, der opstiger henved 800 Fod over Nordràs Leie, men rager endnu dobbelt saa høit over dette. Pyramidens Dimensioner er saaledes noget gigantiske, og at opbygge den var intet Trælleværk. Kun i den ene

Kant hænger den sammen med en lille Kjæde, der ogsaa ovenpaa Plâteauet løber ud i en Halvkreds, indeni hvilken Keglen litla Baula staaer halv frit; men Baula skuer ned paa Alt dette. Fodstykket er adskilt fra de tilstødende Fjeldmasser ved snævre Daldyb kun med Rum for Elve, der suge Næring af Sneen paa den halvkredsformige Kjædes Nordside; hist og her er det ogsaa gjennemskaaret af mindre Slukter, i hvis Bund Bække styrte sig trinviis ned i Cascader; Strømmen gaar her blaagrøn over den ligesom huggede Rende, rivende i de korte Stykker mellem hvert Vandfald, og Kanalens Vægge synes klodset opmurede af plumpe Lag. Lige i Syd for Baulas Spidse ved Dalr aabner Nordràs Hoveddal sig videre Rum, Aaen flyder stille i flere Arme, der omslutte flad Græsbund, hvor Stien vrider sig mellem de mange smaa Tuer; her rider Kirkefolket lystigt trampende frem og tilbage om Søndagen til Hvammr. Længer nede i Dalen midt paa Slettelandet ligge to smaa zirlige Vulkaner, hver med sit Offer af Lava. Men Geldingafells fremspringende Muur skjuler dem fra Dalr; først naar man har bøiet om denne, faaer man Øie paa deres glatte askegraae Kegler.

Naar det er klart Veir, danner Alt dette et imponerende Skue; men er det Uveir, omhyller det Baula, og man aner ei den mægtige Pyramide paasat Plateauet, som da ene synes at bære Skyer. I de første otte Dage af Juli 1850, da jeg opholdt mig deromkring, var der meest Storm med skarp Nordenvind. Isen brød just op paa Nordlandet, og den pleier at sende et Afskedsveir til Erindring. Baula er ogsaa berygtet for Storme. Vinden hvirvler rundt om det spidst opragende Fjeld, og det lyder undertiden som Brøl af en Ko — hvad Navnet skal betegne.

Plateauet har nogle Birkeriis og Ener sparsomt fordeelte mellem Græs og Urter, meest hvide, men nærmest Pyramiden er det oversaaet med dens skarpe

Fragmenter. Forsynet med en jernbeslaaet Stok fra Dyrastaðir kan man slippe heel fra Foretagendet at klatre op under Toppen. De tre Fjerdeparter af Høiden skjules af lutter skrøbeligt opstablede Fragmenter, løse, kantede Søilestykker eller skarpe Steen, liggende over hinanden som Kortblad. Først høit oppe er det faste søilede Fjeld, men selv her oprevet og truende med at styrte. Søilerne hænge ofte skraat udover som Tagbjælker under et Loft. Steilheden er ængstelig, og der har gaaet Skred næsten fra det Øverste og heelt ned. Det er af disse Fjeld, hvorom man undertiden drømmer, og hvorfra man falder ned isøvne, men som man sjelden seer. Naar nu en støiende Vind feier rundt omkring Fjeldet, og friske Skred ligge lige under, maa man uvilkaarligt holde sig fast for ikke i bogstavelig Forstand at blæse ned af Fjeldet. I et drivende Veir, der kun viser nogle Pletter hist og her nedenunder, eller skjuler Alt i et bølgende Graat, maa man undertiden standse for at besinde sig; thi jo høiere man naaer, desto mere indsnevrer sig Fjeldets rumlige Forhold, og man befinder sig omsider som alene paa et Skjær i Havet, uden egentlig at vide, hverken hvor man er, eller hvorledes man kom der.

Jon paa Dyrastaðir, hvor jeg havde mit Kvarteer, saa lidt forundret paa mig, da jeg en Eftermiddag kom hjem, efterat han havde seet mig tage op i Fjeldet om Morgenen. „Nu, vil du ikke have mig længer?“ spurgte jeg. „Se, se jo,“ svarede han, „men fast tænkte jeg, han var blæst ned, han blev saa længe borte.“ Han spurgte nu, om vi havde slige Fjeld i Norge. Jeg kunde med reen Samvittighed benægte det. Dermed syntes han tilfreds. Jeg fortalte ham ikke om hvad vi have af halsbrækkende Situationer. Ved Vøringfossen i Eidfjord ved det blaanende Svælgs Rand, hvor man endnu kan krybe et Stykke ned, hvis man er i sin dumdristigste Ungdom, er heller ingen Stilling for Svindelhed, men man føler sig dog sikker med det

grundfaste Fjeld vedsiden; paa Baula derimod — for Sammenlignings Skyld — hvor man vistnok ikke skal fristes til et Spring, fordi det gaaer skraat ned og ikke vertikalt, er Situationen vel saa sælsom og Fodfæstet skrøbeligere.

Ud paa Kvelden, da jeg sad sammenrullet i Ildhuset for at varme mig ved Ilden og tillige holde et Øie med de noget usædvanlige Methoder af Spises Tilberedning, kom Norge atter paa Tale. — Har I Skov i Norge? spurgte Thorbjørg. — Jeg beskrev Tømmeret, hvorledes det voxede. — End Lam og Tørfisk? — Jo. — Voxer Korn i Norge? — Ja, jeg fortalte, baade til hele og halve Gryn, Bankebyg og fiint Meel; men jeg vogtede mig vel for at sige, at vi ikke havde nok. Hun saa nu med store Øine til den alvorlige Jon; Norge syntes at stige flere Procent. — Voxer Kaffe i Norge? spurgte hun saa i en afgjørende Tone. - Nei. — Da nikkede de tilfredse til hinanden. Norge havde dog hverken Baula eller Kaffe; Island var og blev et herligt Land.

5.

Men har De ogsaa saa yndige Dale i Norge? spurgte en Islænder, og det for fuldt Alvor. Var det tilgiveligt, om en Nordmand ikke vel kunde tage det for Alvor? Og dog have vi ikke saa yndige Dale, ikke saaledes yndige. Det Yndige ligger her i Ro og Fred mellem sørgeligt Øde, i det beskedne Billede, som smiler, man veed ikke hvorfor, og som er istandbragt med saa faae Midler. Spørgsmaalet, Tvivlen, opkastedes af en Nordlænder, som havde hjemme i Vatnsdalen. Og saa stille var en Dag der, at man næsten kunde tvivle, saa reen Himmelen, saa mild og lun, saa blødt laa den snævre Dal opefter med den bugtede Aa mellem de skarpryggede Fjelde, saa blid og fordringsløs, ikke prangende med Fossefald eller susende Hængeløv, ikke kneisende op mod Siderne med en vildt forgroet Ur, men flad som strøget og saa grøn! Det giver Hvile

for Øinene, naar de have seet sig trætte paa Steen og atter Steen, man dvæler ved det Grønne og kalder Pletten yndig af lutter Taknemmelighedsfølelse.

Her laa den ene beskedne Bolig efter den anden med sine Vægge af Torv og frodigt Græs paa alle Tage. Der var ogsaa mere Tømmerværk, Gaardene større og ikke saa sammenpakkede til en Dynge, men ofte Vaaningshusene zirligt for sig, med et Tjenerskab af Stalde og Udliggere i ærbødig Afstand rundt omkring, Tunene federe, fulde af gule Blommer, Indhegningerne synligere, et Spor af Velstand bemærkeligt.

Disse mange hvide Punkter, som bevæge sig længer borte, ere lutter hornede Faar eller melkefarvede langmankede Heste. Og paa denne lille Holme i det stille Vand holde de vilde Svaner til, Ungerne vralte mellem Sivene, og de to Gamle seile høitideligt frem og tilbage; her kan Ingen røre deres Rede, thi disse Vande ere bundløs Myr forneden; men der er heller ikke Nogen, som tænker paa at forstyrre dem, Mennesker og Dyr leve i Fred med hinanden; mangengang kan man fast træde paa en Rype, der ruger over Æg og ikke holder det nødigt at flygte to Skridt tilside. Nu lyde de trampende Hovslag over Sletten, en Nabo kommer i hurtigt Ridt til denne Bai, hvorfra den tynde Røg hvirvler iveiret, Folkene gaae ham venlige imøde, og han falder dem om Halsen og kysser dem En for En, som ellers naar Slægt og Venner sees efter langt Fravær. Hans Hest vil imidlertid løbe paa Tunet for at gjøre sig tilgode, men strax styrte fire fem spidssnudede hvide Hunde til, oplærte til at forhindre enhver Indskriden paa de hellige Enemærker. Thi Tunet er helligt. Forsigtigt maa det omgaaes, man maa følge Stien. Hvor blev der ellers Foder for den lange Vinter!

Vatnsdalen er ogsaa fortrinsviis mellem Nordlandets Dale bekjendt for Skjønhed. Fra den trange Dal med græsrig Bund naaer Udsigten mod Nord til

de brune Flader ved Thingeyrar; her møder Havet, opstigende i Horizonten som det sidste Grændseskjæl. Paa begge Sider ligge Vatnsdalsfjalls og Viðidalsfjalls hvasse Rygge, dette mere fladstrøget med jævnt affaldende Gruussider, hiint ofte kneisende og vildt forrevet. Fra Dalbunden trodse da iveiret de sorte Vægge, som ere afdeelte i skjønne Søiler, tæt staaende ved hinanden til en sluttet Masse. Ved Foden ligge de nedrasede mægtige Sætstykker, ligesom tilhuggede til Sexkant. Eller en Sideslukt aabner en vild Forvirring. Det er som Kjæmpehænder have væltet om mellem de mægtigt opmurede Lag og bragt Byggedelene aflave. Flomme, Skred og stadigt rindende Vand have dernæst bearbeidet det Sønderbrudte; papirstynde fremspringende Coulisser staae igjen, Knivsægge og udludende Horn, der true med at falde; derimellem det allerede Nedstyrtede løst opstablet.

Mod Syd derimod stiger Dalen jævnt opad og indsnævres omsider til en dyb Kløft, alene med Rum for Elven. Her maa Øiet løftes lidt, da ligge de store Heder, som indtage Fjeldstrækningen indenfor, i een Linie. Men for Enden af Dalen komme mægtige Banker af Rullestene, Gruus og Sand. Herfra stiger det opad, og nu komme Hederne, overstrøede med lignende Bedækninger. Naar det blæser med sydlig Storm rives det fine askeagtige Sand op og føres med Vinden udover Dalen som en tæt brunlig Røg. Disse Storme, der undertiden ere ret egentlig vulkanske og medbringe frisk Aske, kunne være pludselige, hede og orkanlignende.

Det er da ret sælsomt at sidde i Ly oppe under en af de ommeldte Fjeldkløfter og have Dalen nedenunder, hvor Stormen har frit Strøg. Luften er lummervarm, her end mere trykkende i Stillet, fordi den mellem Kløfterne og i Dybene støder an og presses. Over Dalen ligger da en smudsigfarvet Taage, som det synes, ganske stille, medens man dog hører Vinden jage forbi Klippehjørnerne. Stiger

man saa ned og gaaer mod Stormen, fyldes Næse, Mund og Øine af det omkringflyvende Støv. Saaledes var Veiret Eftermiddagen den 23de Juli, om Natten fulgte nogle svage Jordstød. Hekla faaer gjerne Skylden baade for disse og for Støvet eller Asken.

Den gunstige Læser vil bemærke, man bliver ikke trakteret med blot Ynde i denne Dal. Dog er den ingen Vestfjorddal, ingen Bergensfjord. For at udføre Sammenligningen matte man rykke hele Island op til vore Sæterregioner, men alle Linier, det hele Skulpturarbeide hos os, hvor Birken slipper, er anderledes. Malerierne tilhøre vidt forskjellige Skoler, men blandt de islandske er dog ogsaa Mestre.

6.

Der er en Dal paa Nordlandet, som fra gammel Tid hedder Trollebotne, jeg veed ikke, om fordi det altid har været dens Særkjende at huse Trolde. Veien derhen langs Gaunguskardsà maa rides Fod for Fod og er kun en meget nødtørftig Sti midt paa den steile Skrente, der gaaer ned til Elvebunden. De løst sammenkittede Stene give kun skrøbeligt Fæste, hvert nyt Regnskyl bevirker ny Nedrasning, som ofte kun med Vanskelighed kan omgaaes, og Skraaningen nærmer sig hist og her betænkeligt til det Vertikale.

Det begyndte at trække op til Regn mod Heldningen af Dagen, vi kom omsider ned i en lille hæslig Dalkjedel, Baien laa der, det var vort bestemte Nattekvarter. Vi raabte. Der var Ingen, som svarede, uden nogle smaae arrige Hunde. Endelig kom hun da — Troldet. Saa uredt og uvederkvægeligt et Syn havde jeg endnu ikke havt. Hun viste sig i Døren — en sort Skikkelse paa sort Grund, bagved hende i Gangen var Alt Mørke. En skidden Ting, en nøgen Unge, stod hos, holdende hende ved Skjørtet. Jeg siger nøgen, thi en kort Klud af en Uldtrøie kan dog ligesaalidt som et Marquesas-Perlehalsbaand regnes for Klædning.

Nu aabnedes en Underhandling. Manden var ikke hjemme, han var i Kjøbstaden, ingen Anden vidste Besked om Trollebotne, der gik ikke Vei derhen, næste Dag blev det Uveir. Vi maatte forresten blive, om vi lystede, men Hestene var der ikke Raad for, meente hun, og Teltet ingen Plads til; der var nu det kostbare Tun, som skulde fordærves, og Skaden kunde ikke opveies med al Verdens Guld. Jeg saa ingen af de sædvanlige Antydninger til Indhegning, og spurgte derfor, hvor langt hun regnede Tunet; vi kunde jo leire os udenfor. Hun rakte Armen ud og slog en Kreds rundt om sig: Det var Tun Altsammen. Alt hvad jeg saa, hele Gryden. Efter megen Deliberation blev det dog saa, at Islænderen fik Lov at ride hen med Hestene til en grøn Plet, der skulde være at finde en halv Miils Vei borte. Teltet blev under Protest fra hendes Side opslaaet tilstrækkeligt langt fra Baiens Atmosphære.

Islænderen og jeg førte hver sin Leveviis. Han holdt til i Baierne og spiste paa Islandsk, jeg holdt til i Kirker eller Telt og kunde ikke spise alt Islandsk. Imedens han sørgede for Hestene, maatte jeg sørge for mig selv. Kjærringen skulde skaffe mig Kaffe. Hun kom med noget brunligt Smuds i en stinkende Skindpose. Det var ikke tænkeligt at drikke dette tillavet, naar man engang havde seet det. Jeg tyede til mit Nødforraad, og hun maatte, arrig ved Afslaget, sætte sig til at male min Kaffe. Snart fandt hun dette Arbeide for svært, hun maatte ikke, sagde hun, hun havde Saameget at gjøre.

Men saa kunde jeg male selv, takket være den lille gule Blikkværn, som Fru Pfeiffer efterlod sig i Reykjavik. Og der maa den være endnu; thi det er denne Kværns Skjæbne at sælges ved den ene Reisendes Auktion og atter at kjøbes af den næste. Hvor de smaae Aarsager kunne have store Følger! Paa Island hørte jeg, man syntes Frue Pfeiffer havde revet Alt saa skrækkeligt ned; Bogen er ogsaa maa-

skee vel gnaven. Den arme Frue, hun har, som naturligt var, maattet udstaae meget; men hvor vilde hun ogsaa hen! Især naar jeg husker den lille Kværns Fortrædeligheder, hvor langsomt den malede, hvorledes Haandtaget regelmæssigt faldt af, hvorledes Kornet fast syntes grovere, jo længer det led, kan jeg nok forestille mig en enlig hjælpeløs Wienerindes Kvaler, der reiser for at holde Dagbog, og hver Aften, naar hun har malet sig træt, absolut maa skrive. Hvor ærgerligt maa ikke Pennen undertiden løbe afsted!

Nu maatte jeg dog see, hvad dette Alt var, hun havde at gjøre. Jeg krøb ind i Ildhuset; der stod hun med Tugtens Riiskvist i Haanden og saa til, at en anden Unge, lidt større og mere paaklædt end den først omtalte, skrabede fem halv røgede, halv raadnede Svartfugl. Et Øie iagttog dette Arbeide, det andet fulgte mine Bevægelser. Er dette Alt, tænkte jeg; da maatte hun i Sandhed faa Noget at gjøre, om hun vilde tage fat med at skrabe sig selv. For dog at indlede en fredelig Conversation, spurgte jeg, saa selskabeligt stemt som muligt, hvad hun kaldte dette Slags Fugl. Fugl! raabte hun og viste Tænder. Fremdeles Krigsfod. Jeg fik Kaffen i al Hast kogt, reddede den lykkeligt fra al Neddyppen af gruelige Fingre, og nu skulde jeg have det mageligt i mit Telt. Umuligt. Til andre Tider havde der været ret lunt; jeg havde stillet Bagagen rundt omkring for at lukke Trækken ude, lagt en Presenning midti, Skindsækken ovenpaa, puttet mig selv i den, og vilde nu tænde en Pibe. Fyrtøiet vilde ikke give Ild. Jeg maatte altsaa sove. Men nu begyndte en Række af smaa Ubehageligheder. Da jeg skulde lukke Øinene, blev jeg vækket af en hæs Kvækken udenfor; Kjærringen havde sendt en af Ungerne op for mig til Uleilighed at flytte en skindmager Hoppe nærmere Teltet; derunder tiltalte hun nu Dyret i deres fælleds Sprog. Jeg vendte mig taalmodig paa den anden Side; men nu faldt Blik-

kværnen mig i Tankerne, jeg kunde ikke faae Fred for dens langsomme knusende Lyd, og jeg maatte forestille mig, hvor megen Grund til Ærgrelse den arme Fru Pfeiffer maatte have. Omsider faldt jeg isøvn, men nu gik alt paa Tydsk. — — Ich sing trotz dem an Kaffee auf Spiritus zu kochen; nachdem ich mein frugales Abendmahl verzehrt hatte, nahm ich mein Tagebuch zur Hand und fing an zu schreiben — — Eine grosse Leidenschaft der Isländer ist das Trinken — eine zweite ist das Tabakschnupfen — — und ich sage nur: man denke sich von Unreinlichkeiten so viel die kräftigste Fantasie zu erfinden vermag — — nebenbei besitzen sie auch eine grosse Trägheit — — überhaupt haben sie kein Gefühl des Schicklichen. — — Putz sieht man sehr wenig — unwillkürlich fielen mir die poetischen Schilderungen der Dichter ein von den goldgelockten Engelsköpfchen — ja die Haare sieht man hier wohl auf solche Weise tragen — was aber die schönen Gesichtchen betrifft — — —

Her vækkedes jeg ved Noget, som gik sagte over mig, og saa et Ansigt — ikke et guldlokket Englehoveds, men en graa Kats med gloende Øine. Fast maatte jeg vaagen istemme nogle af de mange Klagemaal. Katten maatte være bexet ind under Teltet; jeg havde sperret Indgangen og efterseet Alt; nu anrettede den et Nederlag i min huslige Orden, inden jeg fik den jaget ud. Atter en Stund fik jeg Ro, og det begyndte atter paa Tydsk: Hier blutete mir schon am fünften Tage die Lippen, und im Gesichte bekam ich Schuppen — doch, nun stand ich da, vor einem Hauptziele meiner Reise; ich sah es — ich stand auf dem Hekla, und suchte vor Allem den Krater auf der schneelosen Spitze, und — fand ihn nicht — — was mir sehr arg sein musste — — leider sehe ich immer Alles viel prosaicher als andere Reisende — — aber es ist merkwürdig, wie manche Leute Alles nachreden — nir-

gends eine Oeffnung, Risz, eingedrückte Wand oder sonst irgend ein Anzeichen eines Kraters!

Her blev det korte Mellemrum afbrudt af Trampen og Hujen rundt omkring udenfor; der blev jaget en Flok Sauder frem og tilbage. At sove mere var umuligt; jeg saa ud, Taagen kom vaad dryssende ned af Fjeldet, Alt var skummelt, deroppe regnede det, nogen Udfart i Natten var heller ikke at tænke paa. Situationen blev virkelig komisk ærgerlig. I passende Mellemrum, naar just Øinene atter vilde falde til, blev der stedse Spektakel, enten kom Kjærringen selv ud, skrigende, at der var Nogen paa Tunet, eller der kom Køer, som stangede til Teltet, eller den graae Hoppe knæggede udenfor.

Da det nu blev Morgen, og jeg var tilstrækkelig plaget, kom hun med en Kop Kaffe og et Stykke bidt Sukker og kød mig hoverende; som hun vilde sige: har jeg faaet dig myg nu — og kan du lave Sligt med din gule Blikkværn? Og som for at vise den ædle Drik i al sin Herlighed heldte hun Noget ud paa Skaalen og holdt op for mig. Der svømmede Ulddotter og islandsk Brændsel ovenpaa, og gjennem den skorpeagtige overklæbende Materie kunde jeg kun ane, at Skaalen engang havde været hvid med brunladne Tegninger.

Hvad er det Manden siger, raabte hun, da hun forstod min Vægring, *vil* han ikke drikke her? Og Vandet, som altid stod hende i Munden, blev til Skum. I stille Raseri saa hun om sig, for at finde Noget at lade det gaae ud over. Hvad feiler Haanden hans, spurgte hun min Følgemand pegende paa mig, er han skabbet?

Fuld af Forfærdelse ved Tanken turde jeg næsten ikke see selv. Alt er tænkeligt, og en eneste Nat paa et saadant Sted — uagtet Telt — — Tilfældigviis havde to Knapper trykket sig af paa min Haand, der stod et tydeligt Vildsvinehoved der. Trøstet mumlede jeg, at hun var et arrigt Trold, hvad hun desværre ikke forstod, kastede nogle Penge

hen til hende, og red bort i Taagen, medens hun stod med opspilede Øine, forundret over den uventede Gave. Men dette Anstød af Erkjendtlighed varede rimeligviis ikke længe; hun maa være falden tilbage i Arrighed og have hexet alskens Modgang ivei efter os. Vi kunde ikke see ti Skridt foran os, ideligt mistede vi de svage Spor af Vei, som vi skulde styre efter. Etsteds, hvor Noget tiltrak sig min Opmærksomhed og jeg efter Sædvane steg af Hesten, kastende den Tømmen over Hovedet, for som ellers altid siden at finde den ubevægelig paa samme Sted, havde den faaet det Indfald at løbe sin Vei. Føreren, der red foran med Bagagen og i en sørgelig Messetone foredrog Stumper af gamle Sagaer, mærkede ikke at den Brune fulgte med uden Herre. Jeg skreg, men fik intet Svar uden et skrattende Ekko fra de nære Fjeldsider i det Virvar af snevre Dale, hvor vi drog frem. Jeg maatte da finde Vei selv efter Spor og Gisninger, vadende over Bække, der vare opsvulmede efter Regn. I den stive Dragt og med Støvlerne fulde af Vand blev denne Gang tung. Endelig efter en Times Forløb var Islænderen bleven færdig med Sagaen, Helten var formodentlig ihjelslaaet eller indebrændt, Manddraberen fredløs, Alt i Orden, og han havde faaet Tid til at see sig om — han kom nu i Galop tilbage med den løse Hest. Længer ud paa Dagen, da vi gjorde Holdt og jeg benyttede Tiden til en klatrende Excursion, gled jeg ned over en Styrtning og slog mig tilblods. Dette var ikke nok. Mod Aften var atter Alt forhexet. Nattekvarteret trak sig stedse længere tilbage, endnu en Myr, endnu en Skrente var altid at passere og vi lige nær. Trætte og forhungrede fore vi tilsidst vild i en Myr. En af Bagagehestene styrtede i til Bringen og væltede sig dernæst med Velbehag heelt rundt. Kløvet var sprunget. Staaende til Knæerne paa den gyngende Bund maatte vi med Tougender og Reserveremme binde Alt paa igjen. Saaledes er et ubehageligt islandsk Døgn.

7.

Klagen over det Monotone maa dog ikke forstaaes saaledes, at ingen Afvexling er at vente i Naturen paa Island foruden den, som Storm, Sol eller Graaveir forskaffe. Det Monotone taler gjennem det Nøgne, det Forladte, Farvernes Eensformighed, Reisemaadens Besværligheder, idelig de samme, ogsaa for en Deel gjennem Personligheden, man har at trækkes med. Afvexling er der, men kun ringe i de store Linier. Landskabet bliver derfor sig selv, naar man først har seet det under to eller tre Grundformer.

Hvor forskjellig fra Heklas mørke Omgivelser er ikke en Times Solskin i Nærheden af Kalmanstunga, naar man har draget over de store Heder fra Nordlandet, har ligget ved Arnarvatn og hørt Svanerne synge i den stille Nat, seet Surtshellir, hvilt ved Kalmanstunga under Eyriksjøklens kolde Naboskab, og nu rider gjennem Krattet i den lave Dal langs Norðlingafljot og Hvità. Hvert Blad er, som det skal, heelt, friskt og fiintakket, Stammerne blanke og glatte. Mellem Birkebuskene stikke de brændende Soley frem, næsten ligesaa høie, saa det seer ud, som om hine bar gule Blomster; mere blye skjule de blegrøde Geranier sig i Skyggen under, hvor der altid er frodig Græsbund med hele Tuer af bredbladede Alchemiller. Den friske Skov sprætter op af gammel Lava, der i et ligeformigt Graat ligger over Dalbunden med sine størknede og atter sprukne Bølger, ofte dog overklædt med hvidligt Mos, hvorover Hestene da skride med lydløse Trin, medens man før lyttede til klingende Hovslag. Paa venstre Haand er Dalsiden glattet og tilklappet, og det friske Smaakrat, der endnu klatviis fortsætter et Stykke opefter paa den anden Side af den rivende Norðlingafljot, stikker skarpt af mod det røde, brandgule eller violette Gruus. Hvor man længer oppe seer fast Fjeld, skrige de samme Farver og Former som

Sukkertoppe og Tagrygge, men vender man sig tilhøire, møde atter de gamle sorte Rækker i jævne trættende Linier.

Eller naar man rider ved Skagafjorden langs Tindastolens gigantiske Mure, fra det gjæstmilde Fagranæs, fulgt af sin utrættelige Vært. Der er her kun lidet Rum levnet mellem det optrodsende Fjeld og Havet, denne Strimmel er stykkeviis Engbund med en Bai eller et Fiskerleie sparsomt hist og her. Stien slynger sig ofte høit paa Randen ved Brændingen; dernede bryde Bølgerne sig larmende, men overdøves af tusinde Søfugles Skrig. Kun under Næsset staaer Søen roligt, dyb grøn i Skyggen; der seile Vildænderne stille, paa Stranden sidde Skarer af Svartfugl, gyngende paa Bølgerne Lunder med røde Papegøienæb, her flyve Maager, Tærner og Teister, hist opløftes et mangestemmigt Skrig fra en heel Klynge, som ligger ordnet i Halvkreds paa Vandet. Og klatrer man ned ved Glerhallervik, glitre de sorte Vægge i Solskinnet af blinkende hvide Krystaller, man gaaer paa den smalle Strandbred mellem halvt igjenstaaende Støtter og Portaler, Levninger af Stormens Bygværk, og et Stykke ude, før Himmel og Hav flyde sammen, kneiser den lodret opstikkende Drangey.

Det samme Hav har man blaat og mægtigt under sig fra Høiden af Tindastolen i den fuldkomne øde Lydløshed. Skyerne forneden synes da derpaa som enkelte Seilere, der krydse hid og did, og hvis det er klart mod Nordvest, kan man forfølge den udtungede Kyst med de mellemgaaende Fjorde til en blaa Streg, Cap Nord, som engang gjaldt for Islands nordligste Punkt.

Det gjæstmilde Fagranæs! Rørende er den islandske Gjæstfrihed. Den møder den Fremmede i Døren, leder ham ind i det bedste Rum, som staaer ledigt til ham, trækker hans Støvler af, vadsker hans Strømper, tørrer hans Klæder, beslaaer hans Heste, koger til ham, dækker op for ham, staaer bag hans

Stol, vaager over hans Ro, og følger ham endnu et Par Mile af Gaarde som Veiviser. Manden røger Fredspiber med ham og staaer ham bi med Raad og Daad, Konen opvarter paa gammel Viis, og i den korte Tid, hun har tilovers mellem de tre Middage daglig af Fisk, Supper, oplagt Melk og Faarekjød i alle Variationer og de tilhørende tre eller fire Præsenteringer af Kaffe og The, fritter hun ham venligt ud om hans Hjem og hans Reise, spørger ham deeltagende, om det ikke tykkes ham uskjemteligt at fare saa ensom i Vei, kalder ham Frænde, og seer derunder i al Stilhed efter, om ikke hans Klædedragt skulde tiltrænge Naal og Traad. Conversationen gaaer ikke ret flydende, men saa velmeent. Konen taler Islandsk, Manden kan ogsaa et fremmedklingende Dansk, fuldt af gamle gode Ord, men ogsaa med visse poetiske Licentser, saasom altid Verbum Blive for Verbum Være, *den* om Personer og *han* om Ting, og undertiden Adverbier for Adjectiver eller omvendt. Eet kunne de Begge ikke ret forstaae, det er, hvorfor den Reisende har Hastværk og ikke kan give Tid at hvile sig rigtigt ud, især naar de høre, at han sjelden havde Anledning eller Villie til at tye tll Gjæstfriheden.

Kvinderne paa Island, der fremfor Mændene have en national Dragt, gaae stedse i Sort. Man kunde ogsaa stundom falde paa, at der var Sorg. Sjelden eller aldrig skal man møde støiende Lystighed. Hvilke Fornøielser kjende disse Folk? Have de Skuespil, Dands, Sang eller Lege? Landet ligger udenfor Forlystelsen, her er en evig Kamp for at leve. Men Omsorgen for det Nødvendige, der her kunde være tung, og som saa ofte trykker Andre, synes at være temmelig let. Man seer alvorlige, oftest tilfredse Folk, og, selv om det skulde skrive sig fra en Smule Ligegyldighed, maa man glædes ved at see dem tilfredse midt imellem Glemsel og Savn. Om Vinteren læse de gamle Sagaer, til de kunne dem udenad, om Sommeren ride de. Det er Ad-

spredelsen. Mangen en heelstøbt Karl med et kløgtigt, opfindsomt Hoved gaaer her paa sin Gaard, uvirksom, men sorgløs i de urgamle simple Sysler. Mangen en fiin Frøken vogter Faar barbenet og med udslaaet Haar, og vilde dog forsvare en anden Plads. Man maa overhovedet undertiden studse over det ædle Blod, der tydeligt arter sig hos enkelte Individer, deres naturlige Anstand, den ranke Væxt, den aabne Frihed i Omgængelse — hvor dybt end Alt dette hos Andre er nedtrykket under Uvidenhed og Fattigdom. Thi endog den Mangel paa Reenlighed, som paa enkelte Steder er saa paafaldende, er ofte Uvidenhed. Hvor saae de det blanke Exempel?

Vore Damer ville vel ikke goutere dette „fine Frøken.“ Men her er sandfærdigt fine Frøkener, som nedstamme, saa lige det lader sig gjøre, fra de frisindede og mægtige første Udvandrere, og gjennem dem fra de gamle Kongehuse. Alt er der hvad man maa have, hvad der ikke kan tillyves, den ægte Oprindelighed, et adeligt Indre i et ædelt Ydre.

Jeg stødte en Søndagmorgen paa Kirkefolk, der skulde til Saubær ved Esja, vi blev i Følge en Miils Vei. Mellem dem var der en saadan Frøken, om hvis Stamtavle jeg desværre glemte at spørge, det var Skade, men den kunde til Nød læses udenpaa hende. Hun sad saa kjæk og fri paa Stolsadlen, let og fiint bygget som hun var, paa en staalgraa zirlig Hest, der dandsede under hende, i sin tætsluttende sorte Dragt — Trøie og Skjørt — med gule paabundne Skoe af usværtet Skind, blaae Strømper og Vanter og en lille Svøbe i Haanden. Hun havde et udaddeligt skaaret Ansigt og Øine saa smægtende blaae, som Nogen kan forlange under et Par tegnede Bryn og lange Øienhaar, og den lille sorte Hue med den tykke blaae Kvast sad en Smule koket paa det brune glat opbundne Haar. Broderen red ved Siden, det var det samme Ansigt, men Alt stolt og kraftigt, hvad der hos hende var blødt og frygtsomt. Vi gav os i Snak med hverandre og blev ret gode

Venner. Jeg maatte fortælle dem om Norge, de vilde vide saameget om de gamle Frænder. Til Gjengjæld gjorde jeg dem mine Spørgsmaal. Jeg kunde udbrede mig over, hvor let hun forstod mig; ofte oversatte hun mine uheldigt anbragte islandske Gloser eller mit øvrige Norske for Broderen, naar han ikke strax begreb mig; jeg kunde tale om den klingende vederkvægelige Stemme, om disse kloge spørgende Øine, der kunde opfatte ved at see, om denne Skyhed for den Fremmede, halv naiv Frygt, halv god Tone.

Før vi skiltes, udvexlede vi Navne. De hed Bjarne og Thordis, han var nogleogtredive, hun tyve Aar. Tilsidst red vi et Stykke omkap, som for at prøve hverandre. Hun nærmede sig derpaa Broderen og hvidskede ham Noget i Øret. Han spurgte efter en Pause: Er du gift? — Nei, svarede jeg og vendte mig hurtig mod hende, men hun saa til den anden Side. End du? spurgte jeg. Hun rystede paa Hovedet. — Det var tydeligt, at vi alle Tre efter disse Note-Udvexlinger, der ligesom saamange andre ikke ledede til Noget, dog vare mere tilfredse med hverandre. Vi red derpaa endnu engang omkap og saa hver til vor Side, hvor Veien deelte sig.

Drachenfels*)

1852.

Det var en Dag, og det regnede — ogsaa indvendigt regnede det, og derom vilde jeg fortælle. Men naar En sidder i sin Stue paa en stoppet Sopha med en stoppet Pibe og har Papir foran sig og det Forsæt at udbrede sig paa dette Papir og skriver: Jeg er meget ulykkelig, da er dette Løgn. Thi naar En er meget ulykkelig, da sidder han ikke i den stoppede Sopha og skriver det, men vanker heller om i Bjergene. Jeg vil ikke lyve. Jeg vil kun fortælle om en Dag, da det regnede, og om Drachenfels og om en fransk Munk.

Der havde været et Solskin i to Dage over det allerede brunlige Løv, og en dyb klar Himmel, og om Aftenen saa deilige lette røde Skyer — Sommerfugle, Genier med Vinger, flyvende Seilere, svømmende Bjerge, Stevnemøder, Paladser og lange Broer — men Alt i Skyerne. Men den Dag, den tredie her, da det regnede, og da jeg ikke vilde sidde og stirre paa et Punkt mere, da vadskede jeg mig og tog med et Cølnerskib til Kønigswinter, og mod Aften, da Regnen alt var ophørt, stod jeg paa det lille Præsenterbræt med Værtshuset under det forfaldne Taarn øverst paa Drachenfels. Der var en enlig Dame romantiserende indenfor et grønt Slør, en studerende grundig Yngling med en Veiviser i Haanden og en Pige med Krandse af Egeløv. Og der stod jeg. Og Allesammen saa vi ud.

En Vind havde blæst op og feiet den halve Himmel ren. Alle Skyer joges mod Nord, der skød de sig i hverandre og taarnedes op; som et Bjerg

---

*) Hidtil utrykt.

stod en Skykolos over Cøln, og Domens Kolos, der tegnede sig svagt i Horizonten, var imod den som et Punkt. Store Stykker dreve løs og vilde arbeide sig op imod Vinden, men skødes atter tilbage under Folderne af Skyklædet. Solen gik under bag de yderste Lag, og gjennem et Hul i Massen luede et glødende Gjenskin ud længe efter, holdende sig ubevægeligt, medens Alt ellers pressedes og fortættedes til en sort Klump. Forneden flød Rhinen i mægtige Krumninger bredere end sædvanligt; Flodguden havde heldet paa Krukken. Her delte den sig om Nonnenwerths Klosterø, her gled den forbi Rolandsecks Klippe, hvor den arme Toggenburg havde siddet og stirret „bis das Fenster klang“, her længer ned forbi det stille Bonn med dets Spir og pragtfulde Kastaniealleer, hvor Nattergalene give Concert gratis hele Natten igjennem i Mai. Men en Svale kunde have skaaret som en afskudt Pil gjennem Hullet i Skybjerget — og sat sig paa Taget langt borte og kvidret. Svalerne ere mine Fugle. De ere blaa som den blanke Nat; men naar de flyve, ser man, at de ere hvide om Hjertet. Svalerne have ogsaa en ustyrlig Lyst mod Syden; men Intet er skjønnere end en nordisk Sommer, derfor komme de flyvende hvert Aar til Norge. Og hvem kan tænke sig en gammel Svale? Jeg tror, de dø alle unge.

Brunere bleve nu Strækningerne forneden, og sortere de takkede Trachytklipper nær ved med de store Stenbrud, som have født Cølnerdomen, og de halvt fortærede Taarnruiner øverst saa ud som voxede op af den faste Sten og som Tænder i den slagne Drages Kjæve. De venlige Landsbyer, Vinbjergene, Godesberg med de hvidt skinnende Husrækker, Engene, de snorlige Veie med de uendelige Poppelrækker — Alt flød lidt efter lidt sammen til uvis Nat.

Der er et Øieblik mellem Dag og Nat, et Møde paa Reisen, kort som en nordisk Vaar, skjønt som

en Drøm, naar man er 19 Aar; de række hverandre Hænder og staa Side om Side. Poeterne sige, de kysse hverandre. Det er et skjønt Øieblik dette, men saa kort, som naar to Dampskibe mødes paa Rhinen. Det ene arbeider sig op, det andet flyver nedover. En Yngling staar paa Dækket og har kjendt sin Dames Farver — der ved Rælingen — det er hende! Men nu er det forbi; Afstanden voxer med hvert Øieblik, og *det*, hvori Øinene virkeligt mødtes, er langt tilbage, en Taage, en Tro, en Indbildning staar for den endnu Stirrende. Saaledes er dette Møde mellem Dag og Nat paa den store Reise. Dagen flyver mod Vest, spilende sine Vinger ud. Natten hviler med Mørke overalt i Øst, hvor Dagen nys har været — men i Mødet bøie de sig mod hinanden og række hinanden Munden, og deres Blikke smelte sammen. Da luer netop den lavt staaende Aftenstjerne ud i et langt Øiekast, og Rhinen staar stille i sit ilende glatte Løb, og dens blanke Flade vil fange dette Blik, og de fjerne Bjerge løfte sig under Aftentaagen og kige hverandre over Skuldrene, og paa Himmelen staar Noget at læse om et Forbund af alle Farver og om et Ægteskab mellem Lys og Skygge, disse To, der ellers altid ere saa skarpt adskilte — som de Fleste, der ret egentlig høre sammen i denne Verden. Og som alt Skjønt og Herligt er saare flygtigt af Tilværelse, saa at det egentlig kun kan gribes med Tanken, saaledes er ogsaa dette Møde; i det Øieblik, det er begrebet, er det skeet og forbi.

— Med Tilladelse, ved De maaske Noget *bestemt* at sige om disse Ruiner, *naar* Borgen ødelagdes, og Noget *nærmere* om Dagobert, thi jeg finder Intet i Bogen? — spurgte her den grundige Yngling, der med Foden færdig til at stige ned vilde have disse Ting opklarede endnu. Jeg svarede ham, at jeg beklagede meget, at jeg troede, man vidste overhovedet Intet. Men i ethvert Tilfælde vilde han finde det i „Siebengebirges Skjønheder“

eller i „Rhinens Æolsharpe,“ ogsaa vilde jeg meget anbefale ham Müllers „Loreley“. — Ynglingen takkede og bortfjernede sig.

Jeg henvendte mig nu, da ogsaa Damen havde endt sine Sværmerier og nedsteget til de dybere Regioner, til Værten, en lille Mand, som den hele Tid havde siddet stille bøiet over et Bord, og spurgte, om jeg kunde blive Natten over.

Det forekommer mig altid som en Bivouacild, svarede han, idet han reiste sig og pegede ud over Rækværket ned mod et Lys, som skimtede frem af Natten paa den anden Side Rhinen. I 42, da den store Manøver var her, da var det skjønt at se — alle de smaa lysende Punkter — det var ret skjønt.

Kellneren kom nu springende til og hvidskede, at Værten led af Solstik, at jeg skulde faa et godt Værelse, og om jeg ikke vilde se Maanen staa op paa den anden Side?

Jeg tænkte paa, at dette var et snurrigt Selskab paa Drachenfels. En ensom sværmende Dame — en Yngling af Træ — en gal Mand — og jeg selv, som ikke var i den bedste Stemning. Forrige Gang for et Aar siden, da jeg ogsaa besøgte Drachenfels, var en fransk Munk der; han hørte ogsaa til Selskabet.

Led Værten af Solstik? Eller havde han seet Noget deroppe mellem de gamle Mure? Thi ganske sikkert er der ikke. Saa mange slette Vers ere der undfangede i Sol- og Maaneskin, og Intet skulde spøge? De ville opstaa mod de respective Forfattere disse Vers og sige som Muhamedanernes malede Fiske: Du har givet os et Legeme, giv os ogsaa en Sjæl! — Men de respective Forfattere havde maaske intet Stykke Sjæl at undvære, og de maa derfor blive fordømte, om ikke en medynksom Engel vil antage sig dem og svare Versene: Legeme have I faaet, sige I! Der er jo hverken Hoved eller Hale eller Krop, men kun mange Fødder. Gaa gaa Tusindben! — Der er vistnok ikke ganske sikkert der-

oppe omkring det gamle Taarn, naar Maanen titter op bag Løwenburgs Kegle. Der gaar en Hvidsken mellem Egebuskene, de dukke sig og svaie, Vedbenden klatrer som en Firben opad de lodrette Vægge, Taarnet kaster sin lange Skygge ud over Landskabet dernede, og den sniger sig over de stille Enge, alt som Maanen stiger. Den steg alt høiere, Skybjerget mod Nord blev blegere, omspredte Skyfnokker jagedes om, og Stjernerne blussede op bag dem, medens Alt lidt efter lidt fyldtes med en mild Sølvglands, hvorigjennem de tilsidst skinnede som venlige Øine i et Smil.

Men jeg tænkte paa al den Tid, det regnede. Der er en Regn, som ikke plasker og strømmer, en lydløs inderlig Regn fra Morgen til Aften, dryssende ned i tæt Taage. Over Engen og paa alle Blade lægger den en graa glindsende Hud. Saaledes havde det regnet de Dage. Og dog skinnede Solen saa lystigt i Bonn gjennem de brede Alleer og paa de brogede Kjoler og i de tynde Parasoller. Var det fordi jeg mødte end ikke en Hund, som kjendte mig og vilde logre? Var det fordi jeg besøgte Kirkegaarden og satte mig paa den graa Trachytplade paa Drachenfels ved den unge Birk mellem de mange pyntede Grave, mellem Roser og Myrther og Taarepil, og tænkte paa min Slægt? Eller var det, fordi jeg stod der og saa, hvorledes Skyerne joge forbi de skjønne Stjerner? Saaledes drage stundom Tankerne gjennem Sindet. Hvorfor ere I alle sortklædte? spurgte jeg. Have I Sorg? — O nei, det er kun saa vor Mode, svarede de, ligesom Venetianerinderne gaa vi sorte fra Top til Taa; da se vi saa smekre ud.

Stakkels franske Munk. Han kunde den Gang være 19 Aar, nu altsaa et Aars Oplevelser ældre. Det var en hed Eftermiddag. Solen spillede med gyldne Blink, Sang og Musik flød nedad Rhinen. Der var fuldt af Fremmede deroppe. Han havde strakt sig i Græsset under Taarnet og havde taget Hætten af Hovedet, og Vinden viftede let med

hans brune lange Lokker og kølede hans aabne Pande, der var fuld af Tanke og gode Gaver. Kun en lille Kreds om Issen var raget. Der laa ellers noget Elegant i hans Væsen, der ikke meget mindede om Munken. En Collega, en fed Pater, hvis runde Ansigts Tilfredshed røbede, at han havde faaet Bugt med Livet og Theologien til gjensidig Tilfredshed, sad under Skyggen af Taarnet og raabte: Kom hid, August, her ser du bedre. — Men den Yngre befandt sig bedre, hvor han var, og han tænkte maaske selv, at han saa ned i den yndige stille Dal, der gaar fra Honef op imod de fjernere Keglespidser. Men han saa ikke derned. Fire Skridt fra ham sad en Dame i en bleggrøn Silkekjole. Og den unge Munks Øine anklagede alt Munkevæsen. Han sprang op og rystede sine Lokker, som om han vilde ryste Tonsuren af; han knyttede det brede Silkeskjærf fastere om Livet paa sin lange sorte Talar, foldede Armene og blev staaende ubevægelig. Han lignede saaledes mere en Apollo Musagetes end en Munk. Den unge Frue — thi hun havde en omhyggelig Gemal med — havde bemærket ham. Hun saa paa ham med Beundring. Jeg saa det. Og jeg tror, Munken saa det. Og jeg tænkte: Hvor skal det gaa? En Yngling, 19 Aar, med brændende Øine og fuld af brændende Gaver. Og den unge Frue! Gemalen holdt Parasollen over hende og forklarede hende efter Reisebogen hvor Siebengebirges 7 Spidser vare at søge. Det hjalp altsammen ikke. Hun var ikke lykkelig. Og det Værste var: en halv Time senere havde de sluttet Bekjendtskab, og den ældre Pater stod med et Kundskabens Smil.

Paa den anden Side af Taarnet, hvor den egentlige Udsigt er, og hvor alle Navnene staa malede, var et andet Selskab. To Englændere, en Miss, Turister med Veivisere og Egekrandse. Mellem dem to Tydskere, den ene en Mand i hvid Sommerdragt af Lærred, med en Straahat trykket ned til dybt paa Næsen, saaledes at den kun holdtes tilbage af

to udstaaende Øren, og at han maatte bøie Hovedet bagover for at se, en Lignelse af et Esel, en Mand svedende af Hede og Begeistring, rullende med Øinene og udraabende: Uforligneligt — havde jeg blot min Lovise her! Den anden en Ven, som sad hos ham og taug — jeg ved ikke, om fordi han, som jeg, heller ønskede Lovise langt borte. Thi hvorledes kunde vel denne Herres Lovise se ud? — Uforligneligt, blev han ved, o min Lovise! Og tørrede sig om Munden.

Men jeg stod ved Rækværket nede paa Pladsen ved Værtshuset og gjenkaldte mig dette i min Erindring og tænkte derhos paa den Tid, det regnede — og paa et stort Land med Søer og Dale, men Alt var Taage, vaad og tæt dryssende. Og jeg gik over Engen, hvor alle Urter stode graa af tusinde smaa Regnperler, og Træerne sloge mig i Ansigtet med tunge Kviste. Da aabnedes et stort Hul i Taagedækket; der var Himlens Port, og Petrus foran den. Og Manden i Lærredsdragten stod der med sin Lovise, og Petrus trak paa Skuldrene og lukkede ham ind. Giv mig et Rum for mig selv, hvidskede Lovise. Men den unge Munk sad ved sin Pult og skulde udarbeide sin Tale til næste Dag som Udvalgt af Jesuitermissionen. Men naar Pennen skrev, raslede det som af den bleggrønne Silkekjole. Og han slog sig for Panden og raabte: O var jeg dum!

Hør, min Ven, sagde han til mig, du er Fremmed og vil ikke forraade mig. Jeg har aldrig talt et Ord derom til Nogen. Hendes Øine — de ere ikke Madonnas Øine, som jeg engang saa i Drømme. Men hvorfor er Løvet saa blegt i Maaneskinnet som hendes Silkekjole var? Og hvorfor staar du her og fritter mig ud?

Da kom Kellneren med et søvnigt Ansigt og vækkede mig. Han sagde, Værelset var færdigt, og at det var silde. Jeg tilbragte en støiende Nat paa Kvisten, der havde luftige Vinduer ud til Non-

nenwerth, tudende Vind og klaprende Jalousier. Jeg saa derpaa en graa Morgen, kjedelig som et rimet Rhinsagn, og steg atter ned fra Ruinerne paa Drachenfels med et glad Hjerte, fordi jeg ikke havde mødt nogen Gjenganger af de Vers, som huse i Buske og Mursprækker deroppe.

Og her ender „Drachenfels“ — eller her begynder Drachenfels først. Thi Drachenfels er i den Henseende det Modsatte af Bavariastøtten foran Rukmeshalle ved München. Fra Hovedet af Drachenfels har man intet storartet Indtryk, det maa da hænge af en sjelden magisk Belysning. Nedenfra seet viser sig Fjeldet inponerende. Naar man derimod sidder i Bavarias hule Hoved, ligger Salzburgeralpernes skjønne Række i det Fjerne som et blinkende Diadem over München med dets Taarne; men stiller man sig ved Foden af Støtten, da ser den ud som et stort Dyr, der er voxet fra sit Skal, eller som en stor Tinsoldat, der ikke kan faa Rum i Æsken — og derfor maa staa udenfor den.

Jeg gik til Honef, denne Sundhedsby ved Foden af Siebengebirge, hvor alle Folk blive 80 Aar gamle, og hvor der er en god Middag at faa i en hyggelig Stue. Der var et Selskab fra Cøln for at nyde Høstdagen, og jeg fordrev min Stemning ved at se paa Børnene. En lille Pige var der især, med skjelmske Træk, tilbagestrøgne Haar, dertil blaa smilende Øine og to runde brune Arme. Hun saa ud, som om hun skulde springe itu af Lystighed. Men hun sad ganske stille; thi der var Mange ved Bordet, mange Fremmede, og Mamma havde sagt, at i Fremmedes Nærværelse maatte hun ikke le — ikke det allermindste. Hun skottede til mig, jeg saa paa hende og begyndte at trække paa Munden, saa syntes hun vist, jeg var en underlig En, og saa begyndte hun at le, men kun yderst ude ved Mundvinklen, saa slog hun atter Øinene ned og skulde være ret meget alvorlig. Da trillede en af Legesøstrene, som sad ligeoverfor hende, en Pære

hen til hende over Bordet. Nu var det forbi. Denne Pære var altfor latterlig, saa underlig gul og rød og kom stiltiende piltende paa egen Haand ganske som den lille trinde Kellnerinn i Oberpollinger, veltilfredse Kinder, der fast fristede til et Bid, langt Liv og ingen Ben, en vrikkende Trillen henad Gulvet paa en underfuld Maade! Jeg tænkte paa München og maatte ogsaa le. Ved Støien vækkedes Doktoren, som sad ved Bordenden, han kigede over sin ufordøiede Politik og lod et ondt Blik flyve mod den Mindste og Svageste af de to Rolighedsforstyrrere og dukkede atter ned i Avisen. Mamma saa ogsaa venligt og straffende paa hende. Da blev hun blussende rød, og Alt var Stilhed. Vi hørte kun Doktoren støde med Næsen mod Bladet; thi han var meget kortsynet. Endelig gik Doktoren. Det var nu ikke længer forbudt at le, altsaa blev der heller ikke leet, kun først en lille Krig med Blomsterne. Nu var Maaltidet endt. Børnene foldede de smaa Hænder, Læberne bevægede sig, de dukkede Hovederne og korsede sig paa Panden - og hop, der vare atter Fuglene fri, og fra Haven lød allerede denne Latter, der er som naar Fuglene synge eller som naar Kattene lege.

Jeg fortæller dette, fordi jeg havde mere Glæde af de Børneansigter end af den hele Rhin, saa lang den er, med alle dens Borgruiner og Værtshuse. Og det vilde være mig gavnligt, tror jeg, ret ofte at erindre det pludseligt alvorlige Blik, hvormed den nys saa overgivne Pige, medens hun bevægede Læberne i Bøn, mødte en af de ligeoverfor hende siddende Legesøstres Opfordring til at le. Jeg har ofte Lyst til at le — ofte paa urette Sted. Latteren og Satiren er af Djævelen, tror jeg. Det hænder let, at man fordærver det Bedste hos sig — saa lidet det end kan være — ved Latter. Men denne Latter synger ikke som Fuglene, men den er ganske stille, indvendig — og da er det atter Regnveir — og der ligger tæt Taage over det store Land, og ikke 10

Skridt forud er der Udsigt, og paa Engen staa alle Urterne med den graa glindsende Hud af uendelig mange Taarer, og Træerne slaa den Forbigaaende med de tunge vaade Kviste. Da var det vel at have en saadan lille sød Ting med blaa smilende Øine og syngende Latter ved Haanden. Men jeg er fremmed og ukjendt her — og det vilde ikke passe sig, om jeg strakte Haanden ud og holdt en af de smukke viltre Børn igjen ved Kjolen, naar de løbe gjennem Kastaniealleerne, og sagde: Maria, le dog lidt igjen som en Fugl, for her er Taage og det regner! Hvad vilde Mamma, hvad vilde Bonnen sige? Nei, man maa gaa strunk og stiv gjennem Verden og for Alting overholde Formerne. Saaledes er jeg da atter i Regnveiret, hvormed jeg begyndte.

Bonn, 28de Sptbr. 52.

Tizians Monument og Raphaels Michael.*)

1852.

Hvo har ikke hørt Tizian nævne! Men Tizians Monument, Hvo vil engang nævne det? Det er af Professor Zandomeneghi, og staar i Kirken Santa Maria di Frari i Venedig. Jeg har nylig læst Lovtaler om det.

Et stort Fodstykke et firkantet Stykke Mur, 4 Søiler af tartarisk eller anden barbarisk overlæsset Orden, 4 opstillede Kunster, 2 siddende Tidsaldre, endelig Tizian selv commanderende Geledet. Væggen af Murstykket er derhos bedækket med Basreliefs efter Tizians Malerier. Der er ogsaa hans Mariæ Himmelfart udspilet og ophængt.

Et Gravmæle er et Leilighedsdigt, og et Leiligheds*digt* er sjeldent, siges der. Men Skulptur har i en Henseende mindre Uleilighed ved denne Leilighed. Kan man sletikke „finde paa“ Noget, saa kan man dog sætte Personens egen Statue der. I mange Tilfælde ville Folk være bedre tjente dermed; de slippe at gruble sig dumme over kolde Allegorier, og de se dog, hvorledes Manden saa ud. At derimod den Omstændighed, at Manden ligger begravet etsteds, skal være en Leilighed til at slæbe alleslags Ting sammen over ham, som ikke høre sammen, og opstille dem som man opstiller Gipsfigurer i en Bod — eller hænger Vadsk paa en Snor: dette har jeg seet, men ikke begrebet. Iøvrigt kan jeg lidet dømme her. Statuerne skulle være vel udførte. Jeg tilstaar, jeg saa egentlig ikke paa dem, jeg saa paa det Hele og paa Sammenstillingen — og skyndte mig bort med et ubehageligt Indtryk, som om Ve-

*) Hidtil utrykt.

nedig forgjæves havde flygtet saa langt ud paa Havet, som om Attila var mig lige i Hælene — og ikke den klingende Attila af Verdi.

Og dette skulde blive dit Monument, Tiziano Vecellio, du Farvernes Mester! Hvo malte Kjød og Blod som du? Om jeg havde været Billedhugger, og om man havde henvendt sig til mig — to eventyrlige Forudsætninger — jeg havde sat ham mellem Aphrodite og alle hendes Terner; jeg havde ikke ladet ham commandere et halvt Dusin opstillede beklædte Figurer, der mest maa interessere dem, der studere Exercitien. Eller jeg havde hugget ham hans Statue og stillet en Genius ved hans Fødder, der lægger en Palet med Farver til Side; thi Hvo tør blande Farver efter Vecellio? Eller en Aphrodite paa hans Gravsten, speilende sig paa den Marmorflade, hvor hans Navn staar. Thi han havde Speilet for de skjønne Former i deres yndigste Kjødelighed.

En stor Væg — et lidet Hus — en kolossal Æske — hvad man vil kalde det, maaske er det nødvendigt for Monumenter. Figurerne skulle have en Baggrund eller et Tag over Hovedet. Stiller man det for Enden af en Vei, nuvel, da er den firkantede Kasse en Lignelse af et Tempel, hvori Navnet bor. Tilskuerne staa i Veien og se Tingens Forside; Bagsiden maa man egentlig ikke se, der maa staa Skildt: Forbuden Vei! Men hvor man allerede har Templet — hvor man har Marmorvæggen af et Sidekapel eller af en Nische som i Santa Maria di Frari, hvorfor slæbes da Kassen ind? Figurerne kunne jo dog være Kassen foruden — det er ikke som med Polichinelkassen. Zandomeneghi behøver jo ikke at sidde i Kassen for at holde Figurerne paa Benene! — Nuvel, den store Kasse eller Væg var der, den var Tradition. Den store Væg var nøgen, den maatte fyldes. Man huggede altsaa nogle af hans Billeder i Basreliefs og fyldte dermed Væggen. Ulykkeligt at man netop tog Mariæ Him-

melfart. Dette Billede fra academia delle belle arti, lutter Farve og Svæven, den salige Maria paa Skyerne, som skydes opad af Engle, alt dette Luftige i det taareblandede underfulde Lys af Legenden — dette udspiles paa Sten til en Haandgribelighed. Var det Michel Angelo Buonarottis Monument, han, der altid var Plastikeren, selv hvor han malte! Men her ironisere disse Basreliefs over Tizian, som er kun Farve. Det er kun en Biting, kun en Baggrund; man lægger ikke saa megen Vægt paa det Mindre; det kunde ogsaa været borte? Men Væggen kunde ogsaa været borte, de 6 andre Figurer, de 4 Søiler, ja Tizians Statue selv — Alt kunde været borte. Det er Synd at trykke den gamle Mands Ben med Vægten af de faldende Kunstens Ruiner, hans Gravsten var før saa smuk og blank, Marmoret saa glat og fast som det skjønneste Legeme af Kjød og Blod, som han malte, og i de indhuggede Navnetræk slumrede al Farvens Grazie. Ideen af Monumentet er nu: Se her dette store, store Mausoleum! Ja vel kan man erindre ham i Venedig; men i Kirken kunde han hvile trygt. Sit Navn har han selv sat sig.

Hvis jeg har forstaaet Veiviseren ret, saa har Canova gjort en Model til Tizians Gravmæle; men denne Model blev siden benyttet til hans eget, Canovas. Gravmæle. Det staar i den samme Kirke ligeoverfor. *Der* er Simpelhed og Skjønhed, der er en Idee i Form, et Digt. Der forrettedes ved et af de smaa Altre i Nærheden, da jeg havde gjort Runden om Kirken og stod for Canovas Monument; de svingede med Røgelsekar, Præsten korsede sig og neiede sig dybt og satte Kalken til Læberne, andægtige Kvinder og Børn laa knælende paa Marmorfliserne og bøiede Hovederne mod Gulvet. En reisende Hedning kunde han ikke bøiet sig for Canova, som var Kunstner, som maa have lidt og stridt og udført sin Mission vel, altsaa en ligesaa god Helgen som mangen?

Men saadanne monumentale Kunstværker som Tizians ere Monumenter om den faldende Kunst eller om Kunsternes indbyrdes Strid, her mellem Skulptur og Architektur, hvor den første er bleven Slave. Denne Strid føres ideligt og overalt, i Skulptur, i Maleri, i Digt, baade aabenbart om de enkelte Kunsters Grændser og lønligt i Kunstværket selv. Jeg maatte tænke derpaa ved at se to Kristusstatuetter i Münchens Kunstverein, den ene: Kristus som den gode Hyrde med Hyrdestav, Lam og Tornekrone, den anden: Kristus lader de smaa Børn komme til sig, en Mand i en Kappe udbredende sine Hænder over nogle skjorteklædte Børn. Statuetten forudsætter allerede en Ubetydelighed ved sin minutiøse Form. Men Kunstens høieste Opgave er ingen Ubetydelighed, og man har dog ikke Kristus staaende for Speilet mellem andre „Nips"?

Men hvorfor staa vi fulde af Ærefrygt og hellig Anen for en Raphaels sistinske Madonna — og hvorfor kunne vi kolde gaa omkring en Kristusstatue selv af Thorvaldsen? — Guder for Skulptur. Kristendom for Maleri. Skulptur trænger Indholdet af sin Gjenstand sammen i en Form og fremstiller den fri og selvstændig, altsaa salig i sig. Men en Gjenstand af Kristendommen kan meget mindre løsrives af sin Sammenhæng. Kristus har Faderen, Maria har Barnet. Maria *med* Barnet kan jeg tænke mig for Skulptur — thi disse to danne tilsammen en salig Enhed. Men er det *da* Kristendommens Maria? Hvad Forskjel bliver der egentlig mellem en saadan Maria med Kristusbarnet og en Ino med den lille Bacchus, saafremt Begge skulle fremstilles ved Meiselen? Ja, man kan give, som jeg har seet, Maria en Glorie om Hovedet, 3 Pinde af Marmor. Men Øinenes Lys mangler, og der bor Troen og Forventningen og den kristelige Lidelse, som er i Sjælen og ei i Kjødet. Selv det Allerhelligste — Apostler og Martyrer — ere meget mindre end de gamle Guder faste Typer, som kunne tænkes ud

af al Situation. Meget mere aabenbarer sig det Evige hos dem kun i Situationen og bryder først ved den ud som det iboende Lys. De vare jo ellers skrøbelige Mennesker. Men dette Lys maa males — det kan ikke hugges. River man dem ud af Situationen, saa river man dem ud af det, der er Kristendommens Farve — og der resulterer en allegorisk sjæleløs Figur eller en stærk paa sig selv stolende Figur, en Hedning. En Sokrates bliver en Halvgud. En Apostel bliver ogsaa en Halvgud — eller et Intet. Men Apostelen skulde være et kristent Menneske, skulde hvile i Kristus, ikke i sine egne Tankers Styrke. Lærredet, Fladen, bliver i alle Henseender mere skikket til Fremstillingen af det Hellige og Helligste; thi dette staar ikke længer midt iblandt os, saaledes at vi kunne gaa hen til det og maale det efter i alle Dimensioner, men det har forladt os og bor dog i os — eller det skulde bo i os, og det aabenbarer sig nu kun i et Moment for et vundet Standpunkt. Heller ikke det Kolossale hjælper ved Statuen. Hvad virker en kolossal Kristus, der stilles haandgribelig for os? Vi maa løfte vore Øine, men det er en mekanisk Opskuen, ligesom naar man ser op til et Fjeld, hvor Øiet taber sig i de mægtige Jættemasser, ikke som man skuer op i Himmelen derover og taber sig i dets Dyb. En Feldtherre kan fremstilles kolossal, en Gøthe, om man vil, Kristus ikke. Hvad er os det Vigtigste? At han blev Kjød og boede iblandt os. Netop at han var som vi. Men denne Incarnation kan Lærredet ved sit snævre Middel bedre fremstille end Marmoret, der har alle tre Dimensioner. Og selv paa Lærredet bedre i Situationen, hvor Guddommeligheden luer ud — end abstraheret for sig alene. Dette Sidste lykkes *en* Gang for en stor Mester.

Naar man derimod maler Gud Fader som en gammel Mand, i Himmelen, eller den Helligaand som Ildslue, da opbygger det ikke, men ægger til lavtflyvende Betragtninger. Jeg ved ikke den Kunst,

der skulde kunne fremstille Verdens Skaber og Opholder — uden maaske Poesien, og selv den? Beholde vi da Intet tilbage, uberørt af menneskelige Hænder, for det barnlige Begreb, en stor Tanke, Summen af al Tro, af al Viden, af al Kunst? Jeg skulde vove at paastaa, at Fremstillingen af Gud Fader ligger for Videnskaben langt nærmere end for Kunsten. Og saa ulegemlig er den Helligaand, at den neppe engang flyver gjennem en mægtig Tonestrøm — uden det skulde være igjennem Stormens Brusen paa Havet selv. Selv kun som en Ildslue malet taale vi det ikke. Men Ildsluen skulde lyse i Kunstnerens egen Sjæl og derfra bryde ud — og indgaa i Tilskuerens gjennem hans Arbeide. Raphael har malet saaledes. Raphaels Madonna er fuld af den Helligaand, der hun skrider paa Skyerne med det underfulde Kristusbarn, Verdens Gaade, i sine Arme, og derfor er hun Maria og ingen anden malet Kvinde. Men en hollandsk Legemlighed er det, naar Adrian van der Werff har malet Ildsluer over Apostlernes Hoveder og som Regn fra Himmelen i sit Billede Pindsefesten. Thi Aanden skulde lyse som Ild af deres Aasyn; da var det mer end Symbol. Skriftens Billede — en Due, en Ildslue — var for Tanken, ei for Øiet. Man kan ogsaa bruge Symbolet, en Due er en uskyldig Ting. Men hvor man har sin Nød med Hovedsagen, der redder man sig ikke ved et lidet Symbol. Naar En skal spille Othello og optræder phlegmatisk som en Søndagsjæger, da har han ikke frelst sig, om han end bar en Plakat paa Brystet med: „Skinsyge“. Men altfor ofte ser man i de hellige Kunstværker disse Plakater, der minde om Holbergs: Dette skal være Troja!

Guder og Heroer have ikke denne lønlige Sammenhæng med et usynligt Noget, hvorfra de ikke kunne bortrives. Det Guddommelige er her det tomt Menneskelige. Isolerede i sig, stolende paa sig, med Glæde i Skjønheden, med hemmeligt Nag i Mangelen af et høieste Indre — saaledes som de

gik, saaledes kunne de gives i Formerne. Kun Lidet eller Intet skal her anes ind i Dybet af et Hinsides, og derfor gaa vi tilfredsstillede omkring et saadant Kunstværk; vi kunne stille os baade her og der og bruge intet andet Lys end det, hvori alle Tingene haandgribelige vise sig. Det indre Lys mangler. I det blikløse Øie ligger den uendelige Ro og den lønlige Sorg. Derfor bliver det en svær Opgave at male disse Guder. Med Blikket og Farverne kommer ofte Uroen. Ser man ikke saadanne Billeder, hvor den antike Kraft ligger brudt i et svævende Blik, der er anticiperet fra den kristne Verden? Og hvorfor blive ofte de moderne Kunstnerskarers badende Nympher etc. kun Fruentimmer af tvivlsom Dyd, medens man for Statuen sletikke tænker paa Dyd eller Ikke-Dyd? Grunden ligger ikke blot deri, at de male efter et Dusin Modeller af sørgelig Berømmelse, ligesom Skolen i Venedig. Men hvorfor malede de gamle Mestre anderledes? Fordi de opdroges ikke i kvalme Kneiper til „Kunstbroderskab“, men fordi de afsluttede sig og søgte at blive aller først Mennesker, og fordi de troede hvad de malte, og fordi de saa. Hvo maa ikke tro, at Raphael har seet Madonna! Men han saa hende ikke paa Gaden og ikke i Kneipen som Kellnerinn.

Hvorfra komme ellers de Indskydelser hos de gamle Mestere i Opfatningen af Stoffet, hvilke endnu tale ud af deres Lærreder? Hvor ofte er en Michael malet. Den massive Rubens gjør ham stor og stærk som en Kjæmpe. I Pinakotheket i München hænger et Michaelshoved af Raphael. Det er saa blødt i Formen som om det var en Jomfrues. Kun en lille Stump Pandser, som man opdager i Randen af Billedets Oval. Hovedet er ganske ungdommeligt. En fast lav Pande, svagt hvælvede Bryn, brune bestemte Øine, Haaret som spundet af Guld i de skjønneste Lokker, Munden lille, og Alt tilrundet. Ansigtets Farve er ikke saa meget brunlig, som luende af indre Sol. Michael er dog den frygteligste

af Erkeenglene. *Han* styrter paa Dommens Dag de Fordømte ned i Afgrunden. Men Raphael brugte her ikke Rustning og Flammesværd, forstod hans Magt ikke legemlig, men aandig. I Blikket ligger hans Magt, *med det* styrter han de Fordømte i Afgrunden. Han er skjøn selv, fast som Madonna. Saa længe man er ung, tror man paa en saadan Magt i dæmoniske Momenter og paa en øieblikkelig vaabenløs Seier. Derfor malede Raphael ham bløð og ung. Andre Kunstnere have malet Erkeengelen som en Herkules, eller de have givet ham svævende ubestemte Blikke. Men her er Blikket saa fast, som om Øiestenene vare af Bronze, Ansigtet saa blødt som en ung Kvindes. Saa seirer den evigunge Sandhed. Der gives mange Slags Øine. Nogle ere som et blaat Dyb, hvori man ser ind længer og længer. Der er sorte Øine, som sprude Ild, uagtet de ere som Natten. Der ere brune, som ere tillukkede lig Kobberdøre. Indenfor er den hele Verden af Ungdom, Kraft, Tro og Begeistring, men Øiestenene ere som to blanke Kobberskjolde. Saaledes er Michael. Og saaledes maatte han være; thi han er et Dommens Redskab, og dette er Sandheden, og Sandheden er ung og streng og skjøn. Sandheden er ikke en Herkules. Det Onde er ofte en Herkules.

Bonn, Septbr. 52.

Udenlands.

1854.

Over Brenner og til München.

— — Naar jeg intet Bedre havde at reise efter, da vilde jeg aldrig reise. Ikke en Dag vilde jeg reise som den Officer fra Florents med de spillende Øine og den barske Snurbart, kun for at skjende og smelde over slet Befordring. Og ikke i tre Maaneder for at kunne sige: Jeg har staaet paa Spidsen af Ætna. Der gives saadanne Reisende. Eller reise Landeveien gjennem Tyrol i Postvogn for at have Naturen firkantet begrændset i Rammen af et halvt aabnet Vindue, at gjøre Holdt ved en Ragout i et Hotel eller ved et Vandfald — og saa atter Naturen gjennem et Postvognvindue. Eller reise som Hr. Kisellach.

Hr. Kisellach var en hæderlig østerrigsk Embedsmand. I sine Ferier, hvoraf han sandsynligvis havde mange, opkvikkede han sig ved Reiser. Han har været overalt. I Wallachiet, i den yderste Snip af Vorarlberg. Det ganske Østerrig har han bereist. Og altid havde han sort Oliefarve og Pensel med, og overalt har han malet: Kisellach. Paa Borgmure, paa Kirker, høit oppe under Klippevægge. Og ivrige Ordensmænd troede, det maatte være et Løsen for Røvere eller for Røde, et Symbolum for en vidt udbredt Sammensværgelse. Kisellach stod der paa Martinswand, Kisellach stod der paa de forunderligste Steder. „Ogsaa her have de været“, hed det, „ogsaa herigjennem have de havt sin Gang.“ Og under disse Ængstelser sad den hæderlige Kisellach ved sin Embedspult i Bøhmen og skrev.

Der er hundrede Ting, man kan reise efter. Reise efter Blomster, efter Stene, efter det smukkeste Ansigt, efter Billeder, efter det bedste Øl — Alt gaar an. Men den stakkels Yngling, som reiste efter Bädecker, og som bestandig læste, hvor han

skulde se! Han var for første Gang udenfor Frankfurt, sagde han. Og han var en snild godlidendes Fyr, og han kunde endog tegne skjæve Huse, men allerede fordummet efter 10 Dages Reise, og endnu i 10 til skulde han reise. — Jeg hørte engang i en Restauration, hvorledes tre Reisende stødte sammen. „Ah, gode Venner! Man træffes — man træffes!" Og nu begyndte den Ene med Bädecker Pag. 1341. Den anden svarede til nederst paa Siden og øverst Pag. 1342. Den Tredie fortsatte Reisen til første Punktum Pag. 1343. I Sandhed, det var bekvemmere ikke at reise — kun Bädecker og Ens egen hyggelige Stue. Thi jeg tænker mig de Stakler, der ved Hjemkomsten vilde høre „Nyt." Politiet burde føre Opsigt dermed. Politiet burde betænke, der er aarligt nogle 1000 Englændere og nogle 1000 Tydskere, som reise, hine med Murray, disse med Bädecker. Politiet burde betænke, at Alle tilsidst paa saadan Vei ville blive lige, saa at de maatte have Nummer — for at forebygge Feiltagelser, der indgribe i Aands og Families Eiendom. Der er 2 unge Irlændere; begge have graa Hatte, graa Halsetørklæder, graa Paletots, graa Benklæder, graa Støvstøvler, graa Øine; begge tale med sammenbidte Tænder, som ere skinnende hvide. De ere dødelige Fiender. De have begge reist den samme Vei: over München til Venedig, over Mailand tilbage — efter Murray. Paa Rhindampskibet er en yndig Miss. Begge gjøre Cour; begge fortælle. Hvilken Stilling for Miss! Eller der er 2 tydske Quasi-Kunstnere; begge have en Mund under Skjægget og melankolske Lokker; begge ere behængte med Snore og Possementmagerarbeide; begge staa ved Vandfaldet, betragtende det gjennem den hule Haand. „Et skjønt Vandfald" — „Et skjønt Vandfald" — „men det ved S." „men det ved S." — „er 22 Fod høiere" — „er 22 Fod høiere." — Min Herre, vil De fornærme mig? Eller hvem af os er jeg? Strax en Duel. — Ja man har fortalt mig om en Herre, som havde reist og giftede sig, og om en

anden Mand, som ogsaa havde reist — men jeg tror det ikke, jeg tror aldrig paa Skandal.

Nei Noget maa man reise efter — men ikke efter Murray og Bädecker. Eller Noget maa man reise paa. Mange elegante Herrer har jeg seet, som reiste paa Cigarrer. I München saa jeg en Frue, som reiste paa sin Datter. Men de, der mest ynke mig, ere dog de som reise paa „Musik.“ De stakkels Harpespillerinder — de skulde synge og spille med hungrige Stemmer og forfrosne Fingre, og slæbe den tunge Harpe, som forkøler sig i Regnveiret og faar Rust i Tonehuset — venlige og søde skulle de se ud — de have ikke engang Lov at slaa den ækle Mand, med Glasøinene og den sausede Mund, paa Øret, naar han famler efter dem. O du lange Harpespillerske fra Innsbruck — vandrer du virkelig saa alene paa Livets Rosensti?

Eller sidder ikke en gammel Moder i en Hytte etsteds og venter og længes, Dage og Uger, til en Aften den smukke vel voxede Datter kommer, hendes Stolthed, og sætter Harpen fra sig og knytter et Tørklæde op og siger: Se *Alt* dette Moder! Nu kan jeg blive hos dig igjen en Uge. Men du Maria! hvor de unge Herrer ere paatrængende! — Har du da ikke godt Øie til nogen? — Maria! De ere ikke af min Stand. Jeg lider bedst dem, som ikke sige Noget. Og de Andre! Pyt — der er En, han er saa gul og tynd som en Harpestreng. Jeg kunde tage ham og vikle ham op. — Nu, nu, Datter, Alle ere heller ikke saa runde som Præsterne. — Tal ikke om Præsterne. Jeg ved En, han er den Værste af dem Alle. Men nu er jeg træt, kan du vide, og vil hvile mig ud. Har du været saa langt som over Brenner og til Sterzing, Moder? — Det er lang Vei at gaa. Vil du næste Gang did? — Jeg skulde nok gjerne ville forsøge engang dernede paa den anden Side af Fjeldet. Folk sige, der er Luften altid blaa; der maa det klinge bedre. Jeg har Hu dertil — langt, langt vil jeg gaa. — Ja dernede i Vælskland

er der ogsaa saa mange skjønne Kirker, og alle Mariabillederne, som de her male og snitte efter. — Ja, og der er Sepperl i Verona, tænkte Datteren. Og da Moderen lagde under Gryden, stak hun friske Kviste over Nürnberger-Madonnabilledet. Maria, hvidskede hun, jeg har hverken Ro eller Rast — tag ikke Sepperl fra mig — den gule tynde Herre in der Krone sagde jo dog, jeg var *næsten* saa vakker som Pigerne i Verona.

Ak, du lange Barn, som reiser paa Harpespil og Sepperl!

Bring saa et lille Billede med, dernede voxe de paa Træerne, sagde Moderen, da hun tørrede Øinene ved Afskeden. — Jeg kunde havt 2 Mariabilleder og Andet til, havde jeg hørt paa En, jeg ved, mumlede Datteren og slog med Nakken.

I Sterzing vare hendes Fødder ophovnede. Hun maatte tage med Stellwagen. Det kostede mange Penge. I Trient kunde hun alt synge bedre. Himlen var saa blaa, Luften saa let, Harpen klang som lutter Solskin. Hvor var hun glad. Sepperl — Sepperl, lød det fra alle Strengene, fra de spædeste til de dybeste.

I Verona var hun 2 Dage og saa ingen Sepperl, kun Hvidfrakker. Det var om Eftermiddagen. Paa Gaden foran en Café under et udspendt Teppe sad mange Folk. Og hun sang saa freidigt for dem. Da gik en Soldat forbi — den graa Uniform, den sorte Hat med de grønne Fjedre — det var en Tyrolerskytte — det var Sepperl! Han gik tværs over Gaden, havde ikke agtet paa Sangen. Under Buegangen ventede en sorthaaret brun Pige med store glødende Øine. Hun stak Armen under hans og hoppede væk med ham. — Nu har jeg aldrig seet saa besynderlig en Harpespillerske, udbrød en af de Siddende; her har hun spillet, den vakre blaaøiede Tingest, og saa løber hun væk, uden at man faar Tid til at give hende Noget.

Men Nannerl listede sig stille ud af Verona.

Og hun vandrede paa sin Fod langt, langt. Og en Dag, da Moderen, mere graa og mere krumbøiet end før, sad paa Tærsklen og varmede sine gamle Øine i Solskinet, da kom Nannerl med Harpen paa Ryggen: Guds Hilsen, Moder! Se der har jeg en Rosenkrands med til dig fra Rom! — Men Harpen bar hun op paa Loftet. Og hun kom ned igjen og sagde: Jeg vil ikke synge mere. Jeg vil spinde og arbeide paa Marken, til jeg bliver saa gammel som du, Moder! — —

Men Postvognen rullede raskt nedover fra Brenner mod Innsbruck. Postillonen knaldede med Pidsken, saa der kom Svar flyvende gjennem Lærkeskoven fra Fjeldvæggen paa venstre Side. Min Reisekammerat, Botanikeren fra Wien, sov og drømte om nye Species af Alpeplanter, som han fandt i de vildeste Kalkfjeldes Kløfter. Jeg ludede mig ud af Vindvet. Natten eller Dagen, thi det var langt over Midnat, var klar og kold. Den aftagende Maane kigede over en af de fjerne Spidser. Dybt under paa den anden Side laa en Elv som en Sølvsnor. Længer nede rugede Regnskyer over Dalen. I Innsbruck og Regnen blev jeg ikke længe. Atter gik det afsted, atter drog Naturen forbi, seet gjennem Postvognvindve. Det er imidlertid bekvemt, især naar man sidder alene i Coupeen. De østerrigske Eilwagen er meget magelige. Man avancerer hele Natten igjennem og kan sove eller se paa Stjernerne.

Hvo agter paa Himmelen, naar Stjernerne begynde at blive blege mod Rynet af Dagen? En enlig Astronom, som sidder med sin Kikkert oppe i Taarnet — eller en Bonde paa den sidste Sæter i Opdal, naar han er tidlig paafærde for at se efter Hestene og efter Veiret, om det vil holde over Vidda. — Men der er et Skuespil deroppe, altid fængslende, aldrig trættende. Alle de vandrende Lys, nogle saa lystigt straalende, nogle svage som et Minde langt borte i den yderste Krog af Sjælen. Du troede, det var glemt. Nei, det bryder frem og ly-

ser gjennem Rummet, men som et Punkt, et eneste Øieblik fra den svundne Tid. Alle de evige Tegn deroppe! Landskabet forandrer sig, og Menneskene tale andet Tungemaal, og man lever mellem andre Former og Skikke. Men disse strenge Figurer beholde altid den samme mathematiske Nøiagtighed.

Ved Murnau i bayersk Høilande fik jeg atter Reiseselskab, en stor ordknap Mand. Conversationen var i den hele lange Tid kort. — Saa De de 2 Raabukke, som vi have med? — Ja, og hvad er det med de Raabukke? — Kong Max har skudt dem med egen Haand. — — De reiser til München, saa ser De ogsaa Henrettelsen imorgen? — — Er der Henrettelse? — Manden, som stak Cigarhandleren ved Carlsthor ihjel. Det er hans sidste Nat denne. — Og Vognen rullede altid videre. Og det var bælmørk Nat. Min Reisefælle sov. Hvordan tilbringes en saadan sidste Nat?

Jeg kjendte den Historie. En Slagtersvend var gaaet ind ved lys Dag Kl. 8 om Morgenen i en Cigarbutik ved Carlsthor i München og havde stukket en 18aarig Yngling ihjel for at bemægtige sig 5 Gulden og et Sølvuhr. Butikken vendte med Vinduerne mod Vagten 20 Skridt derfra. Slagteren havde efter udført Arbeide vadsket sig og *tændt* en Cigar. Han havde sagt i Fængslet, at for et Uhr og 5 Gulden stak han uden Betænkning nok En ned. — Hvordan glider vel en saadan Slagters sidste Nat?

Jeg kunde ikke sove. Det var længe bælmørkt. Mod Morgensiden sprang den sidste Stump af den aftagende Maane frem af Horizonten. Aftenstjernen eller Morgenstjernen stod ganske klar, forstørret ved Straalebrækningen, rød som en anselig Kobbermynt. Høiere oppe glimtede Sirius under Orions Kjæmpetegn og skiftede i Farver, blaa, grøn, rød. Dagslyset begyndte at flagre ind over den halvmørke Scene. Vi rullede hen ad store Sletter, hvorover en graa Taage vuggede sig, flad og nær Jorden som et

stille Hav. Det var som en Verden for Aander. Da begyndte denne Constellation, det smekre Maanehorn, den røde Aftenstjerne og den vexlende Sirius, at blegne. Lysere gik et Forbud paa Dagen over Landskabet. Vi rullede gjennem en stor Park, de mørke Træer stode i ubevægelige tykke Masser. Postillonen blæste en traurig Stump i et hæst Horn; Münchens Taarne kom os langsomt nærmere, og det blev Dag.

Men hvordan lyser Dagen ind over den sidste Nats Scene? Saa mange Slags Kval gives der og saa mange elendige Timer, at En og Anden kun ønsker sig Døden — og venter og ønsker kun den. Om den kom? Om den bankede paa og sagde: Her er jeg, Menneske. Jeg giver dig 3 Secunder! — Det vilde maaske gaa bedre end om den sagde: Jeg giver dig 3 Dage. Thi Hvo bærer Dødens Tanke uafbrudt og uden Mellemspil i disse 3 Dage? Søvnen kommer, Hungeren melder sig, og Solen skinner saa sødt. — Æren er et Navn, siges der. Hvorledes gaar Misdæderen til Galgen, og hvorledes gik Girondisten syngende til Guillotinen! Hin har kanske skriftet, han har angret, Præsten har sagt: Vær frimodig min Søn, Maria og alle Helgene ville bede for dig. — Og denne har ikke skriftet, men han søger ikke med udslukte Blikke paa Jorden efter den tabte Glorie — Æren. Men den er over ham og i ham som en Stolthed, og han overskuer de Tusinder, der ville se Skuespillet, naar Hovedet springer, og som han staar over dem paa Skafottet, saa staar han over dem i Aanden. — Æren er et Navn? Fører den ikke Scepter over Tusinder? Hvorfor strides vi, hvorefter kæmpe vi, hvormed kvæle vi os mest i vore Tanker, om vi ville efterspore dem i deres Udspring? Nu vel, Æren — eller Skinnet af Æren — er det Skin, der regjerer Verden. Nogle tro, at de miste Skinnet, om de tænke lavt om en Ven, en Elsket, en Ukjendt. Andre tro, at de miste Skinnet, om de

ikke spiste ved table d'hôte Klokken 5 i Hotel d'Europe.

En uhyre Menneskemasse strømmede gjennem Carlsthor og mod Marsmarken. Lump og Velklædt, Kvinder og Børn, alleslags Folk. Jeg kom uden at ville det midt i Vrimlen og lod mig trænge med. For Enden af Veien ved Kanten af Marsmarken stod noget Rødt; en kæmpemæssig Mand viste sig deroppe med et Sværd, et Menneske med Tørklæde for Øinene førtes af 2 Geistlige op ad en Trappe og over Forhøiningen — villieløs, tung, maskinmæssig. Da de slap dette Menneske, faldt det ned. Manden, som ventede svingede Sværdet, bukkede sig, tog Noget op og holdt det frem for Mængden — det var et Hoved. Det Hele varede et Øieblik. Og under dette Øieblik blev der stjaalet af Lommetyve, fortalte Aviserne Dagen efter.

Maria — entsetzlich! raabte en blid Stemme bag ved mig. Jeg vendte mig om. — Nannerl, hvor har du din Harpe? — Er her Plads at synge paa, svarede hun. — Her er just Plads, sagde jeg. Vil du ikke stige op derhenne. De ere vel lystigt stemte, synes mig. Du maa synge noget ret Traurigt — om Død og om Skjændsel. — Hør, sagde hun og greb mig haardt i Armen, hvem synger sin egen Vise? Vi stakkels Harpespillersker vi synge altid lystige Viser. Jeg synger ikke min egen, unge Herre. Døden kommer jeg fra — og mig venter Skjændsel kanske. Er ikke det lystig Vise? — Er din Moder død? — Hun døde kort efter jeg kom hjem igjen. — Fra Verona? — Ja fra Verona. — Og fra Sepperl? – Hvad ved De om Sepperl og om mig, unge Herre? Men De kommer fra Verona kanske, og har været i Café Guglielmi, og de have fortalt om den tydske Harpespillerske, som kom der og sang i Krogen mellem de to Piller. Men De skal ikke tro Alt hvad de fortalte — ikke om den hæslige Kjøbmand fra Wien — ikke om den gustne Italiener, som — —.

— Jeg ved Intet om Alt dette, Harpespillerske. Hvad jeg ved har jeg fra Brenner.

— O da jeg gik over Brenner, var jeg god og lykkelig. Kom, skal De høre. Jeg vil blot hente min Harpe i Frühlingsgarten; saa gaar jeg til det chinesiske Taarn i Parken, der skal jeg synge. Jeg vilde gjerne tale med En som et andet Menneske, jeg ogsaa engang. De er den Første, som har nævnt min Moder for mig, paa lang Tid. Nu, unge Herre, hvad ser De om efter? Ja, det er lys Dag, ikke? Og det er vel ikke net at gaa med Harpespillersken, vel? Var det Aften, føiede hun spottende til, saa kanske De ikke var saa ræd. Men da vilde ikke jeg. Jeg kjender de unge Herrer, de ere fromme Fugle! — Og barsk vendte hun mig Ryggen.

Ikke saa Harpespillerske. Ser du, *jeg* er smudsig og ubørstet efter Reisen endnu, og *du* er nok saa net. Jeg gaar med. — Er du rig? spurgte hun. — Nei, mindre end det. — Det er mig kjært. — For Pokker, mig ikke. Hvi saa? — Jo, nu husker jeg det. Jeg vidste længe ikke, hvor jeg har seet dig. Du sad i Innsbruck med den tykke Mand der i Haven, hvor de drikke Øl og Vin og snakke, og hvor jeg sang. Og saa gav du mig en Zwanziger, og jeg pleier at takke for nogle Kreuzer. Se, derfor er det mig kjært, at du ikke er rig. — Var du længe i Verona, Harpespillerske? — Længer end jeg behøvede for at blive slet, svarede hun. — Hvorfor blev du slet, Harpespillerske? — Aa, sagde hun, om vi Alle vare saa gode, behøvede vi da at bede saa meget og skrifte saa meget, lige fra vi ere ganske smaa? — Og var du ikke i Rom og hentede en Rosenkrands? — Maria! det havde været lang Vei at gaa. Ak jeg tænkte derpaa, dengang jeg var god og lykkelig og gik over Brenner. Om Sepperl ikke er i Verona, tænkte jeg, saa vil jeg vandre til Rom; men saa vil jeg atter hjem til Moder min og lægge Harpen og arbeide paa Marken.

Jeg ved ikke hvilken skaansom Aand der havde

fortalt mig hendes Historie, da jeg for over Brenner. Der maa vel være en saadan Aand, som sørger for, at Alt ikke fortælles i sin hele Bredde. Hvad vilde ellers mangt et net lille Stof være af mit og dit Liv — en Rædsel?

Men da jeg kom hjem, vedblev hun, og Moder døde — — o jeg fandt snart, at jeg duede ikke til at arbeide paa Marken. Jeg ser stærk ud kanske. Men jeg er syg her, sagde hun med en pludselig Bleghed og lagde Haanden paa Hjertet. — Hør, om Aftenen derhjemme syntes jeg høre Harpen klinge fra Krogen: Spil — spil — spil og syng! og jeg hørte de Fremmede snakke og hvidske og Glas og Fade klirre som i Café Guglielmi. Og da jeg havde begravet min Moder, saa havde jeg ingen Penge, og saa gik jeg til Innsbruck. Men jeg gjør mer af de store Stæder. Derfor kom jeg hid. Men heller ikke her er godt at være. Jeg vil tilbage, hvor der er mildt, og Himlen er blaa. Saaledes maa jeg flakke om. O det gaar, naar En er ung. Men — pyt, hvem siger, jeg bliver gammel?

Her vare vi i Frühlingsgarten. Hun tog hastigt Harpen, satte sig og begyndte at spille som for atter at glemme hele den sørgelige Historie. Hun spillede flinkt og fast. Dertil havde hun en fuld tonende Stemme.

Farvel Harpespillerske, sagde jeg, tag ikke for mange Elskere! — En ad Gangen, sang hun og slog en taktfuld hurtig dandsende Melodi, som jeg ofte havde hørt i Tyrol. Men saa forandrede hun medet Tonen, og idet hun paa Lykke og Fromme ledsagede sig med nogle Akkorder, talte hun mere end sang:

Nur Er
der Herr
erhält
regiert
die Welt
und führt
durch Noth
und Tod
zu Gott.

Og der lyste en vild sørgelig Glæde ud af de blaa Tyrolerøine, som engang havde været frommere. Jeg standsede, forundrende mig over, hvorledes Alt var ægte og uforstilt blandet i dette Ansigt: Ungdom, Livslyst, bitter Sorg, Letsind, Katholicismus, Anger og Sandselighed. Det er ikke hver Dag, at man møder et Ansigt der ser ud som et Menneskes.

Men skulde det dog ikke være næsten misundelsesværdigt at reise paa Harpespil til Syden, tænkte jeg — til Syden, hvor Poesien blomstrer paa Træerne, og hvor man kan plukke saa mange Laurer man vil, uden at Nogen ser surt dertil. Vi sidde med vore Bøger og læse Poesi, og den, der ikke læser, faar slet Intet deraf, Men *der* gaar Poesien om paa Gaderne i lurvet Sorgløshed, og den ængster sig ikke for, hvorledes den nu ogsaa kan blive opskrevet. Blækket tørrer ind i Blækhuset. Vil man skrive, saa maa man skrive med Blyant, men bedst gjør man i kun at leve. Der er en Forfatter, som har talt om os Norske, hvorledes vi egentlig ere, og har skildret os — ligesom Dyr med Instinct — med en Lyst og Længsel mod Syden. Skulde det være saa?

O jeg misunder den brune Falk, tænkte jeg videre, medens jeg tog Veien gjenem den engelske Park til Arkaderne, Falken med den gule Klo — den, som kan svæve paa brede Vinger langt langt, naar Aftenen dæmrer over de nordtydske Sletter, og naar Morgenen lyser op med et bredt Blink i Øst, og som kan hvile paa Vindueskarmen i det epheukrandste Taarn, hvor den skrækker de gamle Ugler ud, og svinge sig videre over de himmelstræbende Alper og styrte ned og fange Duer paa de lombardiske Sletter. Den vilde ikke æde dem. Den vilde kun jage for Spas. De skulde dø som Helt og Heltinde i en italiensk Opera, syngende, midt i et Hav af klingende Lyst og Smerte, under Publikums Taarer — men saa skulde de atter være lystige og muntre paa Benene, som naar Duerne blive fodrede

paa Markusplads og man afkjøler sig ved Is og Sorbet, og Kuplerne staa blaa i Taagen, og det bliver pludselig hed Nat.

Og naar Falken stryger hen over Gardasøen langs de stolte kneisende Kalkvægge over Citronhaverne og de blege Olivenlunde og speiler sin lette Krop paa den blaa Flade som et Punkt, da sige de Reisende dernede paa Dampskibet, som skjærer klaprende gjennem Søen: Nei hvor blaat! Seile vi paa Luften? — Skyd ham, skyd ham, raaber en Dame af Teint som gjennemsigtig Rav og med et Par Stenkulsøine, der true forfærdende i en Indfatning af blaahvid Emaille, idet hun peger paa Falken, som stryger imellem de to Himle: skyd ham den Stakkel, han flyver til Italien og vil kun hente sig Længsel, der maa fortære ham. Thi hjem maa han dog engang.

Ja, om det var ikke en Falk, men en Lærke eller en Maaltrost, og han fløi til Italien og hentede sig Længsel — og vendte hjem igjen og sang saa rørende, som han kunde — ligesom de blaa og violette gjennemsigtige Toner, hvori den varme Aftenrøde endnu aander: da blev det vel de nordlige Spottegjøge uhyggeligt i deres Hjem, hvor de sad og pillede Bark og Mark og ikke vidste Besked om nogen Ting, som varmt var, og saa aabnede de vel Munden og skreg: Ho ho — ho ho! — Men hvem agter ogsaa paa Spottegjøge!

Hvis jeg ikke havde snakket saa meget med Ur og med Skov og med et sort Fjeldvand og en hvid Birk i Norge, tænkte jeg, saa havde jeg heller ikke følt Hjemve i Trient; men jeg havde gaaet til en af de gamle Kvinder eller Sybiller — thi unge ere de forhexende, og gamle ere de Hexe — og havde tigget mig Falkehammen laant for at kunne fange Duer paa de lombardiske Sletter; thi selv der flyve de ikke stegte i Ens Mund, men man har sin daglige Nød med det daglige Brød. —

Herunder var jeg avanceret til Kunstverein i

Arkaderne og stod for et Billede fra Golfen ved Neapel, hvor Ischia laa som den gyldne Støvknop i et Hav af Rosenblade, da Solen netop sank — thi Solen bor i dette Hav, Solen og Aphrodite — og hvor Munken stod ved Brønden under Platanernes Skygge og gesticulerede og prædikede, medens alle Klokker tonede, om Bod og Bedring og underskjønne Billeder, og min Landsmand, Maleren, sagde, Billedet var slet; men jeg besluttede ikke at staa for længe foran det Lærred, men heller gaa til Folketheatret in der Au og høre en ufornuftig Posse, for atter at blive fornuftig.

Men da jeg gik langs de malede Vægge under Arkaderne, da faldt mig atter i Øinene og paa Sindet hvad der staar over Rottmanns Fresco fra Ischia:

> Hin nach Ischia flüchte du aus dem Gewirre des Lebens,
> Ruhe findest du da, welche dir längstens entfloh.

Og Ludvig af Bayern har skrevet det, en Konge. Skulde det ikke være saa?

Her er Anledning til at gjøre en god Gjerning, tænkte jeg og følte mig som en olympisk Gud. Jeg brugte kun en Hermes. Jeg vendte mig om og gik atter gjennem Arkaderne og til Porten, som vender mod den engelske Park. Her ventede jeg længe forgjæves. München har tomme Gader, endog for Gadedrenge. Endelig kom en. Skjønt han saa mere civiliseret ud, end mine i Italien skuende Øine ønskede, besluttede jeg dog at tale til ham. Han havde Sko og Strømper og Hue. Men han plirede ret forstandigt med sit ene Øie, hoppede med det ene Ben og gik med det andet og spillede derunder en simpel Nationalmelodi i Lommen med nogle Kobberpenge. Alt dette røbede dog Aand. Hermes! raabte jeg. Han lod sletikke til at agte derpaa. — Du Gut! — Hvad befaler Hr.! — Ved du Veien til det chinesiske Taarn? — Chinesisk Taarn! gjentog

han i en fremmed Tone. — Ser du denne Park? — Park! gjentog han langt borte i Forundring. — Ved du ikke, her er Indgangen til den engelske Park, „saakaldte engelske Park,“ siger Bädecker, netop her hvor denne Statue staar af Schwanthaler? — Schwanthaler? Han var endnu i China.

— Du Gut! — Hvad befaler Hr.! — Vil du fortjene 6 Kreuzer? — Ja det vil jeg nok. — Ser du denne Have? — Ja, stor Have. — Naar du gaar Veien der langs dette grønne flydende Vand, ser du det? — Ja, kommer fra Isaren Hr. — Saa kommer du til en aaben stor Plads. Paa denne store aabne Plads staar et høit spidst Hus. Ved dette høie spidse Hus sidde Folk og drikke Kaffe, forstaar du? — Ja, drikke Kaffe, det forstaar jeg nok. — Nu der sidder ogsaa en Harpespillerske, sort Jakke og blaa Kjole. Til hende gaar du og siger, at *jeg* har sendt dig. Se paa mig, Gut. Kan du fortælle, hvordan jeg ser ud? — Hi hi, jo det kan jeg nok; lang og med graa Hue. — Nu, du siger, at Lang og med graa Hue har sendt dig med en Vexel, og den lyder paa: „Gaa til Ischia!“ Se der har du dine 6 Kreuzer, løb nu! —

Bonn, Sptbr. 52.

Et Landskab af Rottmann.

Hvis du er i München og beser Residentsen, da gaa ikke lige fra de homeriske Sale til Rottmanns græske Billeder. Der er et af disse, det syngende Parnassos bag Bøoternes, de Dummes Land; der ligge de brune bøotiske Vidder, solstukne og nøgne, og Faarene gaa der og bide det sidste Græs af tæt ved Roden, og hvis du nogensinde skrev Vers, da irrer du omkring paa de krumme Stier der, og kommer aldrig fremad, men i det Fjerne kneiser Par-

nassos, svøbt i blaa Ether. Thi Pallas Athene kom engang til en Poet, som stod for dette Billede, og sagde: Hvis du lyver i Prosa, lader jeg det gaa, men hvis du lyver i Poesi, da kommer jeg med Landse og slaar dig paa Hovedet, saa din Smule Hjerne skal flyde ud som et Springvand, og daarligere Poeter skulle lyve om din elendige Død.

Og Poeten kjendte strax Athene, skjønt hun ikke bar Landse og Hjelm. Hun var hvidklædt som paa Billedet i de homeriske Sale, der hvor hun kom til Odysseus, som var bragt sovende i Land til Ithaka efter lang Omflakken, og stod ved Kysten og vilde ikke tro sine egne Øine. Taagen svømmede omkring endnu i den tidlige Morgen over det skjønne Land og dets Bjerge. Alt dette skulde han kjende, men det var endnu som en Drøm. Det er Ithaka, sagde Pallas Athene, den hvidklædte Kvinde. Men kunde han tro det? Var det hende? Og var det Hjemmet, Længselens Vugge og Havet for Taarernes Bække?

Kjære Pallas, vær rimelig, sagde Poeten. Men hun var borte, og i samme Øieblik steg en hvid Sky opad Parnassos og løste sig i Etheren. Altsaa, lyver jeg i Poesi, tænkte han, saa ligger jeg paa mine Gjerninger; men ellers kan jeg jo lyve i store Ord om hvad der aldrig angik mig og hvorved jeg aldrig følte. Verden staar mig aaben. Men maaske skuffede jeg mig? Pallas Athene har dog sikkert ikke været der inde i Rammen midt i Bøotien. Jeg ved vel hvad det var. Det var et Spil af Phantasien, som Folk sige, naar de skulle forklare Noget. Mine Øine ere syge og trætte, de have seet for mange Billeder idag. — Saaledes tænkte Poeten og gik paa de krumme bøotiske Stier, og hans Hjerne var tung og fattede langsomt, at han prosaisk kunde lyve sig fra Livets Elendighed.

Et net lille Billede dette, som af Murillo, siger En — og en fattig Kvinde sniger ham forbi med en bleg Unge paa Ryggen og en anden, gnavende

paa en Brødskorpe, ved Haanden — og hun har en Stump Linned mellem de Aar for Aar flikkede Klæder, men denne Stump er ganske ren; thi Vand koster Intet — og hun ser paa ham med et Blik, Bøn og Stolthed paa engang, en dyb Jammer, som fylder ham med en hemmelig hastigt forbiflyvende Rædsel over hans eget Velvære. — Eller: rask Seillads denne, siger En — og det stormer og hyler, og det knager i Skibet, og ikke en Klud vil holde, og Nathuset med Compas og Styrmand og Rorpinde — Alt er skyllet glat over Borde, og Matrosen ønsker sig hos sin Kjæreste, og Kapteinen sidder i Kahytten, hvor Søen skyller ind, og stemmer Benene mod Væggen og Albuerne mod Bordet og Hænderne for Øinene. — —

Da begyndte det at klinge langt borte i det Fjerne. Der gik en zitrende Lyd af blide sølvspunde Strenge fra det blaa Bjerg. Og Apollo Citharødos steg ned af Fodstykket No. 48 i Glyptotheket og skred frem og stillede sig deroppe, og de marmorhvide Muser og Nympher kom fra Billedsalene i de larmende Stæder eller fra de stille Tempelruiner, hvor de slumrede under tykt Grønsvær, og de skred alle hen blikløse, og de sang i længst henklungne Toner om det skjønne Liv og om Ungdommens Lyst, men den sidste Efterklang var en uopklaret dyb Ve. Og derefter lød en rislende Kilde. Det var ingen Hulken, det var ingen Latter, det var et melodisk pulserende Liv, en uforanderlig Opspringen, en Ro, som legede med sig selv, en Vuggevise til Søvn uden Drømme. — Giver du mig din Sjæl, døbte Menneske, sang Nymphen, da giver jeg dig at synge som vi.

Da endte Sangen og Alt var tomt. Men Bøotien er et farligt Naboskab. Apollo og alle Muser havde forladt Parnassos. Men ikke nok dermed, Faarene drog flokkevis hen og klatrede op paa Bjerget efter dem og bede alt Græsset af tæt ved Roden. — — —

Derfor maa vi nu synge anderledes. Men hvad er det bedste Digt? Ikke det, som er skrevet. Og Hvo er den egentlige Digter? Den, der aldrig skrev. Jeg kjendte engang en saadan hjemme i Norge. Det var Vinter, men i Norge er Vinteren grøn, thi de dybe Skove aflægge ikke sit Klædebon, og Sneens Lagen er intet Liglagen, som der staar i Visen, men et lunt Teppe, hvorunder Blomsterne slumre ganske stille, til Tiden er, naar de atter slaa Øinene op, saa friske som et flinkt Barns, der kommer springende: See jeg er alt paafærde jeg, god Morgen Moder! — Det var Vinter og endnu langt til denne Tid. Vi gik over nyfalden Sne, som havde fundet fastere Dække af en ældre under. Og Fodsporene stode aftrykkede efter os saa skarpe og rene, som aldrig vil ske nogen Gang, naar vi selv ligge under Sneen og dybere end under Sneen, i Jorden, og saa en gammel Bekjendt husker tilbage og tænker over, hvorfor vi have levet og hvad vi have udrettet. Og der hang en lidet gjennemsigtig Taage over Skoven, og Grantopperne tegnede sig ganske uvisse et Stykke borte. Og foroven væltede sig tykke snetunge Skyklumper. Og vi stode ved en aaben Mark, der laa saa hvid og blød foran os.

Ser du ikke, sagde han, ser du ikke derhenne i Vaaren, hvor Solskinnet styrter ind, hvorledes de blaa Violer lue ud af Sneen som de søde Øine af det blege fine Ansigt? — Nei, jeg ser Intet, svarede jeg. Hvem Pokker mener du? Er det en lille Jomfrue? — Hører du ikke? sagde han og lyttede. — Jeg hører, du er ufornuftig, sagde jeg. — Du skal ikke fordærve mig med din Smule Forstand, svarede han. Naar jeg kommer hjem, vil jeg skrive det, raabte han og strak Armen ud. *Jeg* ser! — Og vi gik videre og talte ikke. Men jeg bliver ganske underlig om Hjertet, naar jeg husker, hvor let og kjæk han gik.

Hør, sagde jeg, skriv ikke!

Og det blev derved. Og jeg tror, det var vel

saaledes. Thi havde han skrevet de Ord, der sang ham gjennem Blodet den Gang, da havde Folk raabt, at det var Løgn — Alle uden Pallas Athene.

Hm! er De ikke snart færdig, Hr.! lød det bag ved mig. Det var Opsynsmanden. — Med hvad? — Ih, med at se paa Billederne. — Jeg har jo kun seet et endnu, svarede jeg barsk. — Manden kastede et prøvende Blik paa min Klædning. Skulde han være grov eller høflig? Han syntes at hælde til det Sidste. — Han løftede usynligt paa Huen: Faar ikke hjælpe, Hr.! Ret nu kommer Professoren, som maler her — og da maa alle Fremmede væk! — Ved dette sidste Ord havde hans Undersøgelse af min Person naaet Gulvet — mine Støvler bare flere bedrøvelige Mærker efter tyrolske Fodvandringer. Dette *Væk* kom med betydeligt Eftertryk. Jeg saa endnu engang ind i Bøotien og gik.

Bonn, Sptbr. 52.

Lidt Sol fra Harzen.

Hvordan vel Himlen nu hvælver sig over Harzen? — Hænger den fuld af Sne over hvide Skove, eller er den dækket af lave Skylag, som begynde langs Nordranden og ligge over hverandre Fold paa Fold op til det ensomme Hus paa Brocken? For det er Nat og mod Vinter. Og anderledes maa Øen se ud nu, som hæver sig fra de nordtydske Sletter, ikke saa grøn og frisk og fuld af Fuglesang paa de duftende Kyster, der skjære ud som lange Næs, tæt voxede med Bøge, langt ud i de svagt bølgede Enge — saaledes som sidst i Mai, da jeg vandrede ved Ocker og Ilse og Bode og Behre. Eller nu end mere en Ø — ligger ikke Vintertaagen rundt omkring, men Fjeldgrunden springer op af den, og Granerne deroppe paa Heldningen stikke sine Toppe

over Taagens øverste Flade, og fra de skaldede Granitkupper øverst skuer du ud over det graa Hav og op i Himmelens tindrende Metal?

Hvor høitideligt stille maa der være og hvor fuldt ensomt — som om du var ene i en stor Kirke, fuld til at briste, just i sit ensomme Rum. Thi fra det støiende Hav i Syd og i Vest og i Øst, hvor Liv vrimler, er Ensomheden flygtet derop og sidder paa en liden Klippe og stirrer ud og tykkes sig selv større. Endnu større her, hvor den er samlet i en Skaal, end hos os, hvor den flyder mere ligelig fordelt om overalt, og hvor man finder Liv arbeidende kun hist og her i en Sprække, ligesom de Myrer, du finder under Stenene, ikke som de i de store Tuer. Men mange dernedefra, hvor der gaar Smaasild og Hai, og hvor de mylre om hverandre i Stimer, og hvor de fiske og snappe og hænge paa Kroge, Mange var det vel bedre, om de flyttedes derhen et Øieblik, at de kunde se ned og samle sig.

Og i hvilken varm Stue paa et tykt Teppe sidde de nu ledige, de to unge Damer fra Harzburg i Mai? Thi de vare ikke Arbeidsmyrer og sidde vistnok ledige. Eller ikke ganske ledige? Have I snappet og hænge paa Kroge? Det var en grøn Maidag den, da I løb den lange solhede Vei fra Harzburger Bahnhof til Huset ved Foden af Høien med Ruinerne, og lo og smaasloges med hverandre, raslende i Silke Begge og med brede Schäferhatte og flagrende Baand, saa unge og fine, 18 og 20 Aar. Den i Grønt med den sorte Jakke var den Lystigste. Ei, der havde hun nær stødt den Violette ud i Grøften! Men saa atter Arm i Arm et Stykke og evigt Venskab. Det var en smilende Dag over Harzburg med alt dets Løv og alle dets smaa Aasrygge. Alle Blomster brast ud og saa kloge ud og vilde fortælle Historier. Og om Aftenen, da Trainet gik og de Reisende sade paa Stentrappen ved Jernbanen og taug, al den milde Glands og alt det Purpur, som flød i Luften!

Men hvor de lo! Og hvor de krydsede opefter Veien, saaledes at jeg næsten ikke kunde komme dem forbi. Jeg saa paa dem og tænkte: Le kun, det vil ikke vare længe. For jeg havde en Kobold med mig fra Harzen, som jeg havde vandret over og under, og den sad mig i Sindet og tænkte i mig. Og den Grønne standsede midt i Latteren; men jeg gik videre, indbildende mig, at Ingen kunde vide, jeg var halv Kobold, for jeg saa ud som en Bursch eller som en Studios paa Ferievandring med jernbeslagne Sko og svingende en tyk Knortestok.

De To naaede Huset, hvor Reiseselskabet sad foran Døren i Svalgangen med udsnittet Træværk. Papa og Mama og Tante var det vel. Og den Grønne rakte Mama et Schawl, som vel var glemt men atter hentet fra Stationen — og som paa Veien havde tjent som Kastevaaben. Og den Violette satte sig og gav sig til at stryge og klappe en stor taalmodig brun Hund, og Begge lyttede andægtigt til de Ældres Tale. Men jeg laa ved Kanten af Skoven, som havde gyldne Sømme om Løvmasserne og ganske dunkel Grund i Skyggen mellem de ranke Egestammer; og jeg solede mig og skar Runer i Stokken. Jeg maatte skotte ned og huskede en ung Raa, som raslede i Løvet en Dag, jeg havde vandret mellem de røde Porphyrklipper ved Ilefeld, og som stod stille og saa nysgjerrig paa mig og ængstelig paa min Stok og Hammer — og skvættede væk. Det forekom mig nemlig, snart som om den Violette var en Raa, baade tam og sky og bestemt til at skydes i Selskabet, snart som om den store brune Hund var en. Men hvad skulde jeg gjøre den Grønne til? Noget bevægeligt, en Ilse-Nixe? En Stump Poesi uforbederlig i en Silkekjole? Eller den mægtige Lind i Hotelgaarden nede ved Jernbanen, men da den var ganske ung og smekker og gyngende for hver Vind, ikke som nu, da den er stor og nyttig, og de have Spisekammer i dens hule ...ene, hvor Kjødet skal holde sig fortræffeligt. Men

dette lille Væsen med Tiden en Gigant-Matrone og kun Spisekammer! Tanken var mig saa absurd, at jeg sprang op og lo ganske koboldagtigt og svingede Stokken.

Ved denne Larm reiste Hunden sig spidsende Øren. Men den Violette strøg den og staggede den. Og den Grønne havde løftet Hovedet og strøget en Lok af Panden og sad atter og saa hen for sig. Og alt var som før. Solen stegte, Myggen surrede i Skyggen, de Ældre talte nu og da og klirrede sagte med Thestellet, de Unge drømte. Det var saa stille, at jeg syntes, jeg kunde se Tankerne stryge ind og ud gjennem deres smukke Hoveder ligesom Svaler under Tagene.

Paa Veien opigjennem Dalen til Brocken tidlig om Morgenen, da der var Skygge, og Solen faldt skraat ind og lyste kun i Trætoppene, da havde den Grønne kritiseret og sagt: det saa ud, som om Træerne ikke havde morgnet sig endnu og havde Nathuer paa. Og saa smekkede hun paa Eslet, og det korte Trav voldte de Andre megen Bekymring, og Kvistene slog hende i Ansigtet. Molkenhaus paa Lysningen foran Skoven fandt hun bare enfoldigt. Men da de red gjennem Granskoven, og Tante havde en frysende Tanke om at være alene der om Aftenen og dukkede Hovedet ned i Skuldrene, da mente hun: at *der* skulde hun gjerne bo i den spidse Hytte af Granstokke som et Trætelt ved den sorte Skive paa Skovbunden, hvor der havde været Kulmile — for at „kulle“ og blive ret sort engang. Paa Brocken talte hun mest om Frokost. Nedover Ilsethal var der ikke et Ord at faa ud af hende. Men næste Morgen løb hun hen og faldt den Violette om Halsen og sagde: Her er saa deiligt, at jeg bliver ganske bedrøvet. Den Violette lod da nogle Ord falde om en Husaruniform. Men da sprang hun op og erklærede bestemt: at hun havde aldrig hørt ham sige et Ord, som naar Ilse skummede mellem Stenene, eller som naar Fjeldet laa haardt i Solskinnet,

eller som naar Luftdraget kom fra Kulmilen gjennem Skoven — men det var bare Chaussee-Popler i Geled Alt hvad han sagde.

Og kanske hun sidder der nu — i Svalgangen, medens Solen steger Huset brunt og speiler sig paa glatte Blade og glitrer fra Hvælvingen af Brocken høit oppe, og kanske hun misunder Studenten, at han kunde vandre friere om baade i Myr og i Kulsvierhytter og se Alt med egne Øine. Thi den første Natur, man ser, gjør et uudsletteligt Indtryk; man kommer ofte senere midt i den.

Jeg tænker mig, de sidde Begge hjemme ved det dybe Vindve i Hannover og se ud i Skumringen. Og Husene og de lange Alleer og det flade Landskab tegne sig graa og violette som hvilende Skygger mod Himlen, hvor andre svæve om som Skyer, og hvor det første Maanehorn staar lavt, netop til at skjelnes fra det sidste Skjær af Aftenen. Men de tænke paa Harzen.

Du Alice, siger den Grønne til den Violette, du har aldrig fortalt mig hvad du tænkte paa, dengang ved Harzburg.

Ja hvad tænkte du paa Käte? — Og Käte fortæller, at hun ofte har fortalt, men at hun gjerne kan nok engang. Der er da en Kløft etsteds mellem graa Klipper og frisk Skovduft, og smaa Urter staa med glindsende Blade, og Vand drypper i blanke Draaber gjennem Mosskjægget paa Stenene og samler sig og bliver til en Bæk, der spruder og støier og krummer sig og gjør Omveie af lutter Hast for at komme videre.

Alice derimod fortæller sagte og langsomt, ligesom naar en yndig Svane flyder paa Vandspeilet, som kruser sig efter den, og svinger sig kongeligt og bøier sin hvide Hals. Men det var ingen Svanedam og intet lidet Vand i en Have, afstukket overalt med Gitter og med raget Strøsand mellem pyntede Blomsterbed, hvor kun Udvalgte tør træde; men det var et stort Vand for Alle, hvori Dagen kunde

dyppe sine gyldne Vinger, hver Gang den kom og gik. Alice fortæller de underligste Ting, og Käte slynger Armen om hende og vil efter hende som Striben i Vandet efter Svanen, hver Gang hendes Tanke beskriver en stor Bue og gaar ind i noget Nyt.

At komme ud i Naturen første Gang — det maatte være, som naar en ung Katholik træder første Gang fuld af from·Forventning ind i en stor pragtfuld Dom og løfter sit Blik og sit Sind mod Hvælvingen og føler Andagten og ser de Mange, som knæle; for et af Altrene hænger det underfulde Billed, som den store Mester har malet, der længst er død, men der lever evindelig paa Alles Læber og i Manges Hjerter, og fra dette Billede straaler Noget ud som et Blik fra Saligheden. Solskinnet, Fuglesangen, Blomsterne, de lystige Løvtag over de lavere Aasrygge, Alt dette var Forhallen, og deri var glad Lovsang. Men høiere op og længer ind, der var den tause Naaleskov og det stille Fjeld og blaa Udsigt i det Fjerne — ligesom naar et Sind har trængt gjennem Adspredelsen og den brogede Livslyst, som ligger nærmest, og kommer ind i det stillere Rum for at veie hine simple Ord, der kunne synes fattige, fordi de ere usmykkede, men ere saa rige og saa fulde af Lys, at de skinne over alt Stykkeværk af Visdom, saa at der er ingen Krog, som en flittig Mand gjennemsøger uden at han maa komme til dem som sidste Liv og som alt Lys. Men de, der grandske Naturen uden dette Lys, de gaa med Lygte og se selv Intet udenom, fordi deres eget Lys brænder dem kun. Men derfor var det saa frit og fuldt at aande i Naturen, fordi den gjemte paa et Sprog, der kan tale ud af den. Og naar vi fandt et Ord eller hørte en Tone af dette Sprog, da klang det sødt for os, og vi kaldte det Digt. Men alt Digt var Aand af den Aand, som er udgydt over Naturen, og engang var den fuldt udgydt over Menneskene, men den gik tabt og spredtes og klinger nu som en Erindring eller som

en kjær Røst fra Graven. Men vi ere blevne som Fiske, der ligge paa det Tørre. Kunne vi flytte os, da leve vi. — Og en stille klar Dag var som Musik for Øiet. Musik kunde flytte os. Musik er det Hav, som omflyder alle Kunster, ligesom Verdenshavet forener Landene. Thi saasnart Tonerne reise sig og bølge, holdte sammen af Takten, som lever i Tiden — ligesom du og jeg, saa kunne Tankerne friere reise sig, fordi de finde noget Beslægtet i dem, en Vei at træde paa, Noget at svømme i. Men naar Tankerne finde det gamle Aandedrag igjen efter hin Takt, som lever i Tiden og som er det bedre Jeg, da er det Digt. Derfor er Musik baade selv Digt og Vei til Digt ligesom Havet selv er Rigdom og Vei til Landenes Rigdomme. — Men Alt dette, som var nyt, Dalen og Fjeldet og Skovkanten, Alt var dog saa bekjendt som en længst indsunget Melodi. Og for hver Gang Tonerne kom strømmende ind paa En, skulde man binde Tankerne sammen, altid fler og fler, og knytte dem til en stor og rig Byldt og stikke Staven gjennem Knuden og slænge den over Ryggen og vandre videre — altid længer — ikke tro Ungdommen den skjønneste Tid, fordi mangen varm Tanke slaar ud i den som Blomsten i Mai. Thi den, der ser tilbage engang og ser Ungdom staa i vemodig skjønt Skjær, og vender sig bort og tør ikke se længer, den har standset og lagt Byldten tilside, og er ikke længer ung. De Unge ville altid samle mere. Men den klare lystige Dag var som evig Ungdom; der var tusinde Ting at finde, fra Solen steg til Stjernerne tændtes. Og det skulde ikke ængste Nogen, men glæde Alle, at se Skyggerne voxe og dække det Ene efter det Andet, thi Alt blev Skygge; da tindrede Stjernerne stærkest. — Men der var meget mere, som aabnede sig og lyste i den klare Dag. Der var Soltaage, som svævede over Fjeldet, og der var enkelte Straaler listende sig ned gjennem det tætte Løv for at skinne hist og her paa en Plet af den dukle Skovbund — ligesom lyse

Aander svævende ned i Flokke til Menneskevrimlen for at hvile og skinne over den og sprede Afglands over den — og ligesom en skinnende Skytsengel besøgende os, naar vi sidde med Mørke i vore Sind. Thi salige Aander maatte have Gestalter som af Soltaage, naar de besøgte Menneskene og bøiede sig over og saa ned paa Bunden af deres Sjæle; ikke i lutter Solstraaler kunde de være klædte, da vilde de blænde de Svage og forfærde dem, men i dæmpet Glands, i en svømmende Klarhed. Og saaledes maatte vel ogsaa Skytsaanderne være klædte. Hvert Menneske havde sin — eller havde havt sin. Vaagnede vi ikke undertiden af Drømme og vidste ikke, hvor vi havde været, og sukkede blot: Allerede forbi! Da gik vi med Skytsaanden over lyse Sletter. I Drømme saa vi dem, og vi havde en svag Erindring efter dem, om vi end aldrig vidste derom. Men naar et Menneske mødte et andet Menneske, og der var Noget af den Erindring i Blik eller Stemme eller Træk — ham maatte hun have kjær, eller hende maatte han elske. Og *det* var den uforklarlige Magt, som kunde drage et Menneske til et andet. — Men derfor var Soltaagen og Alt det, som saa ud som Duft for Øiet, mellem Fjeldene som Selskab for Aanden, fordi den blev mindet derved. Mørke Skyer derimod, som vanke hid og did og hverken kunne løse sig i Luften, heller ikke falde mod Jorden i Graad, men kun ruge og vandre — de kunde ængste hende, som hun saa Aander svæve mellem Himmel og Jord, ikke istand til at stige, fordi der hang for meget Støv ved dem og gjorde dem tunge og drog dem ned, hvor de dog heller ikke ganske hørte hjemme. — Og paa saadanne Skyer tænkte jeg, da Studenten sprang op og lo, fordi det forstyrrede mine Tanker og gled som en Sky over dem. Og jeg ønskede, at en Solstraale maatte liste sig ned til ham, for han havde vel ogsaa sin Skytsaand og var ikke altid i Følge med Kobolder.

Ser du, Käte, ender Alice, efterat have fortalt omtrent saaledes, men med færre Ord og simplere, saaledes var det, at jeg tænkte dengang.
Skulde det virkelig ikke være Tilfældet?

Heidelberg, Decbr. 52.

- - -

Heidelberg.

Du lille hvidstammede Birk, krandset med Epheu, som staar saa bladløs med askegraa Grene mellem de brune Egetræer her ved den sandige Vei i Heidelberger Slotspark — hvor forladt ser du ud, som om du ikke hørte hjemme her, som om din Aand vandrede! Hvad er det du har pyntet dig for saa hvid og grøn som en norsk Vinter? Har du Slægt deroppe med frosne Grene, fulde af Rimfrost, Perler og Diamanter, ved et lukket Vand mellem snelagte Enge? Der langt Nord er der ingen Epheu til at klatre op efter glat hvid Bark for at se net grøn ud. Der er vel kun piggede Tornebuske nær ved — eller vilde Convolvler, som sno sig om Stammen i tynde Stengler med hvide Blomster, som vi kaldte Mandelblomster, da vi vare smaa, fordi de lugtede begjærligt efter Mandler. Ja ryst ikke paa Hovedet, de ere vakre vore Birke ogsaa om Sommeren; og Rødderne, der spile sig langt ud mellem de mosede Stene i Uren, ere omsnoede af Linnæa med smaabitte Blade og smaabitte Klokker, som svinge og dufte og have Farve som de friskeste Kinder. Men ikke saa nu. Nu kun piggede Tornebuske eller Berberis, som fryser med rynkede Bær. For nu er det Jul. Nu ligger Sneen deroppe, og de kjøre i Slæder og sidde i Peltse, og Bjælderne ringle gjennem Granskoven, og det knitrer under Meierne af Sluffen, saa koldt er det, og Kudsken knalder med Pidsken og skriver Ottetal med Snerten paa Sneen langs Veien. Hvad,

endnu ryste paa Hovedet? Tror du ikke — tror du ikke, han skriver Ottetal, bare Ottetal, slet ingen Navnetræk? Eller du kan ikke for det, tænker jeg. Det gaar dig ligesom visse Ansigter, der ere sure og rynkede uden at de ville det. Det er vel Vinden, som ryster dig, naar den kommer ganske sagte som et Pust sukkende ud af de harniskklædte Statuer under de faldefærdige Buer og over de forvitrede Vindueshul i det sammenstyrtede store Korthus af rød Sandsten, Slottet dernede — ligesom der kan komme et Vift af sammenfaldne Luftkasteller og forfløine Tanker og glide over dem, som skulde være unge, og rynke dem. Men du er ikke saa gammel, at du har seet Noget; du har ikke Skjæg som Egetræerne; *de* ere gamle nok og endda ikke saa gamle, at de have seet Korthuset, da det stod baade med Hjerterdame og Kløverknægt — og hørt Sporene klirre under de lange Kalveskinds Støvler og de stive Kraver knitre og Guldkjæderne slaa imod de raslende Silkekjoler, og hørt det tunge Skyds drønne og mangt Støn og Skrig, og det runde Taarn ved den tørre Grav blive sprengt og den ene Halvdel falde hel overende, ligesom naar man fælder en Eg. — Du er saa ung, at det er næsten rørende. Det er godt at du kun har seet knortede Ege; havde du seet din hvide Slægt i Norge! Men du er et lille net Træ, er du ikke? Og gjør ikke store Sprang og løber ikke bort, men sidder fast i den Grund, du sidder i, — ligesom en velopdraget lille Jomfru, som sidder fast hos Mama for at voxe og sy og ikke løfte Øinene og ikke mæle et Ord. Du skotter ikke engang til Vinduerne du, naar Sommeren kommer og de Reisende i graa Jakker og Miss i Straahat; de staa dernede i Heiligenberg ved den grønne Neckar, men der er for mange Mure og Terrasser imellem, du ser dem ikke, der er ingen Anledning, og derfor er det ikke Under, at du sidder saa dydsiret, lille Jomfru. —

Efter at have holdt en saadan Conversation med

Birken, men ganske stille, for det er ikke nødigt at tale høit til Trær, men kun standse et Øieblik og tænke for dem; thi de have ikke Andet at gjøre ved brune Juletider, naar de hvile sig og ei behøve at passe paa at voxe og strække Armene ud overalt, hvor Sol falder ned, end at se tankefulde ud og som om de forstode Alt saa vel; og de ere tro Venner, altid hjemme og aldrig brydsomme, og denne Birk var af de bedste af mine Bekjendtskaber i Heidelberg, ikke som om et Menneske ikke ogsaa kunde finde andre Bekjendte, gaaende og talende, men naar et Menneske er langt nordfra og for hver Ny, han møder, skal begynde forfra, ligesom med Adam og Eva, og vise at han ingen Grankogle er, eller Istap eller Ulv eller Bjørn i Hi, saa er det i Grunden ikke al den Umage værd — — efter at have holdt en saadan Tale altsaa, der som andre smukke Taler, som lytte til sig selv, og hvor man affyrer sig selv en Ladning Artigheder, indbildende sig, at man er artig mod Andre, forblev ganske uden Svar, vandrede jeg gjennem den romantiske Park ved Heidelberger Slotsruiner, bøiende derfra ind paa den Vei, der fører langs Heldningen af Aasen ned til Rorbach, og hvorfra de gode Borgere om Søndagen og de gode Studenter hver Dag, naar de have Tid, med tiltagende Appetit se ned paa Neckaren og Broen og Kirketaarnene og den lange Hauptstrasze og de mange Skorstenspiber, hvorigjennem Røg og Kvalm fra Kneiperne finde Udgang.

Dette begynder som i en Roman. Men noget Romantisk var her ikke. Kun nogle Studenter vandrede forbi med farvede smaa Huer og lange Piber. Ingen Baron Oberntraut kom ridende, hel i Kalveskind, med sit Følge Dragoner opefter Veien under raske Hovslag, saa Sandet sprudede omkring dem. Ingen Algernon Grey eller Frøken Herbert dvælede kummerfulde foran lukkede Løngange, som maaske vilde aabne sig for dem til en lykkelig Flugt gjennem Bjerget. Men der var Hulveie for Ryttere, men

ingen Ryttere, og Døre midt i Fjeldets Sandsten, men ingen Flygtende. Et fornemt Bekjendtskab gik forbi med Familie, givende et naadigt Nik; det var den Mand, i hvis Hus alle Hvidhuerne drikke deres Kaffe og holde Gaudium, — men de røde Huer sky ham, Conditoren fra Hauptstrasze. Det er en underlig Ting med naadige Nik. Hvor man mindst forlanger det, kan man være sikker paa at faa et. Men nu er det næsten romantisk. Thi fra Veien forbi die Kanzel under de smukke Stenbrud, mellem det lave Fyrrekrat med tykke Ris af Ginster, fra den stor Stenhelle, hvor man kan stige op og skue ned paa det flade Land med Haverne og Landsbyerne og Alleerne og de grønne uvinterlige Enge, hvor Neckaren forvilder sig i lange Omveie, og Rhinen blinker langt borte, og Vogeserne løfte sig blaa i det Fjerne foran det gyldne Vest — derfra kunde man se ned til et solid Landhus ved Foden af Vinbjerget nedenunder. Og det tilhørte en solid Banquier. Og der var en Ultramarinfabrik, og det saa just ud, som om Vogeserne vare tykt overmalte med Ultramarin til en Prøve. Men dette var ikke det Romantiske, men romantisk var det, at der havde Romanforfatteren James boet i to Aar — og brugt mange Penge, fortælle de Heidelberger Borgere — og der vare saavel Oberntraut som de to Elskende udsprungne, rustede med blanke Dyder, af hans Hjerne — ligesom Minerva engang — og med dem hele „*Heidelberg in one volume*“.

Da jeg kom hjem, vilde jeg læse, men alle Linier krummede sig og grenede sig ud paa den hvide Grund ligesom nøgne Trækroner mod Vinterhimmelen, og der var derimellem en stærk Duft som af de første Birkeblade om Vaaren, og det mindede om Norge. Men det var egentlig Violer, for der sad nogle i Knaphullet endnu fra Middagen. Den lille blege Pige bringer dem. hun finder dem i Skoven endnu, men hendes Varer lade ikke til at indbringe hende meget; thi hun ser ud, som om hun hungrede. Anden

Sorg kan hun vel endnu ikke have. — Det mindede om Norge og om Vaarduft og hvide Birke og om Luften fra mange Aar tilbage, naar Taagen flød som en lang Strøm langs. Skovkanten, og Veien havde en tynd Skorpe af Frost i Vaarnatten, der var lys som en lys Tanke og havde et fugtigt Blik med en opblinkende Stjerne.

I hvide Birke, ere I virkeligt saa hvide og liflige, som I fortalte engang, da jeg laa under Eders lette Tag, og alle lystige Fugle sang, og Solskinnet dryssede ned gjennem Bladene, og de blaa Fjelde lysnede mellem Stammerne, hvor Lunden var aaben — eller, som jeg fortalte mig selv, naar jeg gik mellem blomstrende Ferskener og duftende Abild og Gyldenlak og Syren, og de slanke Accacier viftede, og Nattergalen fløitede, naar Aftenen kom saa mild og mørk med sorte Øine, — eller naar Stien snoede sig langs Vinhaverens Mure, og de opbundne Ranker ludede sig ud og raabte, at Druerne vare søde og fulde, og at kun Frugt var et Skridt værd! I lette Birke, som kunne smile og hvidske og synge baade Morgen og Aften og staa saa lyse og venlige og dog saa tungsindigt bøiede — I Børn af Nordens Natur, hvor Livet er haardt og Sommerens Maal knapt, men rigt paa Skjønhed, saa meget skjønnere som Blomsten er end Frugten, eller det hastige Blus i Tanken fremfor den brede udførte Tale — — ere I virkeligt saa liflige?

Hvilken Samling af Vaner er et Menneske! Saaledes er det vist, at en Grønlænder og en „Eskimo," som de kaldte mig hernede, faar Hjemve, om han flyttes, og han er sund og frisk og har det vel andetsteds. Ja selv til Spidsbergen gaar Hjemve. Thi der forsikres, at om en Isbjørn kommer seilende nordostfra med Drivisen og lander paa Island og har det flot der med Faarekroppe og unge Kvier Vinteren over — hvad der ikke vanker i Spidsbergen —, saa faar han dog Hjemve, naar Isen bryder op ud paa Vaaren, og han vandrer ved Kysten og

sidder paa Bagbenene og stirrer længselfuld mod Havet — ligesom Odysseus ved Stranden hos Kalypso, da hans Hu stod mod Ithakas takkede Bjerge — og svømmer tilsidst ud og indskiber sig paa det sidste Isflag, som driver væk.

Hjemve kommer af Vane og bliver en Vane. Og uagtet Hjemve gjør ondt, have vi dog egentlig gjerne Hjemve. Vi ere ligesom Fluer, der flyve lige i Lyset; vi snappe helst efter de Aandedrag, hvis Væsen er Smerte.

Jeg tror, at Hjemve har Udspring i Barndommen. Til det Land, hvor vi havde Hjem som Børn, derhen flyver Længselen. Men denne bestemte Længsel er dog kun ligesom symbolisk for en videre Længsel. Der ligger en Betydning indeni. Længselen er ikke blot efter de Stemmer og de Lunde og de Enge og de Fjelde fra den Gang, men efter det Liv fra den Gang, efter det Blik i Livet og ud af Livet, som vi da ikke vare os bevidste — men Bevidstheden kom senere, da vi ikke havde Blikket længer — efter det Indkig i et andet Liv, senere et Spørgsmaal eller en Gaade, hvori vi Alle skulle have et Hjem for Aanden, men kun som Børn i Aanden.

Og saaledes skulle vel kun de artige Børn faa Hjemve? O, de vanartede ogsaa. De vanartede vare ofte kun misforstaaede. Skrigen og Hujen — som gaar for stor Vanart — er det naturlige Udbrud for glade Tankers Jubel, saa længe de ikke kunne mestre det bedre Udtryk. Trods eller Underfundighed ere ofte det Nødskjold, som en begyndende Karakter fristes til at holde op over sig, naar den trædes under Fødder i de Skoler, hvori Kjærlighed ikke hersker. Thi selv de vanartede Børn kunne ledes ved Kjærlighed, og selv de have Timer, hvori de se Landet.

Naar Solen skinner over Engen med de tusinde gule og røde Blomster mellem de lange Græstraa, hvor spraglede Sommerfugle vimse om, stødende til dem, saa de gynge — eller naar smaabitte Bølger skylle regelmæssigt mod Stranden og rulle smaa glatte

Stene op og snoede Sneglehuse, underfulde Boliger: over disse grønne Enge, paa denne Strandplet — thi sjelden strækker sig Landskabet videre for Barnets Øine — er der Noget som en let betraadt Sti eller som et Spor svagt aftrykket, og der er en Staffage i Landskabet, et Glimt af noget Hvidt og Skinnende og Vinget, som skrider overalt og synger overalt, og derfor blive Fødderne aldrig trætte af at løbe eller Struben af at tralle. Men sjeldnere og sjeldnere vandre disse Gestalter saa nær, at du føler Viftet af deres Klædebon. Og Spændingen bliver større, og du selv bliver større. Og du klatrer med bankende Hjerte op til den skaldede Kolle oppe i Aasen, hvorhen du har higet i Uger og Maaneder nedenfra — men de ere ikke der. Og du sidder under Fossen og ser Skummet blive rystet ud som Masser af fint Flor — men de ere ikke der. Og paa den lille Holme langt ude i Fjorden med den glatte Fjeldgrund, der er et ensomt Rige, en Verden for sig, og der ligger blank Is en Dag, og du har en Kjælke eller et Par Skjøiter — ak heller ikke der.

Og du faar selv Kundskab og ordnede Tanker, og din Barndoms Bygning ligger omstyrtet og i Grus. Men du er opvoxet med denne Erindring og har klædt Landet og hver Lyd af Sproget med denne Erindring, uden at du vidste det. Og mange Aar efter er endnu en Drøm og en Anelse tilbage — og er du langt fra Hjemmet, og falder den over Sindet som dyb Nat og som hed Dag og er en Længsel: da hedder den Hjemve. — —

Igaar var det første Januar. Dagen graanede op i Taage, men mod Middag blev det saa lyst, at Folk kunde kjende hverandre og sige Pros't z'm Neujahr! Derfor fik jeg Lyst til at kige ud deroppefra i det nye Aar. Og nu vide I kanske af Geographien — thi I ere vel bedre bevandrede i Tysklands, end man her er i Hottentottenlands og Norges — at der er en lang Aasrække, som følger Rhinens høire Bred fra Basel og til Frankfurth, og fladt Land under den.

Ved Heidelberg bryder Neckaren tvers igjennem disse skovvoxede Høider for at søge Rhinen, og ovenfra de derved dannede Hjørner paa begge Sider er der en vid Udsigt over saavel Neckardalen som det store Sletteland mellem Bergstrasze og Vogeserne.

Der laa Alt som paa Landkartet, Landsbyer og Veie, og Alt grønt uagtet Vinteren. Længere hen Taage lavt over Jorden, først i Klatter, der saa ud som smaa Søer, dernæst i store Masser. Et Train hastede just over det grønne England ind i Taagen, og en lang Dampsky bugtede sig efter Lokomotivet som en hvid Slange. Da sank Solen bag Vogeserne, og der kom Bevægelse i Taagemassen. Vaade Skyer rykkede hurtigt nærmere, skydende sig efterhaanden tæt ind under Aaslinien. Enkelte foran svævende Skyer vare som sværmende Forposter, bag dem de sluttede Geleder, hele Armeen. Der var et flydende Hav, som foldede sig og taarnedes og atter jævnedes. Dertil kom Farverne under Aftenglandsen. Himmelen var klar foroven, mod Horizonten med en bred brunrød Stribe. Hvor det bølgede og formede sig dernede.

En blaalig Skymur skød sig op midt mellem Masserne, der stod med skarpe Omrids og sprukket til store halvt sammenhængende Stykker, ligesom man ser en Dolomitvæg i Tyrol kneise over de nederste Fjeldetager, Men saa brast den, og Alt bølgede sammen, og istedet skjød sig en stor Pyramide op rødlig i Reflexen fra Vest, isoleret og spids som en Trachytkegle paa Island. Atter faldt det sammen, og der aabnedes mellem de nu dunklere Masser som en Dal i stor Halvkreds og med Nedkig til den grønne Bund af Englandet — det lignede et af hine gamle circusformede Kratergab, der aabne sig mellem mørktfarvede ældgamle vulkanske Lag, og som man finder i basaltiske Formationer som i Auvergne, paa Teneriffa, paa Island. En saadan Circus tilhører et Naturens omstyrtede Amphitheater, hvor engang Elementernes Fægteplads var, men hvor nu kun Bække styrte sig ned over de kjæmpemæssige Trin mod

den med Græs roligt overgroede Arena, og hvor blinkende Krystaller i Hulinger høit og lavt i Væggene staa igjen som Navnetræk, mægtige Besøgere engang have efterladt, sig til Ihukommelse.

Som et Naturskuespil af ægte „Taagebilleder“ var dette Næring for Aanden, der opfordredes til at hente Sammenligninger fra vidt adskilte Steder. Men betragtet som Udsigt i det nye Aar var det kun et taaget Skue og Uvishedens Billede.

Saaledes — se vi tilbage, da aabner sig i underderfuld Soltaage et skinnende Land, hvor Skytsenglene vandrede, og hvoraf vi gribes med Hjemve. Og se vi frem, da tildækkes Alt under det vuggende farvefulde Hav, for hvis Luner vi nære lønlig Frygt, og som hedder det Kommende. Og dog er der et Lys og en Klarhed, som kan kaste sit Skin baade tilbage og frem — over enhver Vraa. Men dette Lys bor inderst i det Indre, og Ordet ligger ikke altid paa Læberne.

Heidelberg, 2. Januar 53.

Den Gamle i Masteskoven.

1860.

Vi — der er Nogle, som sige vi for jeg, men det var virkelig To — kjørte en Morgenstund op efter Veien langs Skoven. Da vi kom til Grinden paa Masteruds Grund, sendte vi Skydsgutten ned til Gaarden for at faa fat i Veiviser op til Djupingen ved Gaupekollen, hvor der var nogle Stenbrud, som det var vor Hensigt at see.

Masterud, Djupingen, Gaupekollen — det er ikke de rette Navne, dem vil jeg heller fortie, da jeg ikke er vis, om den ærværdige Gamle, som kjender dem, skjøtter om at see sit rette Navn paa Trykken. De rette Navne ere meget bedre, de gjør næsten Effekt, naar de udtales med dyb Stemme og rette Betoning, de lyde mest som gammel Fossedur, tale om norske Gubber og Granestubber.

Vi ventede en Stund i Skyggen ved den ensomme Vei. Budet kom tilbage. Masterud'n selv skulde komme, og han var en „ustyrtelig rig" Mand. Han var efter nede i Bakken, men ikke ventendes før om lidt, for han var gammel og gik langsomt.

Endelig kom Manden. God Dag! Saa I vil sjaa paa Særpentin'n? Ja jeg vil følge sjøl!

Det var en gammel Gubbe, hed Ola — at udtale med det rette Tungeslag — Ola Masterud. Han var høi, men smalskuldret, vel tre Alen, lidt krumbøiet af Alderen. Han gik i sid sort Vadmels Trøie, sorte Knæbuxer, hvide stampede Strømper og Sko, en lang Stav i Haanden, hvorom han greb midtpaa, og en Antikvitet paa Hovedet, en lav bredskygget Hat, som oprindelig havde været sort, nu brunladen. Den havde udtjent og atter udtjent, og hver Gang var den restaureret paa den Maade, at en ny Pul var sat over den opslidte. Den bestod saaledes af flere Sæt, et udenpaa det andet, men

alle gamle og brunladne. Det var den samme Hat og dog ikke den samme. Det var ligesom hint hellige Skib Bucentaurus, hvorfra Dogerne i Venedig Aar efter Aar formælede sig med Havet. Alting var i Tidens Løb ombyttet lige til Kjølen, og dog var det den samme Bucentaurus. Den Gamle havde langt hvidt Haar, der faldt ned under Hatteskyggen. Hans Næse var forsynet med et Par Langsyns Briller, men hans Blik i Almindelighed rettet over Brillerne.

Det havde regnet, Solen skinnede igjen hedt gjennem et Hul i Regnskyerne, Skoven var dryppende vaad. Den Gamle gik betænksomt i Forveien, og de glindsende Draaber faldt fra Kvistene ned paa hans Hatteskygge som Perler. Bagfra var det en Skovgud, forfra mere som en Skolemester, men begge Dele ægte mythiske.

Det er min Skog Alt dette, sagde han, Alt hvad Du ser. — Det er vakker Skov, sagde vi, og der er ikke Mange, som har Skov længer nu. — Jeg har, sagde han. Du ser ikke bedre Mastetræer i hele Norges Land. Har Du seet Mastetræer?

Saa I havde Hug til at betragte Særpentin'n? Ja her har været Folk fra alle Lande. Men jeg frygter saare, at Faa har seet den rette. Naar En er okunnug i Vegen og En ikke har den rette Vegeviser, saa kjem En ikke fram.

Den Gamle var selv den rette Veiviser, det var tydeligt. Han gjorde Holdt, skjød Brillerne op, rettede Hovedet og saa sig om i den tykke Skov. Her skal du gaa, sagde han pegende med Stokken.

Vi spurgte om hvorledes Serpentinen blev funden deroppe. Det var min Bedstefaer, sagde han og syntes i det Samme to Gange saa gammel som han var. Min Bedstefaer var det, som opfandt baade Jarnet og Særpentin'n. Men saa var det min Broer, som havde læst i en Bog om Naturens Betragtning og om adskillige Ertser og Metaller; han viste en Prøve til han Esmark i Christian'. Den

skal være det fineste Poleremiddel for Guldet, ja Esmark sagde og, at denne Art indeholdt sjøl Guld. Og Esmarks Ord var nu som et Stempel.

Vi tillod os ikke at tvivle, uagtet hans Hukommelse her vel slog ham feil. Den Gamle havde en egen, særdeles langsom og betonet Maade at tale paa; hver Stavelse var næsten lige lang, som om hvert Ord sloges fast med selvsamme Stempel.

Min Broer, som saaledes var bleven undervist om Metaller, han for aa skjærpa her over hele Skogen en Tid, sagde han. Min Broer var egentlig den rette Skjærper'n. Men saa reiste han til Amerika. — Og gik det ham vel i Amerika, spurgte vi. — Ja, sagde den Gamle med et forunderligt overbevisende Tonefald, han døde der! — han sagde ikke *thi*, men det laa i Tonen.

Jeg har ogsaa sjøl skjærpa ei Ti' efter Jarn her i Skogen, ja efter Sølv med; men det var før jeg havde læst om de Ting. Alt Sølv forekommer i Bergstrækninger, som gaaer beint i Nord, paa den østre Sia, tilføiede han afgjørende. Saaledes er det paa Kongsberg! — Det kunde ikke nytte at indvende Noget mod dette faste Resultat.

Vi kom forbi en Hob med Malm, som var slæbt ned fra Gaupekollen, og hvormed der skulde anstilles Forsøg i England. Engelskmænd fra Værket havde taget Muthing paa Titanjernet der. Ola Masterud derimod havde for Skik at forlange en Afgift af Enhver, der hentede Prøvestykker oppe fra Stedet. Det var hans Skov og hans Fjeld. Bergloven, Muthing, Rettigheder i hans Skov — hvad havde han dermed at gjøre, mente han. Den Hob Malm var vel ogsaa hans uagtet Muthing.

Jarn er her nok af, sagde han. Se der ligger nu for Eksempel en hel Brote. Tag I saameget I lyster, I! Der ligger nok igjen til Engelskmanden for det. Her var en Arbeidsmand, sagde han i en overlegen Tone, det var ikke min Husmand, som havde paataget sig at skaffe fram nokre Tynner

Malm til Engelskmanden, og derfor skulde han have fire Daler. Det er han, som har baaret ned den Broten, der ligger, paa Ryggen sin. — Her gjorde den Gamle en Pause. — Men, tilføiede han med den sædvanlige lange Betoning, men saa rauk han paa Ræva, og saaledes var det Slut. Thi det blev ham for dyrt. Samme Engelskmand skylder mig endnu nogle Daler, for jeg tager min Afgift af Hver, som her kommer og henter Stein eller Materi oppe fra Gaupekolla. — Dette tilføiede han med et Blik paa os. De har nu faret aa skjærpa her oppe, men hvad er det? Jeg tager min Afgift, jeg. Vil Du ikke ta et Stykke atpaa?

Det var aabenbart det fordeelagtigste for Eieren denne Maade. Han havde sin egen Lov i sin egen Skov, og hans Mening var: For hver Gang Engelskmanden henter fra Gaupekolla, tager jeg min Afgift.

Efter en Pause, hvorunder vi kom fremover opad i den solbeskinnede Skov, hvilte vi paa en vindfældt Gran. Vi spurgte ham da, hvor gammel han var. Ola rettede sig i Veiret, saa paa os over Brillerne og sagde: Jeg er fire og halvfjerds! — Det var vist, han var en statelig Gubbe. Han maatte have læst vore Tanker, for han tilføiede: Aa ja, end er det ganske bra. Men jeg maa gaa forsigtig paa Svaberget, Benene er lidt stive. Granden min kom til Skade ut over ei slig Bergfille, det glapp for ham og han vart sengjeliggende. — Hvem var det? — Gullik paa Gubberud, han er min Grande. — Hvor gammel er han? Firsindstyve Aar. Jeg og saa han vi eier Masteskog Beggeto.

Han spurgte nu om Krigen. Vi fortalte hvad vi vidste, ganske upartisk, Kampen om Lombardiet, Franskmændenes sidste Seire.

Jeg forundrer mig over den Østerrigeren, sagde den Gamle. Han maa jo være gal. Thi at ville kri's med Overmagta, det er, vil jeg sige, som at stampe mod Braadden og laupe med Hue mod Væggen. — Vi søgte at gjøre den Paastand gjældende,

at den østerrigske Magt ikke var saa ganske ubetydelig endda. Han hørte paa vor Forklaring om „Østerrigerens“ Kræfter med en misbilligende Hovedrysten. Tilsidst udbrød han i en afgjørende Tone: Østerrige indtager et lidet Rum paa Karta.

Vi kom til en Klop, som laa over Myr. Noget var i Ustand. Den Gamle bukkede sig og lagde en Stok tilrette. Jeg forundrer mig over den Østerrigeren, kan han ikke være still? Det er da urimeligt, at Mennesker skal ligge og kri's. Hvorfor kan han da ikke holde Fred! Det er da et Kjendetegn paa de ganske raa og uoplyste Mennesker at fare op som vilde Esler. Den Østerrigeren maa være som et Stykke raat Kjøt!

Men sig mig, sagde han, og stod, idet han saa paa os over Brillerne, slagen selv af den store Tanke, hvorfor udgaar der ikke en Kjeiserdom, som skulde holde Folka ved Fred, saaledes at det ikke skal være dem tilladt, at Offisjerer og Soldater skal slagtes som Kvæg?

Vi forsøgte at forestille ham, at det var vel en saadan Keiserdom, som nu forsøgtes af Frankrige. Nei, videre gik hans Tanke; almindelig og stedsevarende Fred, Intet mindre. En Kjeiserdom, sagde han, som skulde paabyde, at herefter skulde være Slut med at kri's. Soldater og Offisjerer, tilføiede han, maa ikke derfor afskaffes. Men skal de da være til for at kri's? De kan jo have nok med at holde Styr paa Røvere og lumpent Pak, Tyve og Mordere og andet adskilligt Folk. Hvorfor kan ikke Konger og Kjeisere møte fram? En slig Kjeiserdom er det som de skulde have over sig.

Under Alt det var vi komne til Djupingen, et sort langstrakt Kjern mellem to skovvoxede Berggrygge, ganske overskygget. Den lille Dal snævrede sig ind for Enden af Kjernet. Her rislede et tyndt Bækkedrag ud. En kjølig Skygge og en Sværm af graadige Myg modtog os under de tætstaaende Stammer. Det var saa overbygget som inde i et

Hus. Den Gamle satte sig nede i Dalen. Myggen, som sad tæt paa hans Ansigt og Hænder, gjorde ham ingen Fortræd. Han styrede vore Bevægelser ved Raab fra sin Plads. Vi krøb opad Urden mellem Vindfald og mosgroede Stubber og Sten og hujede for ikke at miste hverandre. — Ohoi, skreg jeg saa høit jeg kunde, formodende min Reisekammerat langt borte. — Hvor er De? raabte det igjen ikke halvhundrede Skridt væk. Ekkoet kastede Raabene frem og tilbage. — Nei, ikke der, beint fram, beint fram skal du gaa, lød det nedenfra. — Endelig fandt vi da „de rette Steder", anvist af den Gamle, som tilsidst i Iveren selv steg langsomt op gjennem Vindfaldene for at lede os bedre paa Spor.

Nogle Timer gik saaledes hen under Søgen og Hamren. Vi samledes da igjen nede ved Bækken. Der stod vi en Stund under en Gran og afventede et Skurveir. Den Gamle optog da igjen den afbrudte Samtale angaaende den fornødne Keiserdom. Han vilde, der skulde holdes Fred mellem Kongerne saaledes som han holdt Fred mellem sine Mastetræer. Hvorfor kunde ikke Folkene engang samles til den Kjeiserdom og saa være rolige?

Bi lidt, sagde han paa Tilbageveien. Har du seet Mastetræer? Jeg skal vise dig et. Du kan gaa derhen jeg peger med Kjeppen. Naar du kommer oppe i lite, ser du a nok. Jeg behøver ikke at gaa med, jeg er gammel og stiv, ser du. — Han satte sig ned paa en Stubbe, mens vi gik hen, følgende Stien. Det lysnede lidt i Skoven. Der ragede alt Toppen frem. Den stod lidt for sig som en Konge. Grunden var ligesom pyntet omkring, ingen Kviste laa i Veien. Det var en stor herlig Furu, rød og glat i Barken, rank som et Spir og temmelig svær. Nogle mindre holdt sig omkring den, men i en vis Afstand.

Hvad kan du vel faa for en saadan Mast i Byen, spurgte vi. — Han saa ned. Derpaa udbrød han som med en Bekjendelse: Jeg skulde have

nokre Skillingar for et Par Aar siden, og saa maatte jeg til at fælde ei! Men naar En ikke faar meir, saa kan de staa. — Hvad vil du have? — Jeg er budt hundrede. — Ja men hvad vil du have? — Jeg vil have *to* hundrede Daler, sagde han med Kraft, — Det faar du ikke. — Kommer nok, sagde han. De kan staa. Har de staaet der før mig, saa kan de staa der efter med.

Hvor gammelt kan sligt et Mastetræ vel være? spurgte vi. — En tæller det paa Vokstringa, veit du. En kan tælle til fire hundrede Aar.

Hvor mange saadanne Mastetræer mener du vel, du har i Skoven din? — Jeg har over hundrede! — Tylter eller Træer? — Tylter, sagde han og rettede sig iveiret. Det er den bedste Masteskog i Norges Land, har jeg ikke sagt dig det; men jeg vil have to hundrede.

Saaledes talte gamle Ola Masterud, ikke ulig et Mastetræ selv med kroget Top, stortalende, veltilfreds.

Før vi skiltes, bød vi ham Afgiften. Han sad da ved Grinden nede paa Veien, hvor vi først havde mødt ham. Han vilde ikke have mere end den halve Afgift. Saa løftede han den mærkværdige Hat, sigende: Tak, naa er det saavidt jeg har tjent Dagløn idag. Og reiser I der nord om Fossen, saa glem ikke, naar I er beint for Knatten, at betragte Masteskogen. Der staar den tjuk hele Veien. Hvert Træ der er som det eine du saag!

Tourist-Liv i Fjeldet.

1861.

1. Fiskebuden.

Der er et Slags Sandhed, som man passende kunde betegne som Tourist-Sandhed. Denne maa man dele i 1) Usandhed, 2) misforstaaet Sandhed, 3) blandet Sandhed. Det er utroligt, hvilke Ting der findes paastaaet om dette vort kjære Land omkring i de mange Skitsebøger og Oplevelser i Norden af Masters og Messieurs og af „*unprotected females.*“ Især er det den blandede Sandhed, som maa til, for at disse Bøger skal vinde Interesse for almindelige europæiske Øine. De der gjøre disse Bøger stryge gjerne meget overfladisk gjennem Landet, og et hurtigt Blik paa Forholdene fra en rullende Kariol lader dem gjerne staa noget kjedelige. En kjedelig Bog — det gaar ikke an, altsaa heller en usand. Eller det bliver væsentlig misforstaaet Sandhed, som vi faa læse igjen om dette langt bortliggende Land, hvor Forfatteren har meent, at han er et Skridt udenfor al Kontrol og derfor dristig gjør sine Kombinationer. Han kjender ikke Sproget, ikke Folket, ikke Fæet heller, kan ikke samle tilstrækkelige Oplysninger, maa opsnappe et Billede og et Ord hist og her, og det kan umulig blive til andet end Misforstaaelse paa Misforstaaelse. En, der kjender lidt til Landet, kunde gjerne baade le og græde derover. Latterligt er det, fordi Feiltagelsen er saa yderst paatagelig, og sørgeligt er det, fordi disse Herrer og Damer af de store Nationer de tro kun den Ene paa den Anden, og saaledes kan man forfølge det ene Aars falske Indtryk og Feiltagelser ind i det næste Aar. Personalet er forandret, men Indtrykkene have de med.

Disse Bemærkninger gjorde min Ven, Touristen, som vi kalde ham, da vi laa over for Uveir midt paa Fjeldet i vort Kvarteer i Fiskebuden, 4 Mand i Følget, Touristen, jeg og to af Fjeldets ægte Sønner. Vort Møde var uventet nok. Er der Kvarteer nogetsteds ved Grønvand? spurgte jeg min Fører, Reiar, medens vi tidligt om Morgenen drog ind over Fjeldmarken fra Øst og saa Uveirets Tegn komme og lægge sig truende om Jotunfjeldene langt forud.

— Det tror jeg vel, der er nu store Fiskebuden, lød Svaret. Min Ven Touristen gjorde siden i Anledning af Navnet Fiskebud den lingvistiske Notits, at det hedder Fiskebud og Fisk, derimod at fische med tydelig Hvislelyd, ja selv undertiden Fischer med Ditto: Er du Fischer, Kar? Ska' os fische? Hvorfor — derom havdes ingen Oplysning.

Vi kom da til Grønvand tidligt paa Eftermiddagen og fandt der Fiskebuden. Idet jeg træder ind af Døren, som havde en Hyssing til Haandtag og var uden Laas indvendig, da man i denne lidet besøgte Egn ikke ventede andre Besøg end af rette Vedkommende, er det Første, mit Øie møder, min Ven, Touristen, siddende paa Huk foran Ilden og netop ifærd med at tænde sig en Pibe. Han holdt en liden Gløcl mellem Fingrene til dette Øiemed og glemte den af lutter Overraskelse, indtil han med et Huf! lod den falde og knepsede med Fingrene bagefter. Bag Touristen stod hans Følgemand, Ylen.

Min Ven Touristen var en herlig Kammerat paa Fjeldet — altid nøiagtig, men aldrig grætten, aldrig af mange Ord i Utide, kunde sove til hvilkensomhelst Tid, spise hvadsomhelst undtagen Rakfisk, og naarsomhelst, paa en Sten i Regnveiret med samme Ro og homeriske Udførlighed som foran Peisen i Sæterstuen. Hans Stue hjemme i Byen er velbekjendt, der ligge Knive store og smaa, der staa Træspand med udsnittede Figurer, der hænge Kohorn og Rensbukhoveder osv. Denne Gang var

han paa Touren nordefter fra Hallingdal, og laa nu paa Grændsen af Jotunfjeldene. Hans Oppakning var klassisk, en ganske liden men vel udtænkt Kløv, af hvis Indhold jeg strax ved min Indtræden i Fiskebuden saa nogle af de bedste Ting, nemlig Feldtkjedelen, som allerede hang over Ilden, et lidet Træspand med Melk, som altid fyldtes paa sidste Støl og var en Trøst indtil næste Støl, og et stort uldent Teppe, hvis ene Side var bedækket med Kautschuk. Dette havde han udbredt paa Jordgulvet og sad selv tørt og behageligt paa Uldsiden.

Hans Reisefølge Ylen var beskjæftiget med en stor Bunke Kvist, hvoraf han havde tænkt sig de mindre vel anvendte til en Hovedpude, medens de større skulde gjøres tilrette for at brænde desto bedre. Ylen var en Hallingdøl. Hans fuldstændige Navn lød som Yliguten, men de Fleste sagde blot Ylen. Touristen sagde, at der i disse Navne 1) manglede et h 2) udtaltes l istedetfor r 3) opslugtes en Del andet, og at det skulde betyde Hyring- eller Hjuring- det er Gjæterguten.

Han var brunladen, smudsig, enarmet. Den venstre Arm var af ved Albuen. Ærmet paa hans blaa Hallingtrøie, fuld af dinglende Sølvknapper, hang og slang, naar han sad ubeskjæftiget mellem Folk, var derimod opheftet for ikke at volde Bryderi, naar han som Fører gik foran Toget paa Fjeldet med sin lange Fiskestang over Skulderen. Denne pegede da op som en Mast og viste os Andre hvor han var, snusende efter rette Veien langt borte. Buxerne havde en skjøn Skindbesætning i Sædet, men tabte sig nedentil i Fryndser, hvori de stive Enerbuske og de knortede Birkestubber i Høifjeldsregionen havde nogen væsentlig Del. Han gik nemlig paa engang let og uvorrent, og dertil kom, at han havde lange klippende Overlaag paa Øinene, saaledes at han maatte kaste Hovedet tilbage, naar han skulde se ret ud for sig.

Jeg slog mig strax ned hos disse uventede Be-

kjendte, hvilke begge jeg ikke havde seet i nogle Aar. Medens min Fører syslede med Hestene, tog Kløven af og red ud for at opsøge et Beite til Natten, gav jeg mig til at dytte de mange Huller i Murvæggen paa Vindsiden med Mos og Jord. Dernæst krøb vi op paa Taget, lagde Hellen over Skorstenhullet tilrette, for at det ikke skulde regne ind — kort vi forberedte os paa vor Maade som ude paa Søen før en Kuling. Enhver passede som i slige Tilfælde sin Gjerning uden derom at vrøvle videre, og der herskede saaledes den dybeste Taushed. Touristen havde travlt ved sin Kjedel.

Endelig havde vor Kahyt antaget et beroligende Udseende. Fiskebuden var bygget af det Slags Sten, som Lægfolk kalder „Kamp“; Mellemrummene i den meget bulede Kampevæg vare nu taalelig vel udfyldte. Der var Plads for fire Personer, men heller ikke godt for mere. Langs den ene Væg var et Slags Baas opslaaet til to Sengesteder. En Bunke gammel tør Rensmos forestillede de oprullede Tepper o. s. v. I den ene Krog af Hytten stod Peisen, en flad Sten, hvorpaa der kunde brændes, oventil var Hullet i Taget, hvorigjennem Røgen kunde trække ud, naar man holdt Vindsiden beskyttet. Hvad der fortrinligviis bidrog til at give Hytten Udseende af Noget var en ordentlig Dør, paa Hængsler af Birkeknub og med Haandtaget af Hyssing. Lige udenfor Døren bruste en Bæk forbi, og enten fra den eller fra Grønvandet strax nedenfor havde Ylen, førend han gav sig ifærd med sin Hovedpude, trukket 3 blanke Ørreter.

Aftenen kom, og Regnen, det pidskede udenfor. Vi trak et Stearinlys frem, klemte det i en Stikke, som sattes paa det tætteste Sted i Væggen, og det var nu meget hyggeligt og folksomt i Fiskebuden.

Reiar kom tilbage. Har du nu heldet dem vel? spurgte jeg. — Aa ja, den bedste Helda lagde jeg paa Bruna. Hun er Fjordings-Mær, ser du. Blakken gaar ikke paa egen Haand, han holder sig jam-

føttes Bruna. — Reiar var Hestesøger af Profession. Om ogsaa Bruna skulde falde paa at rende væk, kunde jeg stole paa, at Reiar tidligt eller sent vilde finde hende igjen. Ingen havde gaaet saa langt og saa trut efter Øyk som han. Han var en Svadsing (fra Svadsum), i sine bedste Aar, stor og stærk, med bred Pande. Han havde sort Vadmels Livkjole, Vest og Buxer af hjemmevævet rudet Tøi, uhyre Sko paa de store Fødder. Lidt buet var han i Nakken og bagom Skuldrene. I sin Ungdom havde han boet paa en Plads, som laa høit i Bygden; did op maatte Alt bæres paa Ryggen, som var det billigste og derfor eneste tænkelige Befordringsmiddel — deraf havde han tidligt faaet kroget Ryg, stærk Overkrop og store Fødder, som stemte imod i Bakken. Senere havde han mest gaaet efter Øyk for Folk; deraf var Benene i Længde udviklede forholdsvis til den stærke Overkrop. Saaledes var han i Alt en kroget Kjæmpe paa Jernben.

Hvor er du fra Kar'? sagde Reiar til Ylen. Jo, denne mente, at han nok skulde være fra Hallingdal. — Jeg tror mest, det er Ylen, sagde Reiar, jeg synes jeg skulde kjende dig af Folkesnak. — Ja, saa skulde det nok være ogsaa; men hvor hører den Person hjemme? lød det til Gjengjæld. — I Svadsum. — Og du driver paa med Landmaaleren? — Jeg gaar nu som tidest efter Øyk. — Jeg driver mest paa Fiske og Reinsjagt, jeg. — Med den Armen din? — Aa ja, jeg holder Bøssa paa Stubben, hun smelder lige godt for det, sagde Ylen. — Sandt var det ogsaa, Ylen vidste paa den ubegribeligste Maade at hjælpe sig uden den venstre Arm, som han havde tabt engang som Unggut, da han kom „for nær" en Sag. Ved lang Øvelse var den blevet et nyttigt Instrument. Der sagdes, at han var en heldig Rensskytter, og om hans Fiskeri havde vi Besked for os.

Medens Ylen og Reiar udvexlede Bedrifter,

siddende i hver sin af Sengebaaserne, meddelte vi andre To hverandre vore Reiserouter.

Alle de Dalstrøg, med samt deres Beboere, som ligge paa Strøget over Vidda til Jotunfjeldene, det vil sige til de inderste eller øverste Dale af Thelemarken, Numedal, Hallingdal, Valders, Gudbrandsdal, blev kortelig paa indenlandske Touristers Vis reviderede. Reisemaaden, Veiene, Nattekvarterer og Folkefærdet blev derunder betegnet.

Som jeg siger, udbrød Touristen tilsidst, Forskjellen er kortest denne: Naar de har gode Stunder Allesammen, saa lægger Thelemarkingen sin Øxe og digter Stev, men Hallingen stikker Kniven fast ned i Sliren og spretter op dandser, mens Valdersen tager sig en rask Motion ved at slaaes; men Numedølen hænger Skreppen paa Væg og giver sig til at smide Syljer — og Gudbrandsdølen tager en liden Kop og gaar ud i Bakken og samler den sidste Vanddraabe, som silrer under Stenen og skvetter den paa Agersnippen.

Men angaaende Valders, vedblev Touristen, vil jeg meddele dig en anden Opdagelse, jeg har gjort. Du veed Turnernes Dyder begynde alle med f, Turneren er frisk i Skind og fri i Sind, han er frisk, fri, from, freidig, først. De valderske Særmærker synes alle at begynde med l. Han er laus, le'ug, letvint, letsinna, listig og livlig. Hvor Kulden og Vinden ikke stivner ham og gjør ham knortet som en Fjeldbirk, der gaar han særdeles laus omkring, let i Skindbroken, ledig med Næverne i Lommen; eller han sidder ligesaa laus og ledig paa Krakken ved Peisen, tilbringende Tiden med at spytte mellem Tænderne altid længer og længer ud paa Gulvet. Letvint skal ogsaa Alting være. Farer du Bygdevei gaardimellem, saa ser du den ene Grind lukket mere letvint end den anden. Her ser du almimindelig Trælaas, her ser du Vidie og Pind til at vride ind mellem Grindstængerne, her ser du Vidie og Tap i selve Grindstolpen, det er mere let-

vint, men her ser du en lang Balancerstang, som du bare behøver at støde til, og her ser du — aldeles ingen Laas — det er det aller letvinteste.

Nu skal jeg fortælle dig, svarede jeg, om en „Akkedering“ i Valders, som ikke var letvint, men som dog viste sig at være laus.

For nogle Aar siden var jeg i Følge med M. i Valders. En elskværdig Lensmand havde forsynet os med vælige Heste og Karioler som taalte et Hop, og dermed foer vi afsted, saa langt den ikke meget glat ragede Bygdevei rak opefter Dalen. Hvor Veien endte, skulde vi se at skaffe os Heste for at sætte op i Fjeldet. Bud var herom sendt længe i Forveien, og vi havde Grund til at vente os et godt Udfald uagtet Regnen og Slaatten. Snart øinede vi Gaarden, der som sædvanlig udgjorde en hel Samling af smaa Huse paa en grøn Plet. — Se, der stænd en heil Dott med Karer, der fær du nok Øyk, sagde Lensmandsgutten. — Vi foer igjennem den sidste halvaabne Grind, som slang op, og ind paa den grønne Plads; denne saa ud som et snauklippet Hoved. Hestene braastandsede og gav sig til at bide forgjæves efter Totterne. Vi hoppede af. God Dag Kar'er! — Er langfarendes Folk ude? —

Det var en Klynge af sex store og smaa Personer, Den iblandt dem, som besvarede vor Hilsen, — en stærkbygget Valders med overordentlige Buxer, som begyndte ved Skulderbladet og endte under Hælene, en ganske liden grøn Trøie med opstaaende Puffer paa de brede Skuldre, bart Hoved, stridt Haar, spillende smaa Øine, — stod med Benene langt ud fra hverandre og Hænderne i Lommen, fast og ubevægelig, som han vilde tage mod et Stød. Af og til spyttede han mellem Tænderne langt ud fra sig, ganske ledig, vilde Touristen have sagt. Han var tydelig Hovedpersonen.

Jeg kastede et Blik omkring for at opdage hvem vi skulde have med. Et Par af Karlene vare reiseklædte, det vil sige med Trøierne paa og med

Tørklæde om Halsen, nogle andre stode i Skjortærmerne. En liden Gut med rød Tophue stod og maalte os med store Øine.

Er du Manden? — Det skulde nok være liksom det. — Har du faaet Budet fra Lensmanden? — Ja. — Kan du skaffe os tre Heste og to Mand i Fjeldet da? — Men, ser du, os har ikke Øykje, sagde han smilende. — Aa, det bliver vel Raad. — Ja hvad vil du give? svarede han og spyttede.

Jeg forklarede ham hvad han allerede vidste forud, hvor vi skulde hen, hvad vi pleiede at give o. s. v. Intet Svar. De Øvrige slog en Kreds om os.

Her strøg fire Storkar'er fra Christian' igaar, sagde han, over til Bygdin. De gav 8 Spd. for Touren, og endda kom Folkene hjem igjen samme Natten. Efter det, saa faar du give 3 Spd. for hver Hest og $^1/_2$ Spd. for hver Kar'.

Dette var en enorm Taxt dagvis. Jeg afslog det. Hermed syntes Underhandlingen endt. Er du Bergenser, spurgte han. Hvad gjør du i Fjeldet? Jeg gav ham en passende kort Besked for hvert Spørgsmaal. Reiser du altid enslig? Er du gift? Hvor har du Kvindfolket dit? Har du tungt Pargas? Dette sidste Spørgsmaal var Indledning til ny Akkedering.

Alle vore Ting toges i Øiesyn. Man lettede paa dem en for en, lagde dem sammen og lettede atter paa det Hele. — Det er ingen stor Kløv det, sagde jeg. — Den er nu ikke let heller, sagde Manden. Men vil du ikke gaa ind og drikke, saa kan hænde, vi akkederer bedre utørste. Gaa strax Marit og hent den Flasken! Eller kanske du drikk' heller Øl, tyndt svalt Øl? — Jeg takkede baade for „Flasken“ og Øl og talte kun om 3 Heste og 2 Mand.

Du Erik, sagde han, du faar skydse denne Kroppen, saa kan du tage Musen, og saa tager du Øykje hans Ola. — Den Tiltalte, Erik, var høi og træg, ludet forover, med en lang sort Haardusk i

Panden. Han var af de Reiseklædte. Han vendte sig til en Anden af de Hosstaaende. Efter en kort Raadslagning var Resultatet Taushed. — Ja, saa faar du følge du da, Ola, sagde Manden og vendte sig til en Person i Skjortærmerne, med Hestene dine. — Jeg skal slaa, Kar', sagde Ola, det gaar ikke an, ser du.

Endelig kom Akkorden paa en Maade istand. Manden havde ikke Hest hjemme selv, men Broderen havde en og Husmandeu havde to, og der skulde nok blive Raad. De 3 Spd. pr. Dag sank ogsaa gradvis ned til 6 Mark Dagen. — Men hvad vil du have to Mand til? spurgte han. — En Mand kan ikke passe tre Heste i Fjeldet, svarede jeg. Om de nu rendte væk, saa stod vi der. — Aa ja, det er vel at have Folkehjælp i Fjeldet, sagde han atter, men det var ligesom med et umærkeligt Smil. Hvad giver du for Kar' i Fjeldet? — $^1/_2$ Spd. Dagen! Vil du følge med selv? — Du siger Noget der, var Svaret. Du faar gaa ind og drikke, du da Erik, siden Kroppen ikke vil, lagde han til. Der holdtes atter Raad. Erik tøvede lidt og forsvandt nok siden. — Hvad har en Kar' at gjøre?

Jeg sagde, han skulde kløve Hesten og passe Kløven og staa inde for Hesten — tørre Klæder og Støvler o. s. v. — Ikke mer? — Jeg tænkte mig om. Ja, og Akkorden gjælder fra den Time, vi tage Hestene, til den Time, vi slippe dem, om det saa var i Christian', sagde jeg. — Du er nøie Kar', var Svaret, men det blev nu noget langt! — Det er bedre at sige fra forud, sagde jeg. Nogle komme bagefter og vil have Betaling saa for den Tid, der gik med for at opsøge Hestene, saa for Hjemreisen, saa for den Tid, de behøve til at ride med Hestene til det gamle Beite igjen og alt Sligt. — Aa, det er nu ærlige Folk i Valders med, sagde Manden. Jeg syntes han havde Ret deri og følte mig lidt skamfuld.

Ja hvem faar jeg saa med? spurgte jeg tilsidst. — Nu skal det blive Raad strax, sagde Manden.

Han gik. Alle Mand forsvandt. Lensmandsgutten drog afsted med Kariolerne og Hestene. Vi stod alene igjen paa Tunet med vore Sager omkring os.

Efter en Times Tid kom to Mand og tre Heste, det var Erik og Husmanden, hver med sine Dyr. Sagerne blev fordelte i to Halvdele, Kløven blev snøret, Sadlerne hentedes frem af Staburet, to Skrepper til Følgemændene lagdes ogsaa paa. Alt var i Orden. Hele Klyngen var nu igjen tilstede.

Manden, med hvem jeg havde tinget, kom ud igjen, stillede sig i samme Positur som først, spyttede og sagde: Skal du nu fare? — Ja, sagde jeg, er det disse To, som jeg skal have med? — Ja han Erik bliver med. — Du ved, jeg skal have to Mand efter Akkorden — Det skal du og faa, svarede Manden.

Paa mit Spørgsmaal om, hvor han da var denne vor anden Følgemand i Fjeldet, pegede han paa Veslegutten. Nu først lagde jeg rigtig Mærke til ham. Man kunde bekvemt tage ham i Buxelinningen og løfte ham op for at bese ham nøiere. Han var liden og sprek, tykkindet, rødmusset, med rød Tophue ned i Nakken, blaa Votter paa Hænderne, fulkommen reisefærdig.

Er du gal Mand, udbrød jeg, skal vi have ham der med i Fjeldet? Skal jeg give ham og Erik samme Dagløn? — Du lyt gjøre det du helst vil, var Svaret. — Ja, da tager jeg heller bare *en* Kar'. — Saa lyt du bjerge dig med *en* Øyk sagde Husmanden. Jeg fik den Besked, at Nils var Husmandens Søn, Nils skulde passe Faderens Hest, ingen Anden kunde betroes til det, og Nils bjergede sig nok. Jeg indvendte at han vilde falde os til Bryderi, han kunde jo ikke være fjeldvant endnu o. s. v. Om han nu bliver kjei'? sagde jeg. — Kan du snakke Sligt? Han kjei'? Nei da, faldt Faderen ind, han er liden men utrolig god, han der staar! — Gutten rettede paa sig og gav sig et enfoldigt Udseende af en voxen Karl. Jeg kunde ikke bare mig for at smile. Sagen var forbi. Vi kunde gjøre som vi helst vilde, det vil sige, enten blive der paa den grønne Plet med

alle vore Sager omkring os, eller tage Gutten for en voxen Mand og give ham fuld Dagløn. Der var intet Valg.

Reisen gik ikke langt den Dag. Men allerede den næste Dag var Gutten saarbent og ynkede sig. Ret som det var, sad han ganske rigtig paa Kløvet. Vi havde blot en Bylt mere, men den var dyr.

Nu, Touren havde da en Ende. Vi gjorde den kort, thi denne Skyds var for drøi. Det var i den malede Stue paa Øylo, at Skydsen skulde opgjøres. Vore halvanden Mand kaldtes op. De fik sin Betaling nøie efter Akkorden. Erik tog imod det Hele. — Er det rigtigt? — Ja vel! — En liden Rest i det runde Tal blev tilføiet som Drikkepenge til Erik, der havde havt nok at gjøre med de 3 Heste, Han nikkede, det var ogsaa vel.

Og nu tror du, den Historien er ude. Langtfra!

I Stuen paa Øylo er mærkværdige Ting at se. En og anden reisende Maler har der efterladt sig blivende Mærker. Jacobsen har ophængt en Skitse af en Fjeldegn i Ramme — Alt malet. Lorck har glemt et Gulduhr med Kjede, som hænger paa Væggen. Og Uhret var virkelig et smukt Uhr, men da det netop var „glemt“ og ikke ganske tørt endnu, kom en Gjente op i Stuen, og hun tog efter Klokka og klidsk! der sad Fingerne i Malingen. Derfor er Uhret ikke videre værd længer. Men Eckersberg har hængt en stor Staburnøgle op paa en virkelig Spiger i en Krog. Og under Speilet, hvor der som sædvanlig er opslaaet en Del Billeder af Ryttere og deslige, ser du ogsaa opklistret et lidet beskrevet Stykke Papir. Der staar Vers paa det. Folk har ofte rørt ved det, det er endogsaa blevet fillet. Du vil ogsaa tage det og læse — nei det er malet, det er af Mordt. I Vinduet ligger som sædvanlig en hel Del døde Fluer, men en stor Flue af usædvanlig Skjønhed sidder glindsende paa Ruden og vækker din Opmærksomhed, den er ogsaa malet. Lutter Attrapes!

Alt dette havde bragt os til at glemme vore

halvanden Mand. En hostede. Jeg vendte mig om. Der stod de endnu. Det var tydeligt, Skydsen var endnu ikke opgjort. Jeg kunde ikke begribe hvad der fattedes. Erik hostede atter. Ja, saa er det nu Hjemreisen, sagde han Os behøver to Dage for at komme hjem. Det bliver fuld Betaling for Øyk og Kar' i 2 Dage til det at kalde!

Hørte du ikke Akkorden? spurgte jeg, efter at have forklaret ham, at han havde faaet hvad han skulde have. — Jeg ved ikke hvad du har talt med ham John, svarede han, jeg var inde i Huset et Bil, medens du akkederte! — det var ganske rigtigt, han blev sendt ind for at drikke.

Jeg tog min Tilflugt til Rimelighed og Billighed, hjalp ikke. Jeg talte om, at det dog var en Skam for Valders, eller ialfald for hans Bygd, ja da visselig for ham, Erik, selv; gjorde intet synligt Indtryk.

Da fik min Ledsager et Indfald. Han stillede sig foran Gutten Nils og saa stivt paa ham. — Har vi ikke leiet dig for en voxen Mand, sagde han. — Jau, saa var det. — Og har han vel passet Hestene og gjort sin Pligt som en voxen Mand? — Det vilde være urimeligt at sige Andet, udbrød Erik. — Jau, mente Nils ogsaa, men ganske sagtmodig. Han er altsaa at regne for voxen Karl? — Jau, det skulde os mene, lød Svaret. — Ja, derfor har du ogsaa faaet fuld Dagløn; men hør nu, jeg er vis paa, at du Nils, voxen Karl, var tilstede, da vi akkederte. Du har altsaa hørt Akkorden, efter den betale vi, og dermed skal det blive.

Vore halvanden Mand var ikke beredt paa denne Attrape.

Kom lad os løfte den Sengen tilside, sagde den Ene af os med et Vink til den Anden. Vi tog i hver vor Ende. Valdersen er undertiden noget amerikansk i Affærer, men han er ogsaa en Gentleman, han er høflig. Erik gav Plads. Vi passede paa, at han retirerede mod Døren, og i samme Øieblik slap vi Sengen, smekkede Døren i og i Laas,

og dermed var da først Skydsen endelig op- og afgjort. Fra Vinduet kunde vi se, hvorleds der blev holt Raad i Gaarden, men man lo dem ud. De maatte gaa.

Under denne Fortælling havde Ylen og Reiar endt sine Meddelelser og var rykket nærmere og lyttede til Slutningen. Ylen fortrak Ansigtet til et stygt Grin; han havde opfattet, at Samtalens Indhold ikke var videre fordelagtigt for hans Nabobygd Valders, og neppe havde jeg endt, før han lagde Sit til:

Jeg fulgte engang en Storkar fra Bergen op gjennem hele Valders, og den Kar'n han bar sig saa ilde for Loppa. Saa kom vi til en Gaard, hvor der var saa urimelig tykt med Lopper, og der var en gjild Gjente paa den Gaarden, men hun var ganske svart. Den Gjenten hun stod og saa paa, at Kar'n tvætta sig om Kvelden, og Morgenen efter saa forlangte han Vand til Vadsk og Tvæt igjen. Og derunder saa bar han sig ilde for Loppa og sagde til Gjenta: Kan du sige mig, min Pige, hvoraf kommer det, at hun er saa slem mod mig? — Aa det kjæm af at du æ for rein, ser du, sagde Gjenten, og stak Næven frem i det samme, men det var ingen Kvitlab.

Touristen slog op en Latter. Atter Noget paa l, sagde han. Opmuntret tilføiede Ylen:

Ja saa var det nu en anden Gang, jeg fulgte en Krop fra Branæs indover Svenskin-Vandene fra Gol og til Valders. Som vi gaar, saa kommer der noget Svart langt borte paa Vidda. Vi undredes begge To og kunde ikke skjønne hvad det var. Men tilslut maatte Kroppen le. Enten saa er det et Skogtrold, eller saa er det en Valdris! sagde han. — — —

Historien var maaske længer; men Touristen troede atter at have fundet Spor til sit l og afbrød den i sin Glæde.

Det skulde vel aldrig være den samme fillede Fanten, som Gutten saa i Svadsum forrige Aaret?

sagde Reiar, som ikke vilde give Ylen Noget efter i Historier.

Hvad var det?

Jo det var en Gut, som var om det Aar, da han skulde gaa og læse. Han hørte hjemme i Svadsum, og en Dag havde de skikket ham ud efter Øyk i Fjeldet. Men det regnede og var et styggende mørkt Veir. Saa var han nede i en liden Dalgrop, og der synte sig en Mand for ham, og han var fuld af Filler om Kroppen og langt Haar havde han, som hang rundt Ansigtet paa ham, og i Panden stod ei Lina med Bogstaver (indbrændt); men han rystede Haaret saaledes, at Lina var gjemt, naar Vind blaaste Skolten bar.

Hvad vil du helst miste Gutten min, sagde Manden, enten den Regnfrakken, du har, eller ogsaa Livet dit? —

Aa jeg vil nok nødig miste nogen af Delene, sagde Gutten, men blev saa forfærdet, i det samme, da Manden truede ad ham, at han sank i Afmagt.

Da han kom sig igjen, laa han paa samme Pletten og havde Regnfrakken paa, men gaa kunde han ikke. Men da stod der en fremmed Øyk ved ham. Han krøb til den og fik slængt sig paa den fra en Sten, og da han var kommen op, gik Øyken frem med ham til en Sæter. Da han kom frem om Sæteren, tyktes det ham, at det var leit, at han havde taget fremmed Øyk i Fjeldet til at ride paa, og saa lod han sig falde af Øyken, men endda kunde han ikke staa, men han segnede omkuld og kom krybende frem paa Haand og Fod til Sæteren.

Vi tabte os i Formodninger om hvorledes denne Historie skulde forstaaes. Var det en Fant? Var det et Syn? Reiar gav ingen Forklaring, men sagde, at „Fjeldet er stort.“

Der var en Del Folk i Bygden, vedblev Reiar, som tvivlede om Gutten havde sagt Sandt. Og saa blev der spurgt hos Knut, om det var sandt hvad

Gutten havde fortalt. Det er sandt, svarede Knut, men lad ikke Gutten gaa i Fjeldet mere!

Hvem er Knut? spurgte Touristen. — Knut! Har du ikke hørt gjeten han Knut? var Reiars Udraab. — Det er Vise-Knut, Kar', som Kroppen mener! sagde Ylen. Det er han, som syner dig drikkendes Vand og bortløpin Øyk, Sauder og Gjeit. Touristen kunde ligesaa godt spurgt efter Bygdin, det havde ikke vakt mindre Forbauselse.

Vi fik vide om Knut at han boede etsteds ved Espedals-Vandet. Nu var han gammel, ugift, holdt sig meget til Bogen. Han „fik det" i Kirken, blev der fortalt, og da var han ganske ung. Han faldt i Afmagt og har siden den Dag været „slig".

Rent utrolig, sagde Reiar, er Knut til at sige dig, hvorledes Huset ligger, hvorledes Eng og Ager, og hvorledes Vandet rinder der du er fra. Der er mange Folk, som ikke vil fæste ret Tro til dette med Knut; men de slipper ikke ifra det.

For et Par Aar siden blev to Øyk borte for Røisheim i Lomb, og der var en Husmand udsendt, som skulde finde dem. Øykjen var slupne i Visdalen, men Husmanden foer allesteds uden at faa spurgt dem. Tilsidst strøg han over paa egen Haand til Knut i Espedalen. Knut angav ham i nøiagtig Beskrivelse som i Bog det Dalstrøg, hvor Øykjen skulde findes. „Det er en Tværdal, sagde Knut, over en Urd, oppe i et Hul, under Bræen, og der er lidet at æde! Men før du kommer hjem, er de alt fundne. Og der er En, som har seet dem før ogsaa, men han gav ikke videre Agt paa det. — Da nu Husmanden kom hjemover, saa havde han været længe borte, og paa Røisheim havde de havt Andre ude imidlertid, og Øykjen var fundne i et Hul under Bræen i Smidgjælsaadalen. Og det Knut havde sagt, det kunde ikke passe paa Andet, for der er ikke tykt med Tværdale til Visdalen, og opefter Grjotaa er der bare Urd, opefter Skauta er det bare Fly, men i Smidgjælsaadalen der er det

først Urd og saa er det en Flek med lidet Gran at æde. Bagefter fik de spurgt, at en Rensskytter havde seet Øykjen.

Lever Knut af at sige Folk Besked om Sligt? spurgte Touristen. Det blev svaret, at han forlanger aldrig Betaling, men man giver ham gjerne Noget, og det tager han imod. I den Anledning fortalte Reiar, at en Mand engang havde skikket Bud efter Knut, og Konen søgte nu Noget ud, som han kunde give Budet med til Knut. Saa valgte hun tilsidst en af Mandens Skjorter. Vil du tage den bedste Skjorten min og? sagde Manden. Da nu Budet var naaet frem og havde udrettet hvad det skulde, saa kom det frem med Skjorten. Den Skjorten vil jeg ikke ha'e, for den var mig ikke undt, sagde Knut.

Ja han Viseknut syner dig det som ligg' bagom Fururod og, sagde Ylen. Det var engang en Gjente i Nabobygden til Knut, hun skulde forhøre sig om nogen liden Ting, som var kommen væk i Huset, og saa havde Madmor hendes givet hende nogle Mærker Uld med til Knut. Da Gjenten kom paa Veien, saa tyktes det hende, at han behøvede ikke al den Ulden, og saa stak hun Hælvten ind under en diger Fururod ved Siden af Stien, hun gik. Men da hun skulde til at gaa hjem igjen fra Knut da og kom frem med Knytet med Uld, saa sagde han Knut: Det kan du tage med hjem, og saa kan du tage det med og, som du stak under Furua paa Veien.

Men hvordan var det fat med Knut, spurgte jeg, dengang han fik et halv Snes Gaardmænd og Husmænd i Gusdal og Froen til at arbeide efter Sølv i Thyrakampen?

De havde spurgt hos Knut, sagde Ylen, at Kua staar paa Kongsberg, men Kalven staar i Thyrakamp.

Ganske rigtigt, svarede jeg. Knut havde sagt dem, at naar de kom 13 Favne ind saa skulde de træffe en Sølvkalv. Og dermed gav de sig til at arbeide; men de fandt Intet.

Ja, men de gav op Arbeidet før de var naaet frem til Kalven ser du, sagde Ylen.

Der er vel ingen Sølvkalv i Thyrakampen tilslut, sagde jeg, siden de gjorde Slut de, som arbeidede der.

Kor kan du lugte, at Sølvet ikke er i svarte Berget? svarede Ylen. — Ja men kor kan da Knut lugte, at det er der? — Det er anden Sag med Knut, kan du tænke, han ser gjennem Berget, han, var Svaret.

Om nu Knut var her, sagde Touristen til Ylen, tror du da, han kunde sige os, hvor Touren gaar hen imorgen? — Nei, det kan han ikke, men iovermorgen kan hænde han siger, hvor du var imorgen.

Touristen og jeg var blevne enige om at slaa os sammen nogle Dage. Touren skulde gaa op i Jotunfjeldene. Jeg kundgjorde denne Beslutning og lagde til, at vi tænkte paa denne Tour at faa se Ren. — Aa ja, der er Reinsvon (Sandsynlighed for at træffe Ren) mange Steder, sagde Reiar. — Der er nu et Sted, hvor der er baade Reinsvon og Bjønnavon, sagde Ylen. — Hvor er det? — Det er nu Sikkeldalen det, sagde han. Der har du svære Heimdalshøen bent op for venstre Haanden, deroppe paa Høgda er Reinsvon. Men i Sikkeldalen sikler, (risler) en Aa ud af et langt Vand med høie Bergvægger omkring. Og for den øvre Ende af Vandet er det ogsaa stængt med en Bergvæg ligesom med en Dør. Den Dalen stryger bent i Øst, og Nordsiden af Vandet det er Solsiden da, ser du. Men der er Bjønnavon. For der rækker en Li fra Vaskanten og et Stykke op under Bergfoden, men høiere op er det styggelig brat og urdet, og øverst under de svarte Tinderne er der nogle grønne Flekker. Der steger Solen i Lien, og det bliver bart tidlig paa Vaaren. Da kjæm Bjøn og ligg' opunder Buskudden, ser du, endte Ylen.

Reiar kjendte ogsaa den Dalen. Der er Baad paa Vandet, for der er Fisk der og, sagde han. Naar

da han Nils Buden ror langs med Solsiden paa det Bratteste, da ser han tidt og ofte Bjøn vælte sig oppe i Lien. Saa tager han til Bøssen og lister sig paa ham. Der falder paa den Maaden mangen Bjøn. Samtalen dreiede sig en lang Tid om Bjørne. Reiar og Ylen søgte at overbyde hverandre i Utrættelighed. Snart saa vi Bjørnen en stille Solskins Formiddag liggende paa en grøn Pynt oppe under det sorte Fjeld og morende sig med at vælte Sten ned. Snart saa vi ham liste sig efter Buskapen i Skumringen, men Bjeldekoen vende Front med de øvrige efter og jage ham væk under Budeiens Skrig.

Det var en Mand i Bergens Stift, sagde Reiar, han var Bjønnejæger og havde fældet mer end en. Men en Dag traf han paa en Bjøn og skjød, men Skuddet slog Mist og saarede blot den ene Labben. Da foer Bjønnen paa ham, rendte ham overende og dængte ham med den gode Labben, til han laa saa godt som i Svime. Jo mere Bjøn dængte, jo mere sinna blev Bjøn, og tilsidst rev han med Labben nedover Ansigtet paa Jægeren, saa at Taget tog Skindet af Panden, og det ene Øie strøg med, og Skindfillen hang over det andet Øie. Da laa Manden still'. Bjøn lagde Øret lige ind til Munden hans for at høre, om der var Liv. Men Manden laa still'. Da ruslede Bjøn lidt tilsiden og gav sig til at rode op en Grav i Grunden til at gjemme Byttet sit, saaledes som Bjøn pleier. — Men Manden fik lettet paa Skindfillen foran det friske Øiet, ganske ubemærket, saa han kunde se Bamse, som grov alt hvad han kunde, og af og til skottede bort til Manden, om han laa stille. Snart blev Hullet saa dybt, at Bjøn fast var gjemt, naar han var nede i. Men da fik Manden besindet sig saameget, at han fik fat i Krudt og Kugle og lagde Ladning i Bøssen. Hver Gang Bjøn kom op og saa sig om, laa han still'. Derpaa vidste han ikke, om han sagde høit eller om han tænkte: Nu faar han i Guds Navn komme! Saa kom Bamse ganske rigtigt tilbage, og da den saa, at Manden

som han laa rettede Bøssepiben mod den, saa blev den sinna paanyt og skulde til at slaa Bøssepiben tilside. Da gik Skuddet og sprængte Hovedet paa Bjøn. Men Manden krøb frem til Folk og blev siden frisk igjen. Og enøiet er han den Dag idag.

Fik han Præmi? sagde Ylen. — Ja vist, var Svaret.

Jeg veed ei Gjeit, sagde Ylen, som drap en Bjøn, men som ikke fik Præmi'. Det var en utrolig flink Gjeit i Romsdal, som foer baade høit og lavt og nappede Græs i Fjeldsprækken. Saa kom da Bjøn engang. Gjeita ud efter en trang Gjil (Kløft), og Bjøn efter Gjeita. Yderst ude i Gjilen var et Stup, som gik ende ned. Da braavendte Gjeita og smygede sig imellem Bjøn og Væggen paa Gjilen, men Bjøn kom med Fart han og stupte udover. Og der fandt Folk Bjøn nede i Dalen bagefter. Saa kom det til Trætte, om hvem der skulde eie Bjøn, enten han Jon, som aatte Grunden, eller han Ola, som aatte Gjeita. Og det er sagt, at det kom til Proces, og at Jon vandt.

Men Bjøn er ræd Kniven lel, sagde Reiar, det ved jeg vist, for jeg har hørt om en Mand øverst i Utledalen, som sidder paa en Gaard langt fra Folk, at han gik enslig en Dag i Fjeldet og søgte efter bortkommet Gjeit. Som han var kommen langt op i Fjeldet og op ad en liden Bakke og stod og saa sig om efter Gjeita, vidste han ikke Noget af, før der var en Bjøn lige ved ham, som slog til ham, saa han trillede ned ad Bakken; men Bjøn var lige efter ham strax. Da fik Manden besindet sig paa, at han havde en Kniv, og den tog han da frem. Men Bjøn blev ræd, da han saa Bladet, vendte om og borte blev han.

Lyset brænder snart ned, sagde Touristen, og da har vi intet bedre at gjøre end at lægge os til at sove Allesammen. Ellers har jeg en Ting at bemærke, og det er, at næst after Ren og Bjørn og Buskap og Heste, og næst efter en Fisker eller en

Renskytte eller En, som gaar efter Øyk, er der Ingen, som nu hører mere hjemme i Fjeldet som en Staffage end reisende Englændere. Det undrer mig næsten, at jeg iaar endnu ikke har mødt flere af dem.

Det ligg' en Englænder i bele Sommer ved Russe Vand, sagde Reiar. Der er ikke hedre Leilighed end vi har her. Jeg har hørt sige, at han gaar ud og fisker tidlig om Morgenen, saa fryser han og bliver blødet i Skodda, saa kommer han hjem i Stenbuden og tørrer sig ved Peisen. En Gang hver fjorten Dage gaar det Bud til Lomb efter Niste til ham.

Jeg kjender er anden Englænder, vedblev Touristen, som bestiger alle høie og spidse Tinder. Han har været i Alperne, han har været rundt omkring, altid op paa den høieste snedækte Top, med Toug om Livet, huggende sig Vei med Øx over Isen. I hvilken Hensigt? Anstiller han Undersøgelser? Maaler han Høider? Iagttager han Temperaturen? Er han Botaniker, Geolog? Nei, han stræber blot i Høiden. Nu har han tre Maal igjen her i Norge: Galdhøpiggen, Knudshultinden og Kirken.

Paa Kirken kan ingen Gjeit kravle sig op, indvendte Reiar.

Aa, han finder nok Raad. Han faar ingen rolig Søvn, før han kan sige, at han har været der. Det er elskelige Folk de Englændere med sine Phantasier. For en Tid siden kom en gammel graahaaret Englænder, som var i Følge med nogle unge, over fra Romsdalen til Lomb. De havde taget Fjeldet over fra Lessø gjennem Lordalen. Det er en noget besværlig Vei i Lordalen, som ikke huede den gamle Herre. Den Tour vilde han ikke gjøre om igjen for ti Guineer, sagde han, nemlig gjennem Lordalen, som er en Dags Reise. Men Romsdalen! Ak Romsdalen, det var Noget! De reiste fra Lomb Allesammen sydover, men da han kom et Stykke sydover, tog Længselen ham, han vendte om, lod sit unge

lystige Følge reise og vilde blot se Romsdalen endnu engang. Da han havde mættet sine Øine, reiste han da Søveien fra Molde for at støde til sit Følge i Christiania. Men i Christiania opsteg den Tanke hos ham, at nu kunde han tage Landeveien tilbage til Romsdal og se den endnu en Gang, og som tænkt saa gjort. *Oh Romsdal, very very beautiful!* Han var for gammel. Han saa blot op til Tinderne. Han kunde ikke længer bestige dem.

Ylen og Reiar gav sine Meninger tilbedste. Reiar kunde ikke fatte, at man reiste saaledes uden Maal og Med. Det var en anden Sag, naar man havde en Øyk at gaa efter eller Sligt. Ylen derimod, som i yngre Dage havde været med en Landmaaler paa Vidda og sat op mer end en Varde omkring paa Tindadden, mente, at det kunde være Moro at sætte en Varde op paa Romsdalshorn ogsaa.

Hermed gik de begge hen og lagde sig i Baasen. Touristen derimod vedblev endnu en Tid med en Scene fra Reisen:

Jeg sad oppe i Stuen paa en Station, der ligger lidt afsides fra Hovedveien og hvor man, som sædvanligt i denne Egn, modtages af en skrækkelig Lugt, hvis egentlige Natur og Væsen ikke strax opgaar for Bevidstheden, men som vilde give en Agronom Anledning til en kraftig Tale. Denne Station er en af de mindre gode. I Skytsbogen staar forskjellige Notitser. Et engelsk Reisekompagni har skrevet: *A dirty station, and dirty peoplé, food not to get.* En anden enlig Reisende har bemærket: *Station very bad, but people obliging.* En af vore mest nationale Forfattere har skrevet: Alt fortræffeligt! Udtalelserne i Skydsbogen danne ofte en Modsætning til disse Reisendes stumme Væsen forøvrigt. De komme ansættende i en Fart, og Alt skal være færdigt i en Fart under komplet Taushed, eller de udstøde med Diktionæren i Haanden i det Høieste nogle Strubelyd, lutter Enstavelsesord, som betyde, Øl, Melk, Mad, Hest, Seng!

Jeg sad ved Bordet i Stuen. Ylen stod nede i Gaarden. Da lød det drrrr i Fægaten, som fører op mod Stationen. En Kariol kom dinglende. Engelskmand af det Slags kjører altid fort; han har fast bestemt, at en Mil skal kjøres i saa og saa mange Minutter. I Kariolen sad en rødladen fregnet Person, graa fra Top til Taa, med Fjæder i Huen. Efter ham kom dinglende en anden Kariol, deri en rudet Reisende. Efter ham nok en Kariol med en tredie Ditto. Tilsidst endnu en Kariol med en Fører fra et Hotel. Stum Afstigning i Gaarden, stor Sammenstimling af Kvinder og Børn, som ere nysgjerrige, Føreren forlangte hurtig Befordring videre. Han modtoges af en liden Skindbuxe-Gut med bare Lægger i et Par uhyre Støvler, som allermest lignede gamle Brandspand, med det ufravigelige første: „Kaa?“ — Oppe i Stuen sad jeg. Klapr, Klapr, lød det i Trapperne, gode tykke Reisesko, der som overhovedet al Reisebagagen var i fortræffelig Stand. Op gik Døren. Ind tren den rødladne Graaklædte først. Derefter kom den Rudede, saa den Tredie. Jeg vendte mig om og hilste — — - Intet! Jeg var som Luft. Snob, ikke hilse paa „Indfødte“. Den rødladne Graa viste sine skinnende Tænders Rad noget mere end sædvanligt. Et Ord var smuttet ud mellem dem. Den Rudede efterlignede samme Gebærde. Den Tredie udstødte et tydeligt *How?* — Pause. De satte sig ned. Pinlig Pause. Jeg sad i den anden Ende af Værelset. Ind kom Føreren med en Flaske Øl og tre Glas. Op stod den Røde, gik over Gulvet efter Føreren ind i det andet Værelse. Op stod den Rudede, op stod den Tredie. Da Døren var vel i, blev der talt Engelsk i det andet Værelse. Om en Tid kom Føreren ind igjen, rev Skydsbogen til sig og gik ind i frygtelig Hast, hvorpaa Følget, altid i samme Orden, kom ud igjen, ned af Trapperne, op i Kariolerne og ud af Fægaten. Alt dette var fort som et Lyn; men i Skydsbogen stod „Mr. Saa eller saa *and company. Good beer!*“ Faa Dage

efter saa jeg det samme Følge i uforandret Orden, men der var kommet store kjøbte Rensdyrhorn foran paa alle Kariolerne.

Lyset var udbrændt. Underholdningen var endt i Fiskebuden.

2. Jotunfjeldene.

Næste Dag gik det ind i Jotunfjeldene. Med dette Navn har man søgt at betegne en Klynge af Fjeldtoppe mellem Lomb, Sognefjord og Valders. Det er med Søer og Dale et vidtløftigt Høifjeldsdistrikt, ukjendt, kan man sige, for den literære Verden, indtil Keilhaus og Boecks Tour derind for en 40 Aar siden, og hvis enkelte Dele bære forskjellige Navne, som dog ikke række til for det Hele, saaledes Lombsfjeldene i Nord, Hurungerne i Vest o. s. v.

Naar man reiser Bergensveien over Filefjeld, da skjærer man ved Hovedveien langs Vangsmjøsen øverst i Valders gjennem Udkanten af disse Fjeld. Rundt om Vangsmjøsen kneise høie Tinder, Grinde-, Skyri-, Skjold-Fjeld og det mysteriøse Skudshorn, der har sit Navn deraf, at et Drøn gller Skud høres stundom fra en Bratside under Toppen, Denne Dal ligner ingen anden af de mere bekjendte Hoveddale, thi man er her i en Kløft af Jotunfjeldene, og disse har noget Eget ved sig, som liggende i deres indre Bygning, staar mer eller mindre bevidst for Enhver, der veed med sig selv, at „Storfjeldene", som de ogsaa undertiden kaldes, ikke ere som andre Fjeld omkring.

Men intetsteds faar den sædvanlige Reisende hele Fjeldklyngen at se paa de almindelige Reiserouter. Selv over Filefjeld ere de skjulte for ham; han maatte

da stige op paa Stugunøset bag Nystuen for at se dem. Ved Vangsmjøsen stirrer man op imod nogle af Klyngens sidste Udliggere; de se ud som store Kasteller, med tilskaarne Sider som Mure, og Tinder som opragende Taarne. Men stiger man i en af Udkanterne op paa en fritliggende Høide, da har man den hele Række af spidse Toppe foran sig, sædvanlig kolde og blaa, med blinkende Pletter af Sneskavl og Bræ og for en bidende Vind, som hersker paa Høiden. Stugunøset i Syd, Bitihorn eller bedre Skaget i Sydost, Storhøpiggen i Øst, Heimdalshø midt oppe iblandt dem er saadanne taalelig let tilgjængelige Høidepunkter, hvor Skuet er udstrakt.

Det er som en stor Leir af spettede Telte; de enkelte Høider i Udkanterne af Klyngerne ligge omkring som Forposter. Skyerne vælte sig gjerne om den midterste Del af Leiren, af og til har man et Glimt af noget Hvidt et Hoved høiere end de øvrige — det er Galdhø, Norges høieste kjendte Tind, som saa lang Tid var ubesteget, men hvor nu fast hvert Aar nogle raske Tourister naa hen, aandeløse og bekymrede om Veiret, for efter et Øiebliks Ophold paa den hvælvede sneklædte Top over den svimlende Afgrund, og efter et Blik udover det omliggende vilde Gletscher-Hav med stivnede Bølgetoppe og sorte Skjær af Fjeld hurtigt at søge ned igjen.

De se kolde og umulige ud i Frastand, disse skarpe Tinder, men kommer man længer ind, da ligge store fiskerige Søer imellen og omkring dem, og der er en og anden fredelig græsrig Strand. Der er det venlige Bygdin, det vilde Gjendin, det øde kolde Tyen, der er Besse- og Russevand, Heimdalsvand, Vinstervandene o. s. v. Utallige dybe Dalstrøg sno sig ind og dele Hovedklyngen til mange særskilte Sætstykker, og i Bunden af disse Dale glide rislende Aaer og styrte brusende Elve med samme grønlige Gletschervand som i Søerne deroppe. Paa Fjeldenes Ryg er en eneste vild Stenmark med Stykker, store og smaa af Fjeldkroppen, fraspræengte ved Kulden, og der er

Renens glitrende Hjem. I Dalbunden derimod ligger hist og her endnu en ordentlig Støl, hvor Folk trækker hen langveisfra, ikke alene fra Lomb, fra Vaage, men lige fra Stange i Hedemarken, eller der er et ensomt Fælæger, hvor Driftkarle ligge med Slagte-Kvæg, som fødes op til Høsten, og ved Vandet har du Fiskebuden som den, hvori vi nys var.

Men selve Fjeldrækken ligger milelang med de skarpe Tinder fulde af hvide Sneskavler og Bræer. I de trange Tværdale, som skjære op til Tinderne, ser du Bræerne først høit oppe paa Dalvæggen, saa lavere og lavere ned, eftersom Hoveddalens Bund stiger, og tilsidst lige i Dalbunden selv, og du skrider over de sidste grønne Straa og de sidste nikkende Blomster ind til den koldt aandende Ismasse, som ligger for dig fuld af havgrønne Sprækker, naar du er kommet vel over de ramlende Stenmasser i Morænen foran.

Dette er Jotunfjeldene, og de fortjene Navnet. Det er her Jotun eller Jætten som raader. Pludselige Omslag i Veiret, tyk dryssende Skodde, pidskende Regn, hylende Vind vexler med lokkende Solskin og Stille. Dertil hører gamle og nye Skred fra Siderne, stride Elve, hvorover der skal søges Vadested, Heste som løbe bort om Natten, Sult og Tørst og alleslags andre Reisefataliteter.

Gaar det langt op i Jættemarken, da er en aaben Stenbud, ja en udovor ludende Væg, en halv Grotte eller „Hellar“ det eneste Ly, og Veiret er ofte umildt. Blæser Nordvestvind. og er der Tørke nede i Dalene i Valders, som svider Græsset gult og brænder Ageren, saa gaar der Kaveveir omkring i Jotunfjeldene. Kolde Sneskvet, pidskende Regn-Byger blandet med Hagl drage deromkring i Tog. Det ser smukt ud et Stykke ifra, især fra Høiden, Skyen drages som et hvidt Slør over Dalen, men Fjeldet ligner under Sløret en vred Mand med rynket Bryn. Er det derimod Søndenveir, saa regner det baade i Dalen og i Fjeldene tæt og stridt, Bækkene svulme op til Elve,

Stien over Fjeldmarken eller „Raaket“ forvandler sig selv til en rislende Bæk mellem Stenene, tyk Skodde ligger overalt, og du føler dig hel beklemt.

Kun sjelden ser du hele Leiren blank og klar, da er det et stolt og skjønt Skue, men man erindrer altid Jotunen ved Siden.

Hele denne store Fjeldstrækning mellem de sidste bebyggede Dale, som stikke op fra Sognefjorden i Vest, fra Lomb og Vaage i Nord, fra Gusdal i Øst og fra Valders i Syd, er kortest betegnet som en Ørken. Reisen gaar fra Støl til Støl, har En nylig sagt, som fra den ene Oase til den anden, eller fra Stenbud til Stenbud, fra Heller til Heller. De mest ørkenlignende Pletter af alle i denne Strækning er Flyerne, det er store Fladestrækninger, ofte høitliggende, bestaaende af Sand og Sten med et Teppe af Mos og enkelte krybende Buske.

Det hersker paa en Godveirs Dag en høitidelig Stilhed overalt, Tanken overvældes af Begrebet om det Store, det Mægtige, det Umaalte. Her under disse kneisende Fjeldstykker med Taarn og Spir og de ensomme Dale imellem, er der som den dybeste Andagt, som i en stor Kirke. Loftet hvælver sig høit over de brune Mure, høiere end i nogen Kirke; men Skyen glider dog ganske nær, den kommer flyvende fra Livet nedenfor, fra de store Dale og de aabne Sletter, hvor den ser saa skjøn ud som en seilende Svane — her drysser den ind gjennem Kløften, og du ser den som en Røg.

Naar man drager fra de bebyggede Dale rundt omkring et Trin høiere op og ind paa dette Storfjeld, da er her igjen Trin for Trin opad forskjellige Regioner. Først er det Furuskoven, som endnu paa nogle Steder holder sig tæt og frodig langs med lune Strøg mellem det gjennemskaarne Fjeld i Udkanterne. Her er Ly for Vinden og Skygge, Veie efter Tømmerhugsten krydse hverandre i alle Retninger, man ser sjelden langt forud og farer let vild, og det er et Kunststykke at finde ned til Brostedet

eller Vadestedet over Elven, der som oftest i denne Region har voxet sig strid og stor ved mange Tilløb.

Hvor Skoven slipper, kommer endnu ofte den lysere Birkeli med krogede og langskjæggede Stammer, men med venligt susende Tag. Her er Udsigten gjerne friere og man vinder let frem. Birkelien tynder sig ofte ud langs Fjeldsiderne og paa store Sletter til en aaben Mark med Birkeris, bustet Ener og bleg Vidie og mangen venlig Fjeldblomst i Klynger eller Tuer hist og her. Her er altid et stort aabent Syn, du lægger Tøilen om Armen og gaar ubekymret hvor du vil, Hesten følger efter, og ofte kan du her langs Fjeldsiden korte Veien betydeligt, medens Raaket holder sig bugtet i Dalen.

Skal du derimod høiere, saa har du Urden for dig, en graa Strækning af lutter sammenkastede store kantede Klippeblokke, hvor Passagen er yderst besværlig, bestandig i Krog og Sving, saa op saa ned. Snart støder dit Skinneben mod en skarp Kant, snart træder din Ven og Ledsager Hesten sig fast med Foden, og Skoen bliver trukket ud i Sprækken som i en Klypetang.

Er du kommet vel over den nederste Urd, da ligger Renens skinnende Hjem for dig, en umaalelig Stenmark med Sne hist og her, en sprutende Elv, som begynder ved Bræens Fod, og sorte Tinder, omkring, der se ned. Og skal du op paa disse sidste, da har du atter Urd, atter Stenmark, atter Sneflade eller Bræ at overskride.

Ja deroppe, sagde Touristen, er du paa den høieste Tind! —

Dette var de eneste Ord i lang Tid. —

Stille blev vi Begge, mens vi drog over brede Sletter og gjennem trange Fjeldpas, og det vi da tænkte vilde omtrent lyde saaledes:

Den høieste Tind.

Naar Stormen slaar over Jotunfjeld,
og Regnskodden driver imod,
da stiger Sangen hos lidet Væld,
der risled ved Birkerod.
Og letner Veiret, og finder Vei
Sol over Heier og Tind,
da glitrer vaadøiet Glemmigei,
som smyger til Vidien ind.

En Vandrer gaar i den vilde Urd,
han er som et Fnug i den.
Ørnen, som svæver langs Klippemur,
paa Sti knap øiner ham end.
Og Urden ligger mørk og lang,
et mosgroet Jættekast,
skarp og uryddig er den til Gang,
den viger sen for hans Hast.

Men stiger han op til Tinden — ja
da vorder det Alt hel smaat,
din stønnende Gang dernedenfra,
den synes et Hanefjed blot.
Saa Menneskets Liv er smaat og kort,
fra Høiden kjendes det ret:
Det Meste er, naar du vandrer bort,
at øines som liden Plet.

Men Fjeldet hviler saa søndagsstilt
med Snelin som skinner fra Krog,
hel længe saa for dig har det hvilt,
skal efter dig hvile og.
Det straaler af Fjeld som efter Bøn
den skinnende Sommerdag lang,
og kommer Veiret med Suk og Støn,
da gaar der Orgelklang.

Da kommer Angsten som en Flod,
der er ikke Ly eller Værn;
som Israel om Sinai stod,
da maa du holde dig fjern.
Saa maa du ned i den lave Dal,
naar Veiret bliver for drøit.
Paa Havets Mark og i Fjeldviddens Sal
der synge Guds Engle høit.

Det staar: Han bruger som Stormens Vind,
som Ildsluer bruger han dem.
Naar Fjeldet synger, da veed hvert Sind
hvad Kraft som her gaar frem.
I Fjeld, paa Hav — der veed du først ret:
Du er i hans Engles Vold,
som Vingfrø kan du henveires let,
kan og komme frem i Behold.

Dog drager det did med sælsom Magt —
mod Fjeldtind i Storm og i Ro.
Det er som var det just her udsagt:
Her er det godt at bo.
Dog kan du blot dvæle et Øieblik,
saa maa du atter afsted,
bære den Byrde, som du fik,
vandre, hvor du saa ned.

Ja se der ligger i Menneskets Bryst
saa knusende mørk en Urd,
hver Dag maa du vælte og gjøre det lyst
og strides med din Natur;
hver Dag maa du rydde i Kamp og Kval
paa Veien med higende Sind,
hæve dit Blik fra den dybe Dal
langt mod den høieste Tind.

———————

3. Reinsvon.

Veiret havde en Tid seet mistænkeligt ud, man maatte være forberedt paa alle Slags. Touristen og jeg talte om Udsigterne for Dagen, og hvor den vel skulde ende, om i en Støl, i en Stenbud eller under en Sten, idet vi drog op over en udtyndet Birkeli, som skraanede fra et lidet Vand, og hvor der var god Bugang.

Reiar pegede under et Fjeldris et Stykke borte. Vi faar Godveir idag, sagde han; ser du Øykjen! — Vi øinede nogle bevægelige Punkter øverst i Lien lige under Riset og langt over Vandet. En, to, fem, sagde jeg. Nei der er sex, sagde Reiar, og endda en Fole. Naar Øykjen holder sig saa høit oppe under Fjeldet, saa faar vi fint Veir. Men er det Stygveir ventendes, saa staar de still' ved Vandet og sturer og hænger med Ørerne.

Og ser du det paa den Sten deroppe nærmere hid? vedblev han. — Ja, er det ikke en Mand? — Det er en Krop som sit' aa æt'. Han har Niste liggende ved sig paa Stenen. Jeg tør sige, han har Helda ved Siden og, endskjønt jeg kan ikke se det. Det er En, som har været efter Øyk, og nu har han vist fundet dem, han skulde, siden han giver sig saa god Tid.

Vi red op efter Stien.

Nei, følg ikke Stien, raabte Reiar efter os, der er utrygt deroppe! — Hvorledes utrygt? — „Der er Kvægspor“, syntes vi, han sagde. Kvægspor! Hvad kunde det være? Reiar havde en fyndig Forklaring, som vi dog ikke ret kunde fatte. Det var store Dyr, hed det, og de var ganske blanke. Og han stikker, saa det smelder, lagde han til, og det gjør saa utrolig ondt, og det er slig Værk, og Øyken bliver mest galen.

Det er undertiden paafaldende for Byfolk at høre Fjeldbonden omtale hvad man maatte opfatte som truende eller voveligt med den ligegyldigste

Simpelhed, og derimod til andre Tider lægge Vægt paa en liden Ting med en overdreven og phantastisk Overflødighed.

Et nyt Dyr — et nyt Dyr! sagde Touristen. Reiar gjorde en Sving og skulede derhen. Vi andre nærmede os hel nysgjerrige. Ak det er et Hvepsebur — udbrød vi. Han havde sagt „Kveksbol“, og vi havde hørt Noget som mindede om Kvæg og om Spor, og som passede, syntes os, til klingende straalende Uhyrer, af ny Façon — og til hans Beskrivelse.

Da vi var slupne vel ud af denne overhængende Fare, havde Reiar en liden Historie om en Øyk og et saadant Kveksbol, og hvorledes han havde løbet i Tull efter Øyken bagefter.

Denne Veien har jeg gaaet før, sagde han derpaa. Der langt borte, i hin blaa Sprækken, ser du Sikkelsdalen, som Ylen snakkede om. Det skal undre mig, om vi kommer frem til Folk, mens det er lyst idag, for vi har utroligt langt igjen.

Der var kommet bort en hvid Fjordings Mær, vedblev han, som hørte til paa Hedemarken hos en Kaxe. Den Mærren havde de ledt efter paa trettende Dagen, og saa kom der Bnd til mig da, at jeg skulde finde hende. Jeg fik spurgt af en Skreppekarl, at hun var seet over Brunlaug Bro (ved Lillehammer), og saa mente jeg, hun maatte tage lige Veien tilfjords op igjennem Gusdal og Espedal og over Vidda og ind over til Bygdin eller Gjendin, ser du. Men jeg fik ikke spurgt hende, før jeg kom til Sikkeldalen. Der havde hun mistet en Sko; den Kaxen havde slig snodig Gjæl paa Skoen. I Sikkelsdalen spurgte jeg en liden Gut som havde været ude med Buskapen langs med Sydsiden af Vandet, hvor der er Græs. Han havde seet en hvid Mær komme opefter Dalen, men da hun saa Folk, vilde hun fare enslig som før og gjorde Vendom og tog op med Nordsiden, saa urdet og ufremkommeligt ›m der er. Det var i Urden ud med Nordsiden,

at hun havde lagt Skoen efter sig. Saa maatte jeg efter igjen op med Vandet. Nei hun var ikke der øverst i Dalen heller, men forbi Gaapaapiggen havde hun sat, og nedover igjen til Gjendin og indover mod Knudshultinden. Men der tog jeg hende, for hun blev staaende i en Dal, som gaar ind som en Sæk. Hun kunde ikke komme længer. Der havde hun gaaet paa et godt Beite under Bræen næsten i fjorten Dage; og hun var bleven ganske vild, og det var med utrolig Kunst at jeg fik lagt Bidsel paa hende.

Reiar fortalte flere saadanne Træk om Heste, som oprindelig hørte til ved Bergensfjorden. Vi syntes, vi saa en slig en staaende for os. Den har gaaet skikkelig i Fjeldet Aar efter Aar og fundet sig vel i Følget med en hel Del brune og sorte og blakke Bekjendte. Men med et bliver den staaende stille og sturer, og Solen skinner saa bredt ud over Fjeldmarken, og Fjeldmyggen surrer, og Læmenden pilter gul og dunet som en Gaasunge lige under dens Fødder og piber. Der er Noget, som mangler, maaske er det et Pust af den salte Søluft, som er kommet med Vinden langt over Fjeldet, kort, den faar Hjemve, og afsted gaar det over Dal og Fjeld, over Bæk og Strand med en ubedragelig Landmaaler-Kundskab til Kartet, den korteste Vei, indtil en eller anden Hindring ganske standser Reisen, for Exempel en saadan Dal „som en Sæk", eller den har fundet et nyt Beite, som har bragt den til at glemme Reisens første Plan. Der var en Historie om en Hest, som havde gaaet sig fast paa et utilgjængeligt Sted i Fjeldet ved Gjendin Der stod den tilsidst paa en Plet saa stor som en Bordskive. Folk saa den, men der var ingen Raad. Hvad blev der af den? — Han svalt ihjel, sagde Reiar.

Undertiden er der Flere i Følge, som saaledes gjøre Reisaus. Dette træffer saa almindeligt, at der er Intet, som Enhver af Vane lægger saa nøie Mærke til i Fjeldet som Heste. Har du mødt

Heste og ved ikke at give Besked om hvormange de var, hvad Let de havde, om der var en med Hængeman, en med Helde om Framfoden o. s. v. da bliver du selv ikke velkomment Møde.

Men Hestesøgeren erkyndiger sig om Hestens Udseende, Vaner, forrige Eier, Hjemstavn o. s. v. Dermed sætter han ud paa en Fjeldstrækning, som gaar fra det ene Amt over det andet Amt og langt ind i det tredie. Han drager fra Støl til Fælæger og spørger der og hvem han ellers møder: Har du seet nogen Øyk? Han kjender Leiligheden paa Fjeldet, hvor der er Noget at bide ved Midtsommer og hvor ved Høst, han ved hvorledes Dyrene pleie at følge Daldragene, og det ender næsten altid med, at han finder Flygtningen tilsidst. Men da har han ofte været otte ja fjorten Dage ude og har i hele den Tid gaaet paa sin Fod, kun hvilet et Par Timer hver Dag i en Støl eller under en Helle, og besteget mang en Top for at speide til alle Sider.

Vi var nu langt oppe mod den øverste Region. Vi passerede forbi en Drift Kviger, som græssede øverst i en sørgelig Dal med lidet til Føde for dem. Da de saa os, kom de løbende og vilde slaa Følge med Brøl og med klodsede Hop i Glæden over at se Mennesker. De fulgte os lige til en brusende Elv, hvor vi slap over paa Hesteryggen; der ved Randen blev de staaende alle i et Geled og saa hel vemodig ud.

Et Stykke endnu længer op var der atter Heste, som ogsaa slog Følge en Stund, men da de mærkede, at det bar opefter, og ud fra de sidste gode Flekker, betænkte de sig og blev staaende, først en, saa to, saa hele Flokken. Og kort efter galoperede de alle tilbage til det første Sted.

Her er Reinsvon, sagde Ylen og slog en Halvkreds med den venstre Armstub.

Vi steg af og lod Hestene skjøtte sig selv over en lang Urd.

Sidst, jeg var ved Reinsvon, det var op under

Raubergskarven. Deromkring er ogsaa Renens rette Hjem.

Det er ved Bjøberg? — Ja, Vest for Bjøberg. — Og Knud Bjøberg var med? — Det er en prægtig Mand. Ham kan jeg lide.

Knud selv var med mig, Stationsholderen, Formanden, Ordføreren, Valgmanden, Skolekommissæren, Alt i en Person. Vi drog ud om Morgenen og Veiret tegnede godt. Vi havde hver en Hest med. Da vi var komne et Stykke op, mente Knud, at herefter kom vi fortere frem uden Heste. Vi lod dem altsaa blive paa den sidste Plet, hvor der var noget at æde for dem, lige under en stor Sneskavl, der rak med sin hvide Flade langt frem i Urden. En saadan Skavl ser stolt ud. Man skraaner forsigtig opad, nedover kan man glide i et eneste Sæt. Paa slige Steder rende ikke Hestene væk. Høiere vil de ikke, der er ikke Straaet, og længer ned gaa de ogsaa sjelden, da Græsset er godt og friskt, hvor de er.

Vi gik over Skavlen, over en lang vild Fjeldmark, sprang paa Stene over en strid Elv og var under Raubergskarven. Her viste Knud mig en fuldkommen vel vedligeholdt Rensdyrgrav. Jeg har ofte seet nogle Hul i Fjeldmarken, hvilke man har fortalt mig var Grave fra gammel Tid til at fange Ren; men jeg kunde ikke ret forstaa dem. Denne var let at forstaa, derhos havde jeg Knud til at undervise mig. Graven var som bygget igaar; kun saa man paa Stenene, at der havde gaaet Aarhundreder hen, hvori de havde ligget urørte og blevet sortere paa Udsiden.

Graven var omtrent en dygtig Mands Høide dyb, lidt længere end bred og bygget af Sten fra Urden, som laa i Blok og i Røs omkring. Paa Fjeldmarken oventil var en hel Del Sten ryddet tilside, og flere Stengjærder var der oplagt, langs hvilke det tydeligt var Meningen, at Ren-Flokken skulde gaa. Thi ligesom andet Fæ gaar Renen

nødig over Stengjærder, naar den kan lade være, men følger heller med. Fra to Sider stødte saadanne Gjærder sammen i Vinkel, altid smalere, ind i en formelig Fægate, og der i Bunden var Graven. Renen, som havde sin Gang mellem Fjeldvæggen og Urden, skulde, ledet af Gjærderne, passere Graven, som har været tildækket med Kvist, Mos og Sligt, og styrte i den.

Der saaes Spor af mange saadanne Grave omkring. Her var svært Arbeide udført af de gjæve Fædre, mangen drøi Sten løftet og lagt af de barkede Næver, og her havde vel skeet mangen Gang for at se efter Fangsten i den Tid, da Krudt og Bøsse var ukjendte Ting. Knuds Fader havde fundet en Jernpil deromkring. Vi fandt blot et afbleget Renshorn.

Mens vi stod paa dette Renens rette Revier og Knud just viste mig en stor Sten paa den anden Side af Elven, bekjendt som „Meisarsteinen“, fordi en af Opsidderne paa Bjøberg havde maattet lade Meiserne, fulde af Renskjød, ligge paa den Sten, og selv, overrasket af Uveir, styrte afsted for at søge hjem — men han „blev“ ikke langt herfra — saa brød et Uveir løs ogsaa over os. Det var vel ikke farligt, for vi havde August og ikke November som hin Gang; men slemt nok var det en Stund.

En lang tung sort Sky, som vi længe havde seet opmarscherende som et Geled, og som vi havde betragtet med vexlende Tanker af og til, brød endelig løs. Det var Hagl, svære Korn som gode hele Gryn, og vedholdende i fem og ti Minutter ad Gangen med smaa Pusterum i Løbet af en Time. Dertil kom den sædvanlige Fjeldvind, som drev de store Haglgryn ind fra Siden med et Pidskesnert for hvert.

Vi gik det forteste, vi kunde. Snart blev Alting ganske hvidt. Først var det at hoppe paa de samme Stene over Elven igjen, saa forbi den berygtede Meisarstein, som laa, stor som et Hus, alene

paa den lange store Fjeldmark, og saa tilsidst i et Sæt ned over Sneskavlen igjen.

Der stod vi ved Hestene. De havde vendt sig fra Vinden og stod ubevægelige som Støtter. Det var underligt at se de gule Smørblomster og Blaaklokkerne og de røde Geranier titte frem af den nu ganske hvide Bund. Jeg bukkede mig ned, tog begge Næver fulde af Hagl og trykkede en diger Haglbold, for dog ogsaa engang at have gjort det. Jeg var tyndt klædt og frøs ved at ride paa den desuden gjennemvaade Sadel. Jeg gik da hjemover. Lidt længere nede regnede det stridt, Haglen var kun det øverste Fjelds Herlighed.

Men saa I ikke Ren paa hele Touren?

Blot Rensgrave, men Intet levende. Dog det er sandt, da jeg kom med tunge Ben, som var vaade til Knæerne, hvor Regnkappen slap, vadende gjennem Buskene, havde jeg nær traadt en hel Familie ihjel. En spettet Rype skvat op og smuttede ind under Vidiebuskene lige ved mig og flagrede lavt og saarvinget omkring et Stykke væk. Jeg bøiede Grenen tilside og saa ned i Reden. Der laa fem spettede Æg, brune og hvide, ganske som Rypen selv i Sommerdragten. To Æg, som var vragede, laa udenfor Redet. Rypen sad i Frastand og skottede ængsteligt til mig. Jeg lod naturligvis Alt ligge i Ro, som det laa, og lagde det ene Æg, jeg havde taget i Haanden, forsigtigt ned igjen paa sin Plads. Det var ganske lunkent. Jeg forsikrer dig, den lille Begivenhed havde jeg ikke byttet med en skudt Ren. Der var saa lunt et Liv i Reden under Busken, og en skudt Ren er dog ikke Andet end en blodig Gjerning.

Det skulde være rart, om vi ikke fik se Ren idag, udbrød Ylen, et Stykke forud.

Vi var nu inde paa en Stenmark langt over Birkegrændsen og Lierne. Rundt om os laa de høieste Rygge med Bræer imellem. Alt hvad vi

saa var brunt og graat og hvidt. Solen stodt høit, det var midt paa Dagen.

Lad mig se i Glasset dit, bad Ylen om lidt. Vi gjorde Holdt. Kikkerten blev halet frem, han saa længe nøie mod et Punkt oppe under Bræerne.

Nei, sagde han med et Suk, det var nok ikke saa lel.

Han begav sig atter i Forveien som sædvanligt, men Fiskestangen, hans sædvanlige Ledsager, var forsvunden, allerede ved første Skridt ind paa Reinsvon havde han ombyttet den med en lang Bøsse i Læderhylster.

Kort efter viste Reiar mig nogle utydelige Mærker paa en bar Plet mellem Stenene. Det er efter Ren, sagde han, men jeg tror, det er fra igaar. Ser du, det er stor Klov. Det har været en Buk.

Hvad er det? spurgte jeg. Vi kom forbi et Hul i Urden. En Rensgrav kunde det ikke være, det var midt i den vilde Stenhob. Men der var Stenene ryddede tilside, og dannede ligesom et Slags Rede, en Hulhed som efter en Baad imellem dem. Ved Siden stod nogle flade større Heller paa Kant og saa ud som et opslaaet Laag til en Æske.

Det er et gammelt Natteherberge efter en Rensskytter, sagde Ylen. Her har en logeret den mørkeste Tiden af Døgnet.

Jeg har tilbragt Natten paa høist forskjellig Vis i Fjeldet, i Støl og i Stenbud og under en Sten, men dette Herberge syntes mig dog endnu at bære Prisen.

Et herligt Logis, udbrød Touristen. Men der er dem under Tag, som ikke er bedre. Har du været ved Tyen? spurgte han. Der har jeg været i en Sæter! Tyen ligger lige saa høit som Bygdin, det er af vore høieste Fjeldsøer, hvor der kan ligge Folk. Men der skulde du se Støl og Søl. Ikke alene Tømmer til Sælet men ogsaa det usle Brændsel maa slæbes did op paa Hesteryg. Sælet var derfor

bygget af Stenheller, der var nogle Tømmerstokke til Tag. Det havde regnet ned i Sælet, og der var ikke Andet end Smøre paa Jordgulvet. Der holdt en eneste ung Gjente til, hun havde et Snes Fæ at stelle med. Der var intet Fjøs. I Uveiret stod de i Ly af de største Stene udenfor og sukkede. Det var i Juli, og om Morgenen havde der ligget tynde Isskorper paa Vandet. Der skulde jeg da hvile over i Uveiret. Inde mellem Melkeringene løb store Mus, de sad stille imellem og saa forskende paa den Fremmede og vimsede saa videre. Gjenten var ret ulykkelig over det „forargelige Udyret“, som hun kaldte dem. Jeg fik lidt kogt Melk der, og som jeg sad og drak, klagede hun over, at en af dem „blev“ nylig i en Gryde med Melk. Ja, du lyt ikke være ræd, sagde hun, jeg slog det ud!

Ja, men har du været paa en rigtig god Vaagesæter, Tourist, sagde jeg, for ogsaa at faa ham til at fortælle om et godt Kvarter engang.

Ja, svarede han, tømret ordentlig Stue med flere Rum, Vinduer, som give Lys og Sol! Den nærmeste Sæter nu i Vaage er „Toppen.“ Did kom jeg en Solskins-Formiddag, det var som et Søndags-Billede af Tiedemand paa det nær, at de Gamle manglede, men der var en Ung istedet. Alting var skinnende hvidt. Solen tittede ind af de to Vinduer. En Svenskeklokke bevægede sig i Krogen. Gulvet var strøet med frisk Ener, og en enkelt Dusk Blomster eller Grønt var indsat hist og her omkring Væggene i Stokkesprækkerne. Skorstenen eller Peisen var af blankskuret Klæbersten med en Pille, hvor der sad udskaarne, snirklede Blade paa tung Fod.

I Vinduet stod to lige høie, omtrent et Kvarter lange Skud af „Vivang“ (Saxifraga), med en stor hvid Blomsterdusk hver, plantede „nys“ i et Spand. Og ved Siden af Spandet laa opslaaet en gammel, gammel, meget slidt, meget læst „Anvisning til sand Kristendom“. Og foran Vinduet stod Marit, med korslagte Arme.

Og en liden ubevægelig Gut med aaben Mund, store Øine, graa Hat paa Hovedet, sad lænet ved Sengefoden. Han havde Ingenting at gjøre paa Sæteren, sagde han, men han var der for Moro Skyld. Hvad gjør du da? spurgte jeg. Aa, sagde Gutten. — Jo han ligger i Solbakken og han frister med at fiske nede ved Aaen, sagde Marit.

Men Marit var en Gaardmandsdatter, men laa her som Budie. Hun havde ret Pande, blaasorte Øine, sorte lange Øienhaar, stærke Bryn, som hun af og til rynkede ganske smaat. Hun bar et gult Tørklæde paa Hovedet, et bleget Livstykke af gammel Damask og dertil et brunt og rødt Verkens Skjørt. Hun havde en Sølvknap ved hvert Haandled, Skjortærmer, og smaa Sko med tynde Saaler. Hun saa ud som en saadan Skjønhed fra Vaage, som Sagnet om Riddersspranget taler om. Og de to Vivang, som hun havde plantet nys, for at se om de vilde trives sammen, det havde nu vist ogsaa Noget at betyde — — —

Ylen havde atter gjordt Holdt forud og vinkede med Armstubben. Tys, sagde han, da vi naaede derhen, her bliver Reinssteik til Kvelds. Se, tilføiede han i en hviskende Tone, ser du, der har en ligget og væltet sig. Og det har han havt til Frokost — han viste paa nogle afbidte blege Fjeldblommer, som siges at være Renens bedste Lækkerier.

Der blev holdt Raad. Det var sandsynligt, at vi fik se Ren; men det var høit paa Dag, og vi havde langt frem. Det blev besluttet, at en Time skulde ofres til Jagt, hvis den syntes at kunne ligge lige for os paa Veien. Ylen havde sit Skud i Bøssen, og Læderhylsteret var nu ogsaa forsvundet.

Toget satte sig atter i Bevægelse under forventningsfuld Stilhed. Vi havde Vinden lige imod. Kort efter gjorde Ylen atter Holdt. Der — der — ser du dem! En Renskolle og to Kalver, sagde han.

Kikkerten blev rettet derhen. Ganske rigtigt, der gik tre Dyr ganske umistænksomme et Stykke

forud. De var graa, og Fjeldmarken var graa i Solskinnet; det var vanskeligt at skjelne dem med med Øinene, halv skjulte som de var bag en foranliggende Forhøining.

Hestene blev overladt til sig selv. De saa sig om til alle Sider, der var ikke et Straa for dem nogetsteds, følgelig stod de ubevægelige i en Klynge med Hovederne ned.

Ylen tog en Omvei for at komme paa Skuds Afstand. Vi andre krøb fremover paa Fire; vi vilde paa den Maade komme op paa den lille Høide foran og se Skuespillet. Da vi var komne op paa Kanten, laa vi alle tre udstrakte paa Maven som Sælhunde og spidsede Øren efter Ylen. Dyrene saa vi nu ganske tydeligt. Der var et fuldvoxent Dyr, en Hun eller Kolle og to Unger, som kunde være aarsgamle eller maaske To-Aaringer.

De gik ganske ubekymrede og nappede Mos eller en og anden Rensblom mellem Stenene. Da studsede Kollen, vendte sig mod Vinden, stak Snuden iveiret og snusede. Den maatte have hørt Noget. Men Ylen, som fremdeles var usynlig, kom ikke fra Vindsiden. Den slog sig derfor til Ro, og Ungerne havde ikke mærket Noget. Til Høire laa et stort grønligt Isvand, bag det var Sneskavl og Bræ og derover en lang Fjeldkam. Vi kunde ellers ikke opdage et eneste Dyr, men Terrænet var meget kouperet med smaa Dyb og smaa Forhøininger indover hele Sletten, og bag en saadan kunde nok en større Flok være useet. Det undrede os, at vi ikke saa eller hørte Noget til Ylen. Han maatte nu for længe siden være de Tre paa Skud. Du skal se, han vist tager Kolla med Armstubben, sagde Reiar og lo.

Der faldt et Skud, men ikke ved de tre Dyr lige under vore Øine, men langt forud bag en ny Forhøining i Fjeldmarken. Vore tre Dyr skvat op og travede uvisse omkring. I samme Nu styrtede en Flok frem, som vi ikke havde seet, og løb i

Række efter hverandre, en stor Buk foran, pilsnare langs med Vandet tilhøire.

Han har ikke faaet nogen, sagde Reiar. jeg hørte det paa Smeldet. Kuglen sprat mod Sten.

Vi havde reist os op og fulgte dem med Øinene. Det gik som en Vind, en efter en, i flyvende Fart, Hovedet kastet tilbage over Nakken og Kroppen langstrakt i Spranget. Det bar ned imod os langs med Vandet tilhøire. Vi løb til Siden imod dem og vilde skræmme dem tilbage hen imod Ylen igjen, som imidlertid maatte have ladet paanyt. Men de var fortere end vi, smat forbi og foer os afsyne.

Et Øieblik efter saa vi en ny Flok styrte ud tilvenstre bag en anden Høide og tage en Sving i modsat Retning af de første, Der kunde være en ti Dyr i denne Flok og syv i den anden. Vore første tre Dyr fik nu ogsaa et bestemt Løb og sluttede sig til den store Flok.

Det var underligt, hvorledes Ørkenen ved det ene Skud pludselig havde faaet Liv, og hvorledes det galoperede ud til to Sider som i Kavallerischok, for atter om faa Øieblikke at være øde som før.

Da vi naaede Ylen, stod han lænet til Bøssen og saa ned for sig. Saag du den som hinka? sagde han, idet han mente, at han dog havde saaret en, skjønt Skuddet forøvrigt var „gaaet til Inkjes.“ Han havde seet den store Flok paa Veien til de Tre og derfor ladet dem gaa, for der var en stor gjild Buk i den store Flok. Men han var for hidsig, eller det var virkelig Armen, som hindrede ham, nok, han fik ingen. Der var to Flokke, og de foer ikke alle op paa engang. Men da han i Skyndingen skulde lade paanyt, havde han kommet til at bryde Ladestokken tværs af, og Kuglen sad midt i Løbet. Nu var de væk allesammen.

Men det var Reinsvon! lagde Ylen til.

Skizzer.

1867.

I.

Et Besøg i Montechristos Hule.

Paris, Marts 64.

Enhver kjender af Alexander Dumas's Roman Beskrivelsen af Montechristos Hule, hvor Diamanter laa i Dynger og hvor den lykkelige Finder kunde vælte sig paa Edelstene og Guldstykker. Men dette sker i Romanen. At man imidlertid midt i Paris skulde finde den virkelige Montechristos Hule, derom havde jeg mindst Anelse ved min Ankomst. Meget Faa havde seet denne Mærkværdighed, og den er nu ikke mere at se; thi jeg har senere læst af Aviserne, at den er solgt. Jeg vil derfor fortælle, hvorledes den saa ud.

En russisk Dame i Pensionen, hvor vi boede, havde gjentagne Gange omtalt en mærkelig Samling af chinesiske Sager, som skulde findes i Paris, af Silker, Porcellæn og Kostbarheder. Da hun en Dag hørte, jeg var en „Stenlærd“ fra det høie Norden, sagde hun meget ivrig: „De maa se denne Samling; der er ogsaa Stene der, kostbare Stene i Masser; men jeg forstaar mig ikke derpaa, jeg interesserer mig mere for Porcellæn.“ Hun skaffede mig ogsaa Dagen efter et Anbefalingskort, for at jeg med mit Selskab skulde kunne faa Tiltræde. Sagen forholdt sig saaledes:

Under Indtagelsen af Peking eller rettere under Plyndringen af Sommerpaladset tog Enhver til sig, hvad han fandt. De franske Soldater smøgede af Keiseren af Chinas Piber og slog Ild med hans Edelstene, spiste paa det fineste Porcellæn, saa tyndt, at

Zouaven kunde knuse det med sin Finger, drak af slebne Bergkrystals Bægre og emaillerede Kander, viftede sig med Mandarinernes Fjedre og tørrede Krudtet af Panden med Tørklæder fra Hoffets Boudoirer; ja man har læst, at de laa paa Trottoiret, væltende sig i chinesiske Silker og Tapeter og spillende „Grib" med Ringe, Armbaand og Halskjæder. — Det var let Kjøb og godt Kjøb i Begyndelsen paa disse Snurrepiberier. Et betænksomt Hoved kunde omtuske mangt kostbart Stykke hos Soldaterne for mere nødvendige Ting: for en Skjorte, et Par Strømper, en Bouteille Vin, et Pund Tobak eller en Haandfuld klingende Kobbermynt. Saaledes altsaa kunde efterhaanden en stor Samling komme istand af alskens Chineserier fra Keiserpaladset — og denne store Samling var det, Talen var om. Den befandt sig nu i Paris, tilhørte Brødrene N., af hvem den Ene kaldte sig Capitain. Der sagdes, at deres Hensigt var at reise om til alle Hovedstæder og alle Hoffer, for at fremvise sine Kostbarheder og for underhaanden at sælge dem, naturligvis mod god vægtig Guldmynt. Spekulationen syntes fortræffelig. Mange af disse Ting var alt eller kunde komme i Mode — Porcellæn, Silker, Tapeter o. s. v. Det er ikke hver Dag, man kan forsyne sig direkte fra Peking, besætte Nipsbordet med ægte Nikkedukker fra Keiserens eget Pallads, hænge Boudoiret fuldt med Tapeter fra Keiserindens Gemakker eller sine Damer fulde med Kjæder, Ringe og Broscher sammesteds fra. Men Rigdommen er farlig. De to Brødre, fortalte man, var lænkede til sine Skatte. De modtog kun Besøgende efter særskilt Anbefaling, og kun, naar de Begge vare tilstede. Gik En af dem ud, maatte den Anden være hjemme. Tjenere kunde de ikke engagere, thi hvem skulde de kunne forlade sig paa! De maatte liste sig ud En efter En for at spise o. s. v.

Nu, dette maatte vi da se. Vi samledes en Dag, et lidet Compagni — i vor Pension i *rue Castiglione*. Stedet var jo lige ved i *rue Rivoli* No. ** op imod

177 eller Sligt. Altsaa fremad Marsch. Til vor Overraskelse saa vi, at de ulige Nummere befandt sig paa høire Side, hvor Tuilerierne, Louvre, *Hotel de ville* og en Caserne indtoge lange Strækninger; videre, at vi begyndte med No. 1. Det blev altsaa en lang Vandring. Men der var nok at se paa Veien, hele *rue Rivoli* med alle dens Butiker og udstillede Herligheder og med dens bølgende Menneskemasse.

En norsk Gut fra det sangfulde Thelemarken skulde efter en saadan Gang komme hjem med de underligste Eventyr for sin Fødebygd. Først vilde han blive stum af Forbauselse, saa vilde han tro, han gik i Drømme, fordi det aldrig tog Ende, og dog var det mestendels det Samme, saa vilde han klype sig dygtig i Næsen — og saa skulde han blive fælen, for dette maatte jo være Trolddom — og hun maatte være Huldra hun der, som han mødte med blinkende Øine og Krøller i Panden og Guld paa Bringen og med et langt Slæb, som feiede efter hende — — for at skjule Kohalen? Huf!

En Husrad saa lang
som Vestfjorddal trang
med Spegel og Glar
som paa Tinsjøen klar.

Flere Kræmmere der
end i Tudalen Trær,
flere Skræddere du
end Ingen vil tru!

En Dag, gaar du snyg
med Randsel paa Ryg —
faar du glo, faar du gaa,
før du kjæm derifraa!

Det gik os næsten som det vil gaa dem, der skal høre paa hin Thelemarkings Oplevelse. Vi

kunde ikke tro hele Længden, og vi tvivlede, om man bragte os ud af den Gade igjen. Nogle af Damerne begyndte ogsaa at blive betænkeligt trætte. Der var Tale om at hvile i en Café, men saa løb Tiden imens, og vi skulde ikke naa til den fastsatte Time. Men endelig var da Nummeret der! Op ad en Vindeltrappe og ringe paa. Ud kom en liden sort Herre, det vil sige han kom *ikke* ud, men han aabnede Døren paa Gløt og stak sit sorte Hoved ud. Jeg rakte ham mit Kort. Han tog det gjennem Dørsprekken, kastede et hurtigt Recognosceringsblik paa os Alle og forsvandt. Døren blev laaset igjen. Der stod vi foran Fæstningen. Men han kom igjen, den høflige Mand, og førte os meget artigt ind gjennem en Entree til en Række af smaa Værelser, som var stoppende fulde af Chineserier, og hvor det lugtede af Lakering, af Pekko og af Rav. Diamanter har ingen Lugt, tænkte jeg, ellers maatte det vel lugte af Diamanter her ogsaa, efter hvad man siger.

I det første Værelse sad en sortklædt Dame med Ryggen vendt mod Døren og fordybet i Betragtningen af Silketøier, som den anden Broder, Capitainen, udfoldede for hende. — Han kom os imøde med Kortet i Haanden, jeg præsenterede mig selv yderligere med samt alle mine elskværdige Ledsagerinder og Ledsagere. Han saa forskende paa os med sine sorte funklende Øine, sagde, at han var occuperet, men bød os gaa ind i næste Værelse indtil videre og holde os til hans Broder. Vi takkede, og denne, vor første Fører, ledede os altsaa forbi Silkerne ind i et andet Værelse, idet han mumlede Noget om, at det var en Dame af Keiserens Hus — hun der, og at Silkerne var et saadant Besøg vel værd.

I det andet Værelse laa slebne Stensager tilskue paa et stort Bord midt i Værelset; foran Kaminen, foran et stort Speil og paa forskjellige chinesiske Pulte, Skabe o. s. v. rundt omkring lignende Ting, derhos var Væggene behængte med Billeder paa

Silke og fine Tapeter. Paa Bordet laa et Teppe. Hvis man trak i en Flig af Teppet, saa kunde man trække hele Stadsen med sig. Værelset var overordentlig lidet, Rummet mellem Bord og Speil paa den ene Side, Bord og Kamin paa den anden Side, Bord og de chinesiske Hylder, var trangt. Vi bevægede os med blandede Følelser omkring alle disse Herligheder, især nok Damerne, som paa Grund af sin Paaklædning lettere maatte kunne komme til at trække Noget med. Her som fast overalt i Paris for den Nyankomne var saaledes Kunstnydelsen strax i Begyndelsen blandet med en ængstelig Følelse; man maatte uvilkaarlig ønske: Om du nu ogsaa var vel udenfor igjen! — Men hvad var her ikke at se!

Udskaarne Ting, store og smaa, til forskjellig Nytte og Unytte, saasom Daaser, Krukker, Armbaand, Fingerringe, Ørenringe, Vaser, Stempler, Skaale, Papirpressere, Piber, Knive, Statuetter o. s. v. men alt af hel Sten, laa i Masser paa Consolerne, Hylderne. Vor Fører tog sig god Tid, viste os Stykke for Stykke. Sten-Materialet i de udskaarne Sager var hyppigst Jade, en flint- eller jaspislignende Stenart, som er ingen af Delene, men eiendommelig. Den er mat eller taaget, snart grøn som Elvevandet fra Isbræerne, snart graa som en Sky, halv gjennemsigtig, haard. Men der var ogsaa Arbeider i almindelig saakaldet Agat, i Bergkrystal og i Onyx.

Forestille sig et Værelse fuldt af Brevtrykkere, Opskjærere, Handskeknappere, Korketrækkere, Æsker, Røgelsekar, Afgudsbilleder — forestille sig alt Hr. de Conincks Træskjærer-Arbeide pludselig forstenet! Og istedetfor det brunt beitsede Træ i Smøræsker, Tobaksdaaser, Hattetiner, Salatskeer, Tolleknivskafter og Kariolmodeller — en lysgrøn ligesom oliet, men flinthaard Sten! Alt hvad man i Norge skjær i Træ laa her for os som støbt i Sten — og hver Ting af et eneste Stykke, ikke sammensat. Ikke nogen Hank fæstet paa en Pind i et Hul, ikke noget Løvværk paalimet — men f. Ex. Æsker, hvor Laag og Underkop

passede saa nøie, at man neppe kunde opdage Grændsen, og som hang i hverandre med Bøiler — Alt af en eneste Sten. Det var i Sandhed beundringsværdigt. Hvilken Flid, hvilken Tid, hvilken utrolig smaalig Kunsttaalmodighed hos den Chineser, som har siddet med en Staaltraad og Diamantpulver og pirket og boret og filet og skrabet Alt dette ud af et Stykke Jade!

Jeg saa en Tallerken af Jade, let og fin, med en Krands omkring Kanten af tynde Blade, saa løst skaaret, som om den skulde være lagt ovenpaa. Vi stod og beundrede dette Kunststykke. Han kom til og sagde, at han havde Masser af Ting, som var ligesaa udmærkede som denne Tallerken. Se engang! Og han pegede paa en Dynge af smaa Figurer, Statuetter eller Brystbilleder i Agat og Bergkrystal, røde og hvide, nogle flerfarvede.

Han viste os en liden siddende Chineser med *hvidt* Ansigt og *rød* Kappe. Stenskjæreren havde her benyttet som Material en Agatkugle med rød Carneol indentil og en ydre Omhylling af hvid Kvarts. Hovedet havde han faaet udskaaret af Kuglens Top i det Hvide, Legemet havde han faaet udpint af Kuglens Indre i det Røde. At tænke sig alt det Arbeide, før man faar bortpirket det Overflødige! — De Fleste kjende jo „*Agaterne*“. Det er Stene som oprindelig forekomme i Kugle- eller Ægform, og hvis Indre bestaar af flere forskjelligt udseende, hinanden omhyllende concentriske Lag, af forskjellig Natur og forskjellig Farve. Eftersom det nu kan falde, snitter Kunstneren deraf ud flerfarvede Figurer. — I samme Genre, men med anden Effekt er Gemmen af *Onyx*. Onyxen er oprindelig en graalig-hvid pladeformig Chalcedon (eller Flint), som er sammensat af noget uligeartede Lag, saaledes at den ved Kunst kan farves sort og hvid skiktvis. Man kan da af en Onyx, som har et øvre hvidt og et nedre sort Lag, borttage saameget af det Hvide, at man faar en hvid ophøiet Figur tilbage paa den sorte flade Grund. Saaledes

ere de gamle Gemmer skaarne. — Ogsaa af saadanne bemærkede vi nogle, men i kunstnerisk Henseende var det Intet. Men Taalmodighedens Seier var der nok af. Hvor der havde været en Tilfældighed, en Plet, en farvet Prik i det oprindelige Material, strax havde Kunstneren vidst at benytte det. Som om man med utrolig Møie havde kunnet benytte en sort stor Klat i en Blok Marmor til at give et Brystbillede en sort moderne Hat paa Hovedet, — eller en sort Streg til at danne et Par Øienbryn — eller en blaa Prik til en Øiesten! Naturligvis Hovedet maatte til dette Øiemed gjøres noget spidst, eller Øinene maatte sidde noget skjævt, men hvad gjorde det? Det var chinesisk Kunst. Tilfældigheden var Hovedsagen, var det Bestemmende for Kunstværkets Form. Efter en farvet Plet i den oprindelige Stenmasse maatte hele Kunststykket indrettes.

Saaledes gik vi da omkring, svingende os med Betænksomhed. Her var Keiserindens Thekande af Jade. Han lettede paa den, rystede og lagde Øret til og sagde leende: Da man tog den, var der endnu The til hid! — Der var hendes lille Toiletteskrin, det var 4-kantet, ligeledes af bleggrøn Jade. Laaget var en eneste Fletning af Arabesker. Skrinet var ikke dybt; det yderste Led af en Finger forsynet med en lang Negl kunde bekvemt kradse op en Naal, en Perle, en Knap — — men nu var det naturligvis tomt. Vi saa Keiserens Signet, skaaret af vandklar Bergkrystal, stort, tykt — næsten som et af de nu moderne Signeter i Bergkrystal, Røgtopas eller Ametyst, men med sit store Feldt fuldt af chinesiske Bogstaver. Vi saa ogsaa det Signet, hvormed Keiseren over det himmelske Rige havde forseglet Dødsdomme. Om med Forsæt eller af Hændelse var Feldtet rødt, men Massen var Røgtopas, om jeg erindrer vel. Medens alt dette Træskjærer-Arbeide i Sten tilvandt sig mine Øine, vendte sig Damernes Beundring mere til de utrolige Porcellæner, som vare opstillede paa de chinesiske Hylder.

Kopper saa fine og saa lette som af Halm, Assietter som Kortblad med brillante Farver paa stygge Tegninger, tykmavede, 4-kantede kortbenede Vaser og Krukker, Pagoder og Nips af Porcellæn — kort alle Hr. Schwarzenhorns Herligheder — men direkte fra Keiserpaladset, de yndigste Emailer, den bedste Forgyldning, det tyndeste Porcellæn, de fortræffeligste Farver, og den ægteste Grimhed i Tegningen. Hvad var vel Tallerkerne med Oskarshal, med Tidemands Bondeliv o. s. v. mod disse! — Forresten kan jeg ikke sige, at al Tegning var styg, kun Figurer og Landskaber — ikke Blomster, Arabesker og Sligt — disse var som almindelige meningsfrie Mønstre.

Monsieur N. rørte ved disse Sager som en Gjerrig ved sit Guld, eller som en ung Kunst-Beundrer ved en afdød Mesters Haandtegninger. „Ser De, mine Damer, af Sten! Man skulde tro, det var Vox. Hvilken Armring, som en Kvist! Hvilken Fingerring, som en Snor. Vil De have den Godhed at kaste et Øie paa dette Arbeide — det er charmant, det er gentilt, det er mageløst, denne Tegning, alle disse smaa Chineserhoveder, røde paa blaa Bund. — Men det er endnu Intet, se denne Vase af Lasur med Guldkanter, saa stor, saa fuldkommen. Saadant findes ikke, mine Damer. Se dog, gjør mig den Venlighed at betragte denne Krukke ret nøie." — Den saa ensfarvet grøn ud, men naar man stirrede længe paa den, indsaa man, at paa den grønne Bund mylrede det af Arabesker, som var tegnede og indbrændte med en Farve, der var en Milliontedel lysere grøn end Krukken selv. Det var et helt Kunstværk, ikke skjønt, men sælsomt, en Taalmodighedens Seier.

„Men denne Krukke er endnu Intet mod denne. Se, min Herre!" — Han viste mig en temmelig almindelig Stentøis Krukke, glaceret udvendig og indvendig, hvid paa den ene Side, rød paa den anden — ellers glat. — Nu, hvad siger De dertil? — Det er smuk Glasur, sagde jeg. — Bah, det er en Onyx,

min Herre. — Men, indvendte jeg, Onyxerne ere altid skivevis lagede, denne Krukke har jo cylindriske Lag. Han hørte ikke nogen Indvending Det var Altsammen lige rart, lige kostbart. — „Bah, se her mine Herrer og Damer". Han tog frem af Bordet et lidet Afguds-Uhyre, en liden hvidgul Figur, siddende paa Huk i en mistænksom Stilling indeni en liden ildrød Hule. Dette var igjen en virkelig udskaaret Agat af det før omtalte Slags. „Som denne," udbrød han triumferende, „jeg siger Dem, mine Damer, som denne, saaledes er ogsaa Krukken!" — Ja, svarede jeg, dette er en ægte Agat, og man har taget et hvidt Parti, som befandt sig i Midten af Agatkuglen, til Figuren, derimod den røde Carneol, som befandt sig udenomkring, til Hulen". — „Krukken er en Onyx, min Herre; stor, enorm Onyx. Der findes ikke saadan Onyx!" — Her gjælder ikke Indvending, tænkte jeg.

Vi kom til nogle store, vakre blaa Vaser eller Krukker — det var, saavidt jeg kunde se, farvede Porcellæner. Jeg spurgte, om den var farvet med Kobalt (det almindeligste blaa Farvemiddel paa Porcellæn; enhver Husmoder, som endnu har et blaat Stel, kjender det). „Kobalt — hvad er det? Det der — den Vase? Lasur, min Herre, Lasur!" Han gned sig i Hænderne i stille gnistrende Begeistring. Hel Lasur!

Jeg tænkte nu, jeg havde seet det Vigtigste, syntes det var meget, gjorde Anstalter til at gaa med de Fraser, som benyttes ved slig Anledning. — — Langtifra. Enden var ikke der.

„Men det er Altsammen endnu Intet", udbrød Monsieur N. og var i et Spring inde i den anden Stue".

„Ja, sagde han, Damen er gaaet ind i Kabinettet. Vil De, mine Damer og Herrer, gjøre mig den Fornøielse at følge herind". Derinde laa paa Bordet og hang paa Væggene og sprak frem af halvt oplukkede Skabe — Silker med indsyede Figurer, Tapeter

med mylrende Menneskemasser, især paa Bordet i en elegant Uorden hele Bunker af keiserlige chinesiske Klæder — gule, røde og grønne Kaftaner, hvide Kaaber bræmmede med Svanedun, Vifter med vellugtende og glindsende Lakering og en Besætning af nogle Hundrede Chinesere med Porcellænshoveder og Silkekofter o. s. v.

Mens vi stod der, kom Capiteinen stormende ind fra Kabinettet, smekkede en Skabdør op, tumlede i en Rad Silkeklæder, søgende efter Noget — under en Strøm af Ord til os: at han ellers aldrig modtog mer end et Selskab paa engang, at vi skulde ladet ham vide Dagen i Forveien, vi havde da havt Tiden ganske for os, og det maatte vi gjøre en anden Gang — og saa for han indigjen til Damen efter under Ordstrømmen at have fremsøgt en lang gul Kaftan med grønne Kvaste sviklede med Guld. —

Det var underligt at vide, saafremt Damen derinde, som sad og kjøbslog med Kapteinen, virkelig tilhørte Keiserens Hus, at den franske Keiser eller Keiserens nu maatte kjøbe for Guld hvad han havde ladet tage for Blod ved sine egne Soldater — og hvad Ingen eiede mer end han selv. — Men denne Masse af spundne og tvundne Traade det var endnu Altsammen Intet, for der stod nu den Chiffoniere, og den var fuldt stoppet af Edelstene! „Behag at se, mine Damer, mine Herrer, behag at se.“

Han stillede sig foran Chiffonieren, lukkede den vel tillaasede, lydløse Dør halvt op og barrikaderede Adgangen med sin egen brede Ryg. Det havde været umuligt for os at komme nær med en Finger.

Det var mørkt derinde, Døren vendte fra Lyset og Vinduet vendte ud mod et 7-etages Gaardsrum og var behængt med tunge dobbelte Silkegardiner Dagen var derhos skyfuld. Kun lidet Lys kom saaledes ind i Chiffonieren; men desuagtet kunde jeg mellem hans Arme og over hans Skuldre se blinkende Punkter paa Hylderne derinde, og naar han trak en Skuffe halvt ud, var det som at se ned i

en Bølge fuld af svag Morild. Han syntes selv at se i Mørket som en Kat, eller han vidste enhver Gjenstands nøiagtige Plads. Han greb uden at søge. *Dette* var nok egentlig Montechristos Hule.

Men han var bleven mere febrilsk, mere hastig i sin Tale, mere lynsnar i sine Bevægelser, siden han havde stillet sig foran det Skab. Han tog frem først enkelte Ting, som f. Ex. en Ring, et Armbaand, et helt Smykke, saa hele Æsker fulde af løse Stene, hele Skuffer af blinkende Sager, som han øste op og lod falde igjen; men Alt med en urolig Hast, talende og spørgende.

„Ser De — en stor Rubin den! Ikke sandt? Hvad behager, mine Damer?“ Han viste os et Par Ørenringe med raa rundslebne røde Stene, saa store som Skrædderfingerbøl. „Raa Rubiner! Her et Halsbaand af Rubiner, samme Størrelse! — Ser De, en Ring Brillanter! Disse Halsbaand, en, to, tre, fire — Alt Brillanter! En, to, tre, fire Halsbaand i store Brillanter — — o, jeg har mange flere. Se disse Safirer! Men det er Altsammen endnu Intet. Ser De her disse to Diamanter?“ Han lod to vandklare, uslebne Stene, store som Riflekugler, trille fra Spidsen af sin Finger til Haandledet og tilbage igjen. — Men vi fik dem naturligvis ikke at se. Det var umuligt at afgjøre, om det var Diamant eller Bergkrystal.

Og Topaser og Perler og Rav! Men det var Altsammen endnu Intet. „Her skal De se de Presenter, som man i Peking fik fra det franske Hof.“ — Og ud mylrede det af Snusdaaser, Spilledaaser, Uhre og Breloquer til Toilettebord eller til Vestelomme — af Guld med indlagt Email og blaa slebne Stene eller Brillanter (efter Udseendet), med Perler o. s. v., fra Ludvigernes Tid. Det var forunderligt at se disse Sager her, bragte tilbage igjen til Paris paa denne Maade. Han syntes at sætte høieste Pris paa disse Sager, naturligvis fordi de vare ægte franske. Men man maatte dog ved Synet af dem

altid spørge sig selv, om det ogsaa Alt var ægte Sager, som man havde sendt til China. I nogle af Daaserne var der Uhr, som sang mere end slog. I andre var der helt Spilleværk. Knik, knak — og man hørte en lang, gammel Arie. I en af dem sad 2 smaabitte, nydelige, grønne Paradisfugle i et forgyldt Taarn — og naar han trak op, knik, knak — saa aabnede de Nebbet og sang en liden Duet med svage, bløde Toner. Hvorofte have de langneglede Prindsesser lyttet til disse Melodier! — Men især var Snusdaaserne rigt udstyrede. „Ser De, Safir og Diamant,“ sagde han, Laaget var helt besat med slebne, mørkeblaa Stene, den ene ganske som den anden, akkurat lige, og vel 50 tilsammen. Udenom dem Brillanter. — Men er *dette* Safir, spurgte jeg. — „Ja vist, se *her*“, svarede han, men han rakte ikke Snusdaasen frem, men viste mig sin Pegefinger, hvorpaa sad en tyk Ring med en rundslebet, lys, himmelblaa Safir med den eiendommelige indvendige Stribning, som er saa betegnende. — Ja, i Sandhed, sagde jeg.

I den Hurtighed, hvorunder alle disse Skatte kom ud af det mørke Gjemme, glimtede for os og atter puttedes ind igjen, kunde jeg ikke med Bestemthed opgjøre min Mening om hver enkelt Ting — men saameget indsaa jeg dog, at Indholdet var lidt tvivlsomt i Henseende til Ægthed. Han kaldte alle de røde Stene Rubin, alle de blaa Safir, de grønne Smaragd, de vandklare Diamant. Men der var ogsaa brændte røde Zirkoner, som have en langt mindre Værdi, derimellem. Hans to Diamantkugler ansaa jeg for Bergkrystal, ligesom jeg ansaa hin Krukke for Email og ikke for kostbart, persisk Lasur. Men ligesaa vist var det, at her var mange ægte Stene. Kun var, som saa ofte i Paris, Sandt og Falskt, Ægte og Uægte saaledes blandet, at Ind-[illegible]et forvirredes. Selv en Juveler vilde vanske-[illegible]nne opgjøre Meningen for sig selv, og Publi-[illegible]de i ethvert Tilfælde stille sig paa den over-

troiske Side, saaledes som uden Tvivl Monsieur N. selv.

Vi spurgte om nogle Priser. Han nævnte Tal af det Slags, som Astronomerne betjene sig af for Stjerneafstande og Soldimensioner. Jeg vilde vide, hvad den omtalte Daase skulde koste. „A bah,“ sagde han. „Men se her — *det* er en smuk Daase“ — han rakte mig en liden emailleret Daase med et Dameportræt paa Laaget, meget decolleteret: „Alt for 1200 Francs. Den vilde De have Glæde af.“

Men De har jo Montechristos Skatte i det Skab, sagde jeg.

„*Ah, croyez vous!*“ Og han dreiede Nøglen om og kastede Hovedet tilbage. Audientsen var forbi.

II.

En Opdagelse.

Paris, Februar 64.

En Dag ved det lange, tæt besatte Spisebord i Pensionen, hvor vi holdt til, *rue Castiglione* No. 9, opdagede vi en gammelagtig udseende, graahaaret, vakker Mand, ret i Ryggen som en Pind, omhyggeligt barberet og med skinnende Linned. Som alle Ny-Ankomne sad han taus og iagttagende med sine lyse, melankolske Øine. Der var intet Usædvanligt ved denne Mand. Men Ingen kjendte ham, Ingen lod heller til at have bemærket ham før. Han havde dog, sagde de Opvartende, været tilstede et Par Dage i Pensionen. Ingen vidste hans Navn, man antog ham for Engelskmand og han havde No. 7.

Samme Aften viste han sig i Salonen. Her sad han længe bladende i Adresse-Kalenderen. Derpaa kom han hen til en af vore Damer, som hostede

lidt, og tog deraf Anledning til at indlede en Samtale. Hun maatte bruge Homøopatien, sagde han. Det skulde hjælpe. Han havde selv prøvet Homøopatien, det vil sige, han havde en Datter, som havde været saa syg, o saa syg. Hun var nu i England, og han var bare reist hid over i Forretninger. Alt dette gik paa Fransk *avec quelque difficulté* og bestandig med Udtalen u som ou. Ja hun *havde havt* Tæring, da hun var liden, og *havde været* opgivet, men saa havde en Homøopat kureret hende. Han gav sig til at spørge om Hostens Natur. Ja, i det Tilfælde maa de tage 3 Piller af dette Slags her, sagde han. Og frem af Vestelommen kom et lidet Apothek, et nydeligt engelsk Etui, lidt mindre end den aller mindste Dame-Portemonnaie. Den gode engelske Fjeder i Laasen smekkede: Knak, der var Etuiet aabnet, og indeni laa i 6 smaa Fløiels Rum 6 smaa bitte tilkorkede Glasrør med Paaskrifter som Belladonna, Strychnin, Arsenik og andre Giftnavne. I hvert Glasrør var stoppende fuldt af smaa, hvide Piller, af Størrelse som en Trediedel Hampefrø omtrent. Dertil vedsiden en liden Sølvske, omtrent som en Øreske til en Baby; den var til at tage Pillerne ud af Røret med. „*Il faut prendre 3 pillules de Belladonna le soir, Madame!*“ Med Etuiet overgav han ogsaa til Gjennemsyn en ganske liden Bog i Duodez, som indeholdt Anvisninger til Brugen. „Skulde De ikke føle Dem bedre efter 3 Dage, sagde han, da *il faut changer remède* — og tage for Exempel Strychnin. Paa denne Maade kan De vexle 6 Gange. Men hjælper ingen af disse 6 Midler, da er Hosten incurabel. Noget syvende Middel gives ikke.“

Saaledes var Indledningen til vort Bekjendtskab med denne Mand. Vi saa paa Etuiet nogle Dage, lod det sige Knak nogle Gange; men Pillerne forblev urørte i Rørene.

Manden gik nu i flere Dage under Navnet Homøopaten, indtil der udbredte sig det Rygte i Pensionen, at han var en meget lærd Mand, som

var ankommet til Paris for at faa udgivet et Værk — eller for at trænge frem med en stor Opdagelse. Man vidste ikke nøie, i hvilken Genre. Atter et Par Dage gik, og det hed da, at den engelske Gentleman havde til Hensigt at henvende sig til det franske Akademi med sin Opdagelse. Han havde ogsaa ytret sig med nogle Ord saa til En og saa til en Anden af vort Selskab, og man begyndte nu at blive ganske nysgjerrig. Manden selv syntes imidlertid ganske ubekymret, han talte sjelden med Nogen, viste sig kun til de regelmæssige Tider, altid paa samme Plads, altid lige vakker og venlig.

En Aften kom han hen til mig sigende, at han havde hørt, jeg var *un homme de science*, og at han gjerne vilde tale med mig om Noget, som laa ham paa Hjertet.

Jeg er i den største Uvished, sagde han. Hvad skal jeg gjøre, til hvem skal jeg henvende mig i denne store Stad med min Opdagelse? Jeg kjender ikke et Menneske. Den vedrører Astronomien, Matematiken. — Jeg indvendte, at jeg havde ikke den Ære at være hverken Astronom eller Matematiker. Gjør Intet, sagde han. Men De er jo et Menneske? Og han fæstede sine lyse Øine paa mig med et spørgende, ængsteligt, luende Udtryk. *Un homme de science*, tilføiede han, det er Intet, *un homme de coeur*, det er Alt.

Dette var en uimodstaaelig Henvendelse, og da han sagde, at han havde „den“ nede i sit Værelse No. 7, og om jeg vilde vise ham den Venlighed at følge med, saa gik vi altsaa sammen ned til No. 7. Paa Trappen standsede han og spurgte: Har De seet Maanekartet derhenne paa Hjørnet? — Der hang nemlig et Fotografi af Maanen udstillet i en Boglade tæt ved Madeleinen. Ja, et ypperligt Billede af Maanen, mente jeg. O, det er slet, sagde han, det er slet, tro De mig, meget slet. Man ser jo fast Ingenting af de mindre Maanevulkaner. Astro-

nomerne have ikke bragt det vidt endnu. — Altsaa vel et optisk Instrument, tænkte jeg.

Vi traadte ind i hans Værelse; fra Gaarden førte nogle Trin ned til No. 7. Her var koldt, trækfuldt og trist, et af de beskedneste Rum i Hotellet. Udenfor var et glimrende Maaneskin. Det var netop et Veir til at betragte Maanevulkanerne. Det stod fast hos mig, at vor engelske Gentleman havde opfundet et eller andet optisk Apparat. For min Fantasi mylrede allerede Gjenstandene frem paa den skinnende, kolde Maanes Overflade.

Han for lige løs paa en Kuffert, som stod tillaaset paa Bordet. Mit Hjerte bankede, da han aabnede den. Der var kommet noget Sælsomt over den gamle Mand, hvilket jeg ikke før havde bemærket. Øverst i Kufferten laa imidlertid nogle almindelige Reisesager, og han syntes atter ubekymret som altid. Han viste mig med megen Ro nogle fortræffelige engelske Barberknive. Det er Wolfram-Staal, sagde han, idet han gav sig til at slibe dem paa en Strygerem. Man kan aldrig faa dem skarpe nok. Kjender De Wolfram-Metallet? En Tusindedel tilsat Staalet gjør det haardt og skarpt. Hans Ord beroligede mig, thi hans besynderlige uregelmæssige Adfærd havde et Øieblik bragt mig til at tænke paa en gal Mand. Der var i Kufferten ingenlunde Rum for noget større Instrument. Jeg slog altsaa den Tanke af Hovedet. Men jeg vil fortælle i Korthed, hvad han nu meddelte, uden at afbryde med mine mangehaande Tanker, medens han slibte sine Knive, saa paa mig, saa paa sine Knive og talte med et Liv og en Fyrighed, som gjorde ham 20 Aar yngre.

Hans Opdagelse var egentlig i den spekulative Astronomi. Og hans Forehavende var at bringe et Værk frem her i Paris. Han havde en overmaade stor Opdagelse, men Verden vil jo aldrig tro paa de store Opdagelser; det er de smaa, den strax laaner Øre og Bistand. Han havde derfor tænkt paa at nedlægge „den" i et Bibliothek. Den angik ogsaa

Frimureriets tabte Hemmeligheder, og Værket var ikke af ham selv, nei, det var en fjern Ven, Mr. M. i Australien, han havde grublet over disse Ting i 30 Aar, og derefter skrevet et Værk, som var forhaanden som Manuskript. Men han, C. var hans Navn, havde kun paa sin Bekostning udgivet en liden Brochure, som ogsaa den samme Mr. M. havde skrevet, og Brochuren vilde maaske bedre forklare Indholdet, Meningen, Nytten af M.s Værk, end han (C.) kunde. Mr. M. havde fundet Frimureriets Nøgler. Disse Nøgler vare af den allerstørste Betydning. Ja, jeg maatte ikke studse. Frimurerne kjendte ikke selv mere disse Nøgler, det vil sige deres Anvendelse. Her var Hemmeligheder, som havde været tabte i mere end 300 Aar. Men det var ikke Alt, thi Nøglernes Brug ledede til de vigtigste Slutninger og Opklaringer.

Jeg studsede virkelig. Hans Øine straalte med en sælsom Glands, han havde talt sig varm og saa ud som en Yngling. Hvilke Nøgler? spurgte jeg. Jeg forstaar Dem ikke.

Ved De, hvad Tallet har at betyde, min Herre, vedblev han. Ser De, i Tallet, i det forunderlige hemmelighedsfulde Tal hænger Alt. Alle gamle Skrifter, og Skriften selv er fuld af Tal. Men hvem har udgrundet det gaadefulde Tal? Min Opdagelse er Nøglen til Tallet.

De mener, sagde jeg, Tal og Tid for Verdensbegivenhederne? — Ja, fuldkommen rigtig. De forstaar mig, udbrød han med Varme. — Jeg saa, sagde jeg, i *Palais de l'industrie* igaar i den Afdeling, hvor Bronce-Sagerne ere udstillede, et stort, smukt Uhr, passende for en Vestibule. Det var en legemstor Engel af Bronze, som holdt Uhret, og Pendelen svingede efter en ny Mekanisme rundt i hans Haand. Pendelens Endepunkt var en Globus med Landene aftegnet, det var Verden. Og Engelens Øine vare rettede mod denne svingende Verden, som om han vilde sige: Nu er Tallet fuldt, nu er

Tiden, nu vil jeg slaa Verden! Er *dette* Tallet, som De mener? —

Ja, De forstaar mig! Det er Tallet, det er ogsaa Timerne, jeg mener. Det er det hemmelighedsfulde Tal, som skal være fyldt, inden enhver Begivenhed sker — Tallet, som skal overholdes — Tallet, som alle Vise have respekteret ligefra Oldtidens Filosofer til Seerne i Skriften. Rigerne have sit Tal ligesom Slagmarken, ligesom Jernbanerne, ligesom Fængslerne. Har De læst Englands Statistik? Se, Fængslet har sit aarlige Tal for Ind og for Ud, Jernbanen har sit aarlige Tal for Dræbt og Kvæstet, Slagmarken har sit Blod-Tal, og saaledes have ogsaa Begivenhederne og Rigerne sine Tal.

En forunderlig Mand, tænkte jeg. Hvad kunde han mene? De er Fatalist eller Astrolog, sagde jeg. — O, svarede han, Astrologerne var kun Daarer. Nei, jeg er heller ikke Fatalist. Men den Tid, som Sneglen bruger til at krybe over Veien, den Tid, som Lokomotivet bruger til at dampe en Mil afsted, og den Tid, som Jorden bruger for at flyve frem i Rummet et Stykke af sin Bane — det er Altsammen den samme Tid, og her har De *Tallet.* Thi er det ikke tilmaalt for Enhver?

De ved kanske, vedblev han, at Frimureren besidder visse sindbilledlige Tegn indgravede paa den Sten, som han ved Ceremonier bær paa sit Bryst. Det ene Tegn — — de se ganske simple ud — — er en Kreds, deri de 2 Triangler, som danne Hexagonen, ovenover staar en Stjerne. Og til Indskrift: *Nil nisi clavis est**). — Det andet Tegn er — — her Beskrivelsen (blot nogle Linier, som krydse hverandre) og Indskriften: *Si talia connectere possis, sit tibi scire satis.* — — Nu, *Betydningen af disse Tegn* er det første, som Mr. M. har fundet ud. De indeholder *Nøglen til Frimureriet.* Frimurerne selv *kjende ikke mere* deres Betydning. Frimureriet er

*) Han udtalte Latinen saaledes: Nil neisei chlævis ist!

derfor *nu* Intet, et Spil med døde Tegn, Ceremonier uden Betydning. Frimurerne vare engang en Elite, et Selskab for mere *highspirited* Mennesker, som skulde vogte paa de største Skatte af Viden for Menneskeslægten, vogte dem for senere at overlevere dem uforfalskede til Efterslægten, som *engang* skal gjøre større Brug deraf. Ikke Alle vare værdige til denne Kundskab. Man kan jo ikke kaste Perler for Svin, thi, Du ved; Svinene ville vende sig og æde *Dig*, naar de ikke kunne æde Perlerne. Der *er*, min Herre, virkelig en *swinish multitude*, som sudler med Alt. Oldtidens Vise, Ægyptens Astronomer vare Frimurere; Mr. M. viser i sit Værk, at de have kjendt Nøglerne. *Det* var ikke Mænd af *the swinish multitude* det. — Mr. M. viser, hvorledes Tegnene staa i Forbindelse med *Dyrekredsen*, dette Tegn, som findes endog paa de ældste Monumenter. Men Tegnene eller disse Nøgler *have Bevægelser, som matematiske Figurer;* de kunne dreies og flyttes — og anvendes *i Forbindelse med Dyrekredsens 12 Tegn* i utallige Combinationer. Fortolkningen er svær, men mulig — og overalt kaster den et Lys over Gjenstande, som hidtil vare dunkle. Og Astronomerne som sige, at Dyrekredsen Intet betyder! En Kreds af Tegn, som har gaaet fra Folk til Folk, fra Tid til Tid! O Astronomerne ere *the unlearned learned!* Men de skal faa at se!

Især er Nøglernes Anvendelse paa Skriften det Vigtigste af Mr. M.s Værk. Ved Hjælp af Nøglerne — paa den Maade, som han forklarer og beviser, kan man bestemme alle Skriftens Tidsangivelser, lige saa nøie som Astronomen, *the unlearned learned*, bestemmer sine Omløbstider, ja til Uge og Dag. Nøglerne selv er nævnt i Skriften 6 eller 7 Gange. Man ser af Mr. M.s Værk, at Skriften er forfattet med Vidende om deres Tilværelse og for dem. Ja de kunne ogsaa anvendes med største Held for at løse Gaader og Billedskrift af forskjellig Slags hos de gamle Nationer. Overalt støde vi paa disse Tegn

i Combinationer, som Nøglerne forklare. En hel Verden er her opladt for Blikket.

Men hvad er nu egentlig Deres Hensigt?

Det gjælder for det Første om at faa Nogen til at læse Mr. M.s første Brochure, Nogen af Autoritet. Man vil da se, at her handles om en vigtig Sag, og jeg haaber saaledes at kunne udvirke Noget for Udgivelsen af selve hans Hovedværk. Jeg havde først tænkt at henvende mig til Ernest Rénan. De ved en populær Pen, en Mand som forstaar at fremstille en svær Sag fatteligt! Men jeg har betænkt mig. Han hører til *the swinish multitude.*

Jeg kunde ikke afholde mig fra at nikke til denne fyndige Dom. — Ja — just til *the swinish multitude.* Og hvert Ord i Skriften er jo sandt! Ser De, det er netop ogsaa Noget, som fremgaar af Nøglernes Anvendelse — hvert Ord, Sir! — Her ser De Brochuren! Han rodede frem af sin Kuffert en liden Bog, udgivet December 1863, Brighton. Jeg kunde ikke læse den, medens jeg stod der. — Jeg har ogsaa tænkt at udgive Noget mere, sagde han, men det er dyrt, og jeg kan ikke for det Første. Her skal De se! Og han tog frem mellem sine Uldtrøier og Skjorter og stivede Manchetter 2 Hefter trykt Makulatur med tilskrevne Rettelser i Randen, gjorte med fin omhyggelig tæt Haandskrift — og med Plancher, hvor jeg saa Dyrekredsens Tegn, Billedskrift, hedenske Navne o. s. v., idet han bladede i Heftet.

Men dette er jo alt trykt, sagde jeg. Hvorfor vil De da lade det trykke? — — Han saa paa mig med sine besynderlige Øine. Aa, det var blot for en privat Kreds, i Australien. Mr. M. er, som jeg siger Dem, i Australien. Men saafremt man vil have hans Manuskript, saa faar man lade ham komme! — Han gik ved disse Ord et Par Skridt frem i Værelset, og det blev mig tydeligt, at han selv igrunden ogsaa var Mr. M., som skulde „komme“.

„Jeg havde ogsaa tænkt, vedblev han, at hen-

vende mig til det franske Akademi. Det er den største Autoritet i Verden. Jeg vilde, at en Comitee skulde udnævnes til at undersøge mit Værk — Mr. M.s Værk, Sir — hos hvilken Comitee jeg da kunde nedlægge det. Men jeg har opgivet den Tanke.

Saa De den store Kæmpeballon — ikke Nadar's, Nadar har brukket Benet, men den, som aldrig fyldtes? Man havde spilet den ud paa Marken og heiset den halvt op ved en Snor, og der laa den og bugnede og luftede. Saaledes er Akademierne! De have stadigt Ballonen oppe, det bugner, det vil flyve, det er stort, det er opløftende; men det gaar ikke opad; det bliver paa Stedet, det staar stille; thi den lette Gas mangler, som skal løfte dem.

„Nei Nadar — det skulde være min Mand. Han var den mest populære Mand i Frankrige. Han har været længer oppe i Skyerne end alle de lærde Akademier tilsammen. Han vilde forstaaet mig. Men det er forsilde, han er ikke længer populær, siden han ligger glemt med sine brukne Ben. Nadar duer heller ikke for mig."

Jeg raadede ham til at henvende sig til Frimurerne selv. Aa, min Herre, hvor vil de hen? Frimurerne ere mine Fiender; de vilde forfølge mig og tage min Opdagelse. Men læs min Brochure, Mr. M.s Brochure, se her er den!

Jeg tog Bogen. Ganske fortumlet, ophidset og forvirret ved den gamle Mands sælsomme Tale greb jeg i Dørlaasen. Han holdt mig igjen. Synes De ikke, her er usundt paa No. 7? spurgte han ængstelig. Jeg saa mig om i Værelset. Sengen stod med Hovedgjerdet lige i Vinduet, og det blæste ind, saa Flammen af Voxlysene vaklede. Denne Mand, som sad inde med Nøgler til al Verdens Visdom og Gaader, var nu atter pludselig en ængstelig gammel Mand. Jeg raadede ham til at lade Sengen flytte og Vinduet tilstoppe. Han takkede yderst artigt, som om vor hele Samtale ikke havde dreiet sig om Andet.

Jeg gik lige hen i *Café de la Regence*, forglemte Politiken, fik en Cigar og sad i en Krog og læste. Ganske rigtig! En Fortale af Mr. M., dateret etsteds i Australien, og hvor der siges, at Manuskriptet bestaar af 9 Bind *in Quarto!!* Bogen selv var ganske kort — en god Del lærd Stil, alenlange Undersøgelser om Intet, Spørgsmaal som forbløffe — — men aldeles Intet om de saa meget vigtige Nøgler. Tilsidst en Del Kapitler, hvor Vanvid, Blasfemi og Begeistring afvexlende glimtede.

Jeg havde nu fuldstændig opgjort min Mening. Næste Dag lagde jeg stiltiende Bogen hen til ham. Han tog den og takkede. Det hed nu i nogle Dage i Pensionen, at den engelske Gentleman vilde henvende sig til Keiseren selv med sin Opdagelse; derefter en Dag, at han var bange for ikke at skulle reussere i Paris, men at han vilde henvende sig andetsteds. Jeg syntes da ogsaa, at jeg maatte tale til ham nogle Ord. Og en Aften, da han var beskjæftiget paa sin stille blide Maade med at søge i Paris's uhyre Adresse-Kalender, gik jeg hen til ham og spurgte, hvad han søgte efter. — *Prince Napoléon*, sagde han. — Ja han bor i *Palais royal*. — Ja men hans Sekretær. Han maa jo have en Sekretær. Jeg søger efter hans Sekretær.

Siden saa jeg ham hver Formiddag Kl. 11½ sidde i Salonen ved Vinduet skrivende paa et renligt Stykke Papir. Han skriver formodentlig til Sekretæren, Prindsen, Akademiet, Keiseren.

Hvad mener De om den gamle engelske Gentleman? spurgte vi en af Aftenerne en engelsk ældre Dame, som forsvinder hver Formiddag og som er at finde i Palais Luxembourg, hvor hun meget omhyggeligt copierer et stort Oxe-Billede af Rosa Bonheur. — Den gamle engelske Gentleman? — Ja, De taler jo ofte med ham. — Mr. C.? — Ja, hvad er Deres Mening om Mr. C.? Det er en meget underholdende og en meget kundskabsrig Mand, svarede hun.

Den engelske Gentleman gaar daglig ud, kommer

igjen og siger, han maa have noget Smukt med til sin Datter. Han deler sig nu mellem denne Tanke og den at faa udgivet det store Værk, de 9 Bind *in Quarto*. Han er vakker og blid og gjør Ingen Fortræd. Ingen synes at have gjort *den* Opdagelse om ham, som jeg nu troede at have gjort.

III.

Concert populaire.

En af mine første Udfarter i Paris var til de store Folke-Concerter, hvor der gives klassisk Musik hver Gang og for fuldt Hus. *Concert populaire* i Cirque Napoléon hver Søndag Middag fra 2 til 4, did skal Alle. Man maa itide skaffe sig en Billet. Fredag er alt paa høie Tid. Og har man da ikke kunnet opdrive anden Billet end en tredie Plads, saa maa man begive sig desto tidligere afsted, herfra Pensionen i *rue Castiglione* allerede 1½ Time forud. Med Billetten i Haanden kommer man vistnok ind, men faar endnu ikke Adgang til nogen beregnelig Plads. Nei, man skal anvises en Plads paa Naade eller Unaade af en *Madame*. Overalt er det fuldt i Paris, i Kirker, paa Forelæsninger, Concerter, i Theatrene, overalt gjælder det at rive sig til en Plads; men overalt opdages den ubehjælpelige Fremmede strax, og overalt maa da han ogsaa kæmpe med de til Controllen ansatte Madamers Forgodtbefindende. Vogt dig vel for, at hun ikke her placerer dig lige ved Contrabasserne.

Det er en stor Circus, et eneste ganske rundt, overalt lukket Rum, høit som 3 af vore almindelige Etager, med Dagslyset indfaldende gjennem malede Vinduer ovenfra og med Lysekronerne tændte. Man

siger, 5000 Mennesker faar her Plads paa de 18 Rader Bænke eller rettere paa de 18 Trappetrin, som omkredse det midterste Rum nede paa Gulvet, eller den egentlige Circus. Orchestret er placeret dels paa en Fjerdedel af Circus, dels paa nogle af Bænkene nærmest i den ene Kvadrant. Resten af Circus optages af Lænestole, de dyreste Pladse.

Naar En nu sidder allerøverst ved Randen af dette Svælg, som lidt efter lidt besættes ganske tæt med Menneskehoveder, og ser ned, da befinder han sig ligesom paa Randen af et Krater. Rad efter Rad skjules Trinene af Menneskemassen, af Viljer, af Lidenskaber. Der findes ingen Loger, ingen Bur her som i Theatrene, men hele Massen er samlet populariter til Et. Og Menneskemassen gjør altid et mægtigt Indtryk, stærkere, tror jeg, end selve den klassiske Musik.

Man sidder altsaa, efter at have sikret sig en Plads for den siddende Del af Legemet, og man venter. Alle de øverste store Kredse ere alt fuldt besatte, kun Circus selv og de nederste trangere Kredse staa endnu længe tomme. Saaledes sad ogsaa Folket i det store gamle Amfitheater og ventede paa Fægterne, som skulde træde frem dernede for at myrde hverandre — Folket til Lyst, eller paa de kristne Fanger, som skulde føres frem for at sønderslides af vilde Dyr — Folket til ikke mindre Gammen. Eller, medens man venter og ser ned i dette menneskefyldte Rum, opstiger Billedet af Verdens Skueplads for En. Her oppe de øverste Krandse af ventende Hoveder, dernede det endnu tomme Rum for de fornemste Pladse og de Spillende! Ja vi heroppe var Folket, vi var Massen, vi skulde lade os rive med eller være følesløse, men for en billig Mynt, for liden Resico — dernede nærmest Scenen, der skulde de Store vise sig lige forud for Handlingen, og der betalte man ogsaa Pladsen dyrere.

Saa indfandt da Beaumonden sig, Rummet fyldtes lidt efter lidt ganske, tilsidst med Orchestrets

talrige Personale og allersidst med den bekjendte Anfører, Alles Yndling, Mr. Pasdeloup. Efter den Mumlen, som ledsager hans Fremtræden, og efter Klappen, naar han hilser, kommer atter en pludselig Stilhed — Alle venter. En saadan Masse af Menneskehoveder, et saadant Skue for hver enkelt Tilstedeværende, enten han ser opad eller nedad eller tilsiden, og derhos den Tanke: en Sjæl, et Sind, en Higen for hver Enkelt, og Døden for Alle! — Nu, men det er Musiken, som venter os! Mr. Pasdeloup svang sin Tryllestav, huggede omkring sig, opad, nedad, som om han var i Slag, og frem manedes hele uhyre Havsbølger af Toner, glatte som i Nordsøen under Solskin. Man skulde kunne se lidt af Musiken, om man var døv, ved at følge Taktstokken. Snart, saa man, skulde Tonerne være bitte smaa, butte, komme hoppende — snart skulde de være lange, og Takterne skulde glide over og smelte i hverandre, snart skulde de hugge sig frem gjennem en Tummel af Lyd.

Orchestret er henved 100 Personer. Lettest er det at tælle Contrabasserne, som rage høit frem mellem Nodepulterne. Der er 6 paa hver Side. Derefter Violoncellerne, 5 paa hver Side. Saa Violiner og Bratcher, der er 12 Nodestole paa høire Side, ligesaa mange paa venstre, og hver Nodestol til To, dertil endnu en Nodestol i Midten: tilsammen 12 Contrabasser, 10 Violonceller, 50 Violiner og et tilsvarende Antal Fløiter, Cornetter, Pauker o. s. v.

Det kunde synes et mærkeligt Tidernes Tegn: 5000 Mennesker samlede hver Gang til at overvære klassisk Musik her i det for Letsind udskregne Paris. Hvor er det muligt, vil man spørge; er da Tiden og Folket ganske forandret? Dog nei, heri er neppe noget Overordentligt. Det er netop Tallet som skal være tilstede. Lad os nemlig anstille den Beregning, at Christiania, som ikke er særdeles bekjendt af sit Tilløb til Concerter, har med Omegn 50,000 Mennesker, og at der af disse er 250, som indfinde

sig stadig til klassiske Concerter, saa udgjør det ½ pCt. Men 5000 Tilhørere for Paris er kun ½ pCt. af den ene Million, og Paris har 1½ Million. Det er altsaa ganske og aldeles i sin Orden, om vi tage Christiania til Maalestok, at her *skal* være fuldt Hus hver Gang. Disse Concerter holde ikke ud hele Aaret rundt, kun om Vinteren.

Men om altsaa ikke Tallet selv er det forunderlige her, saa er Musiken ikke ganske almindelig. Man faar jo høre 50 Violiner syngende paa samme Tone saa endrægtigen, som var det en eneste Violin, eller man faar høre 12 Contrabasser surre som en uhyre Humle med lodne Spring omkring paa en klingende Glasskive.

Jeg vil ikke opregne Alt hvad jeg her hørte. I Henseende til Tonens Styrke syntes det mig hel forskjellige Ting, ligefra en svulmende, bristefærdig Sammenstøbning af alle Instrumenters Lyd i opgaaende Spiraler til et stort melodisk Skrig som Toppunkt og Ende — jeg ved ikke anderledes at betegne Indtrykket af Ouverturen til *Geneviève* af Schumann — og til den stille Adagio-Qvintet i G-Mol af Mozart, hvor man kunde tro at sidde i sin Stue til en hyggelig liden Qvintet af 5 Venner — uagtet vistnok Vennernes Samspil skulde have faldt noget fattigt ud ved en virkelig Sammenligning, thi dette lød saa stille, saa roligt men dog saa fyldigt — som om man lyttede ud over den bevægede Vandflade, der sang lige fra Stranden af, hvor man kan tælle hvert Bølgeslag, til langt langt ud paa Søen, hvor de tabe sig som Pletter og Punkter i en Uendelighed.

Mr. Pasdeloup hilses altid med Klap og fremkaldes tilsidst. Flere Gange høres ogsaa under et Nummer den mest levendes Glædes Klap. Man kan ikke længer tilbageholde sit Bifald, sin Henrykkelse, man maa sætte sig i Rapport med Orchestret, og ud bryder en Storm fra 10,000 klappende Hænder. Et Par Gange i hver Concert opnaar gjerne et enkelt

Nummer Æren af et Bis, som man her udtrykker sig — saaledes for Exempel Menuetten i Mozarts G-Mol og Menuetten i Bethovens C-Dur. Ved saadanne Leiligheder afbrydes den spendte Lytten først hist og her af et uvilkaarligt Udraab, saa i et Sprog og saa i et andet. „*Charmant*“ hørtes det fra en Kant, medens det fra en anden Kant lød med „aa nei — aa nei“ under tindrende Øine.

Forresten, naar man skal være ganske ærlig, saa er ogsaa denne Kunstnydelse blandet ligesom i Theatrene med Lidelse paa Grund af Heden, af Gasen, den trange Plads, den lange Tid. Veien ud til Cirque tager for de fleste Fremmede, som bo i ganske andre Kvarterer af Paris, ½ Time, Vente 1 Time, Concerten selv 2 Timer, Vente før man kan komme ud ½ Time, Tilbageveien ½ Time; gjør tilsammen 4½ Time. Saaledes ialfald for Den, der har faaet en Tredie-Plads Billet. Dertil sidder man paa disse Trin omtrent saaledes som Soldaten i gamle Dage „laa krum“ til Straf. Bag mig sidder for Exempel en Dame, som man ikke maa komme nær, naar man retter Ryggen. Foran mig derimod er en Herres Ryg, som ikke taaler mine Knær. Han puffer og dulter og ser sig om og gnistrer, og jeg puster. Men disse Momenter af Lidelse forekomme mellem Nummerne. Under dem er Alt stille, man glemmer sin Ryg, glemmer sin bidske Nabo, man tør ikke engang hoste -- det er ganske stille. Da nogle høist elegante Væsener nede paa de første Pladse i raslende Silke, Fløil og Kniplinger reiste sig mod Slutningen af Finalen i Bethoveus C-Mol Symfoni, forat bane sig Vei ud først, og da de ledsagende Herrer, som havde siddet med en resigneret Mine og hørt paa den klassiske Musik, bøiende sig for Moden, lidt mindre lydløst brød gjennem Mængden — saa lød en almindelig og forbitret Hyssen.

Det kan vel heller ikke nægtes, at der gives en bestemt ligesom regelret Finale, der synes at besidde en vis Kraft til paa en indtrængende Maade

at bibringe Folk Tanken om at gaa. Jeg mener ikke Finalen i Bethovens C-Mol Symfoni; men der gives andre Finaler. Det er da ganske, som om man skulde høre: „Se saa Børn, nu har vi Enden, klitsch klatsch, tag nu Hat og Shawl, mine Damer — *ut re mi fa* — og Stok, mine Herrer — *ut re mi fa sol*, for nu er det ude, klitsch klatsch — nei stop, ikke endnu, om igjen, *sol fa mi re* — og om igjen *sol fa mi re ut*". Det er, som om Melodier og Motiver, Toner og Takter skulde i Hast rulles sammen og puttes i Kufferten, og saa afsted til Jernbanen — nei bi — Noget glemt paa Bunden af Kisten! Altsaa op igjen Takter og Toner, Motiver og Melodier om igjen! i Rul igjen — og saa afsted, afsted. Der gives saa umusikalske Folk selv mellem de lovmæssige 5000, som gjerne høre klassisk Musik: thi det er Noget komisk i denne Feien op og ned hele Tonerækken, denne Kosten og Klatten med Akkorder klitsch klatsch som en Storvadsk, en Rensning, en Ryddiggjørelse tilsidst. Nei da holder jeg paa en hurtig Slutning!

Naar man nu skal gaa, da gjælder det at have Taalmod, thi de 5000 Mennesker skulle ud gjennem 4 ganske trange Gange, som kun eie Bredde for To og To, Menneskemassen trykkes og bevæges umærkeligt i lange Slyngninger. Rad efter Rad rykker frem, og det kan vare længe inden Touren kommer. En og Anden tænker da uden Tvivl som saa: Mellem disse 5000 maa der nødvendigvis hver Gang befinde sig Nogle, som have Hast, og som maa frem for at naa Omnibus, Jernbane eller Hus til bestemt Tid, det koste hvad det vil! Og ifølge denne Tanke springer da en Saadan over Bænkene og Barrièren de faa Skridt, som vil spare ham ¼ Time og lade ham indtræde i et Nummer længe før Retfærdigheden. Men efter dem bruser altid fra de Forurettede et forbitret: *Mais ces messieurs — ah mais ces messieurs!*

IV.

Gudes Atelier i Wales.

London, April 64.

Jeg har forladt den bestandige Fornøielses Stad, det travle Arbeides Stad, Soldater- og Keiserstaden, og har flyttet til den Stad, hvor mange overholder Hviledagen. Der er kun en Stribe blaat Hav imellem disse to Lande; hist nede i Frankriges Solskin ingen Hviledag, men en stadig Spending og tilbagevendende Revolutioner; her oppe i Londons Taage en Hviledag, og Tingene bevægende sig i de samme rolige faste Former alt siden Aarhundreder. Denne Forskjel i den ydre Overholdelse af Hviledagen gjør unægteligt et stærkt Indtryk paa den Reisende; den viser ham strax, at han her befinder sig mellem andre Anskuelser, andre Skikke, et andet Tankesæt, en anden Nation. Han behøver ikke derfor strax tænke, at Alt er godt og vel i England, og at her Intet ulmer under Stilheden; men det gjør godt at se, at Alt paa denne Ø er indrettet paa at gjøre Overholdelsen af Hviledagen mulig og let. Han ser Hviledagen for hvert Skridt, i hvert Hus, hos hver Forbigaaende — og han tvinges til at tænke paa Hviledagens Betydning, tvinges til at mindes, at Skaberen er selv i Hviledagen; thi endnu har ingen Videnskab paavist nogen ny Skabning senere end den sidste — Mennesket. Og med denne Tanke er han da ogsaa bedst stemt til at tænke paa, at han selv skal indgaa til Hvilen.

Jeg gik en liden Tour idag gjennem de stille Gader. En mild gjennemsigtig Lystaage hang paa Pladserne og over Taarne og Spir — og gjorde Rummet end større og Gaderne mere ensomme. — Hvor mørkt, hvor trist! — vilde Franskmanden sige. — Men nei, her var festligt og pyntet, Folk gik i blanke Støvler og i sine bedste Klæder — de, som havde nogen. De londonske Tiggere, store og

smaa, som bare eie Pjalterne, kunde ikke pynte sig, og de havde da sandelig heller ikke vadsket sig. Men jeg ved ikke, hvad der er værst — enten at se dem lige for sine Øine som i London — eller at maatte spørge sig selv uafladelig som i Paris — hvor er Betleren — hvor er Elendigheden — hvor har man puttet dem væk — i hvilken Krog har man skjult dem? — Selv for dem syntes dog Noget at glimte som til Prøve, ligesom en Solstraale stundom stak igjennem Taagen og lyste saa paa en veltilfreds Borger og saa igjen paa en Gruppe af Betlere: for Enden af Westminster Broen havde en ung Prædikant samlet en Kreds omkring sig — den var noget bevægelig, man kom og man gik i Udkanten; men de, som stod der, de taug. Han talte med al sin Individualitets Kraft og Inderlighed for dem. Jeg standsede for at høre, men han brugte sandsynligvis sin Tilhørerklasses eiendommelige Slæng og Pathos selv — jeg kunde ikke forstaa ham. Men saameget forstod jeg, at her i denne Krog var der Nogen, som sagde i Gjerning til dem: Se, kan I ikke komme til Ordet, saa kommer Ordet til Eder!

Jeg har derfor ogsaa ladet mine sædvanlige Forretninger hvile idag, og nu kan jeg ikke tage mig bedre til, synes mig, end at skrive hjem om mine Venner i Wales! Ja — hvad er London og hvad er Paris med alle Herligheder og Mærkværdigheder mod tro Venner og sande Landsmænd!

Det er om Gudes Atelier, jeg vil skrive — for vi kom til London strax før Paaske, og vi har tilbragt Paaskeugen i Wales — hos Gude. Det var morsomt at flyve gjennem Old England i 12 Timer fra den ene Ende til den anden. Det var Solskin, og det begyndte at grønnes. Vi saa brede Enge og deilige Træer i Klynger overalt, med *plenty of mutton and cattle.* Jernbanelinierne krydsede hverandre som Landeveie, og vedsiden dampede smaa Trækbaade paa Kanaler. Veien fører fra London til Wales gjennem de sagte skraanende Jordlag hurtig tilbage

i Tiden, og det var naturligt, at jeg under den flyvende Fart til Malerens Hjem lagde Mærke til Lokalfarven i Stenen. Fra Londoner-Leret skar vi gjennem de graa Kridtklipper, derpaa mødte vi den gulbrune Jura, den røde Sandsten og det sorte Kulterræn — ikke blot i Gjennemskjæringerne, hvor Klippe stak op, men ogsaa overalt paa Markerne, i hver Grøft kom en efter en disse Farver frem — og endelig gled Toget i en Sving omkring det ældgamle Wales'ske Skiferberg, og vi havde den irske Sø for vore Øine paa den anden Side.

Omkring og i Gudes Hus er Alt graa Skifer — men dog farverigt og overgroet. Dalen selv minder om Gudbrandsdalens smukkeste Dale. Husvæggen er graa tilhugget Sten, det spidse Tag med Gavle som Korthus er tækket med tynde Skiferfliser. Vedbenden klyngede sig overalt opefter Husvæggen og omkring gamle Egestammer. I Fjeldsprækkerne stod den langkvistede *gorse* med gule Blomster.

Det var ligesom Gude havde delt sig til Flere i Atelieret. Der var nu netop en liden Skare af Billeder fuld færdige foruden alle de Skizzer og Studier, som man sædvanlig finder i et Atelier. En Vandring rundt disse Vægge var en Vandring gjennem mange Stadier paa en Kunstners Bane. Her fandtes endnu de første Studier fra Sognefjorden og Kvindherred, hvoraf Gudes straalende Fjordbilleder engang udsprang. Gude var den Første som opfattede Fjordlandskabet i dets Glands og Herlighed. Har Dahl givet os Fjorden med dens Tungsind, saa har Gude først givet os den i dens Jubel. Senere have Mange af de norske Malere fulgt ham, og Solskinnet er ikke længer saa nyt. Den samme Stilhed og Høitidsdragt viste sig med et andet Ansigt atter her i Studierne fra Høifjeldet. Ogsaa i disse Spor have de Andre fulgt efter. Saa vendte Gude sig til Kysten og Skjærgaarden, til det bølgende Hav og de drivende Skyer. Her har endnu Ingen kunnet følge ham. Og nu gjør vi atter et Sprang og es

den samme Kunstner fordybe sig i Nordwales med dets sønderflængte Klipper og dampede Havluft; snart stod vi nede ved en Kulp i en fossende Elv mellem de løvbehængte veirbidte Vægge — snart saa vi fra Fjeldsiden med dens Furu- og Lærkeskov ud over Dalbunden med lyse Enge og kraftige Egestammer, medens Vedbende og Lyng struttede frem overalt, hvor der var Fæste — og saa atter var vi oppe paa det lille Høifjeld selv, ensomt, tungt og høitideligt som det norske — kun mindre i Virkeligheden, bekvemmere for Maleren og lettere forstaaligt for den Betragtende. Gude har her i Wales kunnet praktisk udføre hvad der længe var en Drøm for ham — male hele Billeder færdigt ude i Naturen lige ved sin Dør. Men under disse Timer og Dage og Maaneder, under disse to Aar, hvor han uforstyrret har kunnet sidde med sin Palet over de løvbehængte Klippedale med den skiftende Belysning, har han ogsaa vidst at trænge ind i Hemmeligheder af Tegning, af Farve, af Lys og af Skygge, som endog vil overraske Den, der har seet hans bedste Billeder tidligere. Jeg vil ikke just sige, saaledes som jeg læste i et Brev fra en i England bosat Ven, at hans Genius har taget en høiere Flugt i England — for jeg mener, at Flugten var der alt før — heller ikke som en praktisk Velynder af Gudes Malerier skrev til ham fra Cincinnati, at det var en hel Andagt at gaa ud i hans Billeder — for hvis man ikke før er stemt for Andagten ovenfra og indenfra, saa kommer den ingenlunde ved Kunsten — men Noget er der, som han har lært og som ikke var der før — og dette Noget gjør utrolig Virkning. Gude udtrykker det selv saaledes: Mine Skygger var allesammen graa før, men Skyggen er aldrig graa, den er farvet". — Og med Alt det skal Ingen kunne sige — hvad jeg hørte en æret Collega med praktisk Blik meget træffende bemærke engang om Londons Billeder, — at *det* var malet for at sees i den Londonske taagede Luft og de mørke Lokaler. Der er Intet, som

endog ligner Overdrivelse. Det er interessant at høre, naar Gude med sin sædvanlige Aabenhed udtaler sig om sit forrige Standpunkt og sit nuværende, og om Maaden hvorpaa han fremtvinger dette Lys og disse farverige Skygger og dette Fjerne — ofte med de mindste og simpleste Midler. Han taler derom, ligesom Enhver kunde gaa hen og gjøre ligesaa, ja som en Matematiker, der har fundet ud den simple Løsning af den mest indviklede Ligning i høi Potents. Man skulde ikke kunne gaa hen og selv fremstille den samme Ligning, om man end havde seet den løst paa Tavlen lige for sine Øine.

Men der var ogsaa Kystbilleder, nye og fra Norge. Det største og deiligste Billed af dem alle var fra Norge. Havet bryder mod et Granitskjær ved den norske Kyst. En Brig arbeider sig langt ude gjennem de svære Bølger, og en liden Lodsbaad danser ud for at møde den. Dette er det bevægede lysnende Hav med Gjennemsigtighed i hver Top af de vældige Bølger — Havet med Vandenes Lyd, som er Billedet af Folkeslagenes Vilie gjennem tumlende Tider. Paa den glatte vaade Granit, hvor ikke engang en Strandløg faar Plads til at vippe, læser du Mærker efter Tidernes Gang — den faste haarde oprindelige Masse, Afslibningen fra den fjerne Istid og Bølgernes ustandselige Værk med at vadske og glatte og Solen med at tørre — nu kommer netop atter et brusende Stænk, men Vandet glider hurtig af de hvælvede Flader — og du ser til Himlen med de flyvende Skyer og tænker: I al den Tid har Herren vaaget over Vandene og Ordet har staaet som en Klippe.

Gudes stadige Drøm og Tanke er engang at vende tilbage til Norge. En Kunstner synes endog at trænge til en saadan fjern Drøm, som lokker og drager lig en blaa Kyst bag de salte Vande. Det er Kjærlighed og Længsel i en saadan Drøm, og hver Gang den stikker inde i Hjertet, hver Gang drager Kunstneren da ogsaa Styrkebæltet fastere og

føler sig tilskyndet paanyt til et Løb. En Tid, tør det hænde, er det Kunsten selv, der vinker som en ukjendt fortryllende Skikkelse. Og han siger til sig selv: Om 1 Aar, nei om 5 om 10 Aar skal jeg have arbeidet mig frem, brudt mig en Vei og naaet did! En Tid tør det vel ogsaa hænde, er det en Kvinde ganske ligetil, men maaske er hun fjern, og maaske er det tungt Veir, og alle Sunde synes lukkede bag de høie Fjelde. Men sikkert bliver det engang Fædrenelandet, som hvidsker og kalder og drager hjem — hjem, til det elskede uforglemmelige Land, hvor Kunsten vinkede, hvor Kjærligheden vaagnede, hvor Klipperne talte. Hvad har vel ikke Dahl følt, naar han saa tro i Dresden malte vort tause, vort mørke, tungsindige Fjeld med den fattige Birk ved den lukkede Fjordgrund! Og hvorledes har vist ikke ogsaa den livsglade Fearnley følt dette mangen Stund ved den blaa Sø i det luftige Bayern under Alpemuren.

Og nu Pianisten Tellefsen i Paris! Tellefsen, som siger selv, at Paris med dets Tummel og Spending og Hast netop holder ham oppe og bærer ham ligesom Vandet en Fisk og Luften en Fugl, og at han skulde synke sammen og falde ligesom i mange Stykker, var han længe udenfor dette Element! — Er ikke enhver Erindring fra Norge som en Reliquie i hans Hus, og er ikke et norsk Ansigt hans Ven og hans Gjæst — og er det ikke rørende at se og at høre, at hvert Glas, man drikker af, og hvert Fad, man æder af i hans Hjem, er norsk, er kjøbt og medbragt fra hans Trondhjem, eller ialfald fra Bergen! Og Fru Tellefsen synger de norske Sange saa fuldt ud, saa inderligt, at man kunde sætte sig hen og stortude som et Barn af Hjemve og Glæde, eller springe op og raabe: Ja kom, lad os gaa did Allesammen strax, kjæreste Venner, Brødre og Søstre! — Men stop, lad os huske Elementet, som alene kan bære en saadan Kunstner — thi en Fisk i Luften og en Fugl i Vandet vil ikke holde ud i Længden.

Men da jeg hørte Tellefsen og Frue og den musikalske Kreds af Landsmænd, som han havde samlet i sin Salon i Paris — og naar jeg saa Billederne i Gudes Atelier i Wales, maatte jeg sige til mig selv: Dette skulde ikke være fremgaaet af Norge. For at synge saaledes ud, maa de først have trællet og slidt i Paris — og for at male Sø saaledes — ikke at tale om Billederne fra Wales — maa Kunstneren have tilbagelagt Alt det, som han har gjennemgaaet i Düsseldorf, i Norge og i England. — Skulde der gives Steder, hvor man kunde overbevise os deroppe om, at Nationaliteten ikke lænker Kunsten paa den Maade, som vi saa gjerne indbilde os, da maatte det være saadanne.

Jeg mener, en Digter — en Forfatter, hvis Middel er Stavelser og Ordføininger, som kun forstaaes af den liden Brøkdel Læsende mellem Landets læsekyndige Million, han er fæstet til Landet som et Træ, han er sat der, og der skal han staa. Træet kan strække sig med en Gren over Svælget for ligesom at kige ud, men Rødderne maa dog sidde i Klippegrunden, — det bære nu de ægte nationale Nyper og Æpler — eller det liste sig til at indsmugle en Drue mellem hvad det byder. — Men en Kunstner, hvis Middel er det Sprog, som forstaaes af Alle, ogsaa udenfor Svælget, som adskiller os — han kan være som en Trækfugl. Fostret er han engang i Reden bag Tornebusken i Norge, men sydpaa faar han dog drage mod Høsten. Det er en Naturnødvendighed.

Men som et lidet haardført Sparta sidde vi patriotisk mistænksomme iagttagende vore Børns Færd, naar de ere i Athenen, og ærgerlige i vore velmenende Sind ved Tanken om, at Andre et Øieblik skulde kunne tro dem ikke at høre Sparta til. Da rykke vi i Snoren, som vi har bundet om dem engang; den er saa fin, usynlig og seig — den skjær dem i Kjødet — det er Kjærligheden til Hjemmet — og vi rykke og vi raabe: Kom hjem igjen Børn,

skal I faa den spartanske Suppe at æde og derhos Ris hver Lørdag, for det har I godt af! Det er jo igrunden Ugens Kost oppe hos os baade for Kunstnerne og Forfatterne, og saa maa det være overalt, hvor Forholdene ere saa smaa, at Personligheden ikke kan glide tilbage i Skyggen og forsvinde i Mængden, for at man skal se ikke den, men Kunstneren og Forfatteren.

Derfor lader os ikke gaa irette med vore Kunstnere, som leve i Udlændigheden — lad os ikke klage over Tidemand, over Gude, over Tellefsen, at de ikke ere hos os. Vi raabe og klage da som Børn over det som dog til en Tid, til en Overgang ikke kan være anderledes, og vi volde vore Kunstnere bitter Sorg. Thi det ved jeg, at er der Noget, som kan nedtrykke en Kunstners sunde Sind og stemme ham til et Mismod, som ellers pleier at ligge fjernt for hans Natur, da skulde det være den Tanke, at han kunde blive fremmed i sine Landsmænds Hjerter, fordi han nødes til at leve langt borte fra dem, men med sit Hjerte fuldt af dem.

Altsaa — jeg fortalte, at vi var Paaskeugen over hos vore Venner i *Galt y Foel* (det bare Fjeld) ved *Bettws y Coed* (Hvilestedet i Skoven). Hvilke Navne — noget barbarisk klingende, men betegnende for en Malers nomadiske Hjem! *Galt y Foel* er Navnet paa Fjeldet lige bag Gudes Hus, og *Bettws y Coed* er Landsbyen paa den anden Side af Dalen ved den løvbehængte Stenbro. — Ja her i Atelieret er der baade Fjeld og Hvile.

Opholdet i en Malers Atelier har altid udøvet en særegen tiltrækkende Indflydelse paa mit Sind. Lyset, som her falder ind, forekommer mig at være velgjørende for Øiet, Lugten af Fernis og Olie sund for Lungen, hver Væg med Billeder, Studier og Skizzer er en lang Underholdning med Naturen, og dertil at følge Arbeidets Fremskridt paa Staffeliet og at kunne hente Udkast og undermalede Lærreder frem fra Krogen — at høre paa Kunstnerens For-

sikring om, at dette er mislykket, og dette indslaaet, og at den Studie ikke duer — og at smile ved Overbevisningen om at man netop fylder det Ufuldendte og det Stykkevise i Tanken med det Skjønneste — saaledes at leve en Stund med det Skjønne i dets Tilbliven, dette synes mig vel nogle Timer, nogle Dage værd. Men da nu tilsidst Intet, som stod eller hang tilskue i Atelieret, mere var ukjendt for mig, og jeg dog ikke kunde komme derfra, fordi Luften og Synet endnu fængslede mig derinde, saa maatte jeg da ogsaa finde paa noget. Ja, at ordne Gudes Mapper, det var en lysnende Tanke! thi der var et Chaos af Trær og Høifjeld, Sæterhytter, Bergens Fjorde, Skjærgaard, Blomster, Figurer, Dyr, bayersk Høiland, Rhinland, Wales, Raderinger af Gude mellem en Masse Raderinger af ældre og yngre Mestere — Fotografier, ja selv en paabegyndt liden Suite af Illustrationer til Asbjørnsens Høifjeldsbilleder.

Jeg gav mig altsaa ifærd hermed — men jeg kom ikke langt i Detaillen. Samlingen af Raderinger, som først lokkede mig, lod jeg snart ganske urørt — jeg fordybede mig ganske i Studierne fra Norge. Jeg tror at have noget Kjendskab til vore Fjeld, deres Linier, deres Karakter — Skulpturen eller Basreliefet hos de forskjellige Bergslag, Lokalfarven og Bruddet i steile Klippevægge, den nedstyrtede Urds Maade — kort Alt dette, som er Tegn og Kjendemærker efter svundne Begivenheder — og som en Geolog speider efter og mærker sig til Gjenkjendsel.

Saaledes kunde jeg her i Atelieret paa den behageligste og mindst anstrængende Maade af Verden gjøre Studier i Gudes Mapper og Skizzebøger. Jeg tog ganske uvilkaarligt ud efterhaanden og lagde tilside visse Ting, som jeg skulde kunne lægge frem som Typer af Form hos forskjellige Bergslag, af Klippelandskab i forskjellig Lagstilling, Typer af Bræ i forskjellige Faser o. s. v.

Hvad er det Du gjør der, sagde Gude — hvad er det for Slags Princip, Du ordner efter? — Aa, jeg mener det er det geologiske, svarede jeg — men det er besynderligt — ser Du her denne karakteristiske Granitform — Fjeldet er her ligesom tilhugget med en bred Meisel, Formerne glatte og storslagne, og her denne Porfyr-Væg — ser Du, den er kantet, Bruddet er skarpere, og man kjender Porfyren alt paa de nedstyrtede Blokkes Størrelse og kubiske Form — og her dette Landskab, det er ganske rigtigt, det er i Nærheden af Granitgrændsen, og Skiferne ere blevne haarde i Granitens Nærhed, derfor er denne store Sten i Forgrunden saa splintret og fliset, den var for haard til at falde sønder til smaat Skifergrus, men Du ser dog Skiferstrukturen i den. Og her er en hængende Høifjelds Bræ — her atter en Bræ af Saussures første Orden o. s. v., o. s. v. — Nei, virkelig, sagde Gude — men ved Du hvad, jeg er bange for den geologiske Orden ikke vil passe vel for mine Mapper. Det er bedre, Du tager med Dig Sligt som Du kan finde. — Ja vel, men paa et kort Laan, var mit Svar, og nu til at vælge. Men det var i Sandhed svært at vælge. Tilladelsen skulde ikke misbruges. Jeg var i samme Tilfælde som en Forstmand vilde være foran en Samling af Skovstudier. Se dette maatte han tage med som Typus for en 10 Aars gammel Gran, og dette for 30 Aars — og her var den ganske egne Grensætning paa en Furu, som staar op til en Fjeldvæg vendt mod Syd — og saa her var en Birkekoloni fra Finmarken med Rodskud i Kredse, og her atter var en stille morderisk Kamp i Skoven, 4 unge Bøgetræer holdt paa at kvæle en gammel Eg, saaledes som Vaupell saa smukt har beskrevet det i sine „Danske Skove.“ Eller jeg var som en Fysiolog og Frenolog uden Tvivl vilde komme i Forlegenhed foran Tidemands Mapper; denne Pande med de 3 dybe Folder saadan, godt, den lægger vi tilside som

No. 1. Og her de smaa fine Folder i Øiekrogen, vel, for Skjelmen! — Og saa dette eneste rigtige Træk om Munden for Skeptikeren — og dette spidse tilbagekastede Hoved for Selvtilfredsheden — og her de udviklede Ædereds kaber, den store velformede Iagttagelsesnæse o. s. v.

Se saaledes paa denne Maade var jeg sysselsat en hel Dag i Gudes Atelier.

Geologien og Skriften.*)

Fragmenter.

Troen er en urolig Ting, siger Luther. Ja vist — en urolig Ting. Troen er ikke lige til at gribe. Det Høieste er ikke lige til at gribe. Derfor er det saa indrettet, at Troen til enhver Tid gribes gjennem Kamp. Ogsaa med Kunskaben — med Videnskaben har den havt og vil have Kamp. Men hvad nu Geologien angaar, er det da saaledes at forstaa, at den skal staa afskrækkende og forfærdende for Troen altid og til al Fremtid? — Da var det jo bedst at kaste den væk, Geologien nemlig. Men dette kunne vi ikke. Vi trænge til Geologien, for at finde vore Kul, vort Jern, vore ædle Metaller — ja, vi støde lige paa den, naar vi bygge vore Huses Grundvold af god og fast Granit.

Nei lader os holde fast ved, at det ikke er Videnskaben som fører vild, men de af Videnskaben opblæste og hovmodige menneskelige Sind. Men saadanne findes allevegne — ogsaa i Kirken selv og i Troen findes de hovmodige og opblæste Sind. Ville vi derfor bryde Staven over Kirken, over Troen? Nei ingenlunde. Betragte vi Geologien i dens korte Existence, i dens rivende Fremskridt, da se vi, at den til enhver Tid foruden ved Fornægterne ogsaa har været repræsenteret af troende Mænd, som ængsteligt have spurgt sig selv: hvorledes skal jeg forene dette, jeg her ser, med hvad jeg tror og vil tro? Deraf de mange Forklaringer, som have været opstillede om, hvorledes den samstemmede med Skriften. Mangen Gang kom Forklaringen for tidligt; thi Fænomenet var endnu ikke forstaaet.

*) Hidtil utrykt.

Forklaringen forkastedes atter, og Fornægterne triumferede. Men dernæst gik atter en Tid, og Fænomenet blev nøiere undersøgt, og eftersom Lyset skinnede frem til Forstaaelse, opklaredes Udsigten, og atter fremstod en ny Forklaring, bedre støttet — og en mærkeligere Samklang fremgik. Saaledes vil det gaa, saalænge Verden staar. At det har gaaet saa, skulle vi vise ved et Par Exempler af Geologiens Historie.

Da man først fandt Forsteninger; da første Gang den Kjendsgjerning stod klar, at begravede Dyr og Planteformer laa tilskue i Fjeldlagene — var der troende Sjæle, som heri strax saa Mærke af Syndfloden. Thi denne Tanke er populær; den ligger ganske nær forhaanden, og fremstiller sig den Dag i Dag for Folket, naar det støder paa Forsteninger dybt i Fjeldmassen eller høit oppe paa Tinderne. Det var Syndfloden, sagde man. Hvad kunde det været Andet? Men saa gik Undersøgelsen videre, og man saa snart, at Forsteningerne ligge ikke blot i Overfladen i Dalenes Dyb og paa Fjeldenes Toppe, men dybere i det Indre af Jordlagene — ja at Verden efter Verden laa begravet i Fjeldenes Indre. Nu var det altsaa forbi med Syndfloden. Nu triumferede Fornægterne. Og det hjalp ikke, at Geologien talte om mange Syndfloder, thi vi skulde kun have en eneste. Det hjalp heller ikke, at den opstillede i den sidste geologiske Tid et Afsnit af Begivenheder, som Alverden kjender under Navnet Diluvium — den sidste Syndflod; thi der var ingen Menneskerester mellem disse Levninger. Og vi skulde netop have Mennesket deri. Altsaa kunde Fornægterne triumfere.

Men skulde Geologien derfor standse gruflld over sig selv? Nei, thi Skabningens Vidnesbyrd kan ikke lyve. Den arbeidede altsaa videre, og her arbeidede mange Mænd, baade Troende og ikke Troende, og derved er Resultatet sikrere; thi man kunde tænke sig, at Troen vilde indblande sig med en

pia fraus. Mennesket, hed det, var yngre end Diluvium. Geologien strider altsaa mod Bibelen. Men saa kom en Tid, og den ligger os ganske nær — at Geologer og Lægmænd fra de forskjelligste Lande, saa En og saa Flere, fast samtidigt gjorde den store, den forbausende Opdagelse, at Mennesket er ældre end Diluvium; thi imellem de store uddøde Landdyr findes Menneskets Rester.

Nu kunde det igjen hedde: Altsaa Diluvium er dog Syndfloden. Det er den store Katastrofe, den store Dom, som har overgaaet Menneskeheden. — Men saa hed det: nei Diluvium er ikke en eneste stor sammenhængende Begivenhed, det er et Begreb, som omfatter mange partielle Flomme — mange partielle Landsdele. Men nei, ikke saa snart ere Fornægterne her ude, før Undersøgelserne igjen skride frem og gjør det om ikke uomstødeligt bevisligt, saa dog i høi Grad antageligt, at det var en eneste stor, enkelt Begivenhed; thi saa lige er Sporene i alle Lande rundt om.

Nu fandt man i tertiær Kalk ved Oeningen et forstenet Skelet. Det lagdes frem — man tog det for et Menneske, og det hed: Her se I det Syndens Menneske, her er et fossilt Menneske, ældre end Diluvium. Altsaa I se, Geologien stemmer med Skriften. — Men Videnskaben, den koldt overveiende, drøftende, sammenlignende, undersøgende Videnskab erklærede dette Skelet ikke for et Menneskeskelet, men for en stor Salamander. Det var vitterligt at Mennesket endnu ikke var fundet. Og Fornægterne kunde atter triumfere.

Er vi her færdige? Blive vi nogensinde færdige? Nei Troen er en urolig Ting. Vi skulle aldrig blive færdige, men videre og videre komme vi — og Tvivlen trænges altid et Skridt længer tilbage. — Vi kunde her foretage os at besvare alle de væsentligste Indvendinger, som man kan gjøre. Vi have her Menneskerester, hedder det — men se hvilke Menneskerester! En forkuet, en forvildet, en

lavt staaende Racé — netop det barbariske Menneske paa sit første Udviklingstrin.

Kan *dette* gjælde for en Indvending mod Skriften? Nei ikke engang mod Videnskaben selv. Netop fordi Racen var sunket saa dybt, forvildet saa langt, netop derfor kom Syndfloden. Denne Slutning kan jo ingen tage fra os.

*

Og nu Skriftens Dage — og Geologiens Dage for Skabningen. Ogsaa her se vi det samme. Først den naive Tro — saa Videnskabens Vidnesbyrd — saa Benægtelsen -- saa atter en ny Forstaaelse.

Vore Begreber afgrændses ved Tid og ved Rum. En Uendelighed af Tid og en Uendelighed af Rum er os ubegribelig. Evigheden og Umaaleligheden kan ikke fattes af vor Tanke. Forsøg det og du skal mærke Din stakkels menneskelige Tanke svimle. Du kan ikke tænke dig en Tid, før Alting var. Du kan heller ikke tænke Dig en Tid fortsat i det Uendelige. Thi for den menneskelige Tanke er Tid og Rum Skranker og Grændser. Tid er en Bestemmelse for Begreber, som vi stille efter hverandre. Rum er en Bestemmelse for Begreber, som vi stille ved Siden af hverandre.

Om vi søge at udbrede eller indsnevre disse Begreber til det Uendelige, staar Tanken stille. Vi kunne ikke følge med i Rummet, naar det udvider sig for vort Syn i det Uendelige — fra Jord til Sol, fra Sol til Fixstjerner, fra Fixstjerner til Melkeveie i uendelig Vrimmel. Vi kunne ikke *tænke* det, men vi kunne tro det. Vi kunne heller ikke følge med i Rummet, naar det indsnevrer sig i det Uendelige til det mindst mulige Rum, hvor vi under Mikroskopet endnu se en Vrimmel af Former, og jo større Forstørrelsen bliver, desto større Vrimmel, mylrende frem af det tomme Punkt, af Fnugget. Men vi kunne tro det, om vi end ikke kunne tænke det.

Hvad er et Maal — hvad er en Afstand — hvad er en Bestemmelse, hvor det gjælder saadanne Dimensioner i Rummet? Hvad er en Mil — og hvad er hundrede Mile, ja hvad er tusinde Mile hvor det gjælder Solafstande og Fixstjerner? Og paa samme Maade, naar den mindste Verden under Mikroskopet aabnes for dit Blik, naar Du skrider fra Form til Form, fra Vrimmel til Vrimmel, medens Afstanden imellem Gjenstandene indsnevres til en Prik, til Tiendedelen af en Prik — er det ikke ligesom en Mil — ligesom hundrede Mile — ligesom tusinde Mile?

Hvad Magt ligger der altsaa paa den Bestemmelse af Tiden, som Skriften gjør, naar den betegner Skabningens Værk som en Tidsafstand inden 6 Dage? Hvad Magt ligger der paa, om Din Tanke opfatter dette som 6 Dage — eller som 6 Gange 365 Dage — eller som 6 Gange 365 Dage Gange 1000 Dage?

Det er ikke fordi Du ikke *kan* tro, at det var 6 Dage, at vi Geologer nægte de 6 Dage. Thi vi kan tro paa denne Tidsbestemmelse, ligesom vi kan tro paa Solafstandens og paa den mindste Vrimmel, Verdener, der skjule sig i et Punkt. — En Verden, en stor, rig, mangfoldig, trinvis udviklet Verden skjuler sig i de 6 Dages Historie for Geologen. Han ved bedst, hvor meget her er skjult, hvor mange Begivenheder, hvor meget skeet, hvor meget Liv begyndt og endt. Men han *kunde* endda sammenfatte alle disse uhyre Afstande i et Punkt, og naar han stirrede paa dette Punkt — paa den ene Dag — da vilde Massen af Kjendsgjerninger mylre frem indenfor Punktet — ligesom Massen af Liv mylrer frem i et Rum saa stort som et Punkt — under Mikroskopet. Han *kunde* tro det. Thi Naturens Grændser gaa langt udenfor almindeligt Begreb til begge Sider.

Nei, men det er Skriften selv, som lærer os, at en Dag er som 1000 Aar og 1000 Aar som en Dag for Herren. Det er Skriften selv som lærer

os, at her have vi Guds Dage og ikke Menneskets Dage for os. Thi paa den syvende Dag hvilede Herren fra sin Gjerning — og han satte en Dag for os — idag — til at omvende os. Og denne Dag er endnu. Og atter satte han en Dag til at dømme Jorderige en Dag, da Christus skal komme i Skyerne — og denne Dag den er nær forhaanden — men den har alt været forhaanden i 18½ Aarhundreder — saa nær forhaanden som den næste Dag er for den Dag idag. Er ikke her klart, at vi have Guds Dage for os og ikke Menneskets Dage?

Og hvor skulde vi heller have Guds Dage for os og ikke Menneskets Dage, end i Skabelsen, da Gud var, men ikke Mennesket. Hvad er Menneskets Maal —, og Menneskets Begreb om Tid og om Rum før Skabningen?

Det er ikke Videnskaben, som har lært os dette. Det er Skriften selv som lærer os dette. Men naar vi ere oplyste af Skriften herom og vi da skue ind i Skabningens Vidnesbyrd, som ikke kan lyve — da se vi med glad Tanke, at Vidnesbyrdet ikke lyver.

*

I skulle tro hvert Ord — tro bogstaveligt — der er ikke 2 Betydninger — ikke nogen aandig Betydning, kun en bogstavelig. Naar et Menneske ikke vil tro *et* Ord, saa vil han tro ingen. Du skal tro, fordi Gud har sagt det. Din Fornuft kan sige, hvad den vil. Du vil da ikke tro den høiere end Gud. Naar du vil skille Noget ud, som du ikke vil tro bogstaveligt, da er det fordi Du da vil lytte til Dig selv, til Din egen Tanke, egen Visdom. Men Du skal tro hvert Ord og tro bogstaveligt, thi det er Gud, som har sagt det.

Saaledes talte en Præst i flammende Tale, og Banstraalerne syntes at lysne ud fra ham for at ramme enhver Indvending.

Vi skulle tro Alt, tro hvert Ord. Velan. Men Gud har ogsaa nedlagt en Skrift og et Vidnesbyrd i Naturen. Og naar vi læse den, da læse vi ikke vor Tanke alene, lytte ikke til os selv alene — men vi lytte til Skabningens Vidnesbyrd. Himmelen er hans Trone og Jorden er hans Skammel. Vi have derfor Tilladelse at skue op til hans Trone og ned til hans Fødders Fodskammel. De ville ikke lyve. Thi ved Jesum, ved Ordet *er* Alt det, som er. Det er tilblevet ved ham og kan derfor ikke lyve. Vi have altsaa Tilladelse til at tro den i Naturen nedlagte Skrift. Vi ville ikke staa tilskamme med denne Skrift og dette Vidnesbyrd, saafremt vi bede Gud oplyse vor Forstand og aabne vore Øine for den. Ingen Præst i Verden skal *kunne* slynge Banstraalen saaledes, at han virkelig *gjør* Naturens Studium forbandet.

Hvis Videnskaben vil forklare Miraklet, da kunde maaske Præsten have Ret, naar han forbander Videnskaben. Men Naturvidenskaben vil ikke forklare Miraklet og kan det heller ikke. Hvis Nogen i Naturvidenskabens Navn gjør Forsøg derpaa, da erkjender ikke Videnskaben ham. Miraklet kan ikke forklares. Det er ikke i Miraklet, at vi staa nær hos Videnskaben.

Men der er Begivenheder, som Skriften omtaler, store Begivenheder, som staa stemplede i Naturen. Om disse kunne vi ikke forblive aldeles i Uvidenhed, naar vi vende os til Naturen. Det er umuligt at Naturen ikke skulde fortælle os Noget om Verdens Skabelse, om Syndfloden, om Menneskeslægtens Ælde.

Vi forlange ikke, at Naturvidenskaben skal bevise Jesum. Men vi forlange, at vi skulle kunne skimte ialfald disse Begivenheder — de store faktiske Begivenheder i Naturens Rige.

Vi forlange ikke, at Naturvidenskaben skal bevise os Guds Tilværelse. Men vi forlange, at vi skulle kunne ane Gud, naar vi betragte den Skrift,

som er nedlagt i Naturen om hine Begivenheder. Vi ville ikke kunne paavise Aftrykket efter hans Fod og sige: Se her har han staaet; men vi ville kunne pege paa en Række af Kjendsgjerninger og paa en Tanke, som binder dem sammen; paa denne Tanke som Guds Tanke.

Vi skulle ikke tro Alt bogstaveligt, thi Bogstaven ihjelslaar, men Aanden levendegjør. Vi have og erholdt Frihedens Evangelium — ikke Trældommens. Det er ligseaa vist og sikkert i alle Maader, at vi ikke ere bundne til at tro paa 6 menneskelige Dage for Skabelsen — som det er sikkert og vist, at vi ikke ere bundne til at tage de Ord i bogstavelig Forstand: I min Faders *Hus* ere mange *Værelser*. Jeg gaar hen og bereder Eder et Sted!

Hvem kan skjule for sig selv, at Astronomien rækker en Hjælp, en usigelig stor Tanke — et rigt uendeligt Syn — til Forstaaelsen af disse Ord! Ikke som om Troen ikke *alene* skulde kunne fatte dette Faderens Hus med de mange Værelser. Men Astronomien peger ud i Himmelrummet og siger: *Der* er det store Hus med de mange Værelser!

Vil Nogen sige, Astronomien lærer ikke dette — Astronomien ved Intet og kan Intet vide om Livet efter Døden — da har han ogsaa paa en Maade Ret. Astronomien *ved det ikke*, men Visheden om disse Ords Betydning skimtes gjennem Astronomien, og falder Troens Øine derpaa, da ser den strax dette Rum udlagt med sine mange Værelser til et Hus for Evigheden.

*

Hvad betyder det for Videnskabsmanden, naar Paulus siger, at han blev henrykket af Aanden indtil den tredie Himmel og hørte usigelige Ting?

Naturligvis — vilde vel Mangen svare — det betyder Intet for Videnskaben, thi Videnskaben ved, at der er ikke hverken 3 eller 7 Himle, den ene

over den anden — Sky-Himmelen og Krystal-Himmelen og hvad de hedde Allesammen.

Skulde altsaa dette stride mod Videnskaben? Skulde ikke Apostelen i Aanden kunne henrykkes indtil den tredie Himmel og høre usigelige Ting? Lad os se — hvad er det vi kalde Himmelen?

Vi kalde den for vort Blik udbredte Hvælving med dens skinnende Stjerner Himmelen — jeg siger med dens Stjerner, thi jeg forudsætter at man betragter Himmelen om Natten for at skue dens Storhed. Om Dagen med den luende Sol eller de drivende Skyer synes den mere som et Telt over Jordbeboerne. Men om Natten gaar dens Storhed op for ham, naar han skuer Stjernernes Hær.

Men Astronomen flytter os undertiden i Tanken ogsaa til en af disse Stjerner — og naar vi tænke os vort Standpunkt paa Maanen f. Ex., da har vi den samme Himmel, men seet fra et andet Standpunkt. Hvis vi kunde staa paa Maanens Overflade i Natten og se ud mod Stjerne-Hæren — og mod den store lysende Klode, vor Jord, som fra dette vort Standpunkt maatte synes os meget større og pragtfuldere end vi nu se Maanen — saa var jo Alt dette da vor Himmel; men det var Maanens Himmel!

Der gives altsaa i denne Forstand, i denne strenge Forstand og rent menneskeligt talt, rent praktisk ment *forskjellige Himle!* Hver af Planeterne har i denne Forstand sin Himmel! Det er det samme Rum med Stjernehæren, men det er for hvert nyt Standpunkt en anden Himmel. Saaledes kan vi jo tale i strengeste og simpleste Forstand om Merkurs Himmel, om Venus's Himmel, om vor egen Jordens Himmel, om Mars's, om Planetoidernes, om Jupiters om Saturnus's Himmel — med denne sidste staa vi da i Tanken for den syvende Himmel, vi staa paa denne hemmelighedsfulde fjerne Klode med den besynderlige Ring — og hvis *der* var Beboere, hvis *der* var levende og tænkende Væsener, stod de med os — og vi stod for den syvende Himmel. Og med

hvilkensomhelst af disse hemmelighedsfulde Kloder, der hvirvle om i Rummet ligesom vor Jord — staa vi i Tanken i den anden Himmel, i den tredie Himmel. Naar Apostelen altsaa siger den tredie Himmel, kan vi med Astronomien tænke os en bestemt Klode. Hvo kan tage denne Slutning fra os?

Dette kan ikke nægtes og ikke bortræsonneres. Meningen af hine Pauli Ord kan for Videnskabsmanden som for Folket være disse simple men store Ord — han blev i Aanden henrykket til en af de fjerne Kloder, til en af de mange Værelser i Faderens Hus — henrykket til et af de Steder, hvorom Frelseren har sagt: I min Faders Hus er mange Værelser. Jeg gaar hen at berede Eder et Sted!

Kan der være større Samklang udtrykt i korte Ord mellem Skrift og Videnskab — end den, der er indeholdte i disse Ord?

*

Vi vide Alle stykkevis.

Hvor sandt — hvor træffende betegner ikke dette enhver af Naturvidenskabens Dele! Betragt en enkelt Videnskab, betragt hvad den byder Dig — vei Summen, se med hvilken Klarhed, med hvilken Følgerigtighed, med hvilken overbevisende Styrke den leder Dig — om Du giver Dig Tid og har Taalmodighed og Kraft og Udholdenhed — et Stykke Vei — men derudover er Mørke.

Saaledes gaar det bestandigt — de første og de sidste Spørgsmaal kan Naturvidenskaben kun besvare, idet den undviger, eller den kan ikke besvare dem. Men en hel Række af Spørgsmaal, som ligger imellem, kan den besvare fortræffeligt. Det er et Stykke soloplyst Vei — men forud og bagenfor er Mørke eller en Lystaage, hvorigjennem Du skimter, men ikke ser — hvoraf Du aner, men ikke ved. Dette er Naturvidenskaben. Om den gjælder det netop, vi vide Alt stykkevis.

Men den brede Indbildskhed og den opblæste Overfladiskhed kjender ikke dette — hverken hint Stykke soloplyst Vei; thi han har ikke Taalmod eller Tid eller Kraft — eller hint Mørke eller hin Lystaage; thi han har ikke Oprigtighed eller Selvfornægtelse nok — men den mener strax, naar den har troet at erkjende Snippen af en Sandhed, at den har grebet al Verdens Visdom og Sandhedens Sum. Det er med den brede Indbildskhed og den opblæste Overfladiskhed, at Troen fægter naar den maa fægte med Videnskaben. Thi den stille Videnskabsdyrker, som tager det alvorligt — han kan gjentage med Sandhed engang ved Enden disse den gamle Vismands Ord:

Jeg ved Ingenting uden denne ene Ting, at jeg Intet ved.

Og naar han gjør disse Ord til sine, da mener han jo ikke dermed, at han Intet ved, men at han Intet ved helt ud, fuldt ud og tilgavns — han mener netop, jeg ved meget, overmaade meget — men det er dog kun stykkevis — det er dog kun et solbeskinnet Stykke, og forud og bagenfor er Mørke eller er Taage. Se derfor siger han: Jeg ved dog Intet. Hvor kan han da give sig til at stride med Troen, som netop bryder dristigen gjennem dette Mørke eller denne Taage? Skulde altsaa ikke enhver af os kunne sige: Jeg ved Intet uden den ene Ting, at jeg Intet ved — — — og derfor kan jeg tro.

Altsaa: Det er *ikke* Videnskaben som leder vild og fornægter Skriften, men det er det af Videnskaben bedaarede og opblæste Menneske, som i sin Hovmod og Selvvisdom leder vild og fornægter Skriften.

Ja dette er sandt. Det er det bedaarede og opblæste Sind, som fornægter; thi Kunskab opblæser. Men al Kunskab er af Gud, thi ved den samme Aand, hvorved Nogle profeterede og Nogle talede fremmede Tungemaal, ved den samme Aand er ogsaa Kunskab nedsteget paa Jorderige.

Kunskaben kan ikke give mig Troen, den kan ikke heller tage Troen fra mig. Men har Troen givet mig Øiet, da kan Kunskaben række mig Instrumentet, hvormed jeg kan væbne mit Øie. Saalænge jeg beholder Troens Øie, vil da ogsaa Udsigten aabne sig for mig, blive større og større — men taber jeg Troens Øie, da vil den atter være lukket.

*

1 Cor. 12—8. 9.

Tro og Viden er af samme Kilde, saafremt af Gud. Det er altsaa umuligt at Tro i sit Væsen skulde stride mod Viden i sit Væsen.

Troen er ikke Slave af Viden. 1 Cor. 2. 5.

Men i selve Skriften er der ogsaa dog Viden, thi Viden er Lærdom. Rom. 15. 4.

*

Geologi er en Nødvendighedens Historie — den strenge Nødvendighed taler stille men indtrængende, uopholdelig, uangribelig gjennem Geologien, dens Vidnesbyrd i Sten og i Jord er et Alvors Ord. Det er ikke Fjas. Om vi i vor Indbildning — naar vi efter de kæmpemæssige Ben skulle udkaste os Billedet — støde paa plumpe, uhaandterlige Skikkelser — Dyr, som synes bizarre, paradoxe — eller de mindste Smuler efter saadanne Dyrs Liv — og om vi med det populære Letsind kunne smile af disse Ting — — saa er det dog Alvor, dyb Alvor. Thi vor hele Gang gjennem Geologien er gjennem Grave. Men Graven er igjen forbrugt og opbrugt til nye Liv, nye Tilstande, atter, atter — ifølge Nødvendigheden. Geologien taler ikkun Alvor til de Alvorlige. Og det er som ingen anden Videnskab en stille Videnskab. Gravens Taushed hviler over disse vrimlende Skarer, men hvile efter at have opfyldt sin Bestemmelse.

*

Det ansees for et stort fremskridt i geologien, at man har begyndt at henvise til de aktuelle virkninger for at forstaa de svundne perioder.

Man vil forstaa fjeld og dal ved at studere den faldende draabe.

Man vil forstaa de store lagbyggede fjelde ved at studere, hvad bæk og flod slæber med og afsætter.

Man vil forstaa de uddøde dyr- og planteverdener ved at studere hvorledes dyr- og planteformer nu vandre.

Det er denne sætning som man i almindelighed pleier at tilskrive Ch. Lyell.

Men man vil visselig komme tilkort, om man virkelig ved hjælp af de aktuelle virkninger vil direkte forklare de svundne perioders værker. Et er at vi i det nærværende søge hjælp til at fatte hvad der er skeet før, et andet er om vi derved tillige vil give forklaringsgrunden.

Herom vil fremtidens geologi komme endnu et langt stykke frem.

Saaledes som man nu i Lyell's aand er vant til at slutte, tager man tingen let. Alt hvad vi paa ingen maade kan fatte som dannet efter de aktuelle kræfters vis, det siges fatteligt for os, naar vi kun lægge tid til.

Med denne tid ødsles i tide og utide.

Det er let at se hvortil denne saameget priste konsekvents-forklaring ved hjælp af de aktuelle virkninger leder. Til bortforklaring af skabningens værk! Til bortforklaring af de store indholdsrige akter, og til indrettelse istedet af en uendelighed, som man bedre kunde betegne ved den slette uendelighed.

Naar vi se eller ved iagttagelse slutte, at den faldende draabe huler stenen, saa kan deraf med tid tillagt forklares meget. Men en grændse er der dog. Alt udhulet, spaltet, forrevet, splittet og skilt i berg og dal er ikke de rindende vandes værk. Der var ogsaa store kraft-begivenheder, som spaltede dal og fjord. Men dette ønske erosionens tilhængere bortforklaret. Det skal altsammen ligesom

have gjort sig selv; det skal ikke kunne henføres til mere umiddelbart planmæssigt værk.

Naar vi se floden lægge op ved sin munding, da faa vi begreb om lag — naar vi gruble over hvad havstrømmen mon udrette af lignende arbeide, da udvides dette begreb. Lægges dertil tid, da komme vi ved denne forklaring vistnok langt. Men ogsaa her staa vi dog omsider ved en grændse. Disse store almindelige afleiringer i formationsrækkerne — disse hele den kjendte jordoverflade omfattende uhyre regelmæssige lagsystemer — deres regelrette successive følge — den kan vi ikke fatte. Den synes meget mere at vidne om større magtsprog. Det kan lidet nytte at ville bortforklare disse magtsprog — skabningens værker de staa der dog, forbausende for menneskeaanden.

Og naar vi se plante- og dyrelivs nuværende udbredelse i rum og i dyb — dens vandring, dens grændser, nogle kredses forsvinden o. s. v. og vi her atter lægge tid til, da synes vi at komme langt ind i de forsvundne verdner med vor forstaaelse; men helt til ende i forstaaelsen komme vi dog ingenlunde. Disse samme uhyre formationer — med deri indeholdte forskjellige arter — dette vrimlende liv, der opdukker for os over den hele kjendte jordoverflade — med de samme former færdige paa engang, for derefter at forsvinde, denne følge i store bølgeslag af liv efter liv — den er ikke forklaret ved det aktuelle livs udbredelse og foranderlighed. Tvertom. Hvilke afveie aabner sig dog her ved denne forklaring, naar den skal være den eneste. Hvor kan det udsiges for fuldt alvor, at alt dette skulde være en eneste afstamnings række. Mennesket skal nedstamme fra aben — eller begge fra en ukjendt ane! Som aldrig er fundet fossil. Dyrerækker skulle udledes af hverandre — i opstigende orden — og tilsidst staa vi ved et utydeligt spor — en uvis form, hvorom man strides — som nogle se i mikroskopet, andre ikke — med en tvivlsom eozoon fra de ældste tider!

Ogsaa her er det jo mer end tydeligt, i hvad aand denne forklaring taler. Skabningens værker skal bortforklares. Alt skal udvikles af sig selv.

Men heldigvis er det ikke naturen, som taler i denne aand. Men det er naturfilosofer. Thi i naturen møde vi store kjendsgjerninger, opdukkende for os, som om paa engang, som ved et magtsprog.

Fremdeles — det er ikke skjult i geologien, at store lagsystemer er omvæltede, foldede. Dette er en af de kjendsgjerninger, der tale om vældige kræfter. Man skulde tro, at den ikke kunde bortforklares. Jo ogsaa denne — i lighed med alt andet, der peger mod enhed, kraft og ophav. Ved udvaskning hedder det af substants i lagene, maatte disse trykkes sammen — og foldes! Ved udvaskning draabe for draabe.

Jorden rystes den dag idag — og har været rystet. Ogsaa denne kjendsgjerning skal betages sit sande væsen. Bergmasse udvaskes — og det overliggende presses engang ned i de opstaaede huler — deraf rystelsen.

Vældige eruptivmasser sees af geologien at danne ligesom ribbenene i kontinenter, landes og fjeldes bygning. Men enheden, kraften og ophavet skal bortforklares. Disse masser skulle ikke kaldes eruptive, nei vi skulle tænke os dem dannede lidt efter lidt ved draabe for draabe.

*

Første Mosebog siger os, at lyset er blevet til først. Og den samme fortælling lærer os, at solen, det store lys, og maanen, det lille lys, er skabt senere.

Heri har nogle seet en selvmodsigelse, idet de sluttede saaledes: Lyset det er jo solen. Hvor kunde altsaa lyset først være — og siden solen?

Men er det *videnskaben* som fører til denne slutning — eller er det ikke meget heller et ræsonnement, som staar aldeles udenfor videnskaben?

At lyset er solen — dertil skal ikke videnskabens hjælp, for at gjøre den slutning. Men i videnskaben om lyset lære vi jo netop, at lyset er noget, der er ogsaa uafhængigt af solen. Solens lys er en lyskilde i „det store lys“ — men der er ogsaa noget andet og mere, som er lys. Læren om lyset i fysiken afhandler jo ikke blot sollyset. Lys, varme, elektricitet, magnetisme — disse indtil en vis grad saa vel kjendte kræfter — lysets bærere, lyssvingningerne, dette som gjennemtrænger alt og dog ikke lader sig vise — alt dette afhandler lyslæren.

Videnskaben taler altsaa om lyset som en stor almindelig naturkraft. Kemiens elementer forudsætte den som kraft — lys og varme-udvikling ske under elementernes forening.

Det er altsaa netop videnskaben, som lærer os at *indse*, at lys er et, og solen noget andet. Og for granskeren paa videnskabens høide har denne indvending tabt sin magt — om den forresten nogensinde havde nogen magt — at lyset kunde ikke været til før solen.

Hvo kan tage denne overbevisning fra os, at lyset er en stor, almindelig, universelt fremtrædende naturmagt, der gjennemtrænger alt, og der er knyttet til selve grundelementernes forbindelse.

Vi vide jo *ikke* hvad lyset er, uagtet alt hvad vi vide om lyset. Saa meget som her er udfundet — og udtrykt indtil matematisk nøiagtighed med tal o. s. v. — selve lysets væsen kjende vi ikke.

Men 1 Mosebog fortæller os, at lyset var det første, som blev til, medens videnskaben lærer os, at lyset er den første, den største, den dybeste, den mest gaadefulde af alle kraftytringer — ja at selve elementernes forening ytrer sig ved lys — saaledes at vi ikke kunne tænke os elementerne eller grundstofferne uden lys. Videnskaben lærer os altsaa — naar vi skal tage dette i kort sum — kort og godt, at lyset er det første — af tingene.

*

Jeg har været beskjæftiget i en aarrække mest med at iagttage og samle fakta.

Summen har voxet og er næsten overvældende.

Jeg har ikke faaet al den udelte tid, som ønskelig kunde være til at overveie alle de spørgsmaal, der ligge den praktiske iagttager fjernere.

Men det er disse spørgsmaal, som altid publikum først vil have besked om.

Iagttageren kommer sidst til disse spørgsmaal, thi iagttagerens vei til dem er lang. *Ars longa, vita brevis.*

Mellem de spørgsmaal, som jeg dog mangen gang har grublet over, ligger geologiens tidsregning.

De maa ikke forvexle disse ting, geologens og geologiens.

Det er en bekjendt sag, at mange geologer af fag forbruge i sine teorier en fast uendelig mængde tid. Mindre bekjendt er det maaske, at ikke alle geologer af fag dele disse anskuelser om at udstrække den jordiske tid tilbage i det uendelige.

Jeg har aldrig delt disse anskuelser.

De vil findes i bindstærke værker — i mange af de mest udbredte, mest læste geologiske værker — i alle Ch. Lyells f. ex. — derpaa i samme aand i utallige populære fremstillinger — gjengivelser eller forvrængninger.

Men der er ogsaa arbeidende — ikke blot skrivende — geologer, som ikke dele disse anskuelser.

Dette skal vi foreløbigt holde fast ved. De mest yndede, de mest populære anskuelser ere for den uendelige tidslængde. Men man kan ikke kalde dette Geologiens tidsregning — det er nemlig ikke alle geologers tidsregning.

Hvis alt hvad man om disse sidste fjernere spørgsmaal byder os var sandt — hvis materialet forelaa sigtet og prøvet, hvis kjendsgjerningerne vare helt fremdragne, helt opfattede, saa havde vi ialfald endnu filosofiske indvendinger — hvad professor Lyng nylig har sagt.

Det gaar den psykologiske forskning med det ondes begyndelse — ligesom den geologiske forskning med jordens; denne begyndelse viger stedse længer tilbage, ikke fordi tidsafstanden virkelig er uendelig — men fordi det mirakuløse begyndelsesmoment indeholder en uendelig fylde.

Men sæt at de kjendsgjerninger man bringer frem for os som beviser, ikke ere fuldt ud forstaaede, ikke helt tydede! Sæt at de beviser, man fører frem, ere tvivlsomme — ja ligefrem falske!

Vi maa da ty til kjendsgjerningerne og beviserne. Her overvældes vi af massen — og tabe os tit i enkelthederne indtil vi komme hine spørgsmaal afsyne. Det er ofte en lang vei — et helt menneskelivs arbeide — ja fleres — at opklare et eneste punkt.

Men hvis vi vil holde os til hvad vi ved — og skyde det tilside, som forbliver gaade for os — hvis vi — som professor Mohn siger i sin meteorologi — vil skjelne mellem hvad vi ved og hvad vi ikke ved, da komme vi maaske ialfald saa langt, at vi indse mange af hine bevisers utilstrækkelighed.

Jeg vil her strax forebygge en misforstaaelse. Der er mange som tro, at videnskaben egentlig intet ved og intet kan vide. Jeg hører ikke til hine. Jeg tror videnskaben ved og kan komme til at vide adskilligt eller noget — jeg siger noget i forhold til alt det, som den ønsker og stræber og higer efter at vide — og dette noget ved den sikkert og trygt.

Men den ved ikke om de sidste spørgsmaal fuldt ud. Jeg har forsøgt at udtrykke dette saaledes — at videnskaben er et stykke soloplyst vei, men fremad og bag — i det fjerne baade i fortid og fremtid — er taage.

Jeg skulde kunne nævne en mængde ting, hvorom vi i geologien nu mene at vide nogen besked — men ved siden deraf altid 2 og 3 spørgsmaal, hvorpaa det ikke bliver let at svare. De første er altid de, som beskjæftiger iagttageren. De sidste ere de, som publikum griber om.

*

Om videnskaberne — jeg mener naturvidenskaberne — i deres hurtige løb skulde føre hen, saa over dybe afgrunde, saa ind i nattens mørke: skal vi dog ikke strax tro, at det sker til fordærvelse. Ligesom der er vildfarelser og vranglærdomme som maa vise sig i dagen, blot for at de grundigen kan slaaes til jorden — ligesom der er spøgelser, som maa komme og skræmme, for at den dristige kan træde til, visende at det er kun skygger — — ligesom der er paastande, listige, omsvøbsfulde og fulde af falskhed, som maa løfte hovedet stundom, nemlig for at spørge sindene og prøve hjerterne — saaledes skal vi tro — maa veien synes at føre ud over afgrunden eller ind i natten — at det er som en jernbanefart — der er bro over afgrunden og der er en tunnel ud af natten. Veien gaar frem — den vil atter føre til udsigten med de høie tinder, atter ud i den lyse dag. Thi derfor raader den styrende i toget.

Men hvo er den styrende i dette vidtløftige tog — naturvidenskabernes kamp og længsel frem mod sand erkjendelse — hvo er den styrende, hvo fører toget? De gamle vilde sige: det er en engel. Vi sige: det er videnskabens aand. Skulde ikke dette komme ud paa et? Det er en engel, det er en aand.

*

Der gives sjæle, som ræddes for naturvidenskaberne. Hvoraf kan dette komme? De samme sjæle ræddes ikke ved at betragte et smukt eller stort landskab. De smilende enge, den blanke sø, de blaa fjelde skrække dem ikke bort. Biernes summen mellem blomsterne og svalernes flugt er dem behagelig, og synet af snedækkede bçrge med mørk skov om foden og vilde kløfter synes dem stort. Naturen er dem altsaa ikke imod — men naturbetragtningen i videnskaben. Hvorfor? Dette maa have en grund.

Der gives ogsaa dem, som ræddes for kunsten. Grunden er, at der gives retninger i kunsten, som byde en ufordærvet sjæl imod. Der gives retninger

saavel i den malende som i den talende kunst, der aabenbare sig for det ufordærvede sind med en magt, der vil fratage sindet noget af dets troskyld. Som en ond og giftig orm, der kan komme pludseligt tilsyne mellem blomster, saaledes stikker denne magt sit hoved med den kløftede hvislende tunge frem, ogsaa i kunstens verden — stundom, for ikke at sige ofte — og for den ufordærvede sjæl lyder det som et

Vogt dig!

Og derfor vogter man sig i den grad, at enkelte sky kunsten. Men der er ikke saa mange, som sky kunsten, som de, der sky videnskaben.

Dette „vogt dig“ — lyder fra kunstens udskeielse.

Skal vi da sky kunsten og sky videnskaben? Skal vi sky alt paa grund af udskeielsen, som kan klæbe ved alt!

Her ligger et andet stort og uerstatteligt gode for os — det er pressen! Hvor faa er det vel, som sky pressen — men naar vi betænke, hvor ond, hvor svigefuld, hvor samvittighedsløs den kan være, maa vi forundre os over, hvorledes vi fast alle uden betænkning tage dens blade for os — uden at mistænke den deri skjulte snog.

Navnet paa denne snog, som ogsaa saa tidt har skjult sig paa videnskabens enge — denne midgardsorm, som har lagt sig i ring om den, er

fornægtelsen,

fornægtelsen af alt der er os aabenbaret til bevaring i trofaste hjerter. Derfor er det at videnskaben har skrækket saa mange. Thi imellem naturens betragtning har man ogsaa mødt fornægtelsen. Og derfor har det lydt: „vogt dig — vogt dig for naturvidenskaben“.

Men naturvidenskaben er ikke værre end kunsten og pressen. Den har mange dyrkere — og de have fremdrevet mange slags frugter. Men af de onde og raadne frugter kjendes de syge træer. Der er ogsaa sunde og gode træer, og disse bær ædle frugter.

Den har mange dyrkere. Nogle dyrke den i enfold og med al omhu, al omhyggelig omhu — — og her som i al vækst gjælder det: Gud giver væksten. Men nogle dyrke den for spas og løier — og da bliver dette en tom leg, og en forfængelig higen. Nogle følge kun vinden som blæser, ikke strømmen engang, men kun den overfladiske vind. Og nogle have solgt sin overbevisning for guld eller navn — — men disse have forraadt større skat end den de vinde.

Saaledes er kunsten, saaledes er pressen, og saaledes er naturvidenskaben. De kunne alle virke til det gode — men de kunne alle ikke befries fra sine vedhæng, sine snylteplanter, sine parasiter, sine snoge — midgardsormen er omkring dem alle og lurer — men vi ville ikke jages væk af den, men dristig træde indenfor og hæve skatten.